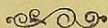

Α. ΚΟΝΤΟΜΑΡΗ — Α. ΜΠΑΜΠΑΛΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΝ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΜΠΤΗ ΤΑΞΗ
ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΔΩΡΕΑ
ΒΑΣΙΛΗ ΛΑΧΑΝΑ
ΚΑΛΛΙΟΤΗΣ ΓΙΟΤΣΑΛΙΤΟΥ - ΛΑΧΑΝΑ

ΕΚΔΟΤΗΣ: ΠΕΤΡΟΣ Κ. ΡΑΝΟΣ
ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ 5ε — ΑΘΗΝΑΙ

1947

Κάθε αντίτυπο φέρει τὴν ὑπογραφή τοῦ ἑνὸς ἢ καὶ τῶν δύο
συγγραφέων.

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Γεωγραφία είναι ή επιστήμη πού εξετάζει τή γή. Ἐκεῖνοι πού ασχολοῦνται μ' αὐτή λέγονται γεωγράφοι. Οἱ ἀνάγκες τῆς ζωῆς ἔκαμαν τοὺς πρῶτους ἀνθρώπους νά εξετάσουν τὸ φυσικόν τους περιβάλλον. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ ἀνάγκες αὐτὲς ἦσαν πολλὲς καὶ συχνές, προσπάθησαν νά βροῦν τὰ μέσα τῆς εὐκολῆς καὶ γρηγορώτερης μεταφορᾶς τοὺς ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος στοῦ ἄλλο. Ἔτσι ἄρχισε ἡ πρώτη ἔρευνα τῆς γῆς. Ἀργότερα παρουσιάσθησαν πολλοὶ τολμηροὶ ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι προσπάθησαν νά ἐρευνήσουν τή γῇ, ὅσο μποροῦσαν καλύτερα καὶ ἔκαμαν μακρυνὰ ταξίδια σὲ ξένους τόπους.

Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς τὴν πρώτη θέση κατέχουν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Ὁ πρῶτος πού ἔκανε μεγάλα ταξίδια καὶ ἔγραψε ὅσα εἶδε καὶ ἄκουσε εἶναι ὁ Ἕλληνας Ἡρόδοτος. Ἄλλος δὲ Ἕλληνας, ὁ Στράβων, θεωρεῖται πατέρας τῆς γεωγραφίας. Οἱ Ἕλληνες λοιπὸν ἔβαλαν τὰ θεμέλια τῆς γεωγραφίας, γι' αὐτὸ μπορούμε νά ποῦμε πὼς ἡ Γεωγραφία εἶναι ἐπιστήμη Ἑλληνική. Ἀλλ' ἂν ἡ ἀνάγκη τῆς ἔρευνας τῆς γῆς ἦταν μεγάλη στὰ παλὰ χρόνια, σήμερα εἶναι πολὺ μεγαλύτερη, γιὰτὶ καὶ οἱ ἀνάγκες τῆς ζωῆς εἶναι πολὺ μεγαλύτερες. Ὑστερα, μὲ τὴν μεγάλη ἀνάπτυξη τῆς συγκοινωνίας κανένας τόπος δὲν εἶναι πειὰ ἀπομονωμένος ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ τὰ συμβαίνοντα σὲ μιὰ χώρα ἔχουν ἀντίκτυπο σὲς ἄλλες. Γι' αὐτὸ ὁ ἄνθρωπος προσπαθεῖ σήμερα νά γνωρίσῃ καλύτερα τὴ γῇ πού κατοικεῖ. Προσπαθεῖ δηλ. νά μάθῃ τί εἶναι ἡ γῇ, πὼς εἶναι, ποιὲς χώρες βρίσκονται ἀπάνω σ' αὐτή καὶ τί εἶδους ἄνθρωποι κατοικοῦν. Ἀκόμα θέλει νά μάθῃ τὰ προϊόντα τῶν διαφόρων χωρῶν γιὰ νά χρησιμοποιήσῃ γιὰ τίς ἀνάγκες του, ἐκεῖνα πού τοῦ χρειάζονται. Ὑστερα ἀπ' αὐτὰ φαίνεται καθαρὰ πὼς ἡ Γεωγραφία εἶναι ἀπ' τὰ καλύτερα μαθήματα καὶ γι' αὐτὸ τὰ παιδιὰ πρέπει νά τὴν ἀγαποῦν καὶ πρὸ πάντων τὰ Ἑλληνόπουλα, ἀφοῦ οἱ πρόγονοὶ τοὺς ἦσαν ἰδρυτὲς τῆς Γεωγραφίας.

ΔΙΑΙΡΕΣΗ ΤΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Ἡ Γεωγραφία ἐξετάζει τὴ γῆ κατὰ τρεῖς τρόπους. α) Τὴν θεωρεῖ σὰν οὐράνιο σῶμα καὶ ἐξετάζει τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὶς κινήσεις τῆς γῆς καὶ τὴ σχέση της μὲ τὰ ἄλλα οὐράνια σώματα καὶ τότε λέγεται **Μαθηματικὴ** γεωγραφία. β) Ἐξετάζει τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ ὅλα ὅσα βρίσκονται ἀπάνω στὴ γῆ, δηλ. τὰ βουνά, τὶς πεδιάδες, τὰ ποτάμια, τὶς λίμνες, τὶς θάλασσες, τὰ προϊόντα κλπ. καὶ τότε λέγεται **Φυσικὴ** γεωγραφία καὶ γ) τὴν θεωρεῖ σὰν κατοικία τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐξετάζει ὅλα ὅσα ἔχουν σχέση μὲ τὸν ἄνθρωπο, δηλ. τὰ κράτη, τὸν πληθυσμό, τὴ θρησκεία, τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν κατοίκων, τὰ πολιτεύματα, τὸ ἐμπόριο, τὴ βιομηχανία καὶ γενικὰ τὸν πολιτισμὸ καὶ τότε λέγεται **Πολιτικὴ** γεωγραφία.

Αὐν) Τὰ σπουδαιότερα ἀπ' τὴ Φυσικὴ καὶ Μαθηματικὴ Γεωγραφία

1) Η Γ Η

Στὰ παλαιὰ χρόνια οἱ ἄνθρωποι πίστευαν πὼς ἡ γῆ ἦταν ἐπίπεδη, πὼς ἐκλεινόνταν γύρω - γύρω ἀπὸ θάλασσα καὶ τὴν ἐσκέπαζε ὁ οὐράνιος θόλος. Σήμερα ὁμῶς ἔχει πιά ἀποδειχθεῖ πὼς ἡ γῆ εἶναι ἓνα ἀπ' τὰ οὐράνια σώματα, ὅπως ὁ ἥλιος, τὸ φεγγάρι καὶ τὰ ἀστέρια, πὼς τὸ σχῆμα της εἶναι στρογγυλὸ σὰν πορτοκάλι καὶ πὼς κινεῖται διαρκῶς.

Τὸ ὅτι ἡ γῆ εἶναι στρογγυλὴ σὰν πορτοκάλι ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ ἑξῆς : α) Ὅταν ἓνα πλοῖο ἔρχεται ἀπὸ μακριὰ, δὲν φαίνεται ἀμέσως ὁλόκληρο, ἀλλὰ πρῶτα φαίνεται τὸ ἀπάνω μέρος του (κατάρτια κλπ.) καὶ ὕστερα τὸ κάτω. β) Ὅταν πηγαίνομε πρὸς ἓνα μέρος, πρῶτα βλέπομε τὰ ψηλὰ ἀντικείμενα

να (βουνά, δένδρα, κλπ.) καὶ ὕστερα τὰ χαμηλά. γ) Ὅταν ξεκινήσουμε ἀπὸ ἓνα τόπο καὶ τραβᾶμε ὅλο ἴσα θὰ ἐπανέλθουμε στὸ ἴδιο μέρος. δ) Ὅταν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος δὲν φωτίζει συγχρόνως ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, ἀλλὰ πρῶτα τὰ ἀνατολικώτερα καὶ ὕστερα τὰ δυτικώτερα. ε) Ὅταν γίνεται ἐκλειψη Σελήνης ἡ σκιά τῆς γῆς ποὺ πέφτει στὴ Σελήνη εἶναι κυκλική καὶ ὅπως ξέρουμε μόνο τὰ στρογγυλὰ σώματα ρίχνουν κυκλική σκιά. Ἀλλὰ πὼς φαίνεται στρογγυλὴ ἡ γῆ, ἀφοῦ ὅπως ξέρουμε, ἔχει τόσο ψηλὰ βουνά; Εἶναι τόσο μεγάλη ἡ γῆ, ποὺ τὰ βουνά της δὲν μποροῦν νὰ τῆς ἀλλάξουν τὸ σχῆμα, ὅπως τὰ ἐξογκώματα τῆς φλούδας τοῦ πορτοκαλλιοῦ δὲν τοῦ ἀλλάζουν τὸ σχῆμα.

Πὼς κινεῖται ἡ Γῆ. Ἡ Γῆ, ὅπως καὶ τ' ἄλλα οὐράνια σώματα, δὲν στηρίζεται πουθενά, ἀλλὰ τὴν συγκρατεῖ στὸ στερέωμα μιὰ τεράστια δύναμη ποὺ λέγεται *ἐλξη* καὶ κινεῖται διαρκῶς. Ἡ Γῆ κάνει δύο κινήσεις, τὴ μιὰ γύρω ἀπ' τὸν ἑαυτό της ἀπ' τὴ Δύση στὴν Ἀνατολή σὲ 24 ὥρες καὶ τὴν ἄλλη γύρω ἀπ' τὸν ἥλιο σὲ ἓνα ἔτος. Γιὰ νὰ καταλάβετε πὼς κινεῖται ἡ Γῆ γύρω ἀπ' τὸν ἑαυτό της, τρυπήστε ἓνα πορτοκάλλι μ' ἓνα σύρμα πέρα πέρα. Ὑστερα δώστε μιὰ στὸ παρτοκάλλι νὰ φέρη γύρω-γύρω ἀπ' τὸ σύρμα. Ὅπως γυρίζει τὸ πορτοκάλλι γύρω ἀπ' τὸ σύρμα, ἔτσι γυρίζει καὶ ἡ γῆ γύρω ἀπὸ μιὰ φανταστικὴ γραμμὴ ποὺ τὴν περνάει πέρα πέρα καὶ τὴ λέμε *ἄξονα* τῆς Γῆς. Τὰ σημεῖα ποὺ τελειώνει ὁ ἄξονας τὰ λέμε *πόλους* τῆς Γῆς. Γιὰ νὰ πάρετε μιὰ ιδέα τῶν δύο συγχρόνων κινήσεων τῆς Γῆς, πετάξετε μιὰ μπάλα, θὰ ἰδῆτε πὼς φέρνει γύρω γύρω καὶ τρέχει συγχρόνως, ἔτσι γυρίζει καὶ ἡ Γῆ. Βέβαια ἡμεῖς δὲν ἀντιλαμβανόμαστε τίς κινήσεις αὐτές, γιατί βρισκόμαστε ἐπάνω στὴ Γῆ καὶ νομίζουμε πὼς κινούνται μόνο τ' ἄλλα οὐράνια σώματα, ὅπως ὅταν βρισκόμαστε μέσα σὲ τραῖνο ποὺ φεύγει γρήγορα, νομίζουμε πὼς τρέχουν τὰ δένδρα, τὰ σπίτια κλπ. καὶ ὄχι τὸ τραῖνο.

Μέγεθος τῆς Γῆς. Οἱ ἀστρονόμοι μὲ διάφορα μέσα μέτρησαν τὴ Γῆ καὶ βρῆκαν πὼς ἡ μὲν διάμετρος της εἶναι 12.755.493 μ., ἡ δὲ περιφέρειά της τριπλάσια ἀπ' τὴ διάμετρο. Βρῆκαν ἀκόμη πὼς ἡ ἔκτασή της εἶναι 510 ἑκατ. τ.χ.

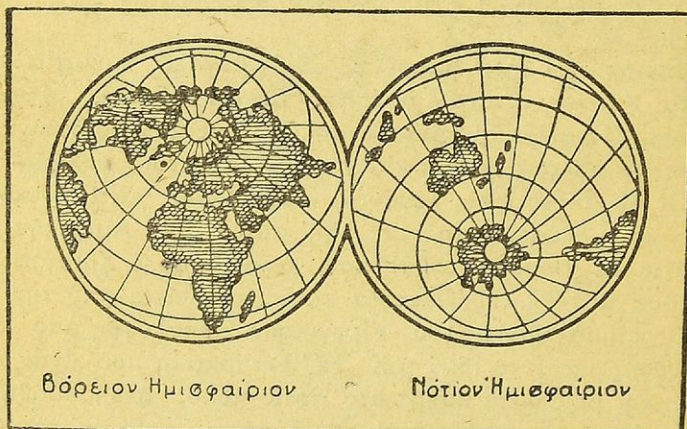
Ξηρὰ καὶ θάλασσα. Ἡ Γῆ πρὶν πάρει τὴ σημερινὴ μορφὴ

της υπέστη πολλές μεταβολές. Ὁ φλοιός της ἄλλοῦ ὑψώθηκε πρὸς τὰ πάνω κοί ἄλλοῦ χαμήλωσε καὶ σχημάτισε κοιλῶματα ποῦ γέμισαν ἀπὸ νερά. Κί' ἔτσι παρουσιάζεται μὲ τὴ σημερινή της μορφή τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης εἶναι δυόμισυ περίπου φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς. Δηλαδή ἀπ' τὰ 510 ἑκατ. τ.χ. ποῦ εἶναι ὅλη ἡ ἐπιφάνεια τῆς Γῆς, ἡ μὲν θάλασσα καλύπτει τὰ 361 ἑκ. τ. χ. ἡ δὲ ξηρὰ τὰ 149 ἑκ. τ.χ.

Ἡπειροί. Ἡ ξηρὰ διαιρεῖται σὲ 6 μεγάλα τμήματα ποῦ λέγονται *ἡπειροί*, εἶναι δὲ οἱ ἑξῆς: *Εὐρώπη, Ἀσία, Ἀφρική, Ἀμερική, Ὠκεανία* καὶ *Ἀνταρκτική*. Οἱ τρεῖς πρῶτες ἦσαν γνωστὲς ἀπ' τὰ παλαιὰ χρόνια καὶ γι' αὐτὸ λέγονται *παλαιὸς κόσμος*. Οἱ δὲ ἄλλες τρεῖς λέγονται *νέος κόσμος*, γιατί ἀνεκαλύφθησαν στὰ νεώτερα χρόνια. Ἀπ' αὐτὲς τὴν Ἀμερικὴν ποῦ διαιρεῖται σὲ Βόρειον καὶ Νότιον, ἀνεκάλυψε ὁ Χριστόφορος Κολόμβος τὸ 1492. Ἡ Ὠκεανία ποῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Αὐστράλια καὶ τὰ νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ ἀνεκαλύφθη ἀπὸ τοὺς Ὀλλανδοὺς κατὰ τὸ 1606 μ.Χ. Ἡ Ἀνταρκτικὴ ποῦ εἶναι ἀκατοίκητη καὶ βρίσκεται κοντὰ στὸ Νότιο πόλο, ἀνεκαλύφθη τελευταία. Ἀπὸ τὰς ἡπείρους οἱ μὲν Εὐρώπη, Ἀσία καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Ἀφρικῆς βρίσκονται στὸ Βόρ. ἡμισφαίριο, οἱ δὲ Ὠκεανία καὶ Ἀνταρκτικὴ στὸ Νότ. ἡμισφαίριο. Ἐκτὸς ἀπ' τὰς ἡπείρους ἐπάνω στὴ Γῆ ὑπάρχουν καὶ πολλὰ νησιά, ἀπ' τὰ ὁποῖα ἄλλα βρίσκονται κοντὰ στὰς ἡπείρους καὶ ἄλλα εἶναι σκορπισμένα στὴ θάλασσα. Τὸ μεγαλύτερο νησί τῆς Γῆς εἶναι ἡ *Γροιλανδία* ποῦ εἶναι 8 φορές μεγαλύτερη τῆς Ἑλλάδος.

Μέγεθος τῶν ἡπείρων. Κατὰ τὴν ἔκταση ἡ μεγαλύτερη ἡπειρος εἶναι ἡ *Ἀσία* καὶ κατόπιν ἔρχονται κατὰ σειρά, *Ἀμερική, Ἀφρική, Ἀνταρκτική, Εὐρώπη, Ὠκεανία*. Κατὰ δὲ τὸν πληθυσμὸν πρώτη ἔρχεται ἡ *Ἀσία* καὶ ἀκολουθοῦν κατὰ σειρά *Εὐρώπη, Ἀμερική, Ἀφρική, Ὠκεανία*. Ἡ *Ἀνταρκτικὴ* εἶναι ὅπως εἴπαμε, ἀκατοίκητη. Ὁ παρακάτω πίνακας δείχνει τὴν ἔκταση τῶν ἡπείρων σὲ ἑκατομμύρια τ.χ. καὶ τὸν πληθυσμὸν τοὺς σὲ ἑκατ. κατοίκους.

Έκταση			Πληθυσμός		
Ἀσία	44,2	έκ. τ. χ.	Ἀσία	1.103	έκατ. κατ.
Ἀμερική	41,9	» »	Εὐρώπη	500	» »
Ἀφρική	29,8	» »	Ἀμερική	252	» »
Ἀνταρκτική	14,2	» »	Ἀφρική	142	» »
Εὐρώπη	10.	» »	Ὠκεανία	9	» »
Ὠκεανία	8,9	» »	Ἀνταρκτική	0	» »

Ἡμισφαίρια

Ὠκεανοί. Ὅπως εἶπαμε, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς γῆς καλύπτεται ἀπὸ θάλασσαν. Ἡ θάλασσα δὲν εἶναι χωρισμένη σὲ τμήματα ὅπως ἡ ξηρά. Γιὰ εὐκολίαν τοὺς ὅμως οἱ ἄνθρωποι ἔδωσαν διάφορα ὀνόματα σὲ μεγάλα τμήματά της ποὺ λέγονται ὠκεανοί. Οἱ ὠκεανοί εἶναι πέντε. *Εἰρηνικός*, *Ἀτλαντικός*, *Ἰνδικός*, *Βόρ. Παγωμένος ἢ Ἀρκτικός* καὶ *Νότ. Παγωμένος ἢ Ἀνταρκτικός*. Μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους εἶναι ὁ Εἰρηνικός ἢ Μέγας Ὠκεανός, ποὺ ἔχει ἔκταση 180 ἑκατ. τ. χ. Ἡ ἔκτασή του δηλ. εἶναι κάτι παραπάνω ἀπὸ τὸ 1/3 τῆς γῆς. Ὄνομάσθηκε Εἰρηνικός ἀπὸ τὸν Πορτογάλου Μαγγελάνου ποὺ ἦταν ὁ πρῶτος Εὐρωπαῖος ποὺ τὸν διέπλευσε, ἐπειδὴ σ' ὅλο τὸ ταξίδι του δὲν συνάντησε τρίκυμία. Δεύτερος σὲ ἔκταση ἔρχεται ὁ Ἀτλαντικός, ποὺ εἶναι ὁ σπουδαιότερος ἀπ' ὅλους, γιατί συνδέει τίς πειρὰ πολιτισμένες χώρες, Εὐρώπη καὶ Ἀμερική. Ὡς τὴν ἐποχὴ τοῦ

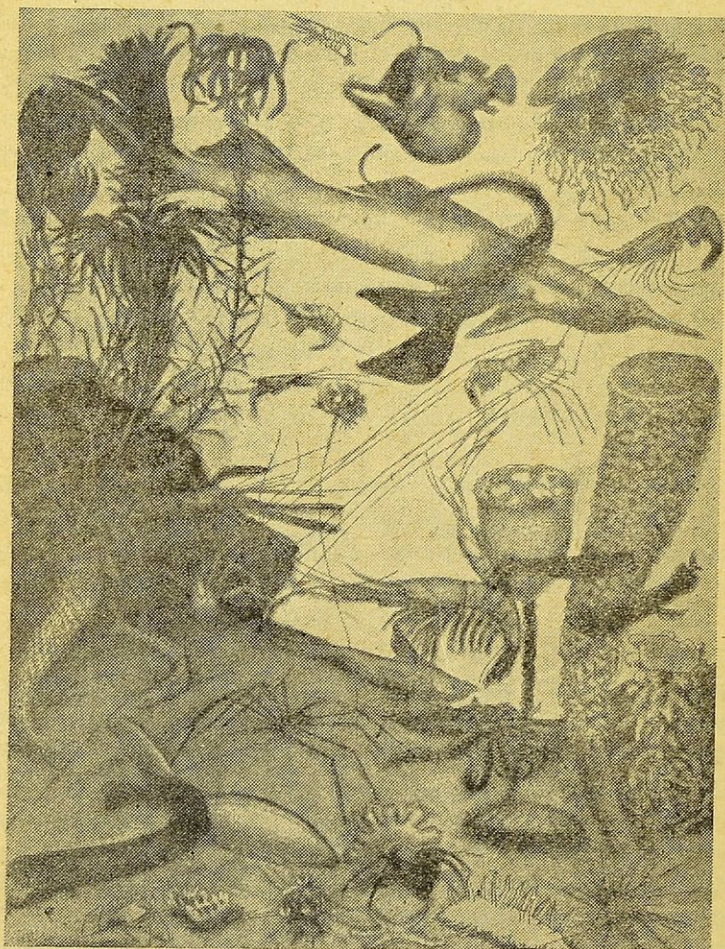
Κολόμβου, οἱ ἄνθρωποι πίστευαν πῶς ἐκεῖ ἦταν ἡ ἄκρη τῆς γῆς. Πρῶτος αὐτὸς ἐτόλμησε νὰ τὸν διαπλεύσῃ μὲ τὰ μικρὰ του πλοιάρια καὶ ἀπὸ τότε ἐγινε ἡ πειρ πολυσύχναστη θάλασσα. Ἡ ἔκτασή του εἶναι 106 ἑκατ. τ.χ. Τρίτος ἔρχεται ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανός, ποὺ εἶναι μεταξύ Ἀφρικῆς, Ἰνδῶν καὶ Ὠκεανίας καὶ ἔχει ἔκταση 74.912.000 τ.χ. Τέλος ἔχουμε τοὺς δύο Παγωμένους, Βόρ. καὶ Νότιο, ποὺ δὲν τοὺς ἔχουν μετρήσει καὶ ποὺ εἶναι ἄχρηστοι στὴ συγκοινωνία, γιατί εἶναι διαρκῶς παγωμένοι.

Βάθος τῶν ὠκεανῶν. Ὅπως ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς δὲν εἶναι ὁμαλή, ἀλλὰ παρουσιάζει ἄλλοι βαθυλώματα κι' ἄλλοι ἐξογκώματα, ἔτσι καὶ ἡ θάλασσα ἄλλοι εἶναι πειρ βαθειά, κι' ἄλλοι πειρ ρηχῇ. Τὸ μεγαλύτερο βάθος τῆς θαλάσσης εἶναι στὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανὸ κοντὰ στὶς Φιλιππίνες καὶ φθάνει τὰ 10.790 μέτρα. Ἐκεῖ δηλ. θὰ μπορούσε νὰ βυθισθεῖ ὁλόκληρο τὸ ψηλότερο βουνὸ τῆς γῆς (Ἰμαλάϊα) χωρὶς νὰ φαίνεται κατόλου.

Ἡ ζωὴ στὴ θάλασσα. Ὅπως ἀπάνω στὴν ξηρὰ ζοῦν διάφορα ζῶα καὶ φυτὰ ἔτσι καὶ μέσα στὴ θάλασσα ζοῦν διάφορα ζῶα καὶ φυτὰ ποὺ λέγονται *ὕδροβια*, ὅπως π. χ. τὰ ψάρια εἶναι ὕδροβια ζῶα καὶ τὰ φύκια εἶναι ὕδροβια φυτὰ. Μερικὰ ἀπ' αὐτὰ εἶναι γνωστὰ γιατί ζοῦν κοντὰ στὶς παραλίες. Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' αὐτὰ ὑπάρχουν καὶ ἄλλα ποὺ εἶναι ἄγνωστα γιατί ζοῦν στὰ βάθη τῆς θαλάσσης. Μερικὰ μάλιστα εἶναι τόσο μικρὰ ποὺ δὲν φαίνονται μὲ τὸ μάτι. Καὶ ὅμως τὰ μικροσκοπικὰ αὐτὰ ζωῦφια φέρνουν μεγάλες μεταβολές στὸ βυθὸ τῆς θαλάσσης. Τὰ κοράλλια π.χ. εἶναι προσκολλημένα στὸ βυθὸ τῆς θαλάσσης καὶ ἐκεῖ πολλαπλασιάζονται καὶ σχηματίζουν μὲ τὰ ὅστρακά τους βράχους ὁλόκληρους, ποὺ πολλὲς φορὲς φθάνουν ὡς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ γίνονται νησιά, ποὺ λέγονται *κοραλλιογενῆ νησιά*. Ἀλλὰ τέτοια μικρὰ ζῶα ζοῦν στὴ θάλασσα καὶ ὅταν πεθάνουν κατακαθίζουν στὸ βυθὸ τῆς καὶ σχηματίζουν ἀπ' τὰ ὅστρακά τους ἓνα παχὺ στρώμα λάσπης. Ἀπὸ τέτοια λάσπη κογχυλίων γίνεται ἡ κιμωλία ποὺ γράφουμε.

Τὸ νερὸ τῆς θαλάσσης. Ὅλοι βέβαια θὰ ξέρετε πῶς τὸ νε-

ρὸ τῆς θαλάσσης εἶναι ἄλμυρό καὶ λίγο πικρό. Ἄλμυρό εἶναι
γιατὶ περιέχει ἀρκετὴ ποσότητά ἁλατιοῦ. Πικρὸ δὲ γιατὶ πε-

Ἡ ζωὴ στὸ βυθὸ τῆς θαλάσσης

ριέχει θεϊκὴ μαγνησία. Περιέχει ἀκόμη καὶ διάφορα ἄλλα μέ-
ταλλα ὅλα διαλυμένα. Σὲ 1.000 ὀκ. θαλασσινοῦ νεροῦ, 26 ὀκ.
εἶναι ἅλατι, 8 ὀκ. μαγνησία καὶ τὸ ὑπόλοιπο διάφορα ἄλλα

μέταλλα διαλυμένα. Δέν είναι ὅμως τὸ θαλασσινὸ νερὸ τὸ ἴδιο ἄλμυρὸ σ' ὅλες τις θάλασσες, ἀλλὰ ἄλλοῦ περισσότερο καὶ ἄλλοῦ λιγότερο. Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ θερμοκρασία τοῦ νεροῦ, τὰ ποτάμια ποὺ χύνονται μέσα, τοὺς πάγους ποὺ λυώνουν καὶ τις πολλὲς ἢ λίγες βροχές. Ἔτσι τὸ νερὸ τῆς Μεσογείου εἶναι ἄλμυρότερο ἀπὸ τὸ νερὸ ἄλλων θαλασσῶν, γιατί γίνεται μεγάλη ἐξάτμιση καὶ δέν χύνονται σ' αὐτὴ μεγάλα ποτάμια, ὅπως σ' ἄλλες θάλασσες. Τὸ νερὸ τῆς θαλάσσης εἶναι καὶ βαρύτερο ἀπ' τὸ νερὸ τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν, γι' αὐτὸ εὐκολώτερα κολυμπάει κανεὶς στὴ θάλασσα παρὰ στὸ ποτάμι.

Κινήσεις τῆς θαλάσσης. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης κινεῖται σχεδὸν διαρκῶς ἄλλοτε κανονικὰ καὶ ἄλλοτε ἀκανόνιστα. Αἱ κινήσεις τῆς θαλάσσης εἶναι τριῶν λογίων. α) **Κυματισμός.** Ὅταν φυσὰ ἀέρας ἢ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ταραζεται καὶ σχηματίζει κύματα, ἄλλοτε μεγάλα καὶ ἄλλοτε μικρά. Πεὶδὸ μεγάλα κύματα σχηματίζονται στὶς ἀκτὲς καὶ στὶς βαθιεῖς θάλασσες ποὺ τὸ νερὸ δέν εἶναι πολὺ ἄλμυρὸ. Στὴ Μεσόγειο τὰ κύματα φθάνουν σὲ ὕψος 6—8 μ. Ἐνῶ στὸν Εἰρηνικὸ καὶ Ἀτλαντικὸ 16—18 μ. β) **Παλίρροιες.** Ὁ ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη ἔλκουν τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς καὶ προκαλοῦν μιὰ κανονικὴ κίνηση τῆς θαλάσσης ποὺ λέγεται **παλίρροια**. Τὰ νερὰ δηλ. ὑψώνονται καὶ προχωροῦν πρὸς τὴν ἀκτὴ καὶ αὐτὸ λέγεται **πλημμυρίδα**. Ὑστερα χαμηλώνουν καὶ τρέχουν πρὸς τὴν ἀντίθετη διεύθυνση καὶ αὐτὸ λέγεται **ἄμπωτη**. Ἡ πλημμυρίδα διαρκεῖ 6 ὥρες καὶ 15' καὶ ἄλλες τόσες ἢ ἄμπωτη. Τέτοιες παλίρροιες γίνονται σὲ διάφορα μέρη τῆς γῆς καὶ στὸν πορθμὸ τοῦ Εὐρίπου (κοντὰ στὴ Χαλκίδα). γ) **Θαλάσσια ρεύματα.** Ἐκτὸς ἀπ' τὰ κύματα καὶ τις παλίρροιες σχηματίζονται στοὺς ὠκεανούς καὶ **θαλάσσια ρεύματα** ποὺ μοιάζουν σὰν ποτάμια. Αἰτίες ποὺ προκαλοῦν τὰ θαλάσσια ρεύματα εἶναι οἱ ἄνεμοι, ἡ ἀνισότης τῆς θερμοκρασίας κλπ. Τὰ θαλάσσια ρεύματα διαιροῦνται σὲ θερμὰ καὶ ψυχρά. Ἀπ' τὰ θερμὰ τὰ σπουδαιότερα εἶναι τὸ **ρεῦμα τοῦ Κόλπου** (Ἀγγλικὰ γκόλφστρήμ) ποὺ ξεκινάει ἀπ' τὸν κόλπο τοῦ Μεξικοῦ καὶ φθάνει ὡς τὰ παράλια τῆς Εὐρώπης (Ἀγγλία, Νορβηγία). Καὶ τὸ **Ἰαπωνικὸ** ποὺ ξεκινάει ἀπ' τὴν Κίνα, βρέχει τὰ παράλια τῆς Ἰαπωνίας καὶ διευθύνεται πρὸς

τὴν Ἀμερική. Τὰ θερμὰ θαλάσσια ρεύματα εἶναι πολὺ ὠφέλιμα, γιατί γλυκαίνουν τὸ κλίμα τῶν χωρῶν ἀπ' τὴς ὁποῖες περνοῦν. Ἀπ' τὰ ψυχρὰ θαλάσσια ρεύματα τὸ σπουδαιότερο εἶναι τὸ **πολικὸ** ποῦ ξεκινάει ἀπ' τὸ Βόρ. Πόλο καὶ φθάνει ὡς τὰ Β. Α. παράλια τῆς Ἀμερικῆς. Ἄν τύχη καὶ συναντηθοῦν δύο ἀντίθετα θαλάσσια ρεύματα σχηματίζεται θαλάσσια **δίνη** ἢ **θαλάσσιος στροβίλος**, ἡ θάλασσα δηλ. ὑψώνεται πολὺ καὶ μπορεῖ νὰ βυθισθοῦν καὶ μεγάλα ἀκόμη πλοῖα.

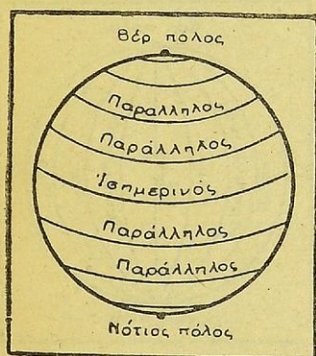

Θαλάσσια ρεύματα

Κύκλοι τῆς Γῆς. α) **Ἰσημερινός.** Εἶπαμε σὲ προηγούμενο μάθημα πὼς ἡ γῆ μοιάζει σὰν πορτοκάλλι καὶ πὼς γυρίζει διαρκῶς γύρω ἀπ' τὸν ἄξονά της, ὅπως ἓνα πορτοκάλλι περασμένο σ' ἓνα σύρμα. Ἄν στὸ πορτοκάλλι σὺτὸ χαράξουμε μιὰ γραμμὴ γύρω γύρω κάθετα πρὸς τὸ σύρμα, θὰ σχηματισθῇ ἓνας κύκλος ποῦ θὰ χωρίζη τὸ πορτοκάλλι σὲ δύο ἴσα μέρη. Ἐνα τέτοιο κύκλο πρέπει νὰ φαντασθοῦμε γύρω ἀπ' τὴ γῆ. Ὁ κύκλος αὐτὸς λέγεται **Ἰσημερινός** καὶ χωρίζει τὴ Γῆ σὲ δύο ἡμισφαίρια τὸ Βόρειο καὶ τὸ Νότιο. Ὁ Ἰσημερινός ἔχει μῆκος 40 ἑκατ. μέτρα καὶ λέγεται ἔτσι, γιατί ὅσοι τόποι βρίσκονται ἀπάνω σ' αὐτὸν ἔχουν ἴση ἡμέρα καὶ ἴση νύχτα. β) **Παράλληλοι Κύκλοι.** Παράλληλα πρὸς τὸν Ἰσημερινὸ μπορούμε νὰ χαράξουμε στὴ γῆνιν σφαῖρα ὅσους κύκλους θέλουμε. Οἱ κύκλοι αὗτοι λέγονται **Παράλληλοι**. Στὴ Γεωγραφία χρησιμοποιοῦμε 180 τέτοιους κύκλους. 90 ἀπ' τὸν Ἰσημερινὸ ὡς τὸ Βόρ. Πόλο καὶ 90 ἀπ' τὸν Ἰσημερινὸ ὡς τὸ Νοτ. Πόλο. Οἱ σπουδαιότεροι δ-

μως εἶναι 4. Οἱ δύο **τροπικοὶ** καὶ οἱ δύο **πολικοὶ**. Οἱ δύο τροπικοὶ ἀπέχουν ἀπ' τὸν Ἰσημερινὸ 23° καὶ $27'$ καὶ ὁ μὲν ἕνας βρίσκεται στὸ Βορ. ἡμισφαίριο καὶ λέγεται **Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου** ἢ **Βόρ. Τροπικὸς**, ὁ δὲ ἄλλος στὸ Νότιο καὶ λέγεται **Νότ. τροπικὸς** ἢ **τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω**. Οἱ δύο **πολικοὶ** ἀπέχουν ἀπ' τοὺς πόλους 23° καὶ $27'$ καὶ ὁ μὲν ἕνας βρίσκεται στὸ Βόρ. ἡμισφαίριο καὶ λέγεται **Βόρ. Πολικὸς**, ὁ δὲ ἄλλος στὸ Νότιο καὶ λέγεται **Νότιος Πολικὸς**.

Γεωγραφικὸν Πλάτος. Λέγεται ἡ ἀπόστασις ἑνὸς τόπου ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸν καὶ μετρεῖται σὲ μοῖρες. Καὶ ἂν μὲν ὁ τό-

Ἰσημερινὸς καὶ παράλληλοι

πος βρίσκεται στὸ Βόρ. ἡμισφαίριο, λέμε πὼς ἔχει τόσων μοιρῶν Βόρ. γεωγραφ. πλάτος, ἂν δὲ βρίσκεται στὸ Νότ. ἡμισφαίριο, λέμε πὼς ἔχει τόσων μοιρῶν Νότιο γεωγραφικὸ πλάτος. Ἡ μοῖρα ἔχει μῆκος 111.132 μέτρα. (Ἀπ' τὴν Ἀθήνα ὡς τὴ Σκόπελο εἶναι μιὰ μοῖρα). Ἡ Ἀθήνα ἔχει 38° Βόρ. γεωγραφικὸ πλάτος. (Κυττάξετε στὸ χάρτη νὰ βρῆτε ποιά χώρα ἔχει τόσων μοιρῶν Νότ. γεωγρ. πλάτος). Οἱ χάρτες συνήθως σημειώ-

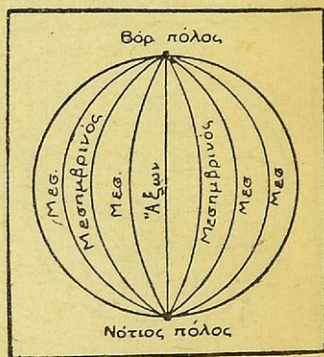
νουν τοὺς παραλλήλους ἀνὰ δέκα, ἀρχίζοντας ἀπ' τὸν Ἰσημερινὸ ποὺ ἔχει 0° ἔτσι: 10° , 20° , 30° κλπ.

Μεσημβρινοί. Ἐκτὸς τῶν παραλλήλων φανταζόμαστε ἀπάνω στὴ γῆνιν σφαῖρα καὶ ἄλλους μεγάλους κύκλους ποὺ εἶναι κάθετοι πρὸς τὸν Ἰσημερινὸ καὶ περνοῦν ἀπὸ τοὺς πόλους. Τοὺς κύκλους αὐτοὺς τοὺς λέμε **μεσημβρινοὺς**. Λέγονται δὲ μεσημβρινοὶ γιατί ὅταν ὁ ἥλιος βρίσκεται ἀπάνω ἀπὸ ἕνα μεσημβρινό, ὅλοι οἱ τόποι ποὺ βρίσκονται ἀπάνω σ' αὐτὸν ἔχουν τὴν ἴδια ὥρα μεσημέρι. Μεσημβρινοὺς μποροῦμε νὰ φέρουμε ὅσους θέλουμε. Κάθε τόπος ἔχει καὶ τὸν μεσημβρινό του. Ἐχει ὅμως συμφωνηθεῖ νὰ λογαριάζεται γιὰ πρῶτος ὁ μεσημβρινὸς τοῦ Γκρήνουϊτς, ἔτσι λέγεται τὸ ἀστεροσκοπεῖον τοῦ Λονδίνου.

Γεωγραφικὸν μῆκος. Λέγεται ἡ ἀπόστασις ἑνὸς τόπου ἀπὸ

τὸν πρῶτον μεσημβρινὸν καὶ μετρίεται σὲ μοῖρες. Ὁ μεσημβρινὸς τοῦ Γκρήνουϊτς χωρίζει τὴ γῆ σὲ δύο ἡμισφαίρια, **ἀνατολικὸ** καὶ **δυτικὸ** καὶ ὅσοι τόποι βρίσκονται στὸ ἀνατολικὸ ἡμισφαίριο λέμε πὼς ἔχουν **ἀνατολικὸ γεωγραφικὸ μῆκος**, ὅσοι δὲ βρίσκονται στὸ δυτικὸ λέμε πὼς ἔχουν **δυτικὸ γεωγρ. μῆκος**. Ἡ Ἀθῆνα ἔχει 23° ἀνατολ. γεωγρ. μῆκος. (Βρῆτε στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα ποιά χώρα ἔχει τόσων μοιρῶν δυτ. γεωγρ. μῆκος).

Τί μᾶς χρειάζονται οἱ κύκλοι τῆς γῆς. Ἴσως νὰ σκεφθῆκατε, γιατί τάχα χαράσσουμε αὐτοὺς τοὺς φανταστικοὺς κύκλους ἀπάνω στὴ γῆϊνη σφαῖρα; Ὅχι βέβαια γιὰ διασκέδαση. Οἱ κύκλοι αὐτοὶ μᾶς εἶναι χρησιμώτατοι γιατί χάρις σ' αὐτοὺς χιλιάδες ναυαγοὶ σώζονται κάθε χρόνο καὶ νὰ πῶς: Ὅταν ἓνα πλοῖο βρίσκεται στὴ μέση τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ συμβῇ κανένα δυστύχημα, στέλνει μὲ τὸν ἀσύρματο τὸ μήνυμα S.O.S. (σῶστε τίς ψυχές μας) τόσο γεωγρ. πλάτος, τόσο γεωγρ. μῆκος. Ὅσα πλοῖα βρίσκονται κοντά, μόλις πάρουν τὸ μήνυμα σπεύδουν πρὸς βοήθειάν του. Ἀλλὰ πῶς νὰ βροῦν ποῦ βρίσκεται, ποῦ ὁ ὠκεανὸς δὲν

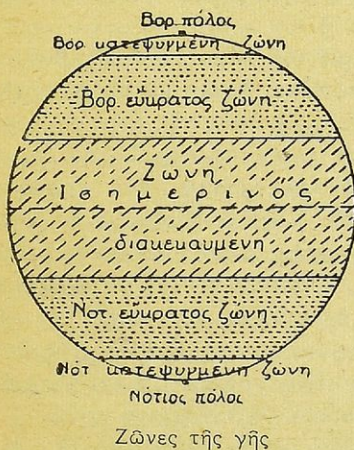
Μεσημβρινοὶ τῆς γῆς

ἔχει σημάδια καὶ μόνο οὐρανὸ καὶ θάλασσα βλέπουν; Βέβαια ὁ ὠκεανὸς δὲν ἔχει σημάδια, ἀλλὰ οἱ ἄνθρωποι μὲ τὴ βοήθεια τῶν κύκλων ποῦ μάθαμε, ἔχουν χωρίσει καὶ τὴ θάλασσα μέσα στοὺς χάρτες. Ἀνοίγοντας λοιπὸν τὸ χάρτη του ὁ πλοίαρχος στρέφει, μὲ τὴ βοήθεια τῆς πυξίδας, τὸ καράβι του, πρὸς τὸ μέρος τοῦ κινδυνεύοντος πλοίου, δηλ. τόσες μοῖρες βόρειο ἢ νότιο γεωγρ. πλάτος ἢ τόσες μοῖρες ἀνατολικοῦ ἢ δυτικοῦ γεωγρ. μήκους, ὅπως ἔλεγε τὸ σημά.

Ζῶνες τῆς γῆς. Οἱ 4 παράλληλοι κύκλοι δηλ. οἱ δύο τροπικοὶ καὶ οἱ δύο πολικοὶ, χωρίζουν τὴ Γῆ σὲ 5 ζῶνες. Τὴν **διακεκαυμένη** ἢ **τροπικὴ**, τίς δύο **εὐκρατες** καὶ τίς δύο **κατεψυγμένες** ἢ **ψυχρές**.

α) Ἡ **διακεκαυμένη** ἢ **τροπικὴ ζώνη**, πιάνει τὸ τμήμα τῆς

γης που είναι από τὸ βόρ. Τροπικὸ ὡς τὸ Νότ. Τροπικὸ κύκλο καὶ στὴ μέση περνάει ὁ Ἰσημερινός. Ὀνομάζεται ἔτσι γιατί στὶς χώρες που βρίσκονται στὴ ζώνη αὐτὴ κάνει πολλὴ ζέστη ὅλον τὸ χρόνο. Αἰτία αὐτοῦ εἶναι τὸ ὅτι οἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πέφτουν καθέτως. Ἡ διακεκαυμένη ζώνη ἔχει πλάτος 5.200 χιλίῳ. Στὴ ζώνη αὐτὴ λόγω τῆς μεγάλης ἐξατμίσεως τοῦ νεροῦ, πέφτουν συχνές βροχές, γι'αὐτὸ ἡ βλάστηση εἶναι πλουσιωτάτη. Ἐκεῖ εὐδοκιμοῦν τεράστια φυτὰ καὶ δένδρα καὶ ὑπάρχουν παρθένα δάση (ζοογκλες). Στὴ ζώνη αὐτὴ ζοῦν τὰ μεγαλύτερα ἄ-

γρια θηρία, λεοντάρια, τίγρεις, ἐλέφαντες κλπ. καὶ τὰ φοβερώτερα φίδια καὶ ἔντομα.

β) *Οἱ εὐκρατες ζώνες*, εἶναι δύο, ἡ *βόρειος εὐκρατος*, που ἐκτείνεται ἀπ' τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, ὡς τὸν βόρ. Πολικὸ κύκλο καὶ ἔχει πλάτος 5.000 χιλίόμετρα, ἡ δὲ *νότιος εὐκρατος* ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγόκερω ὡς τὸν νότ. πολικὸν καὶ ἔχει τὴν ἴδια ἔκταση. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς νοτ. εὐκρατης ζώνης καλύπτεται ἀπὸ θάλασσα. Οἱ ζώνες αὐτὲς ὀνομά-

ζονται εὐκρατες, γιὰτὶ δὲν κάνει ἐκεῖ οὔτε μεγάλη ζέστη οὔτε πολὺ κρύο. Στὶς χώρες τῶν ζωνῶν αὐτῶν, ὁ ἄνθρωπος ἐργάζεται εὐκολώτερα γιὰτὶ δὲν τὸν βασανίζει οὔτε ἡ φοβερὴ ζέστη, οὔτε τὸ τρομερὸ κρύο καὶ γι'αὐτὸ οἱ χώρες αὐτὲς εἶναι πειὸ πυκνοκατοικημένης καὶ πειὸ πολιτισμένες. Ἡ πατρίδα μας βρίσκεται στὴ Βόρ. εὐκρατὴ ζώνη.

γ) *Ψυχρὲς ζώνες*. Οἱ ζώνες αὐτὲς ἐκτείνονται ἀπὸ τοὺς πολικοὺς κύκλους ὡς τοὺς πόλους· εἶναι δὲ δύο, ἡ βόρειος καὶ ἡ νότιος. Στὶς ζώνες αὐτὲς ἐπικρατεῖ διαρκῆς χειμῶνας. Ἡ θάλασσα εἶναι σχεδὸν πάντοτε παγωμένη. Κοντὰ στοὺς πόλους τοὺς 6 μῆνες ὁ ἥλιος δὲν βασιλεύει καὶ εἶναι διαρκῶς ἡμέρα καὶ τοὺς ἄλλους 6 διαρκῆς νύχτα. Ἡ περίφημη πολικὴ νύχτα.

Σκεφθήτε πόσο τρομερό πράγμα είναι 6 μήνες συνεχής νύχτα! Κατά τὸ διάστημα αὐτὸ ψυχὴ ζωσα δὲν ὑπάρχει, οὔτε ζωο οὔτε φυτό, νεκρική σιγὴ ἐπικρατεῖ παντοῦ. (Γιὰ νὰ καταλάβετε καλύτερα τὶς ζῶνες, κυττάξετε ἓνα χάρτη τῆς γῆς, ἢ μιὰ ὑδρόγειο σφαῖρα).

2ον) ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ

Ἡ Ἀτμόσφαιρα λέγεται τὸ στρώμα τοῦ ἀέρος ποὺ περιβάλλει τὴ γῆ. Τὸ σχῆμα τῆς ἀτμοσφαίρας εἶναι ὅμοιο μὲ τῆς γῆς, τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ἀναπόσπαστο τμήμα. Τὸ ὕψος τῆς ἀτμοσφαίρας ὑπολογίζεται σὲ 400 χιλ. Τὸν ἀέρα ποὺ ἀποτελεῖ τὴν ἀτμόσφαιρα δὲν τὸν βλέπουμε γιατί δὲν ἔχει χρῶμα, τὸν καταλαμβάνουμε ὅμως ὅταν φυσάει δυνατά. Ὅσο ἀνεβαίνομε ψηλότερα τόσο ἡ ἀτμόσφαιρα γίνεται ἀραιότερη καὶ ἡ ἀναπνοὴ δυσκολώτερη. Ἀπάνω ἀπὸ 10.000 μ. ὁ ἀέρας δὲν εἶναι κατάλληλος γιὰ ἀναπνοή. Ἡ ἀτμόσφαιρὰ ἔχει βάρος καὶ πιέζει τὴ γῆ, αὐτὴ τὴν πίεση τὴν λέμε **ἀτμοσφαιρική** πίεση καὶ τὴ μετράμε μὲ τὸ **βαρόμετρο**. Ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι χρήσιμη, γιατί μετριάζει τὴ λάμψη τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ τὸ νυκτερινὸ κρύο.

Συστατικὰ τοῦ ἀέρος. Ὁ ἀέρας ἀποτελεῖται ἀπὸ 79 μέρη ἀζώτου, 21 μέρη ὀξυγόνου, ἀπὸ ἀνθρακικὸ ὀξύ, ὕδρατμους καὶ ἴχνη μερικῶν ἄλλων ἀερίων. Στὸν ἀέρα ἐπίσης ὑπάρχουν καὶ πολλὰ μικρόβια, ἰδίως στὸν ἀέρα τῶν πόλεων. Ὁ ἀέρας τῆς ἐξοχῆς εἶναι πολὺ καθαρώτερος καὶ γι' αὐτὸ ὅσο μπορούμε περισσότερο πρέπει νὰ μένουμε στὴν ἐξοχή.

Θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαίρας λέμε τὸ βαθμὸ τῆς θερμότητός της. Ἡ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαίρας ἐνὸς τόπου ἐξαρτᾶται ἀπ' τὴ γεωγραφικὴ τοῦ θέσης. Ἄλλη δηλ. θερμοκρασία ἔχει ἡ ἀτμόσφαιρα μιᾶς χώρας ποὺ βρίσκεται στὴν τροπικὴ ζώνη καὶ ἄλλη ἡ ἀτμόσφαιρα μιᾶς χώρας ποὺ βρίσκεται στὴν ψυχρὴ ζώνη. Ἐξαρτᾶται ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς χώρας ἀπάνω ἀπ' τὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης. Ἐχουν παρατηρήσει ὅτι κάθε 180 μέτρα ὕψος ἡ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαίρας κατεβαίνει κατὰ

ένα βαθμό. Ἐξαρτᾶται ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ποιότητα τοῦ ἐδάφους, γιατί τὸ ἀμμώδες π.χ. διατηρεῖ μεγαλύτερη θερμοκρασία, παρὰ τὸ ἐλῶδες ἔδαφος. Στὴ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαίρας παίζει ρόλον καὶ ἡ βλάστηση τοῦ τόπου.

Ἄνεμοι. Ἐπειδὴ ἡ ἀτμόσφαιρα δὲν θερμαίνεται τὸ ἴδιο παντοῦ, γι' αὐτὸ γίνονται οἱ ἄνεμοι. Νὰ πῶς γίνεται αὐτό. Στὶς χῶρες ποὺ εἶναι κοντὰ στὸν Ἰσημερινό, ἡ ἀτμόσφαιρα θερμαίνεται πολὺ καὶ ὁ ἀέρας ὅταν θερμαίνεται γίνεται ἀραιότερος καὶ ἀνεβαίνει ψηλά. Κοντὰ στοὺς πόλους ὅμως ἡ ἀτμόσφαιρα θερμαίνεται λιγώτερο καὶ ὁ ἀέρας τρέχει νὰ καταλάβῃ τὸ κενὸ ποὺ ἄφησε ἐκεῖνος ποὺ ἀνέβηκε ψηλά. Ἔτσι σχηματίζονται ρεύματα ἀέρος ποὺ ξεκινοῦν ἀπ' τοὺς πόλους καὶ λέγονται *πολικὰ* καὶ κινοῦνται χαμηλὰ καὶ ἄλλα ρεύματα ποὺ ξεκινοῦν ἀπ' τὸν Ἰσημερινό καὶ λέγονται *ισημερινὰ* καὶ κινοῦνται ψηλότερα. Τὰ ρεύματα αὐτὰ πνέουν διαρκῶς καὶ λέγονται *διηγεκεῖς* ἢ *κανονικοὶ* ἄνεμοι. Ἐκτὸς ὅμως ἀπ' τοὺς κανονικοὺς ἔχουμε καὶ τοὺς *περιοδικοὺς* ἢ *ἐτησίους* ἀνέμους ποὺ πνέουν ὠρισμένες ἐποχὰς τοῦ ἔτους καὶ πάντοτε πρὸς τὴν ἴδια διεύθυνση. Τέτοιοι ἄνεμοι εἶναι ὁ *μουσῶν* στὸν Εἰρηνικό καὶ στὴν Ἀφρική ὁ *χορματιὰν* καὶ ὁ *σιμουὺν* ποὺ εἶναι καταστρεπτικοί. Στὴν Ἑλλάδα ἐτησίους ἀνέμους ἔχουμε τὰ περίφημα *μελέμια* ποὺ φυσοῦν κατὰ διαλειμματα ἀπ' τὸν Ἰούλιο ὡς τὸν Αὐγουστο καὶ τὸ Σεπτέμβριο καμμιά φορά. Τοὺς ἀνέμους τοὺς μετράμε μὲ τὴν ταχύτητά τους κατὰ δευτερόλεπτο. Ἄνεμοι ποὺ τρέχουν 6—8 μ. λέγονται *μέτριοι*, 12—14 *σφοδροί*, 20—30 μ. *θύελλες* ἢ *καταιγίδες* καὶ ἀπάνω ἀπὸ 30 μ. *λαίλαπες* ποὺ κάνουν μεγάλες καταστροφές. Ὅταν οἱ λαίλαπες κινοῦνται κυκλικά λέγονται *κυκλῶνες* καὶ εἶναι ἐπικίνδunami γιὰ τὰ πλοῖα. Τέτοιοι κυκλῶνες σχηματίζονται στὸν Ἰνδικό ὠκεανὸ καὶ κάποτε καὶ στὸν Ἀτλαντικό. Πολλὲς φορές συμπυκνωμένοι ὕδαρτοι κατεβαίνουν σὰν στήλη καὶ κινοῦνται περιστροφικά. Τότε λέγονται *σίφωνες* καὶ εἶναι ἐπικίνδunami γιὰ τὰ πλοῖα.

Θαλασσία καὶ ἀπόγειος αὔρα. Ὅταν τὸ καλοκαίρι πᾶμε κοντὰ στὴν παραλία μᾶς ἔρχεται ἓνα δροσερὸ ἀεράκι ποὺ τὸ λέμε *μπάτη* ξέρετε πῶς γίνεται αὐτό; Τὴν ἡμέρα ὁ δυνατὸς ἥλιος ζεσταίνει τὴ γῆ καὶ τὸν ἀέρα ποὺ εἶναι ἀπάνω της. Ὁ

άέρας αυτός όταν ζεσταθῇ γίνεται ελαφρότερος καὶ ἀνεβαίνει ψηλά. Ἡ θάλασσα ὅμως δὲν ζεσταίνεται ὅσο ἡ ξηρὰ καὶ συνεπῶς ὁ ἀέρας ποὺ εἶναι ἀπάνω ἀπ' αὐτὴ εἶναι πιὸ δροσερός. Ὁ ἀέρας λοιπὸν αὐτὸς τρέχει νὰ γεμίσῃ τὸ κενὸ ποὺ ἄφησε ὁ ἀέρας τῆς ξηρᾶς ποὺ ἀνέβηκε ψηλά, κι' ἔτσι νοιώθουμε τὸ δροσερὸ ἐκεῖνο ἀεράκι ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴ θάλασσα. Εἴπαμέ πῶς ἡ θάλασσα ἀργεῖ νὰ ζεσταθῇ, μὰ ὅταν ζεσταθῇ ἀργεῖ καὶ νὰ κρυώσῃ. Ἔτσι ὅταν τὴ νύχτα, ποὺ δὲν ὑπάρχει ἥλιος, κρυώσῃ λίγο ἡ γῆ, ὁ ἀέρας τῆς γίνεται βαρύτερος καὶ κατακάθεται. Τῆς θαλάσσης ὅμως ὁ ἀέρας εἶναι πιὸ ζεστός, γιατί εἶναι κι' αὐτὴ ζεστὴ καὶ ἐπομένως ελαφρότερος καὶ ἀνεβαίνει. Τότε ὁ ἀέρας τῆς ξηρᾶς τρέχει νὰ καταλάβῃ τὸ κενὸ ποὺ ἀφήνει ὁ θαλασσίνοδ ἀέρας κι' ἔτσι γίνεται ἓνα ἄλλο δροσερὸ ἀεράκι ποὺ φυσάει ἀπ' τὴν ξηρὰ πρὸς τὴ θάλασσα καὶ λέγεται *ἀπόγειος αὖρα*.

Ὑγρασία. Ἡ ὑγρασία τῆς ἀτμοσφαίρας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ποσότητα τῶν ὑδρατμῶν ποὺ περιέχει. Ὅπως ξέρουμε δὲ οἱ ὑδρατμοὶ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἐξάτμιση τοῦ νεροῦ. Ὅπου λοιπὸν ὑπάρχουν πολλὰ νερὰ καὶ κάνει καὶ μεγάλη ζέστη, γίνονται πολλοὶ ὑδρατμοί. Ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα ἔχῃ πολλοὺς ὑδρατμοὺς λέγεται *ὕγρῃ* ἢ *κεκορεσμένη*, ὅταν δὲ ἔχῃ λίγους λέγεται *ξηρά*.

3ον) ΚΛΙΜΑ

Κλίμα ἐνὸς τόπου λέγοντας, ἐννοοῦμε ὅλα μαζὶ τὰ φαινόμενα τοῦ καιροῦ, δηλ. τὴ θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαίρας, τοὺς ἀνέμους, τὶς βροχές, τὴν ὑγρασία ἢ ξηρασία κλπ. Τὸ κλίμα ἐνὸς τόπου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ θέση του, ἂν δηλ. εἶναι κοντὰ σὲ θάλασσα ἢ μακριά, ἀπ' τὸ ὑψόμετρό του, τὶς βροχές, τὰ ὄρη, τὰ δάση κλπ. Τὸ κλίμα ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία γιὰ ἓνα τόπο, γιατί ἀπ' αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἡ γεωργία, ἡ κτηνοτροφία, καὶ ἡ φυτεία του, ἐπίσης καὶ στὴν ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου ἔχει μεγάλη ἐπίδραση τὸ κλίμα. Τὸ κλίμα ἐπιδρᾷ ἀκόμη καὶ στὴ

σωματική καὶ πνευματική ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ κλίμα τὸ διακρίνουμε σὲ **θερμό, ψυχρό, εὐκρατο, ἡπειρωτικό, καὶ θαλάσσιο ἢ ὠκεάνιο.**

Θερμό κλίμα ἔχουν οἱ χώρες ποὺ βρίσκονται στὴ διακεκαυμένη ζώνη. Στὶς χώρες αὐτὲς ἡ ζέστη εἶναι μεγάλη, οἱ βροχὲς πολλὲς καὶ ἡ βλάστηση πλουσία. Οἱ δὲ κάτοικοι τῶν χωρῶν αὐτῶν ἐπειδὴ ἡ ζωὴ εἶναι πολὺ εὐκόλη δὲν ἔχουν μεγάλη διανοητική ἀνάπτυξη.

Ψυχρό κλίμα ἔχουν οἱ χώρες ποὺ βρίσκονται στὶς ψυχρὲς ζώνες. Στὶς χώρες αὐτὲς ἡ βλάστηση εἶναι μικρὴ καὶ ἡ σκληρὴ καὶ βασανισμένη ζωὴ τῶν λίγων κατοίκων τῆς δὲν τοὺς ἀφήνει ν' ἀναπτυχθοῦν διανοητικά.

Εὐκρατο λέμε τὸ κλίμα ποὺ δὲν εἶναι οὔτε πολὺ θερμό, οὔτε πολὺ ψυχρό. Τέτοιο κλίμα ἔχουν οἱ χώρες ποὺ βρίσκονται στὶς εὐκρατες ζώνες. Στὶς χώρες αὐτὲς ἡ παραγωγὴ εἶναι καλὴ καὶ ἡ ζωὴ δὲν εἶναι πολὺ δύσκολη. Γιαυτὸ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν ὄρεξη γιὰ ἐργασία καὶ εἶναι σωματικῶς καὶ διανοητικῶς ἀνεπτυγμένοι.

Ἡπειρωτικό λέμε τὸ κλίμα ποὺ εἶναι πολὺ θερμό καὶ ξηρὸ τὸ καλοκαίρι καὶ πολὺ ψυχρὸ τὸ χειμῶνα. Τέτοιο κλίμα ἔχουν οἱ χώρες ποὺ βρίσκονται μακριὰ ἀπ' τὴ θάλασσα. Ἐκεῖ ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας ἀπ' τὸ καλοκαίρι στὸ χειμῶνα εἶναι μεγάλη. Τέτοιο κλίμα ἐπικρατεῖ καὶ στὰς ἐρήμους, ποὺ τὴν μὲν ἡμέρα κάνει φοβερὴ ζέστη, τὴν δὲ νύκτα οἱ ἄνθρωποι ἀνάβουν φωτιὲς γιὰ νὰ ζεσταθοῦν.

Θαλάσσιο Ὤκεάνιο. Λέμε τὸ κλίμα, ποὺ ὁ μὲν χειμῶνας εἶναι μαλακός, τὸ δὲ καλοκαίρι δροσερό. Τέτοιο κλίμα ἔχουν τὰ νησιά καὶ τὰ παράλια μέρη. Γιατὶ ἡ θάλασσα τὸν μὲν χειμῶνα ζεσταίνει τὴν ξηρὰ, τὸ δὲ καλοκαίρι τὴν δροσίζει. Σ' αὐτὲς τὶς χώρες ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας ἀπὸ τὸ καλοκαίρι στὸ χειμῶνα εἶναι μικρὴ. Τέτοιο κλίμα ἔχει καὶ ἡ πατρίδα μας.

Ἑρωτήσεις

Τί εἶναι ἡ Γεωγραφία ; Μὲ πόσους τρόπους ἐξετάζει τὴ γῆ ; Τί ἐξετάζει ἡ Μαθηματικὴ Γεωγραφία ; Τί σχῆμα ἔχει ἡ γῆ ; Τί εἶναι ἄξονας καὶ τί πόλοι τῆς γῆς ; Ποιὲς κινήσεις κάνει ἡ γῆ ; Σὲ πόσα μέρη διαιρεῖται ἡ γῆ ; Ποιὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερο ; Πόσες εἶναι οἱ ἡπείροι ; Τοποθέτησέ τες κατὰ σειρὰ ἐκτάσεως. Τοποθέτησέ τες κατὰ σειρὰ πληθυσμοῦ. Ποιὲς ἀποτελοῦν τὸν Παλαιὸ Κόσμο καὶ ποιὲς τὸ Νέο ; Πόσοι εἶναι οἱ Ὠκεανοί ; Ποιὸς εἶναι ὁ μεγαλύτερος ; Ποῦ βρίσκεται καθένas ; Τί εἶναι παλῖρροια καὶ τί ἄμπωτη ; Τί εἶναι θαλάσσια ρεύματα ; Τί εἶναι Ἰσημερινός ; Πὲς ὅλους τοὺς κύκλους τῆς γῆς. Τί εἶναι οἱ μεσημβρινοί ; Ποιὸς εἶναι ὁ σπουδαιότερος ; Τί λέγεται γεωγραφικὸ πλάτος καὶ τί γεωγρ. μῆκος ; Πῶς μετριοῦνται ; Πόσες καὶ ποιὲς εἶναι οἱ ζῶνες τῆς γῆς ; Τί εἶναι ἀτμόσφαιρα ; Πῶς γίνονται οἱ ἄνεμοι ; Τί εἶναι κλίμα ; Πότε τὸ κλίμα εἶναι ὑγρὸ καὶ πότε ξηρό ;

Κάμε στὴ χαρτογραφία σου τὴ γῆ καὶ χώρισέ την σὲ ζῶνες. Σημείωσε τὸν ἄξονα, τοὺς πόλους καὶ τὸν Ἰσημερινό της.

Χώρισε τὴ γῆ σὲ δύο ἡμισφαίρια, Νότιο καὶ Βόρειο. Πὲς σὲ ποιὸ εἶναι ἡ Εὐρώπη.

Κοίταξε ποιὲς ἄλλες χώρες εἶναι στὸ ἴδιο ἡμισφαίριο.

Ποιὲς χώρες εἶναι στὸ νότιο ἡμισφαίριο ;

Χώρισε τὴ γῆ σὲ ἀνατολικὸ καὶ δυτικὸ ἡμισφαίριο.

Πὲς ποιὲς χώρες εἶναι στὸ ἀνατολικὸ καὶ ποιὲς στὸ δυτικὸ ἡμισφαίριο.

Βον) Πολιτική Γεωγραφία

Η ΠΕΙΡΟΙ

Α') ΑΣΙΑ

Ἡ Ἀσία εἶναι μιὰ ἀπέραντη χώρα πλουσία καὶ ὁμορφῇ. Πολλὰ παιδάκια θὰ ἔχουν ἀκούσει στὰ παραμύθια γιὰ τὴ χώρα αὐτὴ τῶν θαυμάτων, τὴ μαγεμένη Ἀνατολή. Στὴν ὁμορφὴ αὐτὴ χώρα γεννήθηκαν οἱ πιὸ παλαιοὶ πολιτισμοὶ καὶ οἱ πιὸ μεγάλες θρησκείες. Ὅταν ἀκόμη οἱ ἄλλες χώρες ἦσαν ἀπολίτιστες, ὑπῆρχαν ἐκεῖ μεγάλα κράτη μὲ ἰσχυροὺς βασιλιάδες, ποὺ ζοῦσαν σὲ παραμυθένια παλάτια καὶ πόλεις μὲ ἑκατομμύρια κατοίκους. Δικαίως λοιπὸν θεωρεῖται πατρίδα ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ πηγὴ τοῦ πολιτισμοῦ μας.

Θέση καὶ ὅρια τῆς Ἀσίας. Ἄν μπορούσαμε νὰ ἰδοῦμε τὴν Ἀσία ἀπὸ ἓνα ἀεροπλάνο, θὰ παίρναμε μιὰ γενικὴ ἰδέα γι' αὐτή. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἥπειρος τῆς γῆς. Ἄν χωρίσουμε τὴ γῆ σὲ δύο ἡμισφαίρια, ἀνατολικὸ καὶ δυτικὸ, ἡ Ἀσία πιάνει τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου καὶ ἀπλώνεται σὲ τρεῖς ζῶνες τῆς γῆς. Φαίνεται ἐνωμένη μὲ τὴν Εὐρώπη γι' αὐτὸ πολλοὶ τὴν θεωροῦν σὰν μιὰ ἥπειρο. Φυσικὰ ὅρια μὲ τὴν Εὐρώπη ἔχει τὰ *Οὐράλια* ὄροι καὶ τὸν *Καύκασο*, νοτιώτερα δὲ τὸν *Εὐξείνιο Πόντο*, τὸν *Βόσπορο*, τὸν *Ἑλλήσποντο*, τὸ *Αἰγαῖον* καὶ τὴ *Μεσόγειο* θάλασσα. Ἀπ' τὴν Ἀφρικὴ τὴ χωρίζει τὸ στενὸ τοῦ *Σουέξ* καὶ ἡ *Ἐρυθρὰ* θάλασσα. Ἀπ' τὴν Ἀμερικὴ τὴ χωρίζει ὁ Εἰρηνικός. Ἡ βορειοανατολικὴ τῆς ὁμοῦς ἄκρῃ πλησιάζει στὴν Ἀμερικὴ ἀπ' τὴν ὁποία χωρίζεται μὲ τὸν *Βερίγγειο* πορθμό. Ἀνάμεσα Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας εἶναι τὰ νησιά τῆς Πολυνησίας· ὁλόγυρα δὲ λούζεται ἀπὸ τρεῖς ὠκεανούς, τὸν Εἰρηνικόν, τὸν Ἰνδικόν καὶ τὸν Βόρ. Παγωμένον. (Κοιτάξετε στὸ χάρτη καὶ βρῆτε τὰ ὅριά της).

Ἐκτασὴ καὶ πληθυσμός. Ἡ ἔκτασὴ τῆς Ἀσίας μαζί μὲ τὰ νησιά της εἶναι 44.180.000 τ.χ., πιάνει δηλ. τὸ 1/3 τῆς ἐπιφάνειας

νείας της ξηρᾶς. Ὁ πληθυσμός της ἀνέρχεται σὲ 1 δισεκατομμύριο κατοίκους, ὁ μισὸς δηλ. πληθυσμὸς τῆς γῆς περίπου. Σὲ πυκνότητα ὅμως πληθυσμοῦ ἔρχεται μετὰ τὴν Εὐρώπῃ.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀσίας παρουσιάζει πολλές ἀντιθέσεις. Ὑπάρχουν δηλ. περιοχὲς ποὺ εἶναι χαμηλότερες ἀπ' τὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης, ὅπως π.χ. ἡ περιοχή τοῦ Ἰορδάνη ποταμοῦ, ὑπάρχουν ὅμως καὶ οἱ μεγαλύτερες καὶ ψηλότερες ὄροσειρές. Τὰ 2)3 σχεδὸν τοῦ ἐδάφους τῆς πιάνουν τὰ ὀροπέδια. Στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας εἶναι δυὸ μεγάλα ὀροπέδια τὸ *ἀνατολικὸ* καὶ τὸ *δυτικὸ* ποὺ συνδέονται μὲ τὴν ὀροσειρὰ τοῦ *Ἰνδοκοῦχ* (6.500 μ.).

Ὅρη. Τὰ ψηλότερα ὄρη εἶναι τὰ Ἰμαλάια, τῶν ὁποίων ἡ ψηλότερη κορυφή *Ἐβερεστ* εἶναι 8882 μ., τὸ ὄρος αὐτὸ εἶναι τὸ ψηλότερο τῆς γῆς καὶ λέγεται στέγη τοῦ κόσμου. Ἀλλὰ ψηλὰ ὄρη εἶναι τὰ *Καρακοροῦμ* (8620 μ.), *Γκαουρισανγκὰρ* (8580 μ.). Ἀλλες μεγάλες ὀροσειρές εἶναι τὰ *Ἀλταΐα*, τὸ *Παμίρ*, τὰ *Δαταϊνά*, τὸ *Θιβέτ*, ὁ *Καύκασος*, ὁ *Διβανος* καὶ τὸ γνωστὸ μας *Ἀραράτ*. Τὸ ἄλλο 1)3 τῆς ἐπιφανείας τῆς περιλαμβάνει βαθύπεδα καὶ πεδιάδες. Ἡ Ἀσία ἔχει καὶ τὴν πιὸ μεγάλη πεδιάδα τοῦ κόσμου, τὴν πεδιάδα τῆς Σιβηρίας ποὺ πιάνει ὅλη σχεδὸν τὴ Βόρ. Ἀσία.

Ἐρημοί. Ἡ Ἀσία ἔχει καὶ ἐρήμους στὶς ὁποῖες δὲν ὑπάρχει καμμιὰ βλάστηση, οὔτε νερό. Οἱ μεγαλύτερες εἶναι ἡ *Γόβη*, ἡ *Ἀραβικὴ*, ἡ *Συριακὴ* καὶ ἡ *Υπερκαυκασία*.

Ποταμοί. Ἡ Ἀσία, λόγῳ τῆς μεγάλης ἐκτάσεως καὶ τῶν πολλῶν καὶ ψηλῶν βουνῶν τῆς, ἔχει πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμούς. Στὸ Βόρ. Παγωμένο ὠκεανὸ χύνονται οἱ *Ὀβις*, *Ἰενσένης* καὶ ὁ *Λένας* ποὺ τὸν περισσότερον καιρὸ εἶναι παγωμένοι. Πρὸς ἀνατολὰς καὶ νότον ὑπάρχουν μεγάλοι ποταμοὶ ποὺ ἔχουν πιὸ πολὺ νερό, γιατί ἐκεῖ βρέχει συχνότερα. Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ *Κίτρινος* (Χουάγκ-Χό), ὁ *Κυανοῦς* (Γιάγκ-Τσέ-Κιάγκ) καὶ οἱ *Ἀμούρ* ποὺ χύνονται στὸν Εἰρηνικόν. Στὸν Ἰνδικὸν χύνονται οἱ ποταμοί, *Γάγγης*, *Βραχμαπούτρας*, *Ἰνδός*, *Τίγρης* καὶ *Εὐφράτης*. Ἄλλοι ποταμοὶ εἶναι ὁ *Σαγγάριος* (τί ξέρετε γι'αυτόν;) ὁ *Ὠξος* καὶ ὁ *Ιαξάρτης* ποὺ χύνονται στὴν Ἀράλη λίμνη καὶ ὁ σπουδαιότερος ὅλων ὁ *Ιορδάνης* (τί ξέρετε γι'αυτόν;).

Λίμνες. Οί μεγαλύτερες λίμνες τῆς Ἀσίας εἶναι ἡ *Ἀράλη*, ἡ *Βαϊκάλη*, ἡ *Νεκρά* θάλασσα καὶ ἡ *Κασπία* ποῦ εἶναι μεγαλύτερη τῆς γῆς καὶ λέγεται θάλασσα. Εἶναι τρεῖς φορές μεγαλύτερη ἀπ' τὴν Ἑλλάδα καὶ ἔχει ἄλμυρό νερό.

Χερσόνησοι. Χερσονήσους ἡ Ἀσία ἔχει τὴν *Καυτσαίνα*, τὴν *Κορέα*, τὴν *Ἰνδοκίνα*, τὸ *Ἰνδοστάν*, τὸ *Ντεκάν*, τὴν *Ἀραβία* καὶ τὴ *Μ. Ἀσία*.

Θάλασσες καὶ Κόλποι. Στὸ Βόρ. Παγωμένο ὠκεανὸ σχηματίζονται οἱ κόλποι τοῦ *Ὀβι* καὶ τοῦ *Τενεσέη*. Πρὸς τὰ Β.Α. οἱ κόλποι τοῦ *Σιάμ* καὶ τοῦ *Τογγίνου*. Στὸν Εἰρηνικὸ σχηματίζονται οἱ θάλασσες *Ὀχοισικὴ*, *Ἰαπωνικὴ*, *Κιτρίνη* καὶ *Σινικὴ*. Στὸν Ἰνδικὸ ἡ *Ερυθρὰ* θάλασσα, ἡ *Ἀραβικὴ* καὶ ὁ κόλπος τῆς *Βεγγάλης* καὶ στὴ Μεσόγειο, τὸ *Αἰγαῖον*, ἡ *Προποντίδα* καὶ ὁ *Εὐξείνους*.

Νησιά. Τὰ σπουδαιότερα νησιά τῆς Ἀσίας εἶναι τὰ νησιά τῆς *Ἰαπωνίας*, ἡ *Κεϋλάνη*, ἡ *Φορμόζα*, ἡ *Σουμάτρα*, ἡ *Ιάβα*, οἱ *Φιλιππῖνες* καὶ ἡ *Κύπρος*.

Πορθμοί. Πορθμοὺς ἡ Ἀσία ἔχει τὸν *Ελλησποντο*, τὸ *Βόσπορο*, τῆς *Μαλάκκας*, τὸν *Ὀρμούζιο* στὸν Περσικὸ κόλπο καὶ τὸν *Βαβ-ἐλ-Μανιέβ* στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα.

Ἰσθμοί. Τοῦ *Σουέζ*, ποῦ ἐνώνει τὴ Μεσόγειο μὲ τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα καὶ ἔχει μῆκος 108 χιλ. καὶ πλάτος 20—45 μ.

✓ Ἡ ζωὴ στὴν Ἀσία

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀσίας παρουσιάζει πολλὰ ποικιλίες, ἀναλόγως τῆς ζώνης ποῦ βρίσκεται κάθε τόπος. Ἄλλοι εἶναι πολὺ θερμὸ, ἄλλοι πολὺ ψυχρὸ, ἄλλοι ἡπειρωτικὸ καὶ ἄλλοι θαλάσσιο. Σὲ μιὰ πόλιν τῆς Σιβηρίας τὴ Βερχογιάνση ἐμετρήθη ἡ χαμηλότερη θερμοκρασία 70° κάτω τοῦ μηδενός. Ἐνῶ στὴ Μεσοποταμία ἡ θερμοκρασία φθάνει τοὺς 55° ἄνω τοῦ μηδενός.

Προϊόντα. Ἡ Ἀσία, λόγῳ τοῦ κλίματός της παρουσιάζει τὴ μεγαλύτερη ποικιλία προϊόντων. Στὶς βορειότερες περιοχὲς ἐκτὸς ἀπὸ βρῦα καὶ λειχήνες τίποτε ἄλλο δὲν γίνεται λόγῳ τοῦ μεγάλου ψύχους. Ἡ δυτικὴ καὶ κεντρικὴ Ἀσία καλύπτεται

ἀπὸ ἐρήμους ὅπου ἢ δὲν ὑπάρχει κοθόλου βλάστηση ἢ ὑπάρχουν ἀτελῆ φυτά. Ἡ ἀνατολικὴ Ἀσία ἔχει ἐκτεταμένα λειβάδια καὶ ἡ νότια Ἀσία ἔχει μεγάλη βλάστηση. Ἐνᾶ ἀπ' τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Ἀσίας εἶναι τὸ ρύζι ποὺ καλλιεργεῖται σὲ μεγάλες ἐκτάσεις. Στὴ Μ. Ἀσία καλλιεργεῖται ἡ ἐλιά, τὸ ἀμπέλι, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, τὸ κριθάρι καὶ τὸ καλαμπόκι. Στὴν Ἀσία ἐπίσης εὐδοκιμοῦν τὰ ἀρωματικὰ φυτά, κανέλλα, πιπέρι, καρυόφυλο. Παράγει ἀκόμη μπανάνες, ζαχαροκάλαμο, χουρμάδες καὶ Ἰνδοκάλαμο (μπαμποῦ). Φύονται πολυτίμα δένδρα ἀπ' τὰ ὅποια παράγεται τὸ καουτσούκ καὶ ἡ γουταπέρκα. Στὰς ἐρήμους τῆς Ἀραβίας παράγεται τὸ λιβάνι καὶ στὰ παρθένα δάση τῆς Μαλαϊκῆς χερσονήσου, ἡ καμφορά. Τέλος παράγει τσάϊ, καφέ, καπνὸν καὶ βαμβάκι.

Ὀρυκτά. Ἡ Ἀσία εἶναι πλουσιωτάτη σὲ ὀρυκτά. Ἐξάγει γαιάνθρακες, σίδηρον, πετρέλαιο, χρυσόν, ἄργυρον, κασσίτερον καὶ πολυτίμους λίθους.

Ζῶα τῆς Ἀσίας. Σ' ὅλη τὴν Ἀσία ζοῦν ἐλάφια, ἀγριογούρουνα, ἀρκοῦδες, λύκοι καὶ ἄλεποῦδες. Ὁ σκίουρος καὶ τὸ κουνάβι ἀφθονοῦν στὰ δάση τῆς Σιβηρίας. Στὴ θερμὴ ζώνη ζοῦν ἐλέφαντες, τίγρεις, λεοντάρια, ρινόκεροι καὶ ὕαιες. Στὰ ποτάμια ἀφθονοῦν οἱ κροκόδειλοι, καὶ στὰ δάση τῆς ἀφθονοῦν οἱ πίθηκοι. Ἐκτὸς τῶν ἀγρίων ζώων ὑπάρχουν καὶ ἄφθονα πουλιὰ μὲ πολυχρῶμα φτερά. Καὶ ὠφέλιμα ζῶα ζοῦν πολλὰ στὴν Ἀσία. Τὴν ἀπέραντη Σιβηρίαν διατρέχουν κοπάδια τυχράνων, καὶ σ' ὅλη τὴν Ἀσίαν τρέφουν καμήλες. Ἐπίσης ζοῦν σὲ ἀγρία κατάσταση ἄλογα καὶ ὄνοι. Ὑπάρχουν πολλὲς ποικιλίαι προβάτων, γιδίων, βοδιῶν, βουβάλων, χοίρων, σκύλων καὶ γάτων (οἱ περίφημοι γάτες τῆς Ἀγκύρας). Στὶς Ἰνδίες ὁ ταῦρος θεωρεῖται ἱερὸ ζῶο καὶ κανεὶς δὲν τολμάει νὰ τὸν ἐνοχλήσῃ· ὁ δὲ ἐλέφας, ἐξημερωμένος, χρησιμοποιεῖται γιὰ μεταφορὰς καὶ στὸν πόλεμο. Στὴν Ἀσίαν ζοῦν ἀκόμη πολλὰ δηλητηριώδη ἐρπετά. Τέλος στὴν Κίνα καὶ τὴν Ἰαπωνίαν καλλιεργεῖται ὁ μεταξοσκώληκας, τοῦ ὁποῦ πατρίδα εἶναι ἡ Κίνα.

Οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας. Στὴν Ἀσίαν βρέθηκαν τὰ σημάδια τῶν ἀρχαιοτέρων ἀνθρωπίνων συνοικισμῶν, γι' αὐτὸ ἡ Ἀσία θεωρεῖται πατρίδα ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Πολλοὶ λαοὶ κατοί-

κησαν ἐκεῖ ἀπ' τὰ παλῆὰ χρόνια, ἦλθαν σὲ σχέση μετὰ τοὺς καὶ ἀνακατεύθησαν ἔτσι, ποὺ σήμερα δὲν μπορεῖς νὰ ξεχωρίσης ἀπὸ ποιὲς φυλὲς κατάγονται. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι τῆς Ἀσίας μποροῦν νὰ διαιρεθοῦν σὲ τρεῖς κυρίως φυλές, τὴ **μαύρη**, τὴν **κίτρινη** καὶ τὴ **λευκή**.

Πολιτισμός. Στὴν Ἀσία ἀνεπτύχθησαν οἱ παλαιότεροι πολιτισμοί. Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Ἀσυρροβαβυλωνιακός, ὁ Ἰνδικός καὶ ὁ Κινεζικός. Οἱ πολιτισμοὶ αὗτοὶ παρουσιάζουν μιὰ στασιμότητα, γιατί μέχρι σήμερα ἀκόμη συναντᾶμε ἤθη καὶ ἔθιμα καὶ τρόπους ζωῆς πρωτόγονους. Ὅταν ἄρχισαν οἱ ἐξερευνήσεις (15ος αἰὼν) οἱ ἐξερευνηταὶ περιωρίζοντο στὰ παράλια καὶ τὸ ἐσωτερικὸ ἔμενε ἀνεξερεύνητο. Συστηματικὴ ἐξερεύνηση τῆς Ἀσίας ἄρχισε ἀπὸ τότε ποὺ ἔγινε ἡ διώρυγα τοῦ Σουέζ (1896). Ἀλλὰ, καὶ τότε πολλοὶ Ἀσιατικοὶ λαοὶ (Ἰάπωνες, Κινέζοι, Τοῦρκοι) ἐπρόβαλαν μεγάλη ἀντίσταση στὴν ἐξάπλωση τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Γιὰ νὰ τὸ καταλάβετε αὐτὸ σκεφθῆτε πὼς στὴν Ἀσία ἡ γυναῖκα ἐθεωρεῖτο καὶ θεωρεῖται καὶ σήμερα ἀκόμη σὲ μερικὲς χώρες, δούλη τοῦ ἀνδρός. Καὶ χρειάσθηκε νὰ γίνουν ἐπαναστάσεις ὅπως στὴν Ἰαπωνία (1867) καὶ στὴν Τουρκία (1922) γιὰ νὰ ἀπελευθερωθοῦν οἱ χώρες αὐτὲς ἀπ' τὰ βαρεῖα δεσμὰ τοῦ καθυστερημένου Ἀσιατικοῦ πολιτισμοῦ.

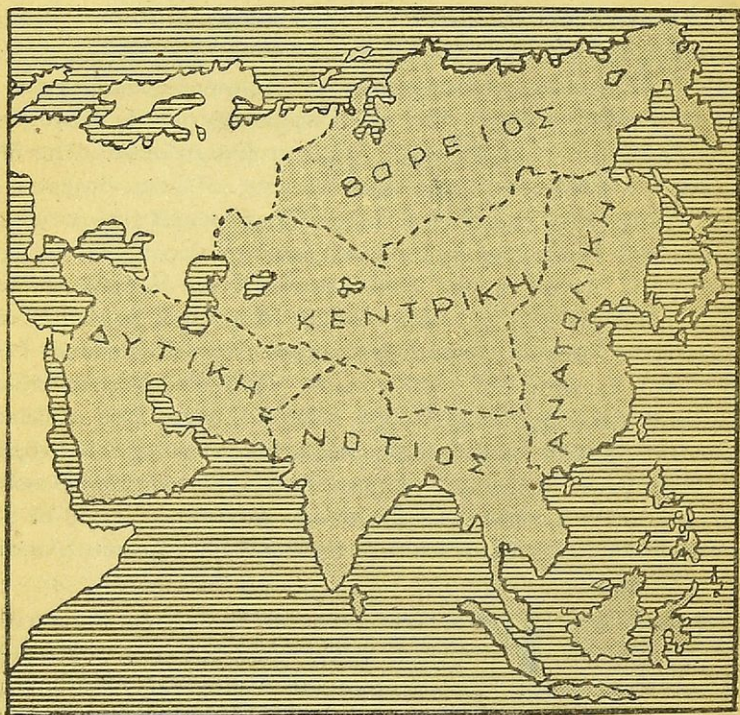
Θρησκείες. Ἡ Ἀσία εἶναι πατρίδα ὅλων τῶν θρησκειῶν, ἐκεῖ γενήθηκαν οἱ ἀρχηγοὶ ὅλων τῶν θρηκειῶν, **Μωϋσῆς**, **Βούδας**, **Κομφούκιος**, **Ζωροάστρης**, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ **Χριστός**. Πόσες θρησκείες ἐπικρατοῦν στὴν Ἀσίαν δὲν ξέρομε ἀκριβῶς. Οἱ σπουδαιότερες πάντως εἶναι ἡ **Βουδική**, ἡ **Βραχμανική**, ἡ **Μωαμεθανική** καὶ ἡ **Χριστιανική**.

Φυσικὴ διαίρεση τῆς Ἀσίας

Ἡ Ἀσία διαιρεῖται σὲ πέντε φυσικὲς περιοχές, οἱ ὁποῖες εἶναι οἱ ἑξῆς: α') **Δυτικὴ** ἢ **Πρόσω Ἀσία**, β') **Νότιος Ἀσία**, γ') **Ἀνατολικὴ Ἀσία**, δ') **Κεντρικὴ Ἀσία**, καὶ ε') **Βόρειος Ἀσία**. Κάθε μιὰ ἀπ' τὶς φυσικὲς αὐτὲς περιοχές περιλαμβάνει ὀρισμένες χώρες, ποὺ θὰ ἐξετάσουμε χωριστά.

α) Δυτική ή Πρόσω Ἀσία

Ἡ Δυτική Ἀσία περιλαμβάνει τις ἐξῆς χώρες : 1) Μικρά Ἀσία, 2) Ἀραβία, 3) Συρία, 4) Παλαιστίνη, 5) Μεσοποτα-

Χάρτης φυσικῶν περιοχῶν

μία (Ἰράκ), 6) Πέρσας, 7) Καυκασία, 8) Ἀφγανιστάν, 9) Βελουχιστάν.

1) ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ

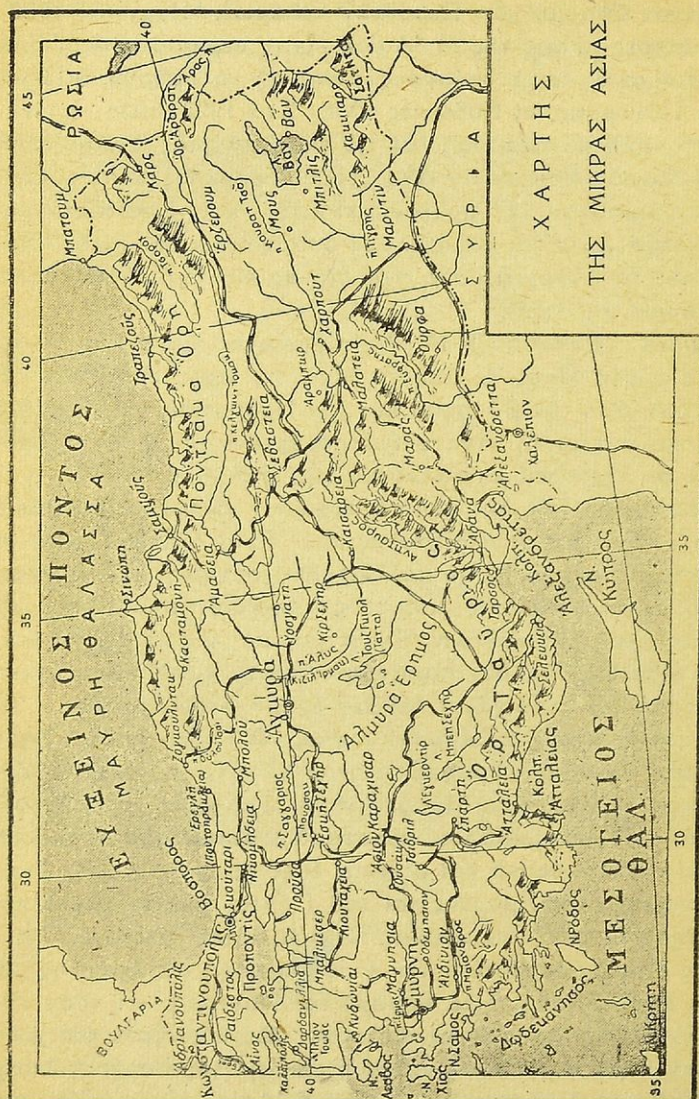
Ἡ χερσόνησος τῆς Μ. Ἀσίας ἀποτελεῖ τὸ τμήμα τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας ποὺ βρίσκεται στὴν Ἀσία (τὸ ἄλλο τῆς τμήμα ἀποτελεῖ ἡ Ἀνατολικὴ Θράκη μὲ τὴν Κωνσταντινούπολη). Ἡ χερσόνησος αὐτὴ ἀπ' τὰ παλὰ χρόνια ὑπῆρξε Ἑλληνική. Θὰ θυμᾶσθε ἀπ' τὴν ἱστορία σας τὶς Ἑλληνικὲς ἀποικίες

πού έγιναν άφορμή τών Περσικών πολέμων; Μέχρι τοῦ 1922 οἱ περισσότερες πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας εἶχαν περισσότερους Ἑλληνας κατοίκους, παρὰ Τούρκους, ὅπως π.χ. ἡ Σμύρνη, ἡ Πέργαμος, ἡ Πάνορμος, οἱ Κυδωνίες κλπ. Στὰ 1922 ὅμως ἐγένεν ἡ Μικρασιατική καταστροφή καί 1,5 ἑκατομμύριο Ἕλληνες πρὸ τοῦ κινδύνου νὰ σφαθοῦν ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἀκολούθησαν τὸν ὑποχωροῦντα Ἑλληνικὸν στρατὸν καὶ ἐγκατεστάθησαν στὴ μητέρα πατρίδα. Σήμερα δὲν ὑπάρχουν πειὰ ἐκεῖ Ἕλληνες (ἴσως νὰ ὑπάρχουν στὸ σχολεῖο παιδιὰ πρὸ οἱ γονεῖς τους κατάγονται ἀπ' ἐκεῖ).

Ὅρια Ἑκταση. Ἡ Μ. Ἀσία βρέχεται ἀπὸ θάλασσα, ἀπὸ τρεῖς πλευρές. Πρὸς Δ. ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον, πρὸς Β. ἀπὸ τὸν Εὐξεινο, Β.Δ. ἀπὸ τὸν Βόσπορον καὶ τὴν Προποτίδα καὶ Ν. ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἀνατολικά συνορεύει μὲ τὴν ἄλλην Ἀσία. Ἡ ἑκτασὴ τῆς εἶναι πενταπλασία τῆς Ἑλλάδος.

Ἑδαφος. Τὴν Μ. Ἀσία διασχίζουν δύο μεγάλες ὄρσειρές, ὁ Ταῦρος καὶ ὁ Ἀντίταυρος πού εἶναι διακλαδώσεις τοῦ Ἀραράτ καὶ σχηματίζουν πολλές βουνοσειρές πού ἀνάμεσά τους ὑπάρχουν εὐφορες κοιλάδες. Τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας εἶναι φτωχὸ χωρὶς καθόλου βλάστηση, μὲ γυμνὰ βουνὰ καὶ ἄγονες πεδιάδες πού δὲν παράγουν τίποτε, γιατί εἶναι σκεπασμένες ἀπὸ ἄλμυρὸ χῶμα καὶ δὲν ἔχουν καθόλου νερό. Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ περίφημη *Ἀλμυρὰ ἔρημος*. Ὁ λόγος γιὰ τὸν ὁποῖον τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας εἶναι ξηρὸ καὶ ἄγονο εἶναι ἡ ἔλλειψη βροχῶν. Συμβαίνει δὲ αὐτὸ γιατί οἱ ἄνεμοι πού ἔρχονται ἀπὸ τὴ θάλασσα γεμᾶτοι ὕδατμοὺς συναντοῦν κοντὰ στὴν παραλία ψηλὰ βουνὰ καὶ ρίχνουν ἐκεῖ τὶς βροχές τους. Γιαυτὸ στὴν περιοχὴ τῆς Σμύρνης καὶ τοῦ Πόντου βρέχει συχνὰ καὶ ἡ βλάστηση εἶναι πλουσιωτάτη. Οἱ δύο αὐτὲς περιοχές τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι εὐφορώτατες καὶ ἡ μὲν περιοχὴ τῆς Σμύρνης μοιάζει μὲ τὴν Ἑλλάδα, ἡ δὲ περιοχὴ τοῦ Πόντου εἶναι τόσο εὐφορὴ πού στὰ παλῆα χρόνια πίστευαν πὼς ἐκεῖ ἦταν «τὸ χρυσόμαλλον δέρας» γιὰ τὸ ὁποῖον ἐγένε ἡ Ἀργοναυτικὴ ἐκστρατεία. Τὰ σπουδαιότερα βουνὰ τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ὁ Ὀλυμπος, ὁ Τμῶλος, ὁ Σίπυλος, ἡ Ἰδη, ὁ Ταῦρος καὶ ὁ Ἀντίταυρος.

Ποταμοί. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι

ὁ **Ἄλυσ** ποῦ πηγάζει ἀπ' τὸν Ἀντίταυρο καὶ χύνεται στὸν Εὐξείνιο πόντο, ὁ **Σαγγάριος**, ὁ **Ἐρμος** καὶ ὁ **Μαίανδρος** ποῦ χύνονται στὸ Αἰγαῖον καὶ ὁ **Κύδνος** καὶ ὁ **Σάρος** ποῦ χύνονται στὸν κόλπο τῆς Ἀλεξανδρέττας.

Ἡ Μ. Ἀσία ἔχει πολλὰ καὶ ὁμορφα λιμάνια στὸ Αἰγαῖον ἐκ τῶν ὁποίων τὸ σπουδαιότερο εἶναι τῆς Σμύρνης καὶ πρὸς Ν. τοὺς κόλπους τῆς Ἀλεξανδρέττας καὶ τῆς Ἀτταλείας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῶν παραλίων τῆς Μ. Ἀσίας ποῦ βρίσκονται στὸ Αἰγαῖον καὶ ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος, εἶναι γλυκὸ καὶ μοιάζει μὲ τὸ δικό μας. Στὸ ἐσωτερικὸ ὅμως ποῦ δὲν υπάρχουν παρὰ ἄγονες πεδιάδες καὶ εἶναι οἱ βροχὲς σπάνιες τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸ τὸ χειμῶνα καὶ θερμὸ τὸ καλοκαίρι.

Προϊόντα. Στὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας ποῦ τὸ ἔδαφος εἶναι πεδινὸ καὶ τὸ κλίμα γλυκὸ, παράγονται τὰ ἴδια προϊόντα ποῦ παράγει καὶ ἡ Ἑλλάδα, δηλ. σιτηρὰ, βαμβάκι, κρασί, σταφίδα, σῦκα, ρύζι, καπνὰ, μετάξι, πορτοκάλια. Αὐτὸ εἶναι τὸ εὐφορώτερο μέρος τῆς Μ. Ἀσίας καὶ παράγει ἄφθονα προϊόντα. (Ὅσων παιδιῶν οἱ γονεῖς κατάγονται ἀπ' ἐκεῖ ἄς τοὺς ρωτήσουν γιὰ τὸν πλοῦτο τῆς εὐλογημένης αὐτῆς χώρας). Ἀλλὰ καὶ ἡ περιφέρεια τοῦ Πόντου εἶναι εὐφορωτάτη. Ἡ Μ. Ἀσία δηλ. εἰς μὲν τὰ παράλια εἶναι εὐφορωτάτη, εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸ ἔχει ἄγονες ἐκτάσεις χωρὶς βλάστηση παρὰ μόνο λίγα πτωχὰ λειβάδια, στὰ ὁποῖα περιφέρονται νομάδες βοσκοὶ μὲ τὰ πρόβατά τους. Ἐδῶ ζοῦν καὶ οἱ περίφημες αἶγες τῆς Ἀγκύρας. Ἀνάμεσα στὶς ἄγονες αὐτὲς ἐκτάσεις ποῦ καὶ ποῦ ξεπροβάλλει καμμιὰ καλλιεργημένη περιοχὴ μὲ τρεχούμενα νερά. Τέτοια εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς Ἀγκύρας.

Πληθυσμός. Ἐνῶ ἡ ἑκτασὴ τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι πενταπλασία τῆς Ἑλλάδος, ὁ πληθυσμὸς τῆς δὲν εἶναι οὔτε δυπλάσιος (14 ἑκατ.) εἶναι δηλ. ἀραιοκατοικημένη. Οἱ σπουδαιότερες πόλεις εἶναι ἡ Σμύρνη, ἡ Προῦσα, ἡ Πέργαμος, ἡ Κερασσοῦντα, ἡ Τραπεζοῦντα παληὲς Ἑλληνικὲς πόλεις. Ἡ Καισάρεια πατρίδα τοῦ Ἀγ. Βασιλείου καὶ ἡ Ἀγκυρα, πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ὅπως εἶπαμε ἡ Μ. Ἀσία εἶναι τμήμα τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας καὶ ἀποτελεῖ τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν. Οἱ Τοῦρκοι ἦσαν ἄλλοτε ἄσπονδοι ἐχθροὶ τῆς Ἑλλά-

δος, γιατί ἦσαν ἀπολίτιστοι καὶ σκληροί. Ἀπὸ τὸ 1922 καὶ ὕστερα ὅμως, οἱ Τούρκοι προώδευσαν πολὺ, κατάργησαν τὰ κόκκινα φέσια, οἱ γυναῖκες ἔβγαλαν τοὺς φερετζέδες, ἄλλαξαν τὴ γραφὴ καὶ γενικὰ σήμερα ἡ Τουρκικὴ Δημοκρατία εἶναι μιὰ πολιτισμένη χώρα. Δὲν εἴμαστε πειὰ ἐχθροί, γιατί καὶ τὰ δύο ἔθνη κατάλαβαν πὼς τὸ συμφέρον τους εἶναι νὰ εἶναι φίλοι καὶ νὰ ἀλληλοὑποστηρίζονται. Γιαυτὸ σήμερα εἶναι οἱ καλύτεροί μας φίλοι.

Νησιὰ. Κοντὰ στὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι πολλὰ νησιὰ ποὺ κατοικοῦνται ἀπὸ Ἕλληνες. Ἐκτὸς ἀπ' τὰ γνωστά μας νησιὰ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, κοντὰ στὴ Μ. Ἀσία εἶναι καὶ τὰ Δωδεκάνησα τὰ ὁποῖα ἐπὶ πολλὰ χρόνια κατεῖχαν οἱ Ἱταλοί, τώρα ὅμως μετὰ τὸν τελευταῖον νικηφόρο πόλεμο παρεχωρήθησαν στὴν Ἑλλάδα. Κοντὰ στὰ στενὰ τοῦ Ἑλλησπόντου εἶναι ἡ Ἰμβρος καὶ ἡ Τένεδος, ἑλληνικὰ νησιὰ ποὺ κατέχονται ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Πρὸς Ν. δὲ τῆς Μ. Ἀσίας βρίσκεται ἡ μεγαλὸννησος **Κύπρος**.

Ἡ **Κύπρος** εἶναι τὸ μεγαλύτερο ἑλληνικὸ νησι καὶ βρίσκεται στὸν Ἰστικὸ κόλπο, ἀπέναντι τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας. Τὸ **Ἑδαφος** τῆς Κύπρου εἶναι μᾶλλον πεδινό. Ἐχει δύο μεγάλες ὀροσειρὲς ποὺ ἀπλώνονται ἀπ' τὰ Δυτικὰ πρὸς τὰ Ἀνατολικά τῆς νήσου. Ἡ μία λέγεται **Κερύνεια** (Πενταδάκτυλος) καὶ ἡ ἄλλη ποὺ βρίσκεται νοτιώτερα ἔχει δύο μεγάλα βουνὰ τὸν **Ἀῶν** (Πρόοδος) καὶ τὸν **Ὀλυμπον**. Ἀνάμεσά τους ἀπλώνεται ἡ πεδιάδα τῆς **Μεσσαριᾶς**, τὴν ὁποῖαν διαρρέει ὁ ποταμὸς **Πεδιάς**. Ὅλη ἡ παραλία τῆς Κύπρου εἶναι μιὰ συνεχῆς πεδιάδα ποὺ εὐρύνεται στὴν ἀνατολικὴ πλευρά. Πολλὰ μικρὰ ποτάμια κατέρχονται ἀπ' τὴς βουνοπλαγιὲς καὶ διαρρέουν τὴς πεδιάδες. Στὸ Βόρειο μέρος τῆς Κύπρου βρίσκεται ὁ κόλπος τῆς Πενταγίας καὶ πρὸς Ν. οἱ κόλποι τῆς Λεμησοῦ, τῆς Λάρνακος καὶ τῆς Ἀμμοχώστου. Ἡ Κύπρος, παρ' ὅλον ποὺ ἔχει πολλοὺς κόλπους δὲν ἔχει καλὰ φυσικὰ λιμάνια, γιαυτὸ οἱ Κύπριοι δὲν εἶναι καλοὶ ναυτικοί, ἀλλὰ γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Τὸ **Κλίμα** τῆς εἶναι εὐκρατὸ. **Προϊόντα** παράγει δημητριακά, ἐκλεκτὸ κρασί, χαρούπια καὶ πορτοκάλια, ἔχει καὶ ἀρκετὴ κτηνοτροφία, ὀνομαστοὶ εἶναι οἱ μεγαλόσωμοι ὄνοι τῆς. Ἡ **ἐκ-**

τασή της είναι ὅση ἡ μισή Πελοπόννησος, ὁ δὲ *πληθυσμός* της 380 000 κάτοικοι, ὅλοι Ἑλληνες, ἐκτὸς ὀλίγων Τούρκων. *Πόλεις*. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Λευκωσία*, ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ *Ἀμμόχωστος*, ἡ *Λάρνακα*, ἡ *Λεμεσός* καὶ ἡ *Κυρήνεια*.

Πολιτικὴ καί αἰσαση. Ἡ Κύπρος κατέχεται ἀπ' τὴν Ἀγγλίαν. Οἱ Κύπριοι ὅμως ἕνα μόνον πόθο ἔχουν τὴν ἔνωση μὲ τὴν Ἑλλάδα καὶ συχνὰ διαμαρτύρονται. Ὡς ἐλπίσουμε πῶς ἡ φίλη καὶ σύμμαχος Ἀγγλία θὰ τοὺς χαρίσῃ γρήγορα τὴν ἐλευθερίαν τους.

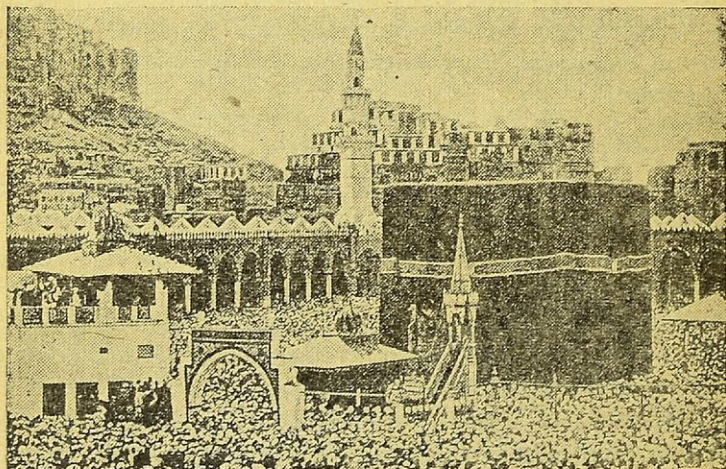
2) ΑΡΑΒΙΑ

Ἡ Ἀραβία εἶναι μιὰ χερσόνησος προσκολλημένη στὴ νοτιοδυτικὴ ἄκρην τῆς Ἀσίας, ἡ περισσότερὴ δὲ εἶναι ἔρημος. Συνορεύει πρὸς Δ. μὲ τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσαν, πρὸς Ν. μὲ τὸν Ἰνδικὸ ὠκεανό, πρὸς Α. μὲ τὸν Περσικὸ κόλπον καὶ πρὸς Β. μὲ τὴ Συρία καὶ τὴν Παλαιστίνη, Ἡ *ἐκτασή* της εἶναι 3 ἑκατ. τ. χ. καὶ ὁ *πληθυσμός* της 7 ἑκατ. κάτοικοι.

Ἔδαφος. Ἡ Ἀραβία περιβάλλεται ἀπὸ ψηλὰ ὄρη καὶ ὄρη πρὸς τὴν ἕνωση μὲ τὴν Ἑλλάδα, ἐμποδίζουσι τὸν ὑγρὸ ἀέρα τῆς θαλάσσης νὰ πνεύσῃ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Γιὰ τοῦτο ἡ μεγάλη ζέστη καὶ ἡ ἔλλειψη βροχῶν ἔχουν μεταβάλλῃ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας σὲ μιὰ μεγάλη ἔρημο, πρὸς τὸν ὅσον λίγες πτωχὲς βοσκὲς ὑπάρχουν πρὸς τὸν ὅσον, ὅπου οἱ νομάδες Ἀραβες βόσκουν τὰ πρόβατά τους. Μόνον πρὸς τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὑπάρχουν μικρὲς κοιλάδες πρὸς διαρρέονται ἀπὸ χειμάρρους, οἱ ὅποιοι δροσίζουσι τὸ ἔδαφος. Στὶς κοιλάδες αὐτὰς φυτρῶνουν δένδρῳλια καὶ χλόη πρὸς τὸν ὅσον καταπράσινα τὰ ὄρη καὶ ἰσώματα τῆς περιοχῆς, ἡ ὅποια ὠνομάσθηκε γιὰ τοῦτο *Εὐδαίμων* Ἀραβία. Τὸ ὑπόλοιπον μέρος εἶναι ἔρημος. Οἱ μεγαλύτερες ἔρημοι εἶναι ἡ *Νεφούνη* καὶ ἡ *Νιάννα*. Τὴν ἔρημον αὐτὴν οἱ περιηγηταὶ τὴν λέγουσι φοβερή. Μοιάζει σὰν μιὰ ἀπέραντη θάλασσα ἄμμου, μὲ πολλοὺς λόφους πρὸς τὸν ὅσον φαίνονται σὰν κύματα καὶ οὐτε πούλι δὲν πετρεῖ γιὰ νὰ διακόψῃ τὴν φοβερὴν σιωπὴν τοῦ θανάτου πρὸς τὸν ὅσον ἐπικρατεῖ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀραβίας εἶναι πολὺ θερμὸ. Ἀκόμη

καί στὰ παράλια τῆς Ἑρυθρᾶς θαλάσσης ἡ ζέστη εἶναι μεγάλη, καί οἱ ταξιδιώτες πού περνοῦν μέ τὰ πλοῖα, ὑποφέρουν πολύ, οἱ βροχές εἶναι σπάνιες καί τρεχούμενα νερά δέν ὑπάρχουν. Μερικοὶ μικροὶ χεῖμαροι πού τρέχουν κάποτε δέν χύνονται στή θάλασσα, ἀλλὰ ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὴν ἄμμο ἢ ἐξατμίζον-

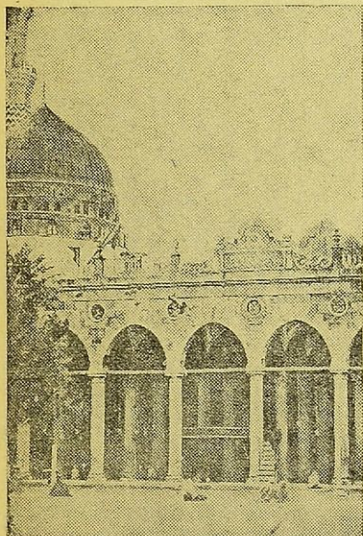
Προσκυνηταὶ στὴ Καάμπα τῆς Μέκκας

ται ἀπ' τὸν καυστικὸ ἥλιο. Γιαυτὸ οἱ Ἀραβες ἔχουν μεγάλες δεξαμενές καί φυλᾶνε βρόχινο νερό.

Προϊόντα. Ἡ Ἀραβία λόγῳ τοῦ κλίματός της καί τῆς ἀνομβρίας δέν ἔχει πλουσία βλάστηση. Ἔχει ὅμως εὐγενή φυτὰ καί πολύτιμα δένδρα πού τῆς δίνουν μεγάλο πλοῦτο. Εὐδοκιμοῦν πολύ οἱ φοῖνικες, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν 113 εἶδη. Παράγει καφὲ (ὁ περίφημος καφὲς τῆς Μόκκας), μπανάνες, βαλσαμόδενδρο, λιβάνι, ρύζι, ζαχαροκάλαμο καί λουλάκι. Ζῶα ζοῦν πρόβατα, γίδια, βόδια, καμήλες, ὁ πολύτιμος αὐτὸς σύντροφος τῶν Ἀράβων στὴν ἔρημο, καί ἄλογα πού εἶναι τὰ καλύτερα τοῦ κόσμου. Στὴν Ἑρυθρὰ θάλασσα ἀλιεύονται μαργαριτάρια, ὑπάρχουν μάλιστα καί εἰδικὰ ὀστρακοτροφεῖα, στὰ ὁποῖα τρέφονται τὰ εἰδικὰ ἐκεῖνα ὀστρακα ἀπ' τὰ ὁποῖα βγάζουν τὰ μαργαριτάρια. Κοντὰ στὴν παραλία τῆς Ἑρυθρᾶς Θα-

λάσσης υπάρχουν όρυκτά χαλκός, μόλυβδος, σίδηρος και πολύτιμοι λίθοι. Ἡ Ἀραβία ἦταν φαίνεται, στὰ παλιὰ χρόνια πλουσία χώρα οἱ ἀρχαῖοι μάλιστα Ἕλληνες συγγραφεῖς τὴν ὠνόμαζαν «χώραν τῶν ἀρωμάτων».

Ἡ ζωὴ στὴν Ἀραβία. Οἱ κάτοικοι τῶν παραλίων ἔχουν μόνιμες κατοικίες καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴ γεωργία, τὴν κτηνοτροφία καὶ τὸ ἐμπόριο. Οἱ Ἀραβες ὅμως ποὺ ζοῦν στὰς ἐρήμους,

Ο τάφος τοῦ Μωάμεθ στὴ Μεδίνα

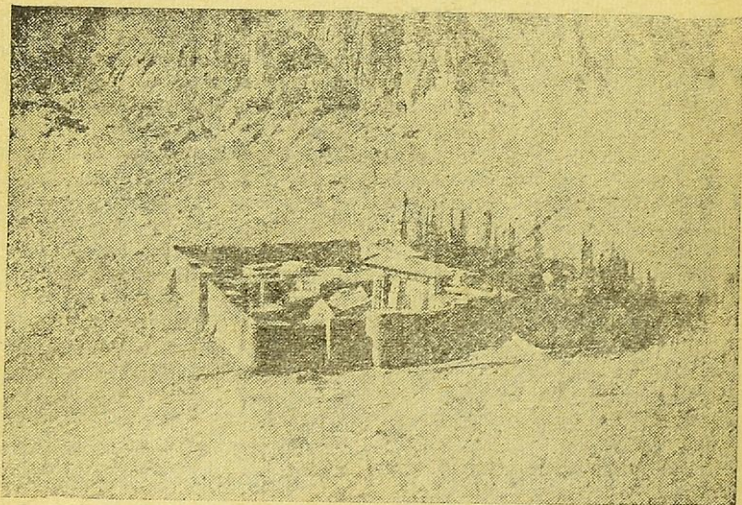
οἱ λεγόμενοι Βεδουῖνοι ζοῦν σὲ σκηνές καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κτηνοτροφία καὶ τὴ ληστεία. Ζοῦν κατὰ φυλές καὶ δὲν ὑπακούουν παρὰ στοὺς ἀγγραφους νόμους τῆς ἐρήμου. Εἶναι ὑψηλοί, εὐγενεῖς, φιλόξενοι καὶ γενναῖοι. Κύριον ἔργον τοὺς εἶναι ὁ πόλεμος. Ἡ τροφή τοὺς εἶναι λιτή. Λίγο ψωμί, χουρμάδες, γάλα καμήλας καὶ ρύζι. Οἱ γυναῖκες εἶναι μελαχροινές, ψηλές καὶ λυγρές.

Θρησκεία. Ἡ Ἀραβία εἶναι ἡ πατρίδα τοῦ Μωάμεθ καὶ ἐκεῖ υπάρχουν οἱ δύο ἱερές πόλεις τῶν Μωαμεθανῶν **Μέκκα** καὶ **Μεδίνα**. Γιαυτὸ θεωρεῖται ἱερὴ χώρα καὶ κάθε χρόνο χιλιάδες Μουσουλμάνοι πηγαίνουν ἐκεῖ νὰ προσκυνήσουν.

Ἱστορία. Οἱ Ἀραβες εἶναι ἀρχαῖος λαὸς καὶ στὰ παλιὰ χρόνια εἶχαν ἀναπτύξει μεγάλο πολιτισμό. Ἰδίως εἶχαν προοδεύσει πολὺ στὰ Μαθηματικά καὶ τὴν Ἀστρονομία. Οἱ ἀριθμοὶ ποὺ ἔχουμε σήμερα εἶναι Ἀραβικοί. Μέχρι τοῦ περασμένου αἰῶνα οἱ Ἀραβες ἤσυχολοῦντο μὲ τὸ δουλεμπόριο καὶ τὴν πειρατεία. Ἡ νοτιανατολικὴ μάλιστα ἀκτὴ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὠνομάζετο «Ἀκτὴ τῶν πειρατῶν». Ἀλλὰ τὸ μὲν δουλεμπόριο ἀπαγορεύθηκε μὲ διεθνεῖς συμβάσεις, ἡ δὲ πειρατεία κατεδιώχθη. Τὸ ἔτος 1819 ὁ Ἀγγλὸς ναύαρχος Κέιρ κατέστρε-

ψε τὸν πειρατικὸ στόλο τῶν Ἀράβων καὶ τὶς βάσεις τους κί' ἔτσι γλύτωσαν οἱ ναυτικοὶ ἀπ' αὐτοὺς.

Πολιτικὴ κατάσταση. Οἱ Ἀραβες δὲν κατάρθωσαν ν' ἀποκτήσουν ἕνα κράτος, γιατί ἀκολουθοῦν διαφόρους ἀντιζήλους ἀρχηγούς πού πολεμοῦν μεταξύ τους. Ἀλλοτε ἡ Ἀραβία

Ἕνα μοναστήρι στὸ ὄρος Σινᾶ

ἦτο ἐπαρχία τῆς Τουρκίας. Σήμερα εὐρίσκεται ὑπὸ Ἀγγλικὴν ἐπιρροήν. Τὰ σπουδαιότερα Ἀραβικὰ κράτη εἶναι τῆς *Χετζάζης*, τῆς *Υεμένης* καὶ τοῦ *Ομάν*.

Πόλεις. ἔχει τὴν *Μέκκα* καὶ τὴν *Μεδίνα* ἱερὲς πόλεις τῶν Μωσαμεθανῶν, τὴν *Μόκκα* πόλη τοῦ καφέ, καὶ τὶς *Τσέδα*, *Σανά* καὶ *Χοδέϊδα*.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία στὴν Ἀραβία εἶναι δύσκολη. Μόνο μιὰ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ὑπάρχει πού συνδέει τὴ Μέκκα μὲ τὴ *Δαμασκό*. Στὴν ὑπόλοιπὴ χώρα, ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ καμήλες.

3) ΣΥΡΙΑ

Ὅρια. Ἡ Συρία συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Τουρκία, πρὸς Ν. μὲ τὴν Παλαιστίνη, πρὸς Δ. μὲ τὴ Μεσόγειο θάλασσα καὶ πρὸς Α. μὲ τὸ Ἰράκ.

Ἑκταση καὶ πληθυσμός. Ἡ ἑκτασή της εἶναι 151.379 τ. χ. καὶ ὁ πληθυσμός 3 ἑκατ. κάτοικοι.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Συρίας εἶναι μᾶλλον ὀρεινόν. Τὰ πρὸ μεγάλα ὄρη εἶναι, ὁ *Λίβανος*, ὁ *Ἀντιλίβανος* καὶ ὁ *Ἐρμών*. *Ποταμούς* ἔχει τὸν *Ὀρόντη*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Συρίας στὰ ὀρεινὰ εἶναι εὐκρατο καὶ ὑγιεινὸ καὶ στὰ πεδινὰ θερμὸ καὶ ὑγρό.

Προϊόντα. Ἡ Συρία εἶναι εὐφορὴ χώρα, παράγει δημητριακά, φοῖνικες, φυστίκια, βαμβάκι, καπνὸ καὶ φρούτα.

Πόλεις. Πρωτεύουσα ἡ *Δαμασκός* (170) ὀνομαστή γιὰ τὶς ὁμορφες πεδιάδες της καὶ τοὺς θαυμάσιους κήπους της. Ἄλλες πόλεις εἶναι τὸ *Χαλέπιον* (130) κτισμένη σὲ μιὰ ὄαση στὴν εἴσοδο μιᾶς ἐρήμου. *Ἀνιόχεια*, ἔδρα τοῦ Ἑλληνος Πατριάρχου.

Λαός. Ὁ λαὸς τῆς Συρίας εἶναι ἀνάμικτος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ Σύριους, Ἀραβες, Τούρκους, Ἑλληνες καὶ ἄλλους Εὐρωπαίους. Στὴ Συρία ζῇ καὶ ἡ περίφημη πολεμικὴ φυλὴ τῶν Δρούσων.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη. Γίνεται μὲ σιδηροδρόμους καὶ αὐτοκίνητα.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ Συρία ὡς τὸ 1920 κατεῖχeto ἀπὸ τοὺς Τούρκους, τὸ 1920 κατελήφθη ἀπὸ τοὺς Γάλλους. Κατὰ τὴν διάρκειαν ὅμως τοῦ τελευταίου πολέμου (1944) οἱ Γάλλοι ἀπεχώρησαν καὶ ἀπὸ τότε ἡ Συρία εἶναι ἐλεύθερη Δημοκρατία.

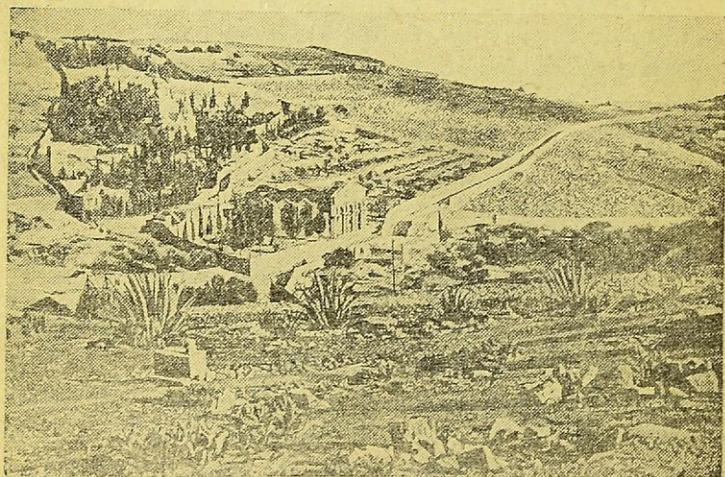
- 7 - Π Α Λ Α Ι Σ Τ Ι Ν Η

Ὅλοι ἀσφαλῶς ἔχουμε ἀκούσει τὴν Παλαιστίνη, τὴν Ἁγίαν Γῆ, τὴν εὐλογημένην χώραν ποὺ γεννήθηκε ὁ Χριστός. Ἡ Παλαιστίνη γεωγραφικῶς εἶναι ἐνωμένη μὲ τὴν Συρίαν καὶ πολλοὶ λέγοντας Συρία, ἐννοοῦν καὶ τὴν Παλαιστίνη μαζί.

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Παλαιστίνη βρίσκεται στὴ νοτιοδυτικὴ παραλία τῆς Ἀσίας καὶ συνορεύει πρὸς Α. καὶ Ν. μὲ τὴν Ἀραβίαν, πρὸς Β. μὲ τὴν Συρίαν καὶ πρὸς Δ. μὲ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Παλαιστίνης εἶναι μᾶλλον ὀρεινὸ μὲ μικρὰς κοιλάδας καὶ πεδιάδες ποὺ μοιάζουν μὲ ὄασεις. Τὰ βουνὰ της ὅμως εἶναι χαμηλὰ καὶ τὸ ὕψος τους δὲν ξεπερνάει

τά 1200 μ. Τὰ σπουδαιότερα εἶναι τὸ *Θαβώρ* ὅπου μεταμορφώθηκε ὁ Χριστός, τὸ *Κάρμηλον*, ὁ *Ἐρμών* καὶ τὸ ὄρος τῶν *Ἐλαιῶν*. *Ποταμοὺς* ἔχει τὸν *Ἰορδάνη* ὅπου βαπτίσθηκε ὁ Χριστός. Ὁ Ἰορδάνης περνάει ἀπὸ τὶς λίμνες *Οὐλὲχ* καὶ *Γενησαρέτ* (Τιβεριάδα ἢ θάλασσα τῆς Γαλιλαίας) ἢ ὁποῖα βρίσκεται 208 μ. κάτω ἀπ' τὴν ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης καὶ χύνεται στὴ *Νεκρὰ θάλασσα*. Ἡ λίμνη αὐτὴ εἶναι 393 μ. κάτω ἀπ' τὴν ἐπιφάνεια τῆς

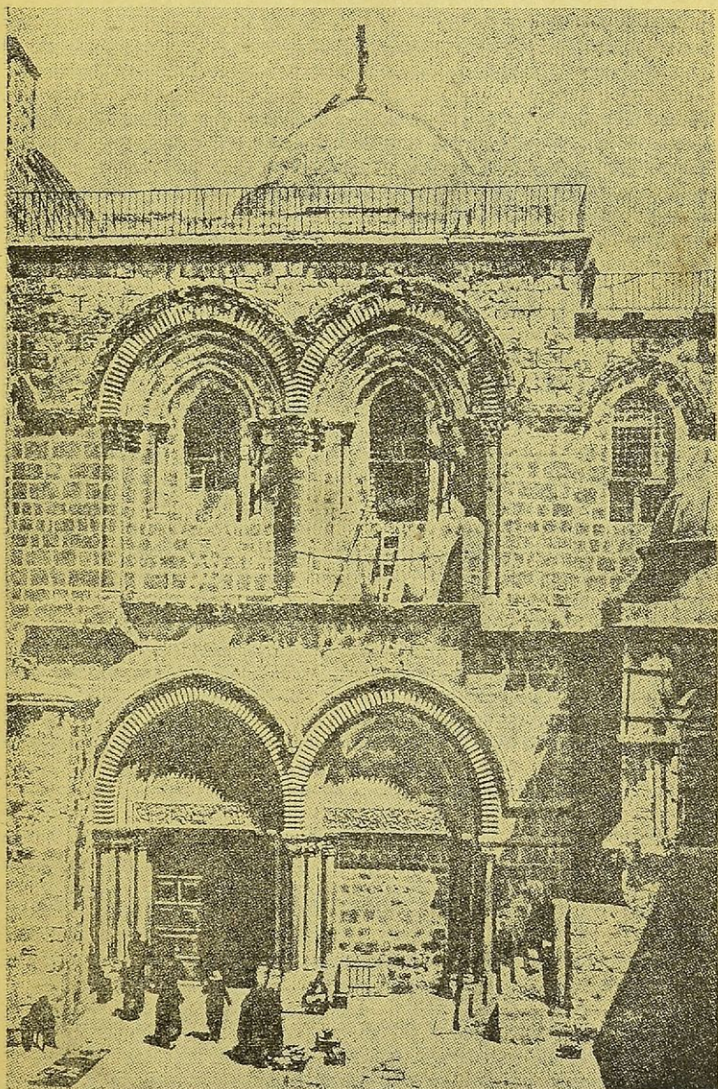

Τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν καὶ ὁ Κῆπος τῆς Γεσθημανῆ

θαλάσσης. Τὸ νερό της εἶναι ἄλμυρό καὶ περιέχει μεγάλη ποσότητα ἁλτος, ποτάσας καὶ νάφθης, ποὺ κάνουν ἀδύνατη τὴ ζωὴ σὲ κάθε ζωντανὸ ὄργανισμό. Γιατὸ καὶ ὀνομάζεται Νεκρὰ θάλασσα. Λέγεται πὺς ἐκεῖ ἦν τὰ Σόδομα καὶ Γόμορα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Παλαιστίνης εἶναι περίεργο, ἄλλοθι βρέχει καὶ κάνει εὐφορες τὶς πεδιάδες καὶ ἄλλοθι κάνει ξηρασία γιὰ πολὺ καιρὸ. Ἄλλοτε κάνει ζέστη ἀφόρητη καὶ ἄλλοτε κρύο/τσουχτερό.

Προϊόντα. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Παλαιστίνης εἶναι ἐσπεριδοειδῆ (τὰ περίφημα πορτοκάλια τῆς Γιάφας) καπνὸς καὶ ἀραβόσιτος. Κοντὰ στὴ Νεκρὰ θάλασσα ἔκαμαν

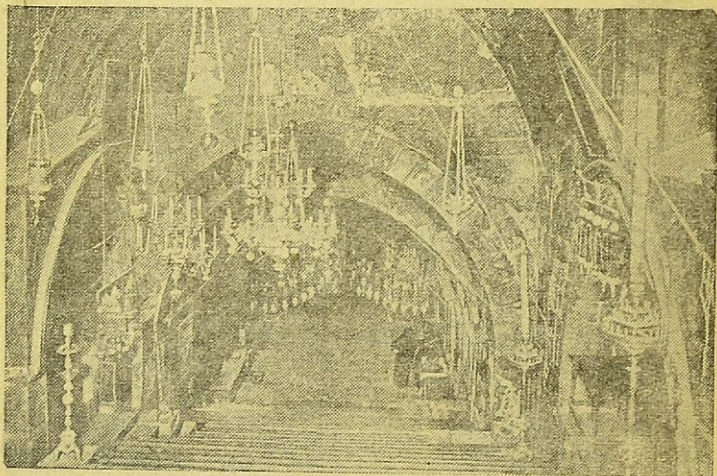

Ὁ Ναός τοῦ Παναγίου Τάφου

ένα έργοστάσιο πού παράγει 100.000 τόννους ποτάσα τὸ χρόνο, ἀπ' τὸ νερό τῆς λίμνης. Κι' ἔτσι ἡ λίμνη αὐτὴ κοῦ ἔθεωρεῖτο ἄλλοτε κατάρρα ἔγινε τώρα πραγματικὴ εὐλογία καὶ πηγὴ πλούτου γιὰ τὴν Παλαιστίνη.

✓ **Ἐκταση καὶ πληθυσμός.** Ἡ ἔκτασὴ τῆς Παλαιστίνης εἶναι 230 τ.χ. ὁ δὲ πληθυσμός τῆς ἀνέρχεται σὲ 1,5 ἑκατ. κατοίκους ἐκ τῶν ὁποίων οἱ περισσότεροι εἶναι Ἀραβες καὶ οἱ ὑπόλοιποι Ἑβραῖοι καὶ Χριστιανοί.

✓ **Πόλεις.** Οἱ σπουδαιότερες εἶναι ἡ *Ἱερουσαλήμ*, ἡ Ἀγία

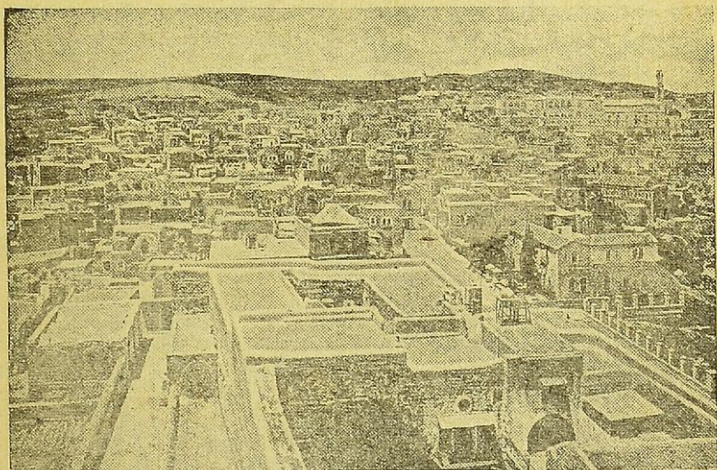

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ Τάφου τῆς Παρθένου

πόλεις, πρωτεύουσα τῆς Παλαιστίνης, ἔχει 70.000 κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ περισσότεροι εἶναι Ἑβραῖοι. Ἡ *Γιάφα*, ἐπίνειον τῆς Ἱερουσαλήμ, *Τέλ - Ἀβιβ* καὶ μερικὲς ἄλλες μικρὲς ἀλλὰ ὀνομαστές, *Ναζαρέτ*, *Ἱεριχώ*, *Βηθλεέμ*. (Τί ξέρετε γι' αὐτές;).

✓ **Συγκοινωνία.** Ἡ Συγκοινωνία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Ἐκεῖ πού ἄλλοτε μόνον μὲ καμήλες ταξίδευαν, ὑπάρχουν τώρα, περίφημοι αὐτοκινητόδρομοι, σιδηροδρομικὲς καὶ ἀεροπορικὲς γραμμὲς. Καὶ μπορεῖ κανεὶς νὰ περάσῃ σὲ λίγες ὥρες μὲ τὸ σιδηρόδρομο, τὴν ἔρημο πού περιπλανήθηκε ὁ Μωϋσῆς ἐπὶ 40 χρόνια.

Θρησκεία. Ἡ Παλαιστίνη εἶναι γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς ἡ Ἁγία Γῆ, ἐπεὶ ἐκεῖ γεννήθηκε καὶ δίδαξε ὁ Χριστὸς καὶ ἐκεῖ ὑπάρχουν ὅλα τὰ ἱερὰ σύμβολα τῆς θρησκείας μας: Ὁ ναὸς τῆς Γεννήσεως, ὁ ναὸς τοῦ Παναγίου τάφου κλπ. καὶ κάθε χρόνο

Ἀποψὶς τῆς Βηθλεέμ

τὸ Πάσχα μαζεύονται ἐκεῖ χιλιάδες χριστιανοὶ γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὴν τελετὴ τοῦ Ἁγίου Φωτός, ποὺ κάνει ὁ Ἑλλην Πατριάρχης καὶ νὰ πάρουν ἀπ' τὰ χερίά του τὸ Ἅγιο Φῶς καὶ νὰ τὸ μεταφέρουν στὴν πατρίδα τους.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ Παλαιστίνη ὡς τὸ 1918 ἀνήκε στὴν Τουρκία Ἀπὸ τότε ὅμως κατέχεται ἀπὸ τοὺς Ἀγγλους.

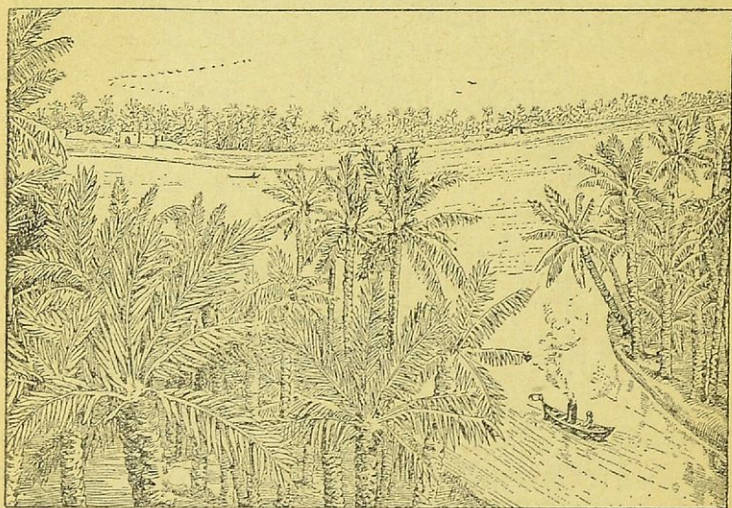
Ὑπεριορδανία. Λέγεται ἡ πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώρα, ἀποτελεῖ χωριστὸ κράτος καὶ ἔχει πρωτεύουσα τὸ Ἀμάν.

5) **I P A K** (Μεσοποταμία)

Θέση — Ἐκταση — Ὅρια. Τὸ Ἰράκ εἶναι μιὰ εὐφορὴ χώρα ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσα σὲ δυὸ ὀνομαστοὺς ποταμούς, τὸν *Τίγρη* καὶ τὸν *Εὐφράτη* καὶ γι' αὐτὸ ὠνομάστηκε Μεσοποταμία. Ἡ ἑκτασὴ τῆς εἶναι 371.000 τ.χ. Συνορεύει δὲ

Νοτιοδυτικά μὲ τὴν Ὑπεριορδανία, Β.Δ. μὲ τὴ Συρία, Β. μὲ τὴν Τουρκία, Α. μὲ τὴν Περσία καὶ Ν. μὲ τὴν Ἀραβία. (Τὶ ξέρετε-γιαυτὴ ἀπ' τὴν Παλαιὰ Διαθήκη;).

Ἔδαφος. Ἡ Μεσοποταμία εἶναι μιὰ μεγάλη πεδιάδα ποὺ ἀρχίζει ἀπ' τὸν Περσικὸ κόλπο καὶ ἐκτείνεται Β.Δ. Πρὸς Α. καὶ Β. τὴν κόβουν οἱ δυὸ μεγάλες ὀροσειρὲς τοῦ **Κουρδιστάν** καὶ τοῦ **Δουριστάν** καὶ πρὸς Δ. ἡ ἔρημος τῆς Συρίας. Οἱ δυὸ

Ὅχθες τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτου

μεγάλοι ποταμοὶ ποὺ τὴν διαρρέουν, ἐνώνονται κοντὰ στὴ Βαγδάτη καὶ ὕστερα χωρίζουν καὶ ξαναπλησιάζουν κοντὰ στὸ **Κόρναχ**. Ἔτσι χωρίζεται ἡ χώρα σὲ δύο τμήματα τὴν κυρίως Μεσοποταμία πρὸς Β. (ἀρχαία Ἀσυρία) καὶ τὸ **Ἰράκ Ἀραμπι** πρὸς Ν. (ἀρχαία Χαλδαία) ποὺ εἶναι εὐφορωτάτη πεδιάδα.

Κλίμα. Τὸν χειμῶνα κάνει τόσο κρύο ποὺ πολλὲς φορὲς παγώνουν τὰ νερά, τὸ καλοκαίρι ὅμως ἡ ζέστη φθάνει 45—50 βαθμούς. Τὴ ζέστη τὴν κάνει ἀφόρητη, ἓνας θερμὸς ἀέρας ποὺ φυσάει, ὁ «μόκκο».

Προϊόντα. Οἱ δυὸ μεγάλοι ποταμοὶ πλημμυρίζουν καὶ κάνουν εὐφορωτάτη τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰράκ Ἀραμπι. Ὑπάρχουν δὲ καὶ πολλὲς τεχνητὲς διώρυγες ἀπ' τὰ παλιὰ χρόνια,

πού με τήν κανονική ἄρδευση τήν κάνουν γονιμωτάτη. Γιαυτό ἡ παράδοση λέει πὼς ἐκεῖ ἦταν ὁ παράδεισος πού ἔζησαν οἱ πρωτόπλαστοι. Παράγει σιτηρά, βαμβάκι καὶ φρούτα. Τὸ σπουδαιότερο ὅμως προϊόν τῆς χώρας εἶναι τὸ πετρέλαιο πού βγαίνει ἀπ' τὶς πετρελαιοπηγές τῆς **Μοσούλης**, τὸ ὁποῖον μὲ μεγάλους σωλῆνες μεταφέρεται στὴ θάλασσα καὶ φορτώνεται στὰ πλοῖα. Φτιάχνουν καὶ ὥραιους τάπητες.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται σὲ 3 ἑκατ. κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ περισσότεροι εἶναι Μωαμεθανοὶ καὶ λίγοι Ἑβραῖοι καὶ Χριστιανοί.

Πόλεις. Πρωτεύουσα **Βαγδάτη**, ἄλλες πόλεις **Βασόρα**, **Μοσούλη**, **Κερμπέλα**.

Συγκοινωνία. Ἀνεπτυγμένη, ἔχει ἀρκετὲς σιδηροδρομικὲς γραμμές, αὐτοκινητοδρόμους καὶ ἀεροπορικὲς γραμμές.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ Μεσοποταμία εἶναι βασίλειον, ἔχει βασιλέα τὸν Φεϋζάλ καὶ βρίσκεται σὲ στενὲς σχέσει μὲ τὴν Ἀγγλίαν.

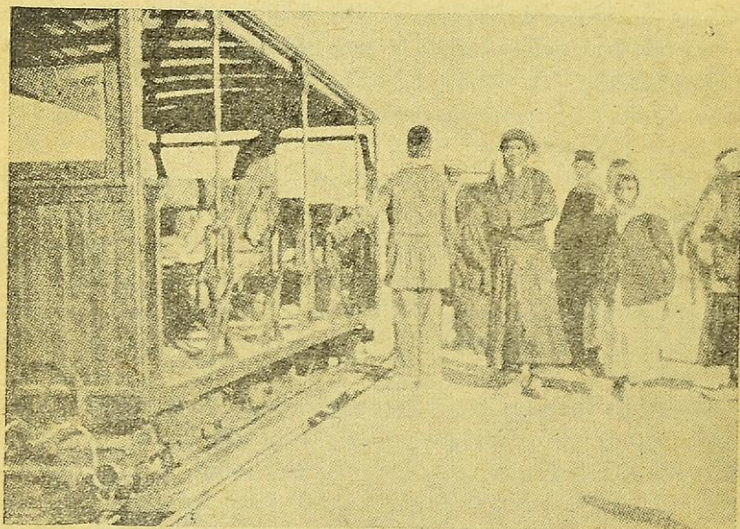
Σύντομη ἱστορία τῆς Μεσοποταμίας. Στὴ Μεσοποταμία ἀπ' τὰ παλιὰ χρόνια εἶχαν ἀνθίσει οἱ ἀρχαιότεροι πολιτισμοί, τῶν Χαλδαίων, Ἀσυρίων, Βαβυλωνίων καὶ Σουμερίων. Στὰ ἱερὰ βιβλία πολλὰς φορὲς ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τῆς Βαβυλωνίας (νότιο μέρος τῆς Μεσοποταμίας). Ἐκεῖ ὑπῆρχε ἡ πόλις Βαβυλῶν. Μιὰ παράδοση λέει πὼς ἐκεῖ εἶχε κτισθῇ ὁ πύργος **Βαβέλ**. Τὴν πόλιν αὐτή, κατὰ μιὰ ἄλλην παράδοση τὴν ἔκτισαν ἐκεῖνοι πού διεσώθησαν ἀπ' τὸν κατακλυσμὸ τοῦ Νῶε. Ἄλλη παράδοση λέει πὼς τῇ Βαβυλῶνι τὴν ἔκτισε ὁ θεὸς τοῦ κυνηγίου **Νεμρώδ**. Ἄλλοι τέλος παραδέχονται πὼς τὴν ἔκτισε ἡ δοξασμένη βασίλισσα **Σεμίραμη**. Ἐκεῖ κοντὰ ἦταν καὶ ἡ πόλις Οὕρ, πατρίδα τοῦ Ἀβραάμ.

6) Π Ε Ρ Σ Ι Α (Ἰράν)

Τὸ ὄνομα τῆς χώρας αὐτῆς εἶναι πολὺ γνωστὸ στὴν Ἑλλάδα καὶ ἀσφαλῶς δὲν θὰ ὑπάρχη κανένα Ἑλληνόπουλο πού νὰ μὴ θυμᾶται, ἀπ' τὴν ἱστορίαν, τοὺς Περσικοὺς πολέμους, πού δόξασαν τὴν πατρίδα μας καὶ ἔσωσαν τὸν πολιτισμὸ. Ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ Χριστιανικὴ θρησκείαν ἔχει συνδεθῇ τὸ ὄνομα τῆς

Περσίας, γιατί έκ της Περσίας ξεκίνησαν... οί τρεις μάγοι με τὰ δῶρα...

Ώρια Έκταση. Ἡ Περσία συνορεύει πρὸς Β. καὶ Β.Α. με τὴν Καυκασία καὶ τὴν Κασπία θάλασσα, πρὸς Α. με τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸ Βελουχιστάν, πρὸς Ν. με τὴν Ἀραβικὴ θά-

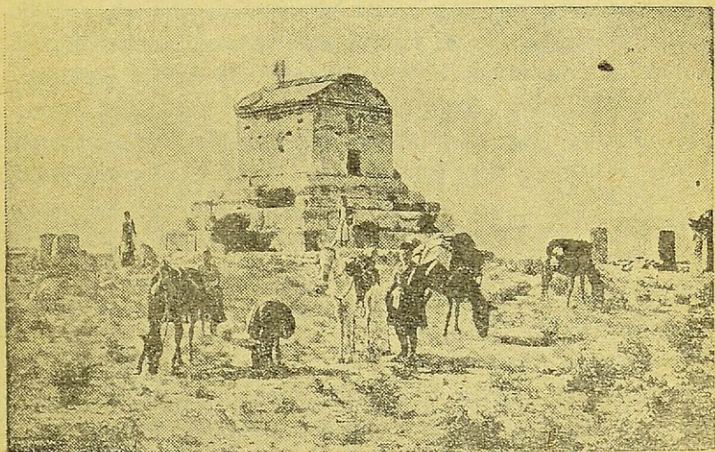
Ὁ μοναδικὸς Περσικὸς σιδηρόδρομος

λασσα καὶ πρὸς Δ. με τὴν Ἀρμενία καὶ τὴν Μεσοποταμία. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 1.645.000 τ.χ.

Έδαφος. Ἡ Περσία ἀπλώνεται στὸ ὑψίπεδο τοῦ Ἰράν. Περιβάλλεται ἀπὸ ψηλὰ βουνὰ, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν τὴν εὐεργετικὴ ἐπίδραση τῆς θαλάσσης. Ἡ μισὴ μάλιστα χώρα δὲν μπορεῖ νὰ διοχετεύσῃ τὰ νερά της στὴ θάλασσα. Γιαυτὸ ἡ Περσία μοιάζει σὰν μιὰ μεγάλῃ ἔρημος σκεπασμένη με ἄλα-τοῦχο ἄμμο καὶ γυμνοὺς βράχους, πού διακόπτεται ἀπὸ ὄα-σεις. Πρὸς τὰ Β.Α. ὑπάρχει ἡ μεγάλῃ **Ἀλμυρὰ** ἔρημος καὶ πρὸς τὰ Ν.Α. ἡ ἔρημος **Δούτι**, ἡ ὁποία εἶναι τόσο μεγάλῃ, ὥστε γιὰ νὰ τὴν διασχίσουν τὰ καραβάνια στὸ στενώτερο μέρος της χρειάζονται τρεῖς ἡμέρες. Πρὸς Β. εἶναι ἡ ὄροσειρά

Ἑλμπερούς (5.628 μ.) μεταξύ τοῦ ὄρους αὐτοῦ καὶ τῆς θαλάσσης ἀπλώνεται μιὰ πεδιάδα πλάτους 30 χιλ. γεμάτη ἀπὸ φυτεῖες. Ἄλλὰ ὄρη ἔχει τὸ *Φαρσισιάν*, τὸ *Δουρισιάν* καὶ τὸ *Κουζισιάν*.

Κλίμα. Ἐπειδὴ ἡ Περσία περιβάλλεται ἀπὸ ψηλὰ βουνὰ καὶ δὲν φυσοῦν ὕγροὶ θαλάσσιοι ἄνεμοι, ἔχει κλίμα ἡπειρωτι-

Ὁ τάφος τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Κύρου

κὸ καὶ ξηρό. Ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας στὸν ἴδιο τόπο κυμαίνεται ἀπὸ 18 βαθμοὺς κάτω τοῦ μηδενὸς ὡς 62 βαθμοὺς ἄνω τοῦ μηδενός. Τόση δὲ εἶναι ἡ ξηρασία τῆς ἀτμοσφαίρας, ὥστε μετάλλινα ἀντικείμενα ἐκτεθειμένα στὸ ὕπαιθρο δὲν σκουριάζουν. Οἱ βροχὲς εἶναι λίγες καὶ ἀνεπαρκεῖς.

Ποταμοὶ καὶ Λίμνες. Ἡ μεγαλύτερη λίμνη εἶναι ἡ *Οὐρμιά* τῆς ὁποίας τὰ νερά εἶναι ἀλμυρότερα καὶ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, γι'αὐτὸ δὲν ζοῦν ψάρια. Ἄλλες λίμνες ἔχει τὴν *Νίρην* καὶ τὴν *Νάργνες*. Μεγάλους ποταμοὺς δὲν ἔχει, ὁ μεγαλύτερος εἶναι ὁ *Καρούν*.

Πρεῖόντα. Παρ' ὅλο πού ἡ Περσία ἔχει ξηρὸ κλίμα καὶ μεγάλες ἐκτάσεις τῆς καλύπτονται ἀπὸ ἄμμο, οἱ Πέρσαι κατάρθωσαν μὲ τὴν ἐργατικότητά τους νὰ τὴν κάμουν παραγωγικὴ. Ἀπ' τὰ παλιὰ χρόνια ὑπάρχουν τεχνητὲς ὑπόγειες διώρυγες,

μέ τις ὁποῖες μεταφέρουν τὰ νερά σέ μεγάλες ἀποστάσεις καί ποτίζουν τὰ χωράφια τους. Ἔτσι ἀνέδειξαν τὴν Περσία σέ πρώτης τάξεως γεωργικὴ χώρα. Παράγει μεγάλες ποσότητες ρυζιοῦ καί βάμβακος. Παράγει ἐπίσης ὄσπρια, καπνὸν καί ἄφθονα φρούτα. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία, τὰ πρόβατα καί τὰ γίδια τῆς ἔχουν λεπτότατα μαλλιά, ἀπ' τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται οἱ περίφημοι περσικοὶ τάπητες. Ἐχρὶ καὶ μεγάλον ὀρυκτὸν πλοῦτον, σίδηρον, ἄργυρον, χαλκόν. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Περσίας ἀνέρχεται σέ 15 ἑκατ. κατοίκους, ἐκ τῶν ὁποίων περὶ τὰ 5 ἑκατ. εἶναι νομάδες καί ἡμινομάδες.

Πόλεις. Πρωτεύουσα *Τεχεράνη*, ἄλλες πόλεις *Ἰσπαχάν*, *Μεσέντ*, *Σιράζ*.

Θρησκεία. Μωαμεθανική.

Συγκοινωνία. Ἑλληνική.

Πολίτευμα. Βασιλείον, ὁ βασιλεὺς λέγεται Σάχης.

Ἱστορία. Ἡ Περσία στὰ παλὰ χρόνια ἦταν μεγάλο καὶ ἰσχυρὸ κράτος, ἔκαμε πολλοὺς πολέμους κατὰ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. (Τί ξέρετε, γι' αὐτούς;). Σήμερα ἡ Περσία εἶναι ἓνα μικρὸ κράτος. Οἱ Πέρσαι εἶναι χαρούμενοι, ἐργατικοί, φιλόξενοι καὶ ἔχουν ἐμπορικὸ πνεῦμα.

7) Κ Α Υ Κ Α Σ Ι Α

Καυκάσια λέγεται ἡ περὶ τὸν Καύκασον χώρα. Βρίσκεται στὰ σύνορα Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, μετὰ τῆς Κασπίας καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Στὴν Καυκάσια ἀναφέρονται πολλὲς παραδόσεις. Ἐκεῖ ἦταν ἡ θρυλικὴ Κολχίδα στὴν ὁποίαν ἐξεστράτευσαν οἱ Ἀργοναῦται. Στὸν Καύκασο ἦταν δεμένος ὁ Προμηθεὺς γιατί ἔκλεψε τὴ φωτιὰ ἀπ' τοὺς θεοὺς καὶ τὴν ἔδωσε στοὺς ἀνθρώπους. Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες ἔχει ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον γιατί μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ζοῦσαν ἐκεῖ πολλοὶ Ἕλληνες ποὺ τελευταῖα ἐδιώχθησαν καὶ ἦλθαν στὴν Ἑλλάδα.

Ἔδαφος. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς χώρας πιάνει ὁ Καύκασος μὲ τίς διακλαδώσεις του. Ἀπ' αὐτὸν πηγάζουν οἱ ποτάμοι *Κουμπάν*, *Τερέκ*, *Κούρ* καὶ *Αῤαξος*.

Κλίμα - Προϊόντα. Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρό. Προϊόντα ἔχει ξυλεία, φροῦτα καὶ πετρέλαιο. Στὴν παραγωγή τοῦ πετρελαίου ἔρχεται δεύτερη στὸν κόσμον μετὰ τὴν Ἀμερική.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμός ἀνέρχεται σὲ 12 ἐκ. κατοίκους.

Πόλεις ἔχει τὴν *Τυφλίδα*, τὸ *Βατούμ*, ἐμπορικὸ λιμάνι, *Βακού*, πόλις τοῦ πετρελαίου.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ Καυκασία ἀνήκει στὴ Ρωσσία καὶ διαιρεῖται σὲ τρεῖς δημοκρατίες, τῆς *Γεωργίας*, τῆς *Ἀρμενίας* καὶ τοῦ *Ἀζερμπαϊτζάν*.

α' Ἡ *Γεωργία* ἦταν στὰ παλιὰ χρόνια μεγάλο καὶ ἰσχυρὸ κράτος, ἀπὸ τὸ 1795 ἀνήκει στὴ Ρωσσία. Οἱ Γεωργιανοὶ εἶναι ψηλοῦ ἀναστήματος, ὠραῖοι, εὐγενεῖς καὶ γενναῖοι, οἱ δὲ γυναῖκες τοὺς εἰναι ὠραιότατες. Ἡ σπουδαιότερη πόλις εἶναι ἡ Τυφλίδα μὲ ἀνθοῦσα βιομηχανία καὶ ἐμπόριο.

β') Ἡ *Ἀρμενία*. Ἡ Ἀρμενία ἔχει πολλοὺς δεσμοὺς μὲ τὴν Ἑλλάδα. Ἔχει μακρὰ ἱστορία, ἐθνικὸ πολιτισμὸ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ὀργάνωση. Δὲν κατάρθωσε ὅμως νὰ ἀποκτήσῃ ξεχωριστὸ κράτος. Στὰ παλιὰ χρόνια ἐγνώρισε πολλοὺς κατακτητάς. Ἀπὸ τὸ 1917 ἓνα τμῆμα τῆς ἔγινε ἀνεξάρτητη δημοκρατία καὶ μῆκε στὴν Ἑνωση τῶν Σοβιετικῶν Δημοκρατιῶν (Ρωσσία). Μερικοὶ Ἀρμένιοι ὅμως δὲν παραδέχθησαν αὐτὴ τὴ λύση καὶ ἐπιμένουν στὴ μεγάλη Ἀρμενία.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀρμενίας εἶναι ὀρεινόν, τὸ ψηλότερο βουνὸ εἶναι τὸ *Ἀραράτ* (τί ξέρετε γι' αὐτό ;).

Κλίμα - Προϊόντα. Κλίμα ψυχρό. Προϊόντα δημητριακὰ, βαμβάκι, λουλάκι, βιομηχανία χαλκοῦ καὶ ταπήτων.

Ἐκταση - Πληθυσμός - Πόλεις. Ἐκταση 39.500 τ.χ. Πληθυσμός 1,5 ἐκατ. Πόλεις *Εριβάν*, *Ερζερούμ*, *Ταυρίδα*.

Θρησκεία. Οἱ Ἀρμένιοι εἶναι Χριστιανοὶ (μονοφυσίται). Ἔχουν δικό τους πατριάρχη ποὺ μένει στὸ Ἐμιατζίν, ἱερὰ μητρόπολη τῶν Ἀρμενίων. Ἐκεῖ φυλᾷνε ἓνα κομμάτι ξύλο ποὺ λένε πὼς εἶναι ἀπ' τὴν κιβωτὸ τοῦ Νῶε καὶ τὴν αἰχμὴ τῆς λόγχης μὲ τὴν ὁποίαν τρυπήθηκε ὁ Χριστός.

γ') Τὸ *Ἀζερμπαϊτζάν* τὸ μισὸ εἶναι Ρωσικὴ Δημοκρατία καὶ τὸ ἄλλο μισὸ Περσικὴ ἐπαρχία.

8) ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

Όρια - Έκταση. Τό 'Αφγανιστάν είναι χώρα ήπειρωτική και συνορεύει με την Περσία, τις 'Ινδίες και τὸ Τουρκεστάν. Ἡ ἔκτασή του είναι 650.000 τ.χ.

Ἔδαφος. Ὅρεινό, ὄρη *Ἰνδοκούχ, Κοχλ Μπαμπά* καὶ *Σεφέν Κώχ.*

Ποταμοί. *ᾠξος.*

Κλίμα - Προϊόντα. Κλίμα ήπειρωτικό, θερμό τὸ καλοκαίρι καὶ ψυχρὸ τὸ χειμῶνα. Προϊόντα δημητριακά, καπνός, φρούτα, κτηνοτροφία καὶ ὀρυκτά (σίδηρος, χαλκός, πολύτιμοι λίθοι). Κατασκευάζονται τάπητες καὶ μάλλινα ὑφάσματα.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται σὲ 10 ἐκ. κατοίκους.

Πόλεις. Πρωτ. *Καβούλ*, ἄλλες πόλεις *Χεράτ, Κανδαχάρ.*

Ἱστορία. Στὰ παλῆά χρόνια ἀνῆκε στὸν Περσία, τὸ 329 π.χ. τὸ κατέλαβε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος. Στὰ νεώτερα χρόνια, ὡς τὸ 1921 ἀνῆκε στὴν Ἀγγλία. Στὰ 1921 ἔγινε ἀνεξάρτητο. Ὁ βασιλεὺς Ἀμπντουλάχ θελήσας νὰ εἰσαγάγῃ εὐρωπαϊκὲς μεταρρυθμίσεις προεκάλεσε ἐπανάσταση καὶ ἀναγκάστηκε νὰ πηραιτηθῇ. Οἱ Ἀφγανοὶ εἶναι ρωμαλέοι, μὲ λευκὸ δέρμα καὶ σγουρὰ μαλλιά, ἀξιοπρεπεῖς, εὐγενεῖς καὶ ὑπερήφανοι.

9) ΒΕΛΟΥΧΙΣΤΑΝ

Όρια. Τὸ Βελουχιστάν συνορεύει μὲ τις 'Ινδίες, τὴν Περσία, τὸ 'Αφγανιστάν καὶ τὴν Ἀραβικὴ θάλασσα. Εἶναι χώρα ὄρεινῇ. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς χώρας καλύπτεται ἀπὸ τὴν ἔρημο τῆς *Γεδρωσίας*, ποὺ τὴν πέρασε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος γυρίζοντας ἀπ' τις 'Ινδίες.

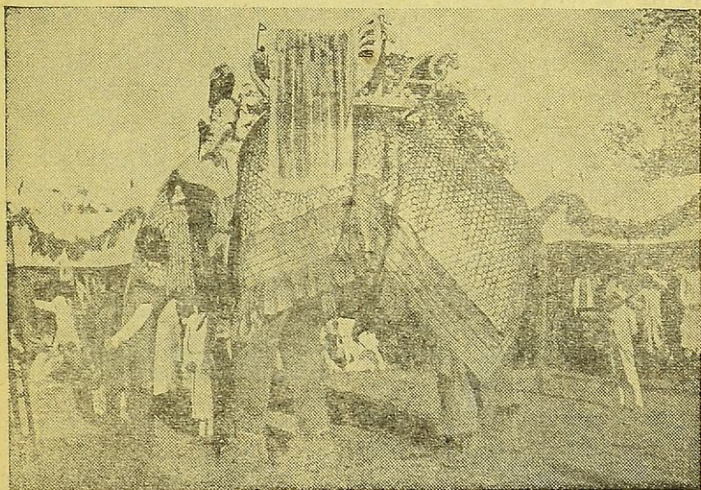
Ἔκταση καὶ πληθυσμός. Τὸ Βελουχιστάν ἔχει ἔκταση 214.000 τ.χ. καὶ περὶ τὸ 1 ἑκατ. κατοίκους. Οἱ Βελοῦχοι εἶναι Μωαμεθανοὶ καὶ ζοῦν νομαδικὰ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν κτηνοτροφία. Οἱ Βελοῦχοι ἔχουν πολλοὺς ἀρχηγούς, ἀναγνωρίζουν ὅμως γιὰ ἡγεμόνα τὸν ἐμίρη τῆς *Κελάτ*, ποὺ εἶναι ἡ σπουδαιότερη πόλις. Βρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς Ἀγγλίας.

β) Νότιος Ἀσία

Ἡ Νότιος Ἀσία περιλαμβάνει τὴν Ἰνδικὴν χερσόνησον, τὰς χερσονήσους τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τῆς Μαλαϊκῆς, τὴν Ἰνδονησίαν καὶ τὰς Φιλιππίνας νήσους.

Ι Ν Δ Ι Α Ι

Αἱ Ἰνδίαί εἶναι μιὰ πλουσία καὶ μυστηριώδης χώρα, γιὰ τὴν ὅποیان ἔχουν γραφῇ πολλὰ βιβλία. Γιὰ μᾶς τοὺς Ἑλληνας ἔχουν ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον, γιατί ἐκεῖ σταμάτησε τὴν ἐκστρατεία του ὁ Μ. Ἀλέξανδρος. Ἡ χώρα αὐτὴ εἶναι γνωστὴ μὲ

Ἐλέφας ἐκ τῶν χρησιμοποιουμένων εἰς τὸν στρατὸν

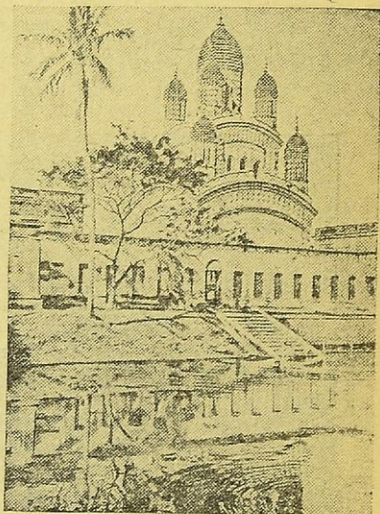
διάφορα ὀνόματα, Ἰνδίαι, Ἰνδοστάν, Ἰνδική κλπ. Ὄνομάστηκε ἔτσι ἀπ' τὸν ποταμὸν Ἰνδὸν ποὺ τὴν διαρρέει.

Θέση - Ἐκταση - Ὅρια. Εἶναι μιὰ μεγάλη χερσόνησος, ποὺ μοιάζει μὲ τρίγωνο, τοῦ ὁποῦ ἡ μὲν βάση στηρίζεται στὴν ὄροσειρά τῶν Ἰμαλαίων, ἡ δὲ κορυφὴ εἰσχωρεῖ στὸν Ἰνδικὸ ὠκεανό, μεταξύ τῆς Ἀραβικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου.

Ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Τουρκεστάν καὶ τοῦ Θιβέτ,

πρὸς Α. καὶ Β Α. ὑπὸ τῆς Κίνας καὶ τοῦ Σιάμ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Περσίας καὶ τοῦ Ἀφγανιστάν. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 4,675,616 τ.χ., στὴν ἔκτασιν εἶναι ἡ τρίτη χώρα τοῦ κόσμου, μετὰ τῇ Ρωσσίᾳ καὶ τὴν Κίνα.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας μπορεῖ νὰ διαιρεθῇ σὲ τρία μῆμματα: α') τὸ ἀνατολικὸ ποὺ τὸ καταλαμβάνει ἡ ὁροσειρὰ τῶν Ἰμαλαΐων μὲ τὶς διακλαδώσεις της. Τὰ Ἰμαλάϊα ἔχουν πολλές διακλαδώσεις πρὸς Α. καὶ πρὸς Δ. ποὺ σὰν τεῖχη ἀδιαπέραστα προστατεύουν τὶς Ἰνδίες. Ἐδῶ ἐκτὸς τῶν Ἰμαλαΐων εἶναι τὰ ὄρη *Ἰνδοκούχ, Καρακορούμ, Γκαουρισαγκάρ* καὶ ἄλλα. β') τὸ δεῦτερο μῆμα τὸ ἀποτελοῦν μεγάλες πεδιάδες ποὺ ἐκτείνονται πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαΐων καὶ φθάνουν ὡς τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὴν Ἀραβικὴ θάλασσα. Τὸ μῆμα αὐτὸ εἶναι βαθύπεδο ποὺ διαρρέεται ἀπὸ πολλοὺς ποταμοὺς ποὺ κατέρχονται ἀπὸ τὰ Ἰμαλάϊα καὶ εἶναι γνωστὸν μὲ τὸ ὄνομα *Ἰνδοσὶάν*. γ') τὸ τρίτο μῆμα ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ χερσόνησο γνωστὴ μὲ τὸ ὄνομα *Δεκάν* (δεξι χέρι) καὶ εἶναι ἓνα ὑψίπεδο τοῦ ὁποῖου τὸ ὕψος κυμαίνεται ἀπὸ 600—1000 μέτρα.

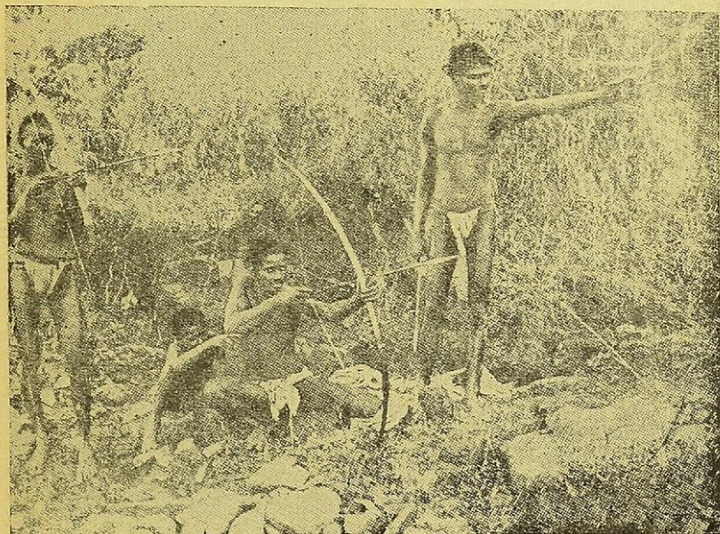

Ἰνδικὸς ναὸς στὴν Καλκούτα

Ποταμοὶ καὶ Λίμνες. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ *Ἰνδὸς* καὶ ὁ *Γάγγης* ποὺ πηγάζουν ἀπὸ τὰ Ἰμαλάϊα καὶ χύνονται, ὁ μὲν πρῶτος στὴν Ἀραβικὴ θάλασσα, ὁ δὲ δεῦτερος στὸν κόλπο τῆς Βεγγάλης. Ὁ Γάγγης θεωρεῖται ἱερὸς ποταμὸς καὶ χιλιάδες Ἰνδοὶ συγκεντρώνονται κάθε χρόνο, γιὰ νὰ λουθοῦν στὰ νερά του. Ἄλλοι ποταμοὶ εἶναι ὁ *Βραχμαπούτρας*, ὁ *Ἰραβάντι* κ' ἄλλοι. Οἱ σπουδαιότερες λίμνες εἶναι ἡ *Νά'ι'νι*, ἡ *Σρίναγκαρ*, ἡ *Ἀμπερ* καὶ ἡ *Σάμπαμ*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ποικίλο. Στὸ Β. μέρος ἐπικρατεῖ τὸ ἡπειρωτικὸ καὶ στὸ Ν. τὸ ὠκεάνειο. Ἄλλοι πέφτουν ἄφθονες συνεχεῖς βροχές καὶ ἄλλοι λίγες.

Φυτὰ καὶ ζῶα τῶν Ἰνδιῶν. Ἡ βλάστηση τῶν Ἰνδιῶν εἶναι πλουσία. Σὲ κανένα ἄλλο μέρος τῆς γῆς, δὲν βρίσκει κανεὶς τόσα πολλὰ καὶ μεγάλα δένδρα. Χαρακτηριστικὸ τῶν Ἰνδιῶν

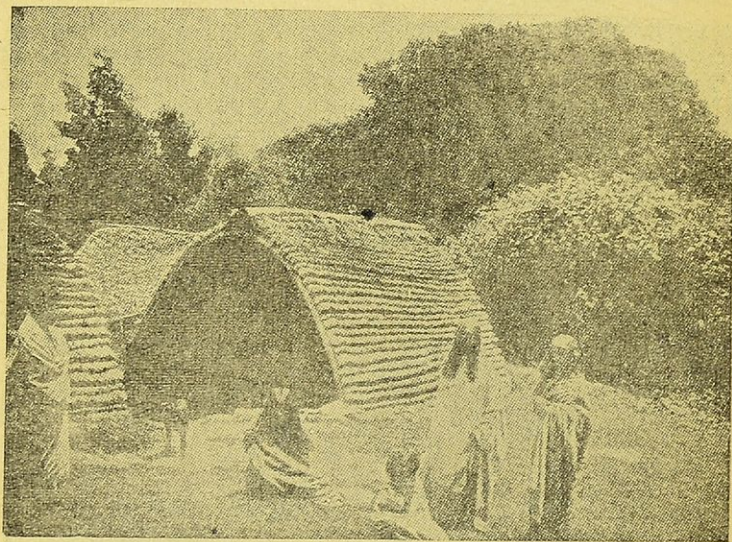

Ἰνδοὶ κυνηγῶντες στὴ ζούγκλα

εἶναι οἱ περίφημες **ζούγκλες**, γιὰ τίς ὁποῖες ἔχουν γραφεῖ πολλὰ βιβλία. Εἶναι δὲ οἱ ζούγκλες ἀπάτητα παρθένα δάση ἀπὸ λογῆς λογῆς δένδρα καὶ καλύπτουν τὰ 13 ἑκατοστὰ ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῶν Ἰνδιῶν. Μέσα στὶς ζούγκλες ζοῦν ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ ἄγρια θηρία, λέοντες, τίγρεις, πάνθηρες, ἐλέφαντες, ρινόκεροι, πίθηκοι κ.λ.π., ζοῦν ἐπίσης ἄφθονα πουλιὰ μὲ ὠραῖα πτερὰ, ὡς παγῶνια, παπαγάλοι καὶ ἄλλα. Ζοῦν ἀκόμη καὶ πολλὰ δηλητηριώδη ἔρπετα καὶ ἔντομα. Τὰ τελευταῖα χρόνια μερικοὶ τολμηροὶ κατῳρῶσαν νὰ πάρουν κινηματογραφικὲς ταινίες ποὺ μᾶς δίνουν μιὰ ἰδέα τῆς ζούγκλας.

Προϊόντα. Ἡ χώρα παράγει ἄφθονα γεωργικὰ προϊόντα

τὰ κυριώτερα εἶναι, ρύζι, βαμβάκι, σιτάρι, ζαχαροκάλαμο, τσάι, καφές, λουλάκι, καουτσούκ, λινάρι, λαχανικά καὶ φρούτα. Ἔχει καὶ μεγάλη κτηνοτροφία ἵππων, βοδιῶν, προβάτων καὶ καμήλων. Ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, οἱ σπουδαιότερες βιομηχανίες εἶναι ἡ βαμβακουργία, ἡ μεταξοβιομηχανία

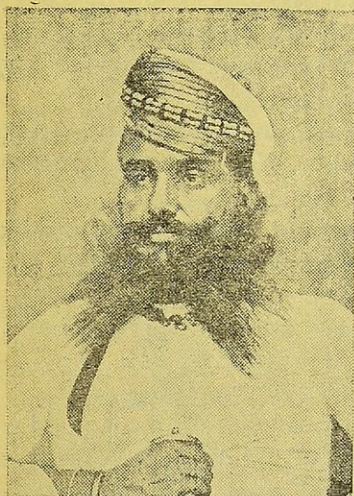

Ἰνδικὴ Καλύβη

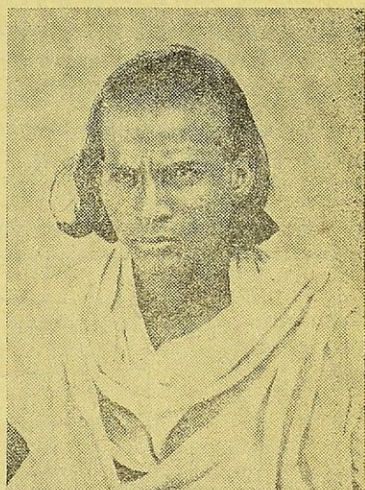
καὶ ἡ ταπητουργία. Ὅρυκτὰ ἔχει λιθάνθρακες, πετρέλαιο. χρυσὸν καὶ πολυτίμους λίθους, ἰδίως ρουμπίνια.

Συγκοινωνία. Ἀναλόγως μὲ τὴν ἔκταση καὶ τὰ προϊόντα τοὺς αἱ Ἰνδία δὲν ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένη συγκοινωνία· ὑπάρχουν λίγοι σιδηρόδρομοι καὶ ἐμπορικοὶ δρόμοι. Μὲ τὸν ἄλλο κόσμον ἡ χώρα ἐπικοινωνεῖ κυρίως διὰ θαλάσσης, διὰ τῶν λιμένων τῆς Καλκούτας, τῆς Βομβάης, τοῦ Καρασί, τοῦ Ραγκοῦν καὶ τοῦ Μαδράς.

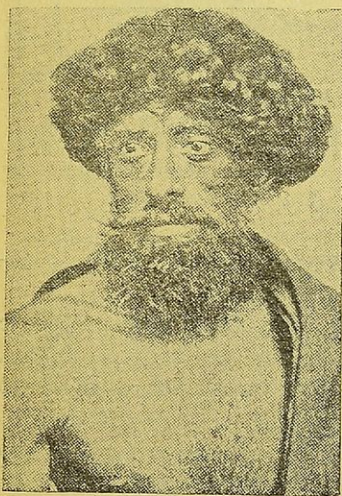
Πληθυσμός. Ὁ λαὸς τῶν Ἰνδιῶν εἶναι μῆγμα διαφόρων λαῶν, ἀνέρχεται δὲ σὲ 300 ἑκατομύρια. Οἱ Ἰνδοὶ διαίρουνται σὲ τάξεις (κάστες), οἱ σπουδαιότερες τῶν ὁποίων εἶναι : 1) Οἱ *Βραχμᾶνες* (ἱερεῖς) ἀνωτέρα τάξη πού ἔχει πολλὰ προνόμια,

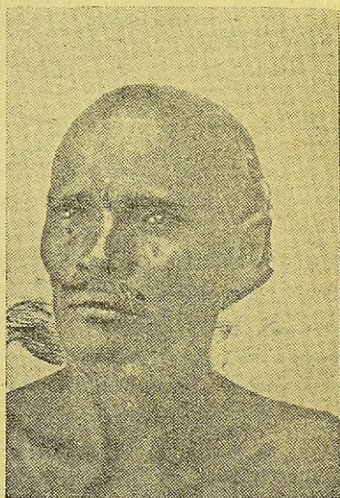
Ξατρία

Βαϊσρία

Σούνδρα

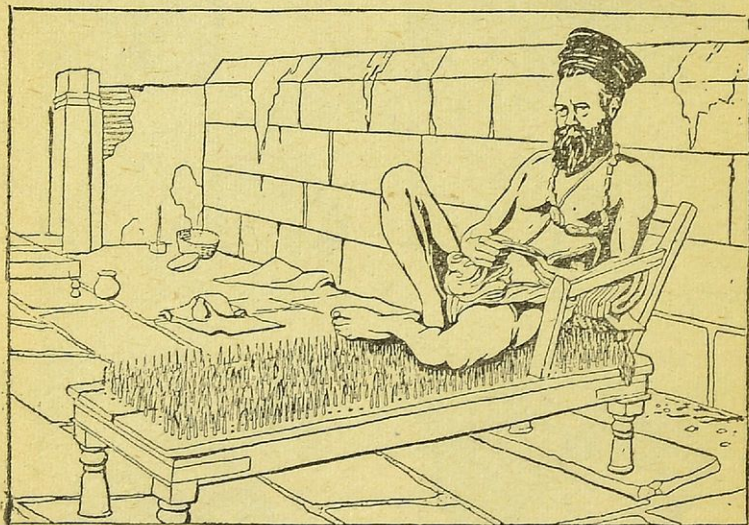
Παρία

Τύποι Ίνδων διαφόρων τάξεων

2) ή κάστα των **Βαισούα** (έπαγγελματιών), 3) ή κάστα των **Σούνδρα** (έργαζομένων), 4) ή κάστα των **Ξατρούα** (πολεμιστών), 5) ή κάστα των **Παριών**, αυτή είναι ή κατώτερη τάξη και οί άνήκοντες σ' αυτή είναι δοϋλοι των άλλων.

Πόλεις. Οί σπουδαιότερες πόλεις των 'Ινδιών είναι, οί έξης Δελχί, Βομβάη, Καλκούτα, Ραγκούν, Καράτσι, Μαδράς και άλλες.

Θρησκεία. Οί 'Ινδοί άνήκουν σέ διάφορες θρησκείες.

'Ινδός φακίρης

Είναι Βουδισταί, Μωαμεθανοί, Βραχμανισταί κλπ. Οί Χριστιανοί είναι λίγοι.

Ο Λαός. Ο 'Ινδικός λαός έχει περίεργα ήθη και έθιμα που είναι ριζωμένα στην ψυχή του λαού και του έμποδίζουν την πρόοδό του. Μερικά άπ'τά περίεργά αυτά έθιμα είναι τά έξης : Οί 'Ινδοί πιστεύουν ότι μετά θάνατον ή ψυχή του ανθρώπου πηγαίνει σέ κάποιο ζώο, γι'αυτό υπάρχουν άσυλα στα όποια περιποιούνται με έξαιρετικές φροντίδες βόδια, άλογα, πιθήκους, παγώνια κλπ. "Άλλο τρομερό έθιμο των 'Ινδών ήτο τό ότι ή χήρα μετά τόν θάνατον του συζύγου της έρρίχνετο

στή φωτιά, γιατί έθεωρείτο άτιμία νά ζήση μετά τόν θάνατό του. Εύτυχώς τό άπαίσιό αυτό τό έθιμο κοντεύει νά έκλείψη. Άλλο χαρακτηριστικό τών Ίνδιών είναι οί περίφημοι *φανίρες* πού επιβάλλουν στό σώμα τους σκληρά βασανιστήρια γιά νά κερδίσουν τήν άθανασία.

Πολιτική κατάσταση. Αί Ίνδισι είναι άποικία Άγγλική καί διοικείται υπό Άντιβασιλέως δια τών έντοπίων άρχόντων τών *Μαχαραγιάδων*, πού είναι πλουσιώτατοι καί ζούν σέ πα-
ραμυθένια παλάτια.

Νησιά τών Ίνδιών. Κοντά στις Ίνδίες είναι καί πολλά νησιά, τά σπουδαιότερα τών όποίων είναι τά έξης: α') Η *Κεϋλά. νη.* Τό όμορφο αυτό νησί πού οί Ίνδοί τό όνομάζουν «σμαράγδι πού κρέμεται άπ' τό στήθος τοϋ Ίνδικοϋ ώκεανού» φαίνεται σάν συνέχεια τής Ίνδικής χερσονήσου, άπ' τήν όποιαν χωρίζεται άπό μιá σειρά σκοπέλων πού λέγονται *Γέφυρα τοϋ Άδάμ.* Έχει έκταση 66.000 τ. χ. καί 5,5 έκ. κατοίκους. Στήν Κεϋλάνη βρίσκεται τό όρος τοϋ *Άδάμ*, στήν κορυφή τοϋ όποιου ύπάρχει μιá κοιλότητα πού μοιάζει σάν άχνάρι άνθρώπου. Καί οί μέν Βουδιστάι πιστεύουν πώς εκεί έπάτησε ό *Βούδας*, οί Βραχμάνες ότι έπάτησε ό *Σίβας* καί οί Χριστιανοί πώς έπάτησε ό *Άπόστολος Θωμάς*.

Κλίμα - Προϊόντα. Τό κλίμα είναι θερμό. Παράγει καφέ, κακάο, τσάϊ, κανέλλα καί ρύζι. Πόλεις. Πρωτ. Κολόμπο. β') Τά νησιά τών *Λακκαβιδών* (Λάκσα—Βίδα) πού σημαίνει 100 χιλιάδες νησιά, Κοραλλιογενή νησιά πού έχουν 14.000 κατοίκους, οί όποιοι άσχολοϋνται μέ τήν άλιεία καί τό έμπόριο. γ') Νοτίως τής Κεϋλάνης είναι τά νησιά τών *Μαλβιδών*, 12.000 νησιά έκ τών όποίων μόνον 17 είναι κατοικημένα άπό 70.000 Μωαμεθανούς πού άσχολοϋνται μέ τήν άλιεία.

ΙΝΔΟΚΙΝΑ
I N Δ Ο Κ Ι Ν Α

Η Ίνδοκίνα είναι χερσόνησος καί βρίσκεται άνατολικά τών Ίνδιών.

Όρια - Έκταση. Όρίζεται πρós Β. υπό τών Ίνδιών καί τής Κίνας, πρós Ν. υπό τοϋ κόλπου τοϋ Σιάμ, πρós Α. υπό τής

Σινικής θαλάσσης και πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ κόλπου τῆς Βεγγάλης καὶ τῶν Ἰνδιῶν. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 2.221.000 τ.χ., εἶναι δηλ. τετραπλασία τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου.

Ἑδαφος. Ἐχει ψηλὰ βουνὰ τὰ ὁποῖα εἶναι διακλαδώσεις τῆς ὀροσειρᾶς τοῦ Θιβέτ, τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἡ ὀροσειρὰ **Ἀρακάν** καὶ τὰ ὄρη **Σάν**. Διαρρέεται ἀπὸ πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμούς, τῶν ὁποίων οἱ σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Ἰριονάδης, ὁ **Μενάμ** καὶ ὁ **Σαλουήν**. Ἡ μεγαλύτερη λίμνη εἶναι ἡ **Μεγάλη Λίμνη** (Τουλὲ—Σάπ).

Κλίμα - Προϊόντα. Κλίμα θερμὸ καὶ ἀνθυγιεινόν. Προϊόντα: ρύζι, ζαχαροκάλαμο, καπνός, βαμβάκι, τσάι, γαιάνθρακες, σίδηρος, χαλκός, πετρέλαιο.

Συγκοινωνία. Ἑλλιπής.

Πληθυσμός. 47 ἑκατ. οἱ ὁποῖοι ἀνήκουν σὲ διάφορες φυλές. Μογγόλοι, Κινέζοι, Ἰνδοί, Μαλαῖτοι καὶ Ἰνδονήσιοι.

Θρησκεία. Στὴν Ἰνδοκίνα ἐπικρατοῦν 4 θρησκείες, Βουδισμός, Κομφουκισμός, Ταοϊσμός καὶ Χριστιανισμός.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ Ἰνδοκίνα δὲν ἀποτελεῖ ἓνα κράτος, τὸ μεγαλύτερο μέρος της ἀνήκει στοὺς Ἀγγλοὺς καὶ τοὺς Γάλλους καὶ μόνον ἓνα τμήμα της ἀποτελεῖ τὸ ἀνεξάρτητον κράτος τοῦ **Σιάμ**.

α') **Σιάμ.** Τὸ βασίλειον τοῦ Σιάμ βρίσκεται στὴν κεντρικὴ Ἰνδοκίνα καὶ συνορεύει μὲ τὴ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα, τὴν Ἀγγλική, τὸν κόλπον τοῦ Σιάμ καὶ τὴν Μαλαϊκὴν χερσόνησο. **Ἐκταση** 518.162 τ.χ. **Ἑδαφος.** Στὰ βόρεια ὄρεινόν καὶ στὰ νότια πεδινόν. **Κλίμα - Προϊόντα.** Κλίμα θερμόν. Προϊόντα. Ρύζι, καφές, καπνός, ζαχαροκάλαμο, βαμβάκι, πιπέρι, λουλάκι, ναυπηγῆσιμος ξυλεία, ἔβενος, μπαμποῦ καὶ μεγάλη κτηνοτροφία. Οἱ ἐλέφαντες χρησιμοποιοῦνται ὅπως σὲ μᾶς τὰ ἄλογα. **Πληθυσμός.** 12 ἐκ. Πρωτ. **Μπανγκόκ.** **Θρησκεία.** Βουδισμός. **Πολίτευμα.** Ἀπόλυτος μοναρχία, ὁ βασιλεὺς ἔχει δικαίωμα ζωῆς καὶ θανάτου ἐπὶ τῶν ὑπηκόων του.

Σύντομη ἱστορία τοῦ Σιάμ. Ἡ λέξις Σιάμ σημαίνει μέγας. Οἱ ἰθαγενεῖς ὀνομάζουν τὴν χώραν τοὺς Μουάγγ Θαϊ (χώρα τῶν ἐλευθέρων). Στὰ 1657 ἓνας Ἕλληνας ἐκ Κεφαλληνίας, ὁ Κων)νος Γεράκης, κατ'ὥρθωσε νὰ γίνῃ πρωθυπουργὸς τοῦ Σιάμ

καὶ συνεννοήθηκε μὲ τὸ βασιλεῖα τῆς Γαλλίας Λουδοβίκο 14ο ὁ ὁποῖος τοῦ ἔστειλε λίγο στρατό. Ἐπειδὴ ὁμως θέλησε νὰ εἰσαγάγῃ νεωτερισμούς, οἱ κάτοικοι ἐπανεστάτησαν καὶ ἔσφαξαν τὸ Γεράκη καὶ τοὺς Γάλλους.

Ὁ Κεφαλλῆν Κ. Γεράκης
ποὺ ἐχρημάτισε πρωθυπουργὸς
τοῦ Σιάμ

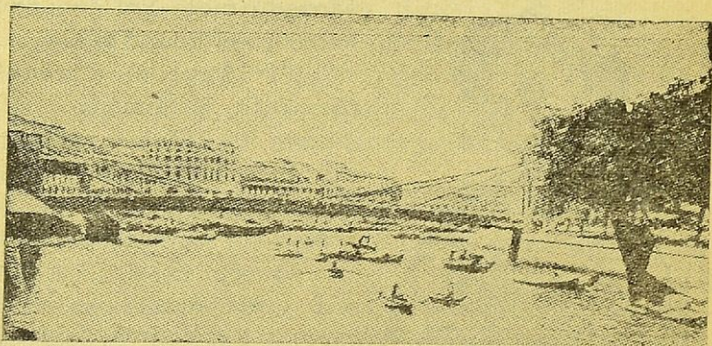
β') **Ἀγγλικὴ Ἰνδοκίνα.** (Βιρμανία ἢ Μπούρμα). Ἐχει ἔκταση 605.227 τ. χ. καὶ πληθυσμὸ 13,5 ἑκατ. Πρωτ. **Ραγκούν.** Πλουσία χώρα, παράγει ρύζι, σιτηρά, ζαχαροκάλαμο, βαμβάκι, καπνὸ, ξυλεῖα, πετρέλαιο καὶ γαιάνθρακες.

γ') **Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα.** Ἐχει ἔκταση 700.842 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 20 ἑκατ. Πρωτ. **Χανόι.** Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὶς Γαλλικὲς ἀποικίες, **Τογγίνο, Ἀνάμ, Λάος, Καμπότζα** καὶ **Κοχινκίνα.** Εἶναι εὐφορωτάτη. Παράγει ρύζι, καουτσούκ, γαιάνθρακες, πιπέρι καὶ ψευδάργυρο.

Μ Α Λ Α Ϊ Κ Α Κ Ρ Α Τ Η

Τὰ Μαλαϊκὰ κράτη βρίσκονται στὸ νότιο τμήμα τῆς χερσονήσου Μαλάκκας καὶ διαίρονται σὲ **δμόσποδα** καὶ **προτεκτοράτα.** Ἐχουν συνολικὴ ἔκταση 132.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 2,5 ἑκ. κατοίκους. Πρωτεύουσα τῶν ὁμοσπόνδων κρατῶν εἶναι ἡ **Κουάλα Λάμπουρ.** Τὰ σπουδαιότερα προΐόντα τῶν Μαλαϊκῶν κρατῶν εἶναι τὸ καουτσούκ καὶ ὁ κασσίτερος. Ἡ παραγωγὴ καουτσούκ ἀνέρχεται στὰ 40 ἑκατοστὰ τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς. Ὅλα τὰ Μαλαϊκὰ κράτη βρίσκονται ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Ἡ σπουδαιότερα ὁμως Ἀγγλικὴ ἀποικία εἶναι ἡ **Σιγγαπούρη** ποὺ ἀποτελεῖται ἀπ' τὴ νῆσο Σιγγαπούρη καὶ τὰ γύρω νησιά. Ἡ ἀποικία αὕτη παράγει ἑλαστικὸ κόμμι, κασσίτερον, βαμβάκι, ρύζι καὶ βενζίνη. Ἀλλὰ ἡ μεγάλη τῆς ἀξία βρίσκεται στὸν πορθμὸ ποὺ εἶναι μετὰ τῆς χερσονήσου

Μαλάκκας και της νήσου Σουμάτρας. Έδω οι Άγγλοι έχουν φτιάξει ένα άπ' τούς σπουδαιότερους ναυστάθμους του κόσμου.

Γέφυρα και τμήμα της Σιγκαπούρης

Ο ναύσταθμος αυτός αποτελεί ναυτική βάση για την ασφάλεια των Ινδιών και την εξασφάλιση των συγκοινωνιών της Άπω Ανατολής.

ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ ή ΜΑΛΑΙΣΙΑ

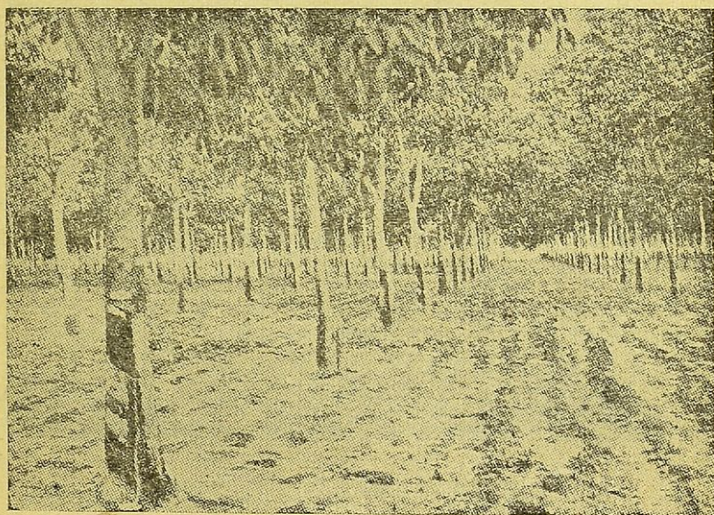
Με τὸ ὄνομα αὐτὸ εἶναι γνωστὸ τὸ μεγαλύτερο νησιωτικὸ σύμπλεγμα τοῦ κόσμου. Βρίσκεται νοτιανατολικά τῆς Ἀσίας καὶ βορειοδυτικὰ τῆς Αὐστραλίας. Λέγεται καὶ *Μαλα ἰνδὸν ἀρχιπέλαγος* καὶ *Ἀνατολικαὶ Ἰνδίαι*.

Ἔκταση καὶ πληθυσμός. Ἡ ὅλική ἔκταση τοῦ νησιωτικοῦ αὐτοῦ συμπλέγματος ἀνέρχεται σὲ 2 200.000 τ.χ. ὁ δὲ πληθυσμός του σὲ 62 ἑκατ. κατοίκους.

Ἔδαφος καὶ Κλίμα. Τὸ ἔδαφος εἶναι ὄρεινὸ καὶ ἡφαιστιογενές, ὑπάρχουν δὲ πολλὰ κοραλλιογενῆ νησιά. Τὸ κλίμα εἶναι θερμὸ καὶ ὑγρὸ. Ἀπ' ἐδῶ περνάει ὁ Ἰσημερινός, Ἡ Ἰνδονησία εἶναι περίφημη γιὰ τὰ παρθένα δάση της (ζουγκλες) ποὺ ἀρχίζουν ἀπ' τὴν παραλία καὶ φθάνουν ὡς τὶς κορυφές τῶν βουνῶν. Οἱ ζουγκλες αὐτὲς ἀποτελοῦνται ἀπὸ φοίνικες, μπαμπού, ῥοδόδενδρα καὶ ἄλλα καρποφόρα καὶ ἀρωματικὰ φυτὰ (καμφορόδενδρο, γουταπέρκα, σιδηρόξυλο) γι'αὐτὸ καὶ ὀνομάζονται «μυρωμένα νησιά». Στὶς ζουγκλες αὐτὲς ζοῦν ὅλα τὰ

ἄγρια θηρία (τίγρεις, ἑλέφαντες, πάνθηρες, ρινόκεροι, πίθηκοι κλπ.) καὶ διάφορα ἔντομα.

Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος τῆς Μαλαισίας εἶναι ἀπ' τὰ εὐφωρότερα τοῦ Κόσμου. Σὲ πολλὰ μέρη τὸ μάζεμα τῶν προϊόντων γίνεται δυὸ καὶ τρεῖς φορές τὸ χρόνο. Παράγει δὲ πολύτιμα προϊόντα, ζαχαροκάλαμο, καφέ, τσάϊ, καουτσούκ, κινίνο, κανέλλα, πιπέρι, βανίλλια, μοςχοκάρυδο, γουταπέρκα, καμφορά, πολλὰ δημητριακὰ, πετρέλαιο, γαιάνθρακες καὶ κασσίτερο.

Δάσος ἀπὸ δένδρα καουτσούκ

Συγκοινωνία πολὺ ἀνεπτυγμένη διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης.

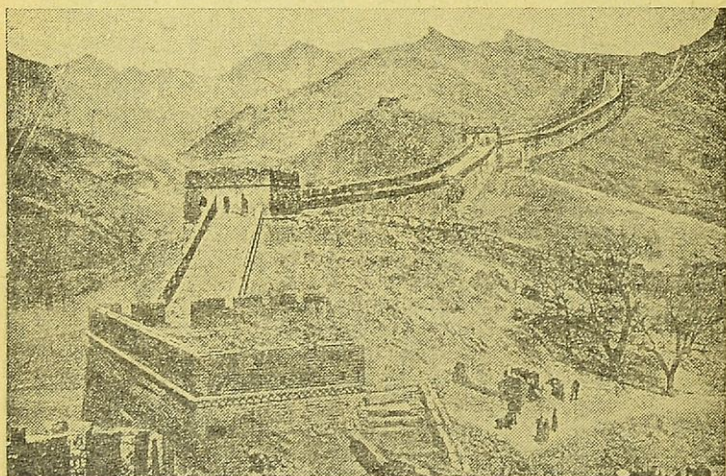
Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ Ἰνδονησία ἔχει μοιρασθεῖ μεταξὺ τῆς Ὀλλανδίας, Ἀγγλίας, Πορτογαλλίας καὶ Ἡν. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς, τὸ μεγαλύτερο μέρος κατέχει ἡ Ὀλλανδία (Σουμάτρα, Ίαβα, Κελέβη, Μολλοῦκαι, τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Βόρνεο καὶ τὰ γύρω μικρὰ νησιά). Ὅλες αὐτὲς οἱ ἀποικίαι λέγονται μ' ἓνα ὄνομα Ὀλλανδικὲς Ἰνδίες. Ἡ Ἀγγλία κατέχει τὸ βόρειο τμήμα τῆς Βόρνεο, ἡ Πορτογαλία τὸ ἀνατολικὸ τμήμα τῆς νήσου Τιμόρ καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τὰς Φιλιππίνας νήσους.

γ) Ἀνατολικὴ Ἀσία

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία περιλαμβάνει τὴν Κίνα καὶ τὴν Ἰαπωνία.

Κ Ι Ν Α

Ἡ Κίνα εἶναι τὸ μεγαλύτερο κράτος τοῦ κόσμου σὲ ἔκταση καὶ πληθυσμό. Μέχρι τοῦ 1912 ἦταν αὐτοκρατορία μὲ πρωτεύουσα τὸ *Πεκίνο*. Ἀπὸ τότε ὅμως ἔγινε Δημοκρατία μὲ

Τμῆμα τοῦ Μεγάλου Σινικοῦ Τείχους

πρωτεύουσα τὸ *Νανκίν*. Στὴν Κινεζικὴ γλῶσσα ἡ Κίνα ὀνομάζεται «Τὰ Τσουγκ - Χούα Μωκόπ» ποὺ σημαίνει: «Μεγάλῃ Κινεζικῇ Δημοκρατίᾳ». Τὸ ὄνομα Κίνα τῆς τὸ ἔδωσαν πρῶτοι οἱ Πορτογάλοι ἐξερευνηταί. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὴν ὠνόμαζαν *Σηρικὴ*, χώρα παραγωγὸς μετᾶξης.

Ἔκταση καὶ πληθυσμός. Ἡ ἔκταση τῆς Κίνας μαζί μὲ τὶς προσηρτημένες σ' αὐτὴ χώρες (Μαντζουρία, Μογγολία, Σινικὸ Τουρκεστάν καὶ Θιβέτ) ἀνέρχεται σὲ 8 περίπου ἑκατομμύρια τ.χ. (ἡ κυρίως Κίνα 5.893.500 τ.χ., ὁ δὲ πληθυσμὸς τῆς σὲ 480 ἑκ. κατοίκους. Οἱ μεγαλύτερες πόλεις εἶναι, τὸ *Πεκίνο*, τὸ *Νανκίν*, ἡ *Καντώνα* καὶ ἡ *Σαγγάη*.

Ήδαφος. "Όσο προχωρεῖ κανεῖς ἀπ' τὴν παραλία στοῦ ἑσω-
τερικό, τόσο ἀνεβαίνει σὲ ψηλότερα βουνὰ ποὺ σχηματίζουν
ὄροσειρές, οἱ ὁποῖες εἶναι διακλαδώσεις τῶν Ἰμαλαῶν. Οἱ
ὄροσειρές αὐτὲς διαχωρίζονται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς καὶ
πλατειὲς κοιλάδες καὶ πεδιάδες. Οἱ σπουδαιότερες πεδιάδες
εἶναι τῆς Καντῶνος καὶ ἡ μεγάλη Σινικὴ πεδιάδα ποὺ ἔχει μῆ-
κος 1000 καὶ πλάτος 500 χιλιόμετρα. Ἡ πεδιάδα αὕτῃ εἶναι
ἀπ' τὶς μεγαλύτερες τοῦ κόσμου καὶ σ' αὕτῃ κατοικεῖ ὁ μισὸς
πληθυσμὸς τῆς Κίνας (250 ἑκατομύρια). Ἡ Κίνα ἔχει πολλοὺς
καὶ μεγάλους ποταμούς, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ σπουδαιότεροι
εἶναι ὁ *Κίρινος* καὶ ὁ *Κυανοῦς*. Ὁ Κυανοῦς ὀνομάζεται «κα-
τάρα τῆς Κίνας» γιὰτὶ συχνὰ πλημμυρίζει καὶ κάνει μεγάλες
καταστροφές. Οἱ δύο αὐτοὶ ποταμοὶ συνδέονται μὲ μιὰ ἀπὸ
τὶς μεγαλύτερες διώρυγες τοῦ κόσμου τὴν «Αὐτοκρατορικὴ διώ-
ρυγα». Ἡ Κίνα ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα λίμνες γεμᾶτες ψάρια
καὶ στὶς ὄχθες τοὺς ὑπάρχουν πόλεις καὶ χωριά, ποὺ εἶναι
κτισμένα σὲ πασάλους ἢ σὲ σχεδίες ἢ καὶ σὲ ποταμόπλοια.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Κίνας παρουσιάζει πολλὰς ἀντιθέ-
σεις. Σὲ πολλὰ μέρη τὸ χειμῶνα τὸ θερμόμετρο κατεβαίνει
15° κάτω τοῦ μηδενὸς καὶ τὸ καλοκαίρι 40° ἄνω τοῦ μηδενός.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Ἡ βλάστηση στὴν Κίνα εἶναι πλουσιω-
τάτη. Ὑπάρχουν ἀπέραντα δάση ἀπὸ καμφορόδενδρα, τειλόδεν-
δρα, μπампоῦ καὶ βανανιές. Τὰ ἄνθη καλλιεργοῦνται μὲ με-
γάλη ἐπιμέλεια. Ὑπάρχουν ἐπίσης ἀπέραντα δάση στὰ ὁποῖα
ζοῦν διάφορα ἄγρια ζῶα, ὡς τίγρεις, ἀντιλόπες κ.λ.π., ἀκόμη
καὶ κροκόδειλοι καὶ μεγάλη ποικιλία πουλιῶν, ἰδίως φασιανοί.

Προϊόντα. Ἡ Κίνα εἶναι γεωργικὴ χώρα, οἱ δὲ Κινέζοι
εἶναι ἄριστοι γεωργοί. Κυριώτερο προϊόν εἶναι τὸ ρύζι ποὺ
ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν τροφὴν τῶν κατοίκων. Ἄλλα προϊ-
όντα εἶναι τὸ βαμβάκι, τὸ σιτάρι, τὸ ζαχαροκάλαμο, τὸ τσάι
καὶ ὁ καπνός. Ἐχει ἐπίσης μεγάλη παραγωγὴ μετάξης. Οἱ
σπουδαιότερες βιομηχανίες εἶναι τοῦ βάμβακος καὶ τῆς μετά-
ξης. Ἡ Κίνα στὴν παραγωγὴ τῆς μετάξης ἔρχεται πρώτη στὸν
κόσμο καὶ στὴν παραγωγὴ βάμβακος τρίτη. Κτηνοτροφία με-
γάλη δὲν ἔχει, μόνο ἡ πτηνοτροφία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Μία
ἀπ' τὶς κυριώτερες πηγὲς πλούτου εἶναι ἡ ἄλιεια, ἡ ὁποία

είναι πολύ ανεπτυγμένη. Όρυκτά έχει σίδηρον ἄργυρον, χρυσόν καὶ ἀπέραντα στρώματα γαιανθράκων. Ἐπίσης εἶναι ἡ κυριώ-
τερα παραγωγὸς ἀντιμονίου καὶ *τόγκσεν* (μέταλλο ποὺ χρησι-
μοποιεῖται στοὺς ἠλεκτρικοὺς λαμπτήρες).

Ἐμπόριο. Μέχρι τοῦ 19ου αἰῶνος ἡ Κίνα ἦταν κλειστὴ
στό ξένο ἐμπόριο. Ἀπὸ τότε ὅμως εἴτε βιαίως, εἴτε μὲ συνθη-

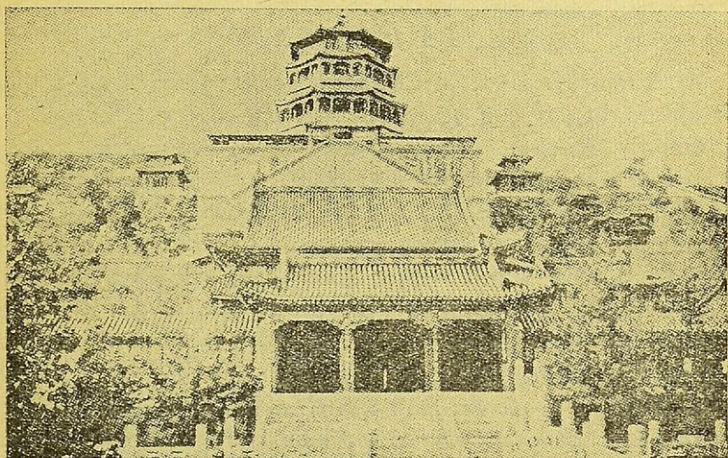
Κινέζοι ἱερεῖς τελοῦντες θυσίαν εἰς τὸν Βούδαν

κες ἀνοίξαν τὰ λιμάνια τῆς στὸ ξένο ἐμπόριο καὶ ἡ κίνησή
τους εἶναι ζωηροτάτη.

Συγκοινωνία. Στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας ἡ συγκοινωνία
γίνεται διὰ τῶν ποταμῶν τῆς ποὺ εἶναι πλωτοί. Σιδηρόδρομοι
ὑπάρχουν μόνο στὸ βορειανατολικὸ τμήμα τῆς χώρας. Τὰ τε-
λευταῖα χρόνια ἐγίναν πολλοὶ αὐτοκινητόδρομοι καὶ λειτουρ-
γοῦν ἀεροπορικὲς γραμμές.

Θρησκεία. Ὅπως ὅλοι οἱ ἀνατολικοὶ λαοὶ καὶ οἱ Κινέζοι
εἶναι φανατικοὶ στὴ θρησκεία τους. Ἡ ἐπικρατέστερη θρησκεία
εἶναι ὁ Κομφουκισμός. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ Μωαμεθανοί, Βου-
δισταὶ καὶ Χριστιανοί.

Σύντομη ιστορία της Κίνας. Ἡ ιστορία τῆς Κίνας καλύπτεται ἀπὸ μυθικὸν πέπλον. 2.000 χρόνια πρὸ Χριστοῦ εἶχαν ἀναπτύξει σπουδαῖον πολιτισμόν, πολλὰς δὲ καὶ σπουδαῖες ἐφευρέσεις ὀφείλονται σαυτοῦς, ὡς π.χ. ἡ τυπογραφία καὶ ἡ μπαρούτη. Ἐπειδὴ ἡ Κίνα εἶναι πλουσία χώρα ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μεγάλων δυνάμεων ποὺ ἀνταγωνίζονται ποιά νὰ

Ναὸς τοῦ Βούδα στὸν κήπο τῶν ἀνακτόρων τοῦ Πεκίνου

ἐπικρατήσῃ. Ἀπὸ τοῦ 1931 ἡ Ἰαπωνία κατέλαβε τὴν Ματζου-ρα καὶ ἐπὶ 10ετίαν ἔκανε σκληρὸ πόλεμον γιὰ νὰ κατακτήσῃ τὴν Κίνα, ἡττηθεῖσα ὁμως στὸν τελευταῖο πόλεμον ἀπὸ τοὺς συμμάχους Ἀγγλία - Ρωσία - Ἀμερικὴ ὑποχρεώθηκε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴν Κίνα.

Ἀπ' τὴ ζωὴ τῶν Κινέζων. Οἱ Κινέζοι εἶναι λαὸς ἐξυπνος, φιλομαθὴς, εὐγενὴς καὶ γενναῖος. Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ σχεδὸν δὲν ὑπάρχει Κινέζος ἀγράμματος. Στὴν Κίνα τιμοῦν πολὺ τοὺς μορφωμένους. Γιαυτὸ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ διδασκάλου θεωρεῖται τιμητικόν. Ἡ σχολικὴ ἐργασία ἀρχίζει πολὺ πρῶτ' καὶ διαρκεῖ ὡς τὸ βράδυ, διακόπτεται δὲ μόνο γιὰ φαγητὸ καὶ γίνεται χειμῶνα καλοκαίρι. Ἐχουν ὁμως περίεργα ἥθη καὶ ἔθιμα. Ἐνα ἀπ' αὐτὰ εἶναι ὅτι φοροῦν στὰ

κοριτσάκια μικρά ξύλινα παπούτσια, που δέν τὰ βγάζουν παρὰ ὅταν γίνουν γυναῖκες, γιὰ νὰ κάμουν μικρά πόδια. Οἱ Κινέζοι εἶναι ἐργατικώτατοι,μποροῦν νὰ ἐργάζονται ἀπ' τὸ πρωῒ ὡς τὸ βράδυ σὰν μηχανές. "Ἄλλο χαρακτηριστικὸ τῶν Κινέζων εἶναι ἡ μεγάλη ἀπάθεια, δὲν ἐκνευρίζονται ποτέ, σὰν νὰ μὴ ἔχουν νεῦρα.

ΙΑΠΩΝΙΑ

Ἡ Ἰαπωνία εἶναι μιὰ ὁμορφὴ χώρα, γνωστὴ ὡς ἡ χώρα τῶν χρυσαυθέμων ἢ ἡ χώρα τοῦ «Ἀνατέλλοντος Ἡλίου».

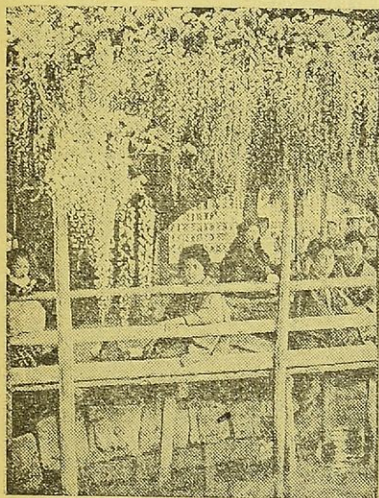
Θέση - Ἐκταση. Ἡ Ἰαπωνία εἶναι νησιωτικὸ κράτος καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ πολλὰ μικρὰ καὶ μεγάλα νησιά, τὰ ὁποῖα μοιάζουν σὰν μιὰ ἀλυσίδα ἢ ὁποῖα ἐκτείνεται σὲ μῆκος 4.700 χιλιομέτρων, ἀπέναντι τῶν ἀνατολικῶν ἀκτῶν τῆς Ἀσίας. Τὰ πολυάριθμα αὐτὰ νησιά σχηματίζουν τρεῖς καμπύλες ποὺ μοιάζουν σὰν τόξα, ποὺ καθένα περιβάλλει μιὰ μεγάλη θάλασσα, τὴν *Ὀχοτσική*, τὴν *Ἰαπωνική* καὶ τὴν *Σινική*. Τὸ κεντρικὸ τόξο ἀποτελεῖ τὴν κυρίως Ἰαπωνία καὶ περιλαμβάνει τὰ 4 μεγάλα νησιά, *Υέξο*, *Νιπού*, *Σίκοκου* καὶ *Κίου Σίου*. Ἐκ τῶν δύο ἄλλων τὸ βόρ. περιλαμβάνει τὰς *Κουρίλας* νήσους καὶ τὸ νότιο τὰ νησιά *Ρίου Κίου*. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 681.000 τ.χ.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶναι ὀρεινὸ καὶ ἔχει πολλὰ ἡφαίστεια. Τὸ ψηλότερο βουνὸ εἶναι τὸ *Φούξι - Γιάμα*. Ἔχει περὶ τὰ 165 ἡφαίστεια, ἐκ τῶν ὁποίων 54 ἐν ἐνεργείᾳ. Ἄλλη πληγὴ τῆς Ἰαπωνίας εἶναι οἱ σεισμοὶ ποὺ εἶναι συχνοὶ καὶ καταστρεπτικοί. Ἐνεκα τῶν σεισμῶν καὶ τῶν ἡφαιστειῶν, ἡ Ἰαπωνία ἔχει πολλὰς θερμὰς ἰαματικὰς πηγὰς. Πεδιὰδες μεγάλες δὲν ἔχει, ἔχει ὅμως πολλὰς μικρὰς καὶ εὐφορώτατες. Ἐπειδὴ τὸ μῆκος τῶν νησιῶν τῆς δὲν εἶναι μεγάλο, δὲν ἔχει μεγάλα ποτάμια, ἔχει ὅμως τὰ περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλη χώρα. Ἔχει ἐπίσης πολλὰς καὶ γραφικὰς λίμνες.

Κλίμα. Ἡ Ἰαπωνία ἐπειδὴ βρέχεται ἀπὸ θερμὸ θαλάσσιο ρεῦμα, ἔχει κλίμα θερμὸ μὲ γλυκὸ χειμῶνα, θεωρεῖται δὲ ἡ πιὸ βροχερὴ χώρα τοῦ κόσμου.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Ἡ Ἰαπωνία φημίζεται γιὰ τὴ μεγάλη ποικιλία καὶ τὸν πλοῦτο τοῦ φυτικοῦ τῆς κόσμου. Ὑπάρχει μεγάλ-

λη ποικιλία ανθέων, ιδίως χρυσανθέμων. Ἡ μεγάλη δὲ ἀγάπη τῶν κατοίκων σ' αὐτὰ ἔγινε ἀφορμὴ νὰ ὀνομασθῇ ἡ Ἰαπωνία «χώρα τῶν χρυσανθέμων». Ἀλλὰ καὶ τὰ καρποφόρα δένδρα, ιδίως κερασιές καὶ ροδακινιές ἀφθονοῦν στὴν Ἰαπωνία. Ἐκ τῶν ἀγρίων ζώων, ζοῦν ἀρκοῦδες, ἀλεποῦδες, πίθηκοι, ἀντιλόπες, καὶ ἐλάφια. Ἐπίσης ἀφθονοῦν τὰ πολύχρωμα πουλιά, φασιανοί, παγώνια, ἐρωδιοί.

Ἰαπωνικὸ σπίτι φορτωμένο μὲ
λουλούδια

Προϊόντα. Τὸ γλυκὸ κλίμα καὶ οἱ ἄφθονες βροχὲς βοηθοῦν στὴν ἀνάπτυξη τῆς γεωργίας. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γῆ εἶναι λίγη, καλλιεργεῖται ἐντατικά, ἔτσι ποὺ οὔτε σπιθαμὴ δὲν μένει ἀκαλλιέργητη. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι τὸ ρύζι, τὸ τσάι καὶ ὁ καπνός. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ σηροτροφία. Ἀλλήπη γῆ πλούτου εἶναι ἡ ξυλεία. Ὅρυκτὰ βγάζει χαλκόν, χρυσόν ἄργυρον, κασσίτερον, ψευδάργυρον καὶ γαϊάνθρακες. Ὑπάρχουν καὶ κοιτάσματα πλατίνης, ὕδραργύρου, μαγνησίου καὶ πυρίτου.

Βιομηχανία. Ἡ Ἰαπωνία εἶναι ἀπ' τὶς βιομηχανικώτερες χώρες τοῦ κόσμου. ἔχει περὶ τὶς 50.000 ἐργοστάσια. Οἱ σπουδαιότερες βιομηχανίες εἶναι ἡ ὑφαντουργία, χαρτοποιία, μεταλλουργία καὶ ἡ βιομηχανία χημικῶν προϊόντων.

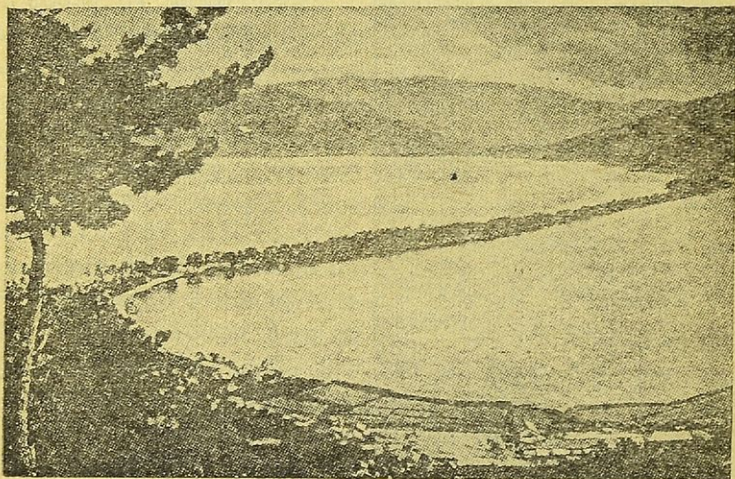
Ἐμπόριον. Ἡ Ἰαπωνία εἶναι ἀπ' τὶς ἐμπορικώτερες χώρες τοῦ κόσμου, τὸ εἰσαγωγικὸ καὶ ἐξαγωγικὸ τῆς ἐμπόριο εὐρίσκετο, πρὸ τοῦ πολέμου, σὲ μεγάλη ἀκμὴ, πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ ναυτιλία.

Πληθυσμὸς - Πόλεις. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰαπωνίας ἀνέρχεται σὲ 85 ἑκατομ. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Τόκιο* (7 ἑκατομ.) ἡ μεγαλύτερη πόλις τῆς Ἀσίας. Ἀλλες πόλεις εἶναι ἡ *Γιοκο-*

χάμα, τὸ **Κιότο**, ἡ **Νάγα** καὶ ἡ **Ὀζάκα**. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι μίγμα Μογγολικῆς καὶ ἄλλων φυλῶν, ἔχουν χρῶμα κίτρινο καὶ εἶναι μικρόσωμοι.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, ὑπάρχουν πολλὲς σιδηροδρομικὲς γραμμές, πολλοὶ αὐτοκινητόδρομοι καὶ πολλὲς ἀεροπορικὲς γραμμές.

Θρησκεία. Στὴν Ἰαπωνία ὑπάρχει θρησκευτικὴ ἐλευθερία,

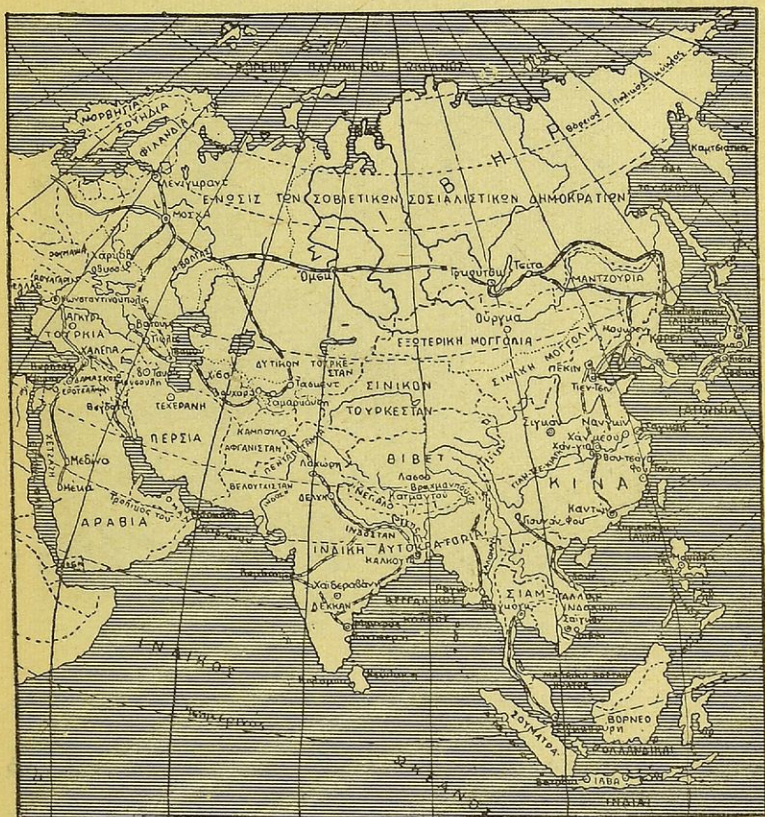
Γέφυρα ἀπὸ χῶμα μὲ δενδροστοιχία στὴν Ἰαπωνία

γιαυτὸ ὑπάρχουν πολλὲς θρησκείες, Σιντοϊσμός, Βουδισμός, Κομφουκισμός, Χριστιανισμός.

Πολίτευμα. Αὐτοκρατορία, ὁ Αὐτοκράτωρ λέγεται Μικᾶδος. Ἡ Ἰαπωνία ἦταν μιὰ ἀπὸ τίς μεγάλες δυνάμεις τοῦ κόσμου, μὲ ἰσχυρὸ στρῆχτό καὶ στόλο. Στὸν τελευταῖο πόλεμο ὅμως ἐπολέμησε μὲ τίς χώρες τοῦ ἄξονος κατὰ τῶν συμμάχων καὶ ἡττηθεῖσα κατελήφθη στρατιωτικῶς ὑπὸ τῆς Ἀμερικῆς.

Ἀπὸ τὴν ζῶην τῶν Ἰαπῶνων. Οἱ Ἰάπωνες διακρίνονται γιὰ τὴ μεγάλη τους φιλοπατρία, τὴ γενναιότητα καὶ τὴν περιφρόνηση πρὸς τὸν θάνατον. Στὸν τελευταῖο πόλεμο εἶχαν ἀεροπλάνα αὐτοκτονίας μὲ τὰ ὁποῖα ἔπεφταν στὰ ἐχθρικά

πλοία για νὰ τὰ βυθίσουν. Παροιμιώδης εἶναι ἡ εὐγένεια καὶ ἡ φιλοξενία τῶν Ἰαπώνων. Ἐντύπωση ἐπίσης προξενεῖ ἡ ἀγάπη τους πρὸς τὰ ζῶα. Στὴν πόλιν Νάρα συναντᾷ κανεῖς

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

στοὺς δρόμους ἐλάφια πού τὸν κουτουλανε ἐλαφρὰ γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ τροφή, τόσο εἶναι ἐξημερωμένα. Γενικὰ ἡ Ἰαπωνία εἶναι μία ἀπ' τὶς πρὸ ὁμορφες χώρες τοῦ κόσμου. Τὴν Ἰαπωνία τραγούδησε μὲ τὰ ποιήματά του ἕνας μεγάλος ποιητὴς ὁ Λευκάδιος Χέρν, πού εἶχε πατέρα Ἀγγλο καὶ μητέρα Ἑλληνίδα. Οἱ Ἰά-

πωνες αγαπούν πολύ τὰ παιδιά, γι'αυτό ἡ 'Ιαπωνία ὀνομάζεται «παράδεισος τῶν παιδιῶν». Ἡ μεγάλη ἀγάπη τους στὰ παιδιά, τὰ χρυσάνθεμα καὶ οἱ ἀνθισμένες κερασιές, εἶναι τὰ τρία χαρακτηριστικά τῆς 'Ιαπωνίας.

Δένδρα νάνοι στὴν 'Ιαπωνία

δ') Κεντρικὴ 'Ασία

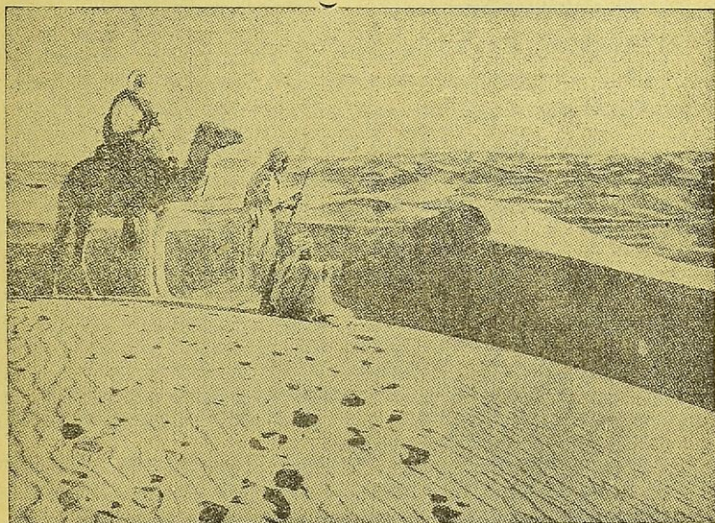
Στὴν Κεντρικὴ 'Ασία περιλαμβάνονται ἡ *Μογγολία*, τὸ *Θιβέτ* καὶ τὸ *Ἀνατολικὸ Τουρκεσιάν*.

Πολλοὶ συγγραφεῖς ὑποστηρίζουν ὅτι ἡ Κεντρικὴ 'Ασία εἶναι ἡ πατρίδα τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἀπ' αὐτὴν ξεκίνησαν τὰ πρῶτα μεταναστευτικὰ κύματα ποὺ κατέκτησαν τὴν 'Ασία, τὴν Εὐρώπῃ καὶ τὴν 'Αμερικὴ. Ὅποσοδήποτε σ' αὐτὴν ἔζησαν καὶ ἀπ' αὐτὴν ξεκίνησαν γιὰ τὴν κατάκτηση τοῦ κόσμου δύο πανίσχυρες φυλές, οἱ Μογγόλοι (ἢ Τάταροι) καὶ οἱ Τοῦρκοι.

ΜΟΓΓΟΛΙΑ

Όρια και Έκταση. Ἡ Μογγολία συνορεύει πρὸς Β. μετὴ Σιβηρία, πρὸς Α. μετὴ Μαντζουρία, πρὸς Ν. μετὴν Κίνα καὶ πρὸς Δ. μετὸ Τουρκεσταν. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 2 ἑκατ. τ.χ.

Ἔδαφος. Ἡ Μογγολία ἀποτελεῖ τὸ ἀνατολικὸ τμήμα τοῦ μεγάλου ὀροπεδίου ποὺ καταλαμβάνει τὴν Κεντρικὴ Ἀσία καὶ

Καραβάνι Μογγόλων στὴν ἔρημο Γκόμπι

ὅπως παραδέχονται πολλοί, ἦταν ἄλλοτε θάλασσα ἀποξηρανθεῖσα ἀπὸ πολλῶν αἰώνων. Τὸ ἔδαφος τῆς Μογγολίας εἶναι στεππῶδες μετὰ μεγάλες ἐρημικὲς ἐκτάσεις ποὺ διακόπτονται ἀπὸ ὀροπέδια μέσου ὕψους 1000 μέτρων. Τὸ κέντρον τῆς χώρας καταλαμβάνει ἡ μεγάλη ἔρημος **Γκόμπι**. Οἱ ποταμοὶ τῆς Μογγολίας εἶναι μικροὶ καὶ χάνονται μέσα στὶς ἀμμώδεις ἐκτάσεις. Οἱ λίμνες εἶναι ἀλμυροί, πράγμα ποὺ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ χώρα ἦταν ἄλλοτε θάλασσα.

Κλίμα. Ἡπειρωτικὸ καὶ ξηρότατο μετὰ βροχὲς σπάνιες.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Ἡ βλάστηση εἶναι μικρὴ· ὑπάρχουν ἐλάχιστα δάση στὰ ὄρη καὶ ἄφθονες βοσκὲς γιὰ βόδια, ἄλογα, πρό-

βατα καὶ καμήλες. Ἀπ' τὰ ἄγρια ζῶα ζοῦν ἄρκοῦδες, ἀντιλό-
πες, ἄγρια ἄλογα καὶ ἐλάφια.

Προϊόντα. Μεγάλη κτηνοτροφία καὶ ὄρυκτά, γαιάνθρακες, γραφίτης, χρυσός, ἄργυρος μόλυβδος καὶ ὄρυκτὸ ἄλατι.

Βιομηχανία διατηρημένων κρεάτων καὶ βυρσοδεψία.

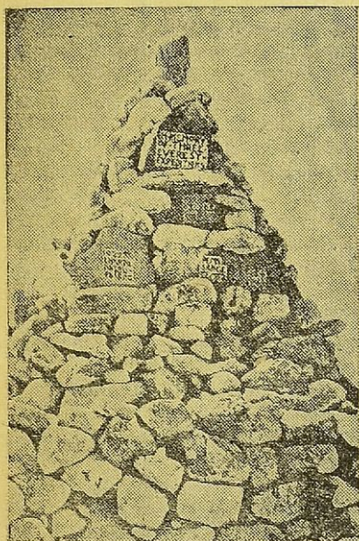
Ἐμπόριο. Εἶναι ζωηρὸ καὶ γίνεται μὲ ἀνταλλαγὴ κτηνο-
τροφικῶν προϊόντων, μὲ γεωργικὰ καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα
τῶν γειτονικῶν χωρῶν.

Πληθυσμός. Στατιστικὴ δὲν ὑπάρχει· ὁ πληθυσμὸς ὑπολο-
γίζεται σὲ 2—3 ἑκατ. Οἱ κάτοικοι εἶναι νομάδες καὶ ζοῦν σὲ
σκηνές. Οἱ Μογγόλοι ἔχουν χρῶμα κίτρινο πρὸς τὸ χαλκῶδες,
ἀνάστημα μικρὸ, μαῦρα μαλιά καὶ χεῖλη πλατειά. Πρωτεύουσα
Οὐργκα. Ἡ Μογγολία διαιρεῖται σὲ *Ἑσωτερικὴ ἢ Κινεζικὴ*
Μογγολία καὶ *Ἐξωτερικὴ ἢ Ρωσσικὴ Μογγολία*.

Θ Ι Β Ε Τ

Τὸ Θιβὲτ εἶναι μιὰ ἀνεξερευνήτη χώρα καὶ ἀποτελεῖ ἓνα
περίεργο θρησκευτικὸ καὶ ἱεροκρατικὸ κράτος. Εἶναι χώρα
ὄρεινὴ καὶ φράσσεται πρὸς Ν. ἀπὸ τῆ μεγαλύτερῃ ὄροσειρᾷ τῆς
γῆς τὰ Ἱμαλάια. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἀπομονωμένη ἀπ' τὸν ἄλλο
κόσμο δὲν ἐσημείωσε καμμιά πρόοδο. Οἱ κάτοικοι τοῦ Θιβὲτ
εἶναι προσηλωμένοι στὴ χειρότερη εἰδωλολατρεία. Ἐπειδὴ δο-
κιμάζονται ἀπ' τὶς δυνάμεις τῆς φύσεως, βλέπουν παντοῦ δαί-
μονες καὶ κακὰ πνεύματα, ἐναντίον τῶν ὁποίων ἀμύνονται μὲ
ξόρκια καὶ ἄλλα μαγικά. Ἡ χώρα εἶναι στὰ χέρια τῆς μεγά-
λης ὀργανώσεως τοῦ Λαμαϊσμοῦ, ἡ ὁποία ἀριθμεῖ χιλιάδες
καλογήρους καὶ ἑκατοντάδες πανίσχυρα μοναστήρια. Στὰ χέρια
τῶν πανισχύρων αὐτῶν καλογήρων εἶναι ὅχι μόνον ἡ θρησκευ-
τικὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ κοσμικὴ ἐξουσία καὶ ὅλα τὰ εἰσοδήματα τῆς
χώρας χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὴ συντήρησιν τῶν μοναστηρίων.
Ἀρχηγός τῆς εἶναι ὁ *Δαλάι*. *Δάμα* (ὠκεανὸς ἀρετῶν) ποῦ
εἶναι κυρίαρχος τῆς χώρας, ὅταν δὲ πλησιάζει ὁ θάνατός του
ὁποδεικνύει τὸν διάδοχόν του ποῦ εἶναι συνήθως ἓνα μικρὸ
παιδάκι, τὸ ὁποῖον ἀνατρέφεται καταλλήλως γιὰ νὰ διαδεχθῇ
τὸν Δαλάι. Λάμα.

Ἔδαφος - Ἐκταση - Πληθυσμός. Ἡ χώρα εἶναι ἓνα μεγάλο ὁροπέδιο ὕψους 6—8000 μ. Στὸ Θιβέτ ὑπάρχουν καὶ πολλές λίμνες, μία ἀπ' αὐτὲς ἡ **Χάρε πά-τσό** εἶναι ἡ ὑψηλότερα τοῦ κόσμου, βρίσκεται σὲ ὕψος 5460 μ. Στὸ Α. Θιβέτ ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ποτάμια. Ἡ ἔκτασή του ὑπολογίζεται σὲ 2 ἑκατ. τ.χ. ὁ δὲ πληθυσμὸς του σὲ 5 ἑκατ. κατοίκους. Πρωτ. **Δάσσα.**

Μνημεῖον τῶν ἀπολεσθέντων ἐξερευτητῶν στὰ Ἰμαλάια

Κλίμα. Ξηρό, ψυχρὸ τὸ χειμῶνα, θερμὸ τὸ κολοκαίρι.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Ἡ βλάστηση εἶναι μικρὴ. Ζῶα ζοῦν ἀφθονα ἡμερα καὶ ἄγρια, πρόβατα, λύκοι, πάνθηρες καὶ **γιάν** εἶδος βουβάλου ποῦ χρησιμοποιεῖται γιὰ φορτηγὸ.

Προϊόντα. Γεωργία ἀσημαντῇ. Κτηνοτροφία μεγάλη. Ὑπάρχει καὶ βιομηχανία ταπήτων καὶ μαλλίνων ὑφασμάτων.

Συγκοινωνία. Γίνεται μὲ ζῶα.

Πολιτικὴ κατάσταση. Τὸ Θιβέτ ὑπάγεται στὴν Κίνα.

ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ

Τὸ Τουρκεστάν εἶναι ἡ πατρίδα τῶν Τούρκων.

Θέση - Ὅρια - Ἐκταση. Βρίσκεται πρὸς Β. τοῦ Θιβέτ καὶ συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴ Σιβηρίαν, πρὸς Α. μὲ τὴ Μογγολίαν, πρὸς Ν. μὲ τὸ Θιβέτ, Ἰνδίες, Ἀφγανιστάν καὶ Περσία καὶ πρὸς Δ. μὲ τὴν Κασπία θάλασσαν. Ἡ ἀπέραντη αὐτὴ χώρα κατοικεῖται ἀπὸ διαφόρους λαοὺς ποῦ ποτὲ δὲν ἀπέκτησαν ἑνιαία διοίκησιν. Τὸ μεγαλύτερον μέρος ἀνήκει στὴ Ρωσσίαν καὶ τὴν Κίναν καὶ ἓνα μικρὸ μέρος στὸ Ἀφγανιστάν. Ἡ ἔκτασις τῆς

χώρας υπολογίζεται σὲ 2 ἑκατ. τ.χ. ὁ δὲ πληθυσμὸς τῆς σὲ 10 ἑκατ. κατοίκους.

Τὸ Ρωσικὸν Τουρκεστὰν πρὸς Β. μὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐρήμους καὶ στέππας, πρὸς τὰ Νοτιοανατολικά δὲ εἶναι ὀρεινόν. Τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸ καὶ οἱ βροχὲς ἐλάχιστες, συχνὰ δὲ σύννεφα ἄμμου μεταφέρονται ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος στὸ ἄλλο καὶ δημιουργοῦν ἀποπνικτικὴ ἀτμόσφαιρα. Αὐτὸς δὲ εἶναι ὁ λόγος τῆς ἐλλείψεως προόδου στὴ χώρα. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κτηνοτροφία καὶ στὶς ὁάσεις μὲ τὴ γεωργία. Τὸ Ρωσικὸν Τουρκεστὰν περιλαμβάνει τὶς δημοκρατίες τῶν *Κιργισίων*, τοῦ *Οὐζμπεκιστάν*, τοῦ *Τουρκεστάν* καὶ τοῦ *Τουρμενιστάν*. *Πόλεις Σαρμακάνδη*, ἡ ὀνομαστὴ πρωτεύουσα τοῦ *Ταμερλάνου*, *Τασκέντ*, *Βουχάρα*, ὀνομαστὴ γιὰ τὰ χαλιά τῆς.

Σινικὸν Τουρκεστὰν. Εἶναι χώρα ὀρεινὴ καὶ πολὺ ἀραιοκατωκημένη (1 κάτ. κατὰ τ.χ.) Στὸ Σινικὸ Τουρκεστὰν ὑπάγεται καὶ ἡ *Τξουγκαρία*, μεγάλη καὶ ὁμορφὴ κοιλάδα, τὴν ὁποῖαν διαρρέει ὁ ποταμὸς *Ίλ* καὶ παράγει ἄφθονα δημητριακά.

Ίστορία. Στὸ Τουρκεστὰν διεπλάσθη ὁ ἀρχαιότερος ἀνθρώπινος πολιτισμὸς. Οἱ πρῶτοι κάτοικοι ἦσαν οἱ Ἄριοι, τοὺς ὁποίους ἔδιωξαν οἱ Οὐνοὶ τὸν 2ον π.χ. αἰῶνα καὶ τούτους οἱ Κινέζοι. Κατόπιν κατελήφθη ἀπ' τοὺς Μογγόλους καὶ ὕστερα πάλι ἀπ' τοὺς Κινέζους. Οἱ Ρῶσσοι κατέλαβον τὸ Ρωσ. Τουρκεστὰν τὸ 1865.

ε') Βόρειος Ἀσία

ΣΙΒΗΡΙΑ

Τὸ βόρειον τμήμα τῆς Ἀσίας ἀποτελεῖ ἡ Σιβηρία, ἡ περίφημη χώρα τῶν αἰωνίων πάγων, ἡ χώρα τῶν στεππῶν καὶ τῶν μεγάλων ποταμῶν. Ἡ Σιβηρία κατείχετο ἀπὸ διάφορες Τουρκικὰς καὶ Μογγολικὰς φυλὰς. Τὸ 1580 ὅμως ὁ Κοζάκος *Ερμάν* διαβάς τὰ Οὐράλια κατέλαβε τὴν πόλιν τῶν Τατάρων Σιβίρ, ἀπ' τὴν ὁποία πῆρε τὸ ὄνομα ὅλη ἡ χώρα.

Ὅρια καὶ Ἐκταση. Ἡ Σιβηρία ἔχει ἑκταση ὅση ἡ Εὐρώ-

πη, ἡ Μ. Ἀσία κοί ἡ Περσία μαζί. Ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Οὐράλια ὄρη καὶ ἐκτείνεται σὲ μῆκος 7.000 χιλιομέτρων ὥς τὸν Εἰρηνικό, καὶ ἀπὸ τὸ Βόρ. Παγωμένο ὠκεανὸ ὥς τὴν Κίνα. Ἡ ἑκτασὴ της εἶναι 16,5 ἑκατ. τ.χ.

Ἑδαφος. Τὸ ἑδαφος τῆς Σιβηρίας εἶναι μᾶλλον πεδινὸ καὶ διαιρεῖται σὲ ζῶνες βλαστήσεως. Στὸ Ν. καὶ Ν.Δ. τμήμα ὑπάρχουν ἀπέραντες *σιέππες*, στίς ὁποῖες τὴν ἀνοιξη, βόσκουν χιλιάδες γιδοπρόβατα καὶ ἄλογα, γιατί τὸν ἄλλο καιρὸ ἡ βλάστηση ξηραίνεται ἀπ' τὴ μεγάλη ζέστη τοῦ κολοκαιριοῦ ἢ σκεπάζεται ἀπὸ χιόνια. Βορειότερα εἶναι ἡ ζώνη *Ταϊγκα* (βόρειο δάσος) δάση μὲ κωνοφόρα δένδρα. Καὶ ἀκόμη βορειότερα συναντᾶμε τίς *Τοῦνδρες*, ἐλώδεις παγωμένες ἐκτάσεις.

Ποταμοὺς ἔχει μεγάλους, οἱ σπουδαιότεροι τῶν ὁποίων εἶναι ὁ *Λένας*, ὁ *Ὁβις*, ὁ *Ιενεσέης* καὶ ὁ *Ἀμούρ*.

Λίμνες ἔχει τὴ *Βαϊκάλη*, τὴν *Αράλη* καὶ τὴν *Κασπία*.

Νησιά. *Νέα Σιβηρία*, *Βράγγελ* καὶ *Σαχαλίνη*. Πρὸ τοῦ πο-
λέμου τὴ μισὴ Σαχαλίνη κατεῖχε ἡ Ἰαπωνία.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικόν, θερμὸ τὸ καλοκαῖρι καὶ ψυχρὸ τὸ χειμῶνα. Ἡ Σιβηρία σκεπάζεται τὸν περισσότερον καιρὸ ἀπὸ χιόνια καὶ εἶναι τὸ ψυχρότερον μέρος τοῦ κόσμου. Στὴν πόλιν *Βερχογιάνσκ* τὸ κρῦο φθάνει στοὺς 69° κάτω τοῦ μηδενός.

Προϊόντα. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι δημητριακὰ καὶ ἡ κτηνοτροφία. Τρέφουν ταράνδους, ἄλογα, πρόβατα καὶ ἐξημερωμένα ἐλάφια. Ἄλλα προϊόντα εἶναι ἡ ξυλεία καὶ τὰ ὄρυκτά. Χρυσός, ἄργυρος, χαλκός, ψευδάργυρος, ἀλάτι καὶ πετρέλαιο. Σπουδαῖο πλοῦτο γιὰ τὴ χώρα ἀποτελεῖ καὶ τὸ κυνήγιον τῶν ἀγρίων ζώων. Ζοῦνε δὲ στὴ Σιβηρία, γαλάζιες ἀλεπούδες, κουνάβια, ζαρκάδια, τάρανδοι, τίγρεις καὶ πάνθηρες.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται σὲ 30 ἑκατ. κατοίκους. *Πόλεις*, οἱ σπουδαιότερες εἶναι οἱ ἐξῆς: *Τόμσκ*. *Ὁμσκ*, *Ἰρνούτσκι* καὶ *Βλαδιβοστόκ*, σπουδαῖο ἐμπορικὸ καὶ πολεμικὸ λιμάνι.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ τὸν Ὑπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον καὶ τοὺς πλωτοὺς ποταμούς.

Πολιτική κατάσταση. Ἀνήκει στή Ρωσία καί διαιρεῖται σέ 6 αὐτόνομες δημοκρατίες.

Ἀπ' τή ζωή καί τή φύση τῆς Σιβηρίας. Οἱ κάτοικοι τῆς Σιβηρίας κάνουν κατάχρηση δυνατῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ποῦ καταστρέφουν τὸν ὀργανισμό. Ἀναφέρονται παραδείγματα ὀλοκλήρων χωρίων ποῦ κατεστράφησαν ἀπ' τὸ ποτό. Πολλοὶ κάτοικοι τῆς Σιβηρίας ἔχουν γιὰ ἐπάγγελμα τὸ κυνήγιο ἀγρίων ζώων. Ὀλόκληρα χωριά ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἐπικερδὲς ἀλλὰ ἐπικίνδυνο αὐτὸ ἐπάγγελμα. Οἱ κάτοικοι τῆς Σιβηρίας εἶναι πολὺ φιλόξενοι. Ἡ φιλοξενία θεωρεῖται ἱερὰ ὑποχρέωση. Στὴν Καμτοιάκα μάλιστα ὑπάρχουν καταφύγια στὰ βουνὰ καὶ στὰ δάση, δηλ. μικρὲς καλύβες ὅπου βρίσκει κανεὶς ξύλα καὶ εἰδικὲς πέτρες μὲ τίς ὁποῖες ὁ ταξιδιώτης μπορεῖ νὰ ἀνάψῃ φωτιά καὶ νὰ ζεσταθῇ.

Ἑρωτήσεις

Ποῦ βρίσκεται ἡ Ἀσία ; Σὲ ποιὸν κόσμον ἀνήκει ; Ποιὰ εἶναι τὰ μεγαλύτερα κράτη τῆς Ἀσίας ; Ποῦ βρίσκεται τὸ καθένα ; Πὲς ὅ,τι ξέρεις γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ καθενός. Πὲς ὅ,τι ξέρεις γιὰ τὴ ζωὴ τῶν κατοίκων τοῦ καθενός. Πὲς τίς πρωτεύουσες τῶν μεγαλυτέρων κρατῶν τῆς Ἀσίας. Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα προϊόντα καθενός ; Μὲ ποιὰ κράτη ἔχει μεγάλη σχέση ἡ Ἑλλάς ; Ποιὰ εἶναι τὰ μεγαλύτερα βουνὰ τῆς Ἀσίας ; Ποιοὶ εἶναι οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς ; Πῶς μπορεῖ νὰ πάῃ ἔνας Ἕλλην στὴν Παλαιστίνη ; Πῶς στὴν Ἰαπωνία ; Ποιὲς ἦταν οἱ σχέσεις τῆς Ἑλλάδος μὲ τὴν Ἀσία στὰ παλαιὰ χρόνια καὶ ποιὲς σήμερα ;

Β') ΑΦΡΙΚΗ

Ἡ Ἀφρική εἶναι μιὰ ἡπειρος μυστηριώδης καὶ ἀνεξερεύνητη. Στὴν πηρίφημη αὐτὴ «Μαύρη ἡπειρο» ὑπάρχουν ἐκτάσεις ἀνεξερευνήτες στὶς ὁποῖες ἐπικρατεῖ ἀκόμη ἡ ἀνθρωποφαγία. Μὲ τὴν ἡπειρο αὐτὴ εἶχε συνδεθεῖ καὶ ἡ ἀρχαία Ἑλλάς, ἀλλὰ καὶ ἡ νεωτέρα ἔχει στενοὺς δεσμούς. γιὰ τὴν ὑπάρχουν καὶ σήμερα ἐκεῖ ἀκμάζουσες Ἑλληνικὲς παροικίες. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες δὲν ἐγνώριζαν παρὰ μόνο τὰ παράλια, γιὰ τοῦτο τὴν ὠνόμαζαν **Διβύη**. Τὸ ὄνομα Ἀφρική τὸ πῆρε ἀπὸ τοὺς **Ἀφρίκους**, μιὰ φυλὴ ἰθαγενῶν ποὺ κατοικοῦσε στὴν Τύνιδα κατὰ τὸν 2ον π. Χ. αἰῶνα.

Θέση - Ὅρια. Ἡ Ἀφρική βρίσκεται στὸ ἀνατολικὸ ἡμισφαίριο καὶ ἔχει σχῆμα ἀχλαδιοῦ, βρέχεται δὲ γύρω-γύρω ἀπὸ θάλασσες ποὺ τὴ χωρίζουν ἀπὸ τὶς ἄλλες ἡπείρους. Ἀπ' τὴν Εὐρώπῃ τὴ χωρίζει ἡ Μεσόγειος θάλασσα, ἀπ' τὴν Ἀσίαν ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα καὶ ἡ διώρυγα τοῦ Σουέζ καὶ ἀπ' τὰς ἄλλας ἡπείρους τὴ χωρίζουν ὁ Ἀτλαντικὸς ἐκ δυσμῶν καὶ ὁ Ἰνδικὸς ἐξ ἀνατολῶν.

Ἐκτασὴ. Ἡ ἔκταση τῆς Ἀφρικῆς μαζί με τὰ νησιά της εἶναι 30 ἑκατομ. τ.χ.

Ἐδαφος. Ἡ Ἀφρική μπορεῖ νὰ διαιρεθῇ σὲ δύο μέρη. Τὴ **Χαμηλὴ** Ἀφρική, στὴν ὁποῖαν τὰ βουνὰ δὲν ὑπερβαίνουν τὰ 500 μ. (Σουδάν, Σαχάρα, Γουϊνέα, Κόγγο) καὶ στὴν **Υψηλὴ** Ἀφρική ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν Ἀνατολικὴ καὶ Νότιο Ἀφρική (Ἀβησσυνία, Νότιος Ἀφρική κ.λ.π.) Τὰ ψηλότερα βουνὰ εἶναι τὸ **Κιλιμάντζαρον** (5890 μ.), **Κέντα** (5520 μ.), **Ἀτλας** (4500 μ.).

Ποταμοὶ καὶ λίμνες. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ **Νεῖλος**, ὁ **Νίγηρ**, ὁ **Κόγγο**, ὁ **Ὁράγγης** καὶ ὁ **Ζαμβέγης**. **Λίμνες** ἔχει τὴν **Ταγκανίκα**, τὴν **Βικτωρία**, τὴν **Νυάσα** καὶ τὴν **Μερού**. Ὑπάρχουν καὶ τέλματα με ἀλμυρὸ νερὸ ποὺ λέγονται **σότ**.

Κλίμα. Ἐπειδὴ διὰ μέσου τῆς Ἀφρικῆς περνάει ὁ Ἰσημερινός, διὰ τοῦτο τὸ κλίμα διαιρεῖται σὲ ζῶνες: α') τὴν **Ἰσημερινή**. Στὴ ζώνη αὕτὴ τὸ κλίμα εἶναι θερμὸ καὶ ὑγρὸ με πολὺ βροχές. β') **δύο τροπικὲς ζῶνες**. Στὶς ζῶνες αὗτὲς ἐπικρα-

τεῖ μιὰ ξηρὰ ἐποχὴ καὶ μιὰ βροχερή. γ') *δύο ζῶνες ἐρημικῆς*. Στὶς ὁποῖες ἐπικρατεῖ μεγάλη ζέστη καὶ δὲν βρέχει καθόλου. καὶ δ') *δύο εὐκρατες* ζῶνες μὲ πολλές βροχές.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Στὰ δάση καὶ τὶς δάσεις φύονται φοῖνικες, ἀκακίες κ.λ.π. Ἀπ' τὰ ἄγρια ζῶα ζοῦν λέοντες, ἐλέφαντες, ρινόκεροι, λεοπαρδάλεις, ἵπποπόταμοι, κροκόδειλοι, πῖθηκοι καὶ πολλὰ ἔντομα.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀφρικῆς ἀνέρχεται σὲ 180 ἑκατομ. κατοίκους. Ἐξ αὐτῶν μόνον 3 ἑκατ. εἶναι λευκοὶ καὶ οἱ ὑπόλοιποι μαυροὶ ἢ μελαψοί. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς ἀνήκουν σὲ διάφορες φυλές. Νέγροι, Κάφροι, Ἀβησσυνοί, Βέρβεροι κ.λ.π. καὶ λίγοι Εὐρωπαῖοι. Μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἡ Ἀφρικὴ ἦταν σχεδὸν ἄγνωστη στοὺς Εὐρωπαίους. Πρῶτος ὁ τολμηρὸς θαλασσοπόρος Βάσκο - ντέ - Γκάμα ἐπεχείρησε τὸν περίπλουν τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τὸν 15ον αἰῶνα. Κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα ἰδρύθη ἡ πρώτη ἀποικία καὶ ἀπὸ τότε ἄρχισε ἡ ἐγκατάσταση Εὐρωπαίων καὶ ἡ ἵδρυση ἀποικιῶν ὑπὸ τῶν διαφόρων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Σήμερα μόνον ἡ Αἴγυπτος, ἡ Ἀβησσυνία καὶ ἡ Λιβερία εἶναι ἀνεξάρτητα κράτη. Ὅλη ἡ ἄλλη Ἀφρικὴ εἶναι ἀποικίες Γαλλικῆς, Ἀγγλικῆς, Ἰσπανικῆς καὶ Ἰταλικῆς.

Ἀνεξάρτητα κράτη

1ον ΑἴΓΥΠΤΟΣ

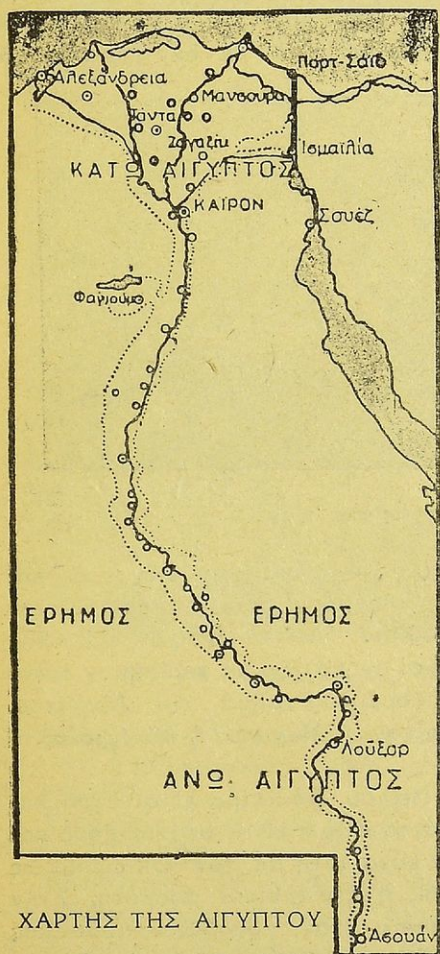
Ἡ Αἴγυπτος εἶναι μιὰ χώρα γνωστὴ στὸν κόσμον γιὰ τὸν περίφημον ποταμὸ τῆς τὸ *Νεῖλο*, στὸν ὁποῖον χρωσταίει τὴν εὐφύριά της, γιὰ τὶς *Πυραμίδες* της, γιὰ τὴν ἱστορίαν της ποὺ εἶναι ἡ ἀρχαιότερα ἱστορία τοῦ κόσμου καὶ γιὰ τὸν πολιτισμὸ της ποὺ ἡ ἀρχὴ του φθάνει 7—10 χιλιάδες χρόνια πρὸ Χριστοῦ. Σὲ μᾶς τοὺς Ἕλληνες εἶναι γνωστὴ ἀπ' τὶς πολλές καὶ ἀκμάζουσες Ἑλληνικῆς παροικίες καὶ θὰ μείνῃ ὀξέχαστη, γιατί ἐκεῖ κατέφυγε ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ Κυβέρνησή μας κατὰ τὴν κατοχὴν καὶ πολλοὶ Ἕλληνες στρατιῶτες ἔλαβον μέρος στὴ μεγάλη μάχη τοῦ *Ἐλ - Ἀλαμείν* ἐναντίον τῶν Γερμανοῖταλῶν.

Ὅρια καὶ ἔκταση. Ἡ Αἴγυπτος βρίσκεται στὴ βορειανα-

τολική γωνιά της Ἀφρικῆς καὶ συνορεύει πρὸς Δ. μετὴν *Τριπολίτιδα*, πρὸς Ν. μετὸ *Σουδάν*, πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τῆ Μεσόγειο θάλασσα καὶ πρὸς Α. ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα. Ἡ

Ἐκτίσῃ τῆς εἶναι 999 000 τ.χ. ἐκ τῶν ὁποίων μόνον 32.000 τ.χ. εἶναι παραγωγικὰ καὶ κατοικήσιμα χάρις στὸν Νεῖλο. Ἡ ὑπόλοιπη χώρα ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐρήμους στὶς ὁποῖες ζοῦν μερικὲς νομαδικὲς φυλές. Διαιρεῖται στὴν *Κάτω Αἴγυπτον* ποὺ εἶναι τὸ *Δέλτα* τοῦ Νεῖλου καὶ στὴν *Ἀνω Αἴγυπτον*.

Ὅρη καὶ ἔρημοι. Στὴν κυρίως Αἴγυπτον δὲν ὑπάρχουν μεγάλα ὄρη. Δύο χαμηλὲς βουνοσειρὲς ὕψους 150—350 μ. προχωροῦν κατὰ μῆκος τοῦ Νεῖλου. Μεταξὺ τοῦ Νεῖλου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐκτείνεται ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος, ἀνώμαλος καὶ πετρώδης. Στὴ χερσόνησο τοῦ Σινᾶ ἐκτείνεται ἡ ἔρημος *Ἐλ - Τίχ* καὶ ὑψώνεται τὸ ὄρος τοῦ Μωϋσῆ δ. που βρίσκεται τὸ ἱστορικὸ μοναστήρι τῆς Ἀγ. Αἰκατερίνης. Πρὸς Δ. τοῦ Νεῖλου ἀπλώνεται ἡ μεγάλῃ *Διβυκὴ* ἔρημος, ἡ ὁποία

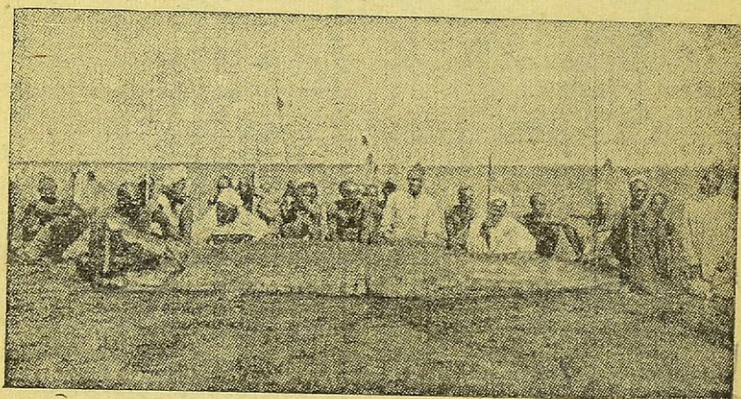

ἔχει πολλὰς ὁάσεις, σπουδαιότερα τῶν ὁποίων εἶναι ἡ *Σίβα*, ὅπου εὐρίσκονται ἐρείπια ἀρχαίων νάων. Δυτικὰ τῶν ὁάσεων ὑπάρχουν ἀπέραντες *θῖνες* κινουμένης ἄμμου, ποὺ πολλὰς φο-

εἰ

ρὲς σκεπάζουν ὁλόκληρα караβάνια. Γιαυτὸ ἡ συγκοινωνία Αἰγύπτου - Τριπολιτιδος εἶναι ἐπικίνδυνη.

Ποταμοὶ καὶ λίμνες. Ποταμοὺς ἔχει τὸν *Νεῖλον*, ὁ ὁποῖος εἶναι ἡ εὐλογία τῆς Αἰγύπτου, γιατί χάρις σ' αὐτὸν ἡ Αἴγυπτος εἶναι εὐφορὴ καὶ πλουσία χώρα, ἂν δὲ δὲν τὸν εἶχε θά

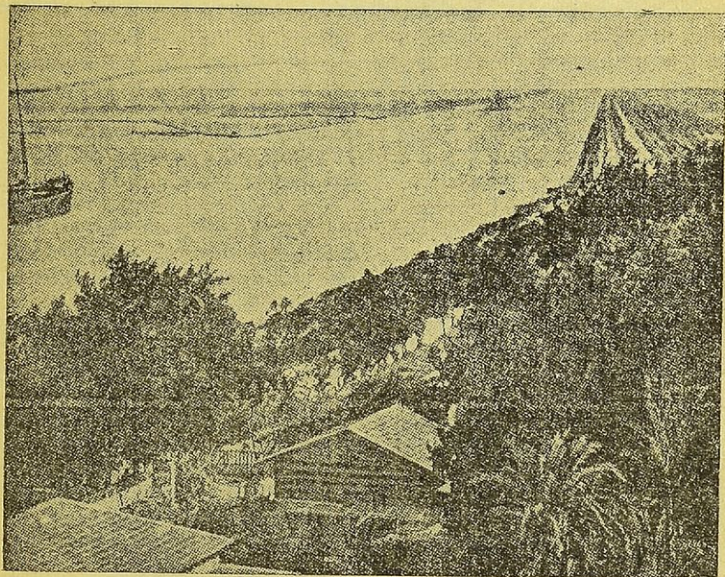
Κροκόδειλος φονευθεὶς ὑπὸ Ἰθαγενῶν

ἦτο ἀπέραντη ἔρημος. Ὁ Νεῖλος διαρρέει τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν κάνει εὐφορωτάτη μὲ τις πλημμύρες του. Διαιρεῖται στὸν *Κυανοῦν* καὶ τὸν *Δευκὸν* Νεῖλον. Ἀπ' τὸ Κάϊρον καὶ κάτω χωρίζεται σὲ δύο βραχίονας καὶ σχηματίζει τὸ περίφημον *Δέλτα* τοῦ Νεῖλου, ποὺ εἶναι τὸ εὐφορώτερο τμήμα τῆς Αἰγύπτου. Οἱ σπουδαιότερες λίμνες εἶναι ἡ *Μαριούτ*, ἡ *Μπόρρολος*, ἡ *Μενζάλα* καὶ ἡ *Ἀμπουκίρ*.

Κλίμα. Στὸ Δέλτα τοῦ Νεῖλου τὸ κλίμα εἶναι ὑγρὸ καὶ εὐκρατο. Στὴν Ἄνω Αἴγυπτο τὸ κλίμα εἶναι θερμὸ, ξηρὸ καὶ ὑγιεινόν. Ἐδῶ ἡ διαμονὴ εἶναι εὐχάριστη ἀπ' τὸν Ὀκτώβριο ὡς τὸ Μάρτιο, τοὺς ἄλλους μῆνες ἡ ζέστη εἶναι ἀφόρητη. Στὴν Αἴγυπτο φυσάει συχνὰ ὁ *Χαμσίν*, ἓνας σφοδρὸς νοτιοδυτικὸς ἀέρας ποὺ σηκώνει σύννεφα ἄμμου. Ὅταν φυσάει ὁ *Χαμσίν* τὰ δένδρα σχίζονται, τὰ χεῖλη τοῦ ἀνθρώπου σκάζουν, ὁ οὐρανὸς φαίνεται κίτρινος καὶ ὁ ἥλιος μόλις φαίνεται. Λόγω τοῦ κλίματος Στὴν Αἴγυπτο ἐνδημοῦν μερικὲς ἀρρώστειες (τραχώ-

ματα, δυσεντερία, χολέρα, πανώλης, τύφος και μηνιγγίτις).

Προϊόντα. Ἡ Αἴγυπτος χάρις στοὺς Νειλοφράκτες μὲ τοὺς ὁποίους γίνεται κανονικὸ καὶ συνεχὲς πότισμα τῶν ἀγρῶν εἶναι χώρα εὐφορωτάτη. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς εἶναι τὸ βαμβάκι, τὸ ρύζι, τὸ ζαχαροκάλαμο, τὰ σιτηρὰ καὶ ὁ καπνός.

Εἴσοδος τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ στοὺς Πόρτ - Σάϊδ

Παράγει ἀκόμη φοῖνικες καὶ μπανάνες. Ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη εἶναι καὶ ἡ κτηνοτροφία βοδιῶν, ἀγελάδων, προβάτων, αἰγῶν καὶ καμήλων.

Βιομηχανία ἔχει ζακχάρεως, οἰνοπτεύματος, ὑφαντουργία καὶ καπνοβιομηχανία.

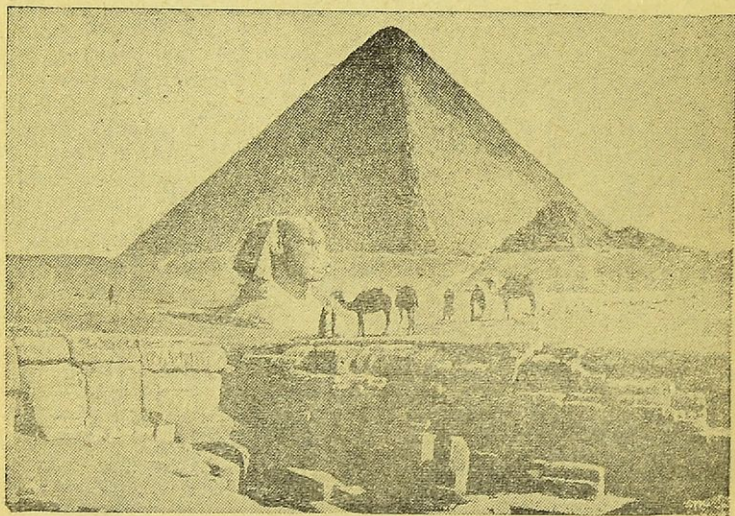
Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται σὲ 16 ἑκατ. κατοίκους. **Πόλεις.** Πρωτ. **Κάιρον.** Ἄλλες πόλεις Ἀλεξάνδρεια τὴν ὁποίαν ἔκτισε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, **Πόρτ - Σάϊδ**, **Ζαγαζίκ** καὶ **Κένα**. πλησίον τῆς ὁποίας εὐρίσκονται τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων Θηβῶν.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη

και πολλές σιδηροδρομικές γραμμές υπάρχουν και αυτοκινητόδρομοι και ατμοπλοϊκή συγκοινωνία με τις άλλες χώρες δια των μεγάλων λιμένων της 'Αλεξανδρείας και του Πόρτ - Σάϊδ.

Πολίτευμα. Συνταγματική Μοναρχία.

Ίστορία. 'Η Ίστορία της Αιγύπτου είναι η αρχαιότερα ιστορία του κόσμου. Πρὸ 5.000 ἐτῶν ἐκυβερνᾶτο ἀπὸ ντόπιους

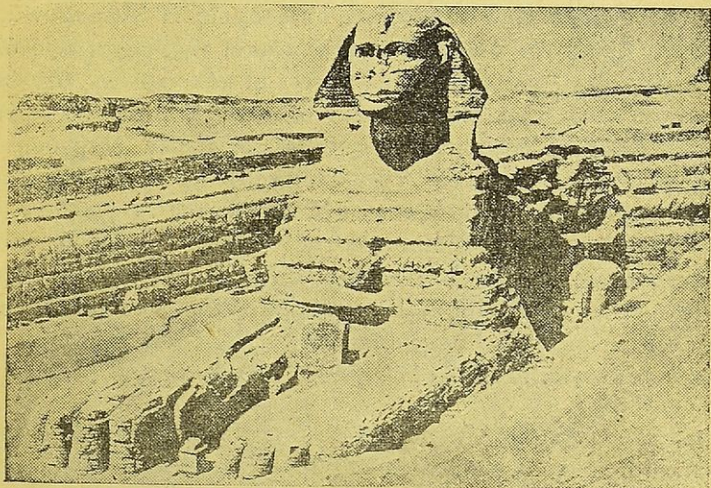

Μία ἐκ τῶν Πυραμίδων τῆς Αἰγύπτου

βασιλεῖς ποὺ ἐλέγοντο Φαραῶ. 'Υπάρχουν δὲ πολλὰ ἐρείπια ποὺ μιλοῦν γιὰ τὸ μεγάλο πανάρχαιο πολιτισμὸ τῆς. 'Απ' τὰ ἀξιοθέατα τῆς Αἰγύπτου εἶναι οἱ περίφημες *Πυραμίδες* ποὺ εἶναι τάφοι ἀρχαίων βασιλέων. 'Αργότερα κατελήφθη ἀπὸ διάφορους ξένους λαοὺς και μόλις τὸ 1922 ἔγινε ἀνεξάρτητο βασίλειο.

Ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Αἰγύπτου. Ὁ Ἑλληνισμὸς ἔπαιξε σπουδαῖον ρόλον στὴν Αἴγυπτο ὄχι μόνο ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μ. 'Αλεξάνδρου και τῶν Πτολεμαίων, ἀλλὰ και ἐνωρίτερα. Λέγεται ὅτι ὅταν ἕνας ἡγεμὼν τῆς Αἰγύπτου ὁ Ψαμίτιχος ἐξεδιώχθη ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, κατέφυγε στοὺς Ἕλληνας πειρα-

τάς μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ὁποίων ἀνέκτησε τὸν θρόνον του. Τότε ἀντάμειψε τοὺς Ἑλλήνας καὶ πολλοὺς πῆρε σωματοφύλακές του καὶ ἄλλους ἐγκατέστησε στὴ χώρα του. Ἀπὸ τότε οἱ Ἕλληνες ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο ὡς πολιτικοί, ναυτικοί καὶ

Ἡ περίφημη Σφίγγα

ἔμποροι. Ἀπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ὁ Ἑλληνισμὸς ἐκυριάρχησε στὴν Αἴγυπτο καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια ἔγινε κέντρον Ἑλλην. παιδείας. Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐπεκράτησε παντοῦ καὶ ὁ Ἑλλην. πολιτισμὸς διεδόθη. Ὁ Ἑλληνικὸς χαρακτήρ τῆς Ἀλεξανδρείας διατηρήθηκε καὶ στὴ Ρωμαϊκὴ ἐποχὴ καὶ πολλοὶ σοφοὶ πατέρες τῆς ἐκκλησίας ἀνεφάνησαν ὡς ὁ Μ. Ἀθανάσιος. Στὰ νεώτερα χρόνια πολλοὶ Ἕλληνες ἐγκατεστάθησαν στὴν Αἴγυπτο καὶ προώδευσαν προστατευθέντες ἀπὸ τὸν Χεδίβη Μεχμέτ Ἀλὴν ὁ ὁποῖος κατήγετο ἀπ' τὴν Καβάλλα. Πολλοὶ μάλιστα ἀπ' αὐτοὺς ἔγιναν Ἐθνικοὶ Εὐεργέται, ὡς ὁ Στουρνάρας, ὁ Τοσίτσας καὶ ὁ Μπενάκης. Σήμερα ὑπάρχουν ἀνθοῦσες Ἑλλην. κοινότητες στὴν Ἀλεξάνδρεια, στὸ Κάιρο, στὸ Πόρτ - Σάϊδ καὶ σ' ἄλλες πόλεις. Ὑπάρχει δὲ καὶ Ἑλλην. πατριαρχεῖον στὴν Ἀλεξάνδρεια.

2ον ΑΒΗΣΣΥΝΙΑ

Ἡ Ἀβησσυνία εἶναι μιὰ χώρα τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ὁποία χάρις στοῦ ἀπρόσιτο ἔδαφός της καὶ τὴν ἀγάπη τῶν κατοίκων της πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, οὐδέποτε κατεκτήθη ὀριστικὰ οὔτε ἀπὸ Εὐρωπαίους οὔτε ἀπὸ βαρβάρους ἐπιδρομεῖς. Ἡ Ἀβησσυνία, ἡ Αἰθιοπία, ὅπως τὴν ὀνομάζουν οἱ κάτοικοί της, μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἦταν ἀνεξερευνήτη, γιατί οἱ κάτοικοί της δὲν ἐπέτρεπον σὲ ξένους νὰ εἰσχωρήσουν σ' αὐτὴ φοβούμενοι κατακτητικὰς βλέψεις. Ἀπὸ τὶς περιγραφὰς τολμηρῶν ἐξερευνητῶν μαθαίνουμε ὅτι ἡ χώρα ἔχει θαυμασιὰ φύση καὶ ὑπέροχα τοπεῖα γι' αὐτὸ τὴν ὀνομάζουν « Ἐλβετία τῆς Ἀφρικῆς ». Ἡ χώρα αὕτῃ ἐνδιαφέρει ἐξαιρετικὰ τοὺς Ἕλληνας, γιατί ἡ νεωτέρα ἱστορία της εἶναι στενὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν δράση τολμηρῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι εἴτε προσκληθέντες εἴτε μόνοι τοὺς προσέφεραν μεγάλες ὑπηρεσίες στὴ χώρα καὶ ἐτίμησαν τὸ Ἑλληνικὸ ὄνομα. Γι' αὐτὸ οἱ Ἀβησσυνιοὶ ἀγαποῦν ἐξαιρετικὰ τοὺς Ἕλληνας.

Θέση - Ἐκταση - Ὅρια. Ἡ Ἀβησσυνία εἶναι μεσόγειος χώρα καὶ βρίσκεται στοῦ Κεντρικοῦ τμήματος τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς. Περιβάλλεται ἀπὸ κτήσεις τῶν Μεγάλων δυνάμεων Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ἰταλίας, ποὺ τὴν ἀποκλείουν ἀπὸ τὴ θάλασσα. Συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Ἐρυθραία, πρὸς Α. μὲ τὴν Ἐρυθραία καὶ τὴ Σομαλία, πρὸς Ν. μὲ τὴν Ἰταλικὴ Σομαλία καὶ τὴν Ἀγγλικὴ Κένυα καὶ πρὸς Δ. μὲ τὴν Ἀγγλικὴ Οὐγάνδα καὶ τὸ Ἀγγλοαιγυπτιακὸν Σουδάν. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 1.120.000 τ.χ.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀβησσυνίας εἶναι ὀρεινὸ ἀποτελούμενον ἀπὸ ἓνα μεγάλο ὑψίπεδο ποὺ χωρίζεται ἀπὸ πολλὰ ὀροπέδια. Οἱ κορυφαί τοῦ ὑψιπέδου φθάνουν 4300 - 4600 μ. Οἱ πλαγιὲς τῶν ὀρέων κατέρχονται καὶ σχηματίζουν βαθιεῖς χαράδρες καὶ κοιλάδες στὶς ὁποῖες ρέουν ὀρμητικοὶ χειμάρροι. Μεταξὺ τῶν ὀροπεδίων σχηματίζονται εὐφορώτατες πεδιάδες μὲ πλουσίαν βλάστηση. Τὰ ψηλότερα βουνὰ εἶναι τὸ **Ρὰς - Νιασάν** (4620 μ.) **Ἄμπο - Γιάρετ**, (4536 μ.) καὶ **Ἀγιασάτρα** (4150 μ.).

Ποταμοὶ καὶ λίμνες. Ἡ Ἀβησσυνία ἔχει πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμούς, οἱ σπουδαιότεροι τῶν ὁποίων εἶναι ὁ **Κνα-**

νοῦς Νεῖλος ποὺ τὸν λένε Ἀμπάϊ, ὁ **Τζούμπα** καὶ ὁ **Ὀμπο**. **Δίμνες** ἔχει τὴν **Τάνα** ἀπ' τὴν ὁποῖαν πηγάζει ὁ Νεῖλος, τὴ **Στεφανία** καὶ τὴν **Μαργαρίτα**.

Κλίμα. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Ἀβησσυνίας ἔχει κλίμα ὕγιονό καὶ εὐχάριστο. Στὰ ψηλὰ μέρη τὸ κλίμα εἶναι ψυχρὸ

Κυνηγοὶ ἐλεφάντων (Ἀβησσυνία)

ἀλλὰ μετριάζεται ἀπ' τὴ θερμότητα τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ λεκανοπέδια ὅπου τὸ κλίμα εἶναι θερμό, ἐλῶδες καὶ ἀνθυγιεινόν. Στὴν Ἀβησσυνία πέφτουν πολλές βροχές ἰδίως ἀπὸ τὸν Ἰούνιο ὡς τὸ Σεπτέμβριο.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Ἡ Ἀβησσυνία ἔνεκα τῶν ἀφθόνων βροχῶν καὶ τῶν πολλῶν ποταμῶν ἔχει πλουσίαν βλάστηση. Τὰ δάση τῆς εἶναι ἀπέραντα, φύονται δὲ δένδρα ποὺ δὲν ἀπαντῶνται σὲ ἄλλες χώρες, ὡς π.χ. τὸ **νοῦκ** ἀπ' τοὺς καρποὺς τοῦ ὁποῖου βγάζουν λάδι καὶ τὸ **τέφι** ἀπ' τὸ ὁποῖον βγάζουν ἄλεθρι μὲ τὸ ὁποῖον κάνουν τὸ ψωμί τους οἱ ἰθαγενεῖς. Στὴν Ἀβησσυνία ζοῦν ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ ἄγρια θηρία. Λέων, πάνθηρ, ἐλέφας,

ίπποπόταμος, ρινόκερως, πίθηκος κλπ. Ζοὺν ἐπίσης παντός εἵδους πουλιὰ καὶ δηλητηριώδη φίδια.

Προϊόντα. Ἡ Ἀβησσυνία εἶναι ἀπ' τὴς εὐφορώτερες χώρες τοῦ κόσμου. Σὲ πολλὰ μέρη οἱ κάτοικοι δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ καλλιεργήσουν, γιατί φύονται μόνον τοὺς ὅλα τὰ προϊόντα ποὺ χρειάζονται γιὰ τὴ διατροφή τους. Ἐκτὸς τοῦ *νούκ* καὶ τοῦ *τέφι* παράγεται ἐξαιρετικὸς καφφές, ἰδίως στὴν περιφέρεια **Κάφφα**, ἀπ' τὴν ὁποῖαν πῆρε καὶ τὸ ὄνομα καφφές. Παράγονται ἀκόμη δημητριακὰ, λαχανικὰ καὶ φρούτα. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη καὶ ἀποτελεῖ τὴ βάση τοῦ πλούτου τῆς χώρας. Τρέφονται βόδια, πρόβατα, γίδια, ἄλογα καὶ μουλάρια. Καὶ ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος εἶναι μεγάλος, ὑπάρχουν κοιτάσματα σιδήρου καὶ χαλκοῦ, εἶναι ὅμως ἀνεκμετάλλευτα, γιατί οἱ Ἀβησσυνοὶ φοβοῦνται νὰ παραχωρήσουν τὴν ἐκμετάλλευση σὲ ξένους, γιὰ νὰ μὴ δώσουν ἀφορμὴ ἐπεμβάσεως στὰ ἐσωτερικὰ τους.

Ἐμπόριον. Ἡ Ἀβησσυνία ἂν καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ξένες χώρες καὶ δὲν ἔχει λιμάνια, ἐν τούτοις ἔχει ζωηρὸ ἐξαγωγικὸ ἐμπόριο, ἰδίως κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἐξάγει ἀκόμη καφφέ, μέλι καὶ ἐλεφαντόδοντες. Ἡ ἐξαγωγή γίνεται ἀπ' τὸ Γαλλικὸ λιμένα τοῦ *Τζιμπούι* μὲ τὸν ὁποῖον συνδέεται σιδηροδρομικῶς.

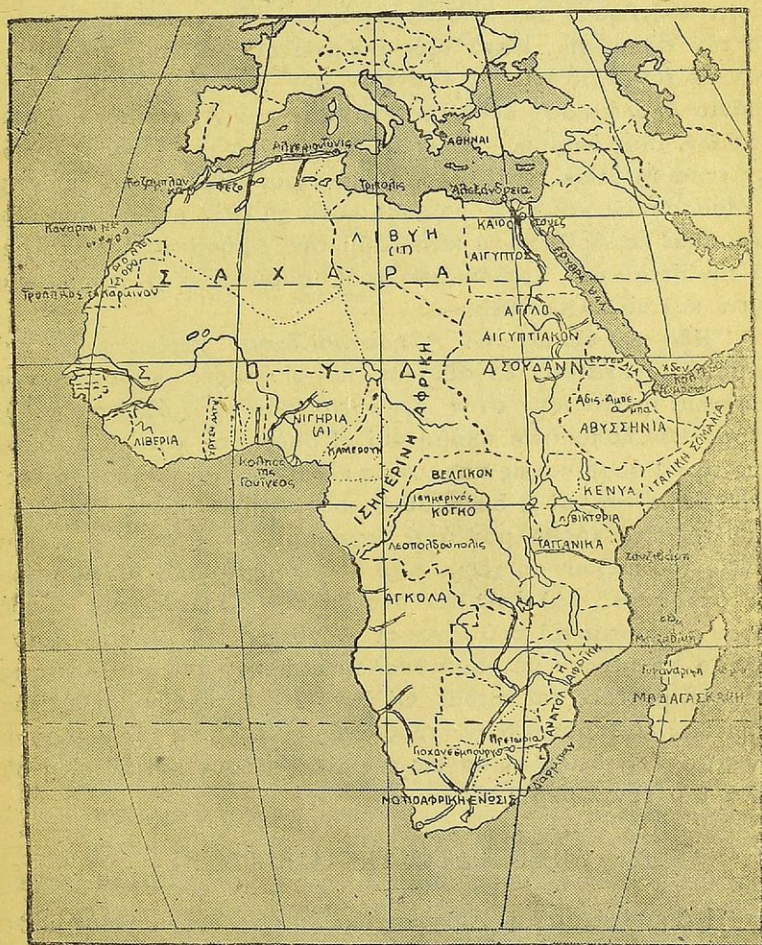
Πληθυσμός. Ὁ Πληθυσμὸς τῆς Ἀβησσυνίας ἀνέρχεται σὲ 15 ἐκ. κατοίκους. Οἱ Ἀβησσυνοὶ εἶναι μῖγμα τῶν Ἀράβων καὶ τῶν Σημιτῶν, γιὰ τοῦτο οἱ Ἀραβες τοὺς λένε «χαμπέζ», δηλ. ἀνακατεμένοι. Χωρίζονται σὲ φυλές, οἱ σπουδαιότερες τῶν ὁποίων εἶναι οἱ *Γκάλα*, οἱ *Σομαλοὶ* καὶ οἱ *Ντινανέλ*. Ἐχουν ἀνάστημα μέτριον, χρῶμα καστανὸ καὶ σπανίως μαῦρο, μάτια μαῦρα καὶ χεῖλη παχειὰ. Εἶναι λιτοδίαιτοι, φιλόξενοι, εὐγενεῖς καὶ γενναῖοι. *Πόλεις.* Πρωτεύουσα ἡ *Ἀντίς Ἀμπέμπα*. Ἄλλες πόλεις *Ἀζώμη*, *Χαράρ*, *Νιγκεντάουα*.

Συγκοινωνία. Ἑλλιπής.

Θρησκεία. Χριστιανοὶ μονοφυσῖται καὶ λίγοι Μωμεθανοὶ καὶ Ἑβραῖοι.

Πολίτευμα. Αὐτοκρατορία. Ὁ αὐτοκράτωρ λέγεται Νεγκοὺς Νεγκίστι (βασιλεὺς τῶν βασιλέων). Ἡ χώρα κυβερνᾶται

ἀπὸ διοικητὰς πού λέγονται **ράς**. Ὁ σημερινὸς αὐτοκράτωρ
ὀνομάζεται **Χαϊλὲ Σελασιέ**.

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ίστορία. Οἱ Αἰθίοπες στὰ παλιὰ χρόνια κατοικοῦσαν κον-
τὰ στοὺς καταρράκτες τοῦ Νείλου καὶ ὑπετάγησαν στοὺς Φα-

ραώ για λίγο καιρό. Κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους έκαμαν δικό τους κράτος με πρωτεύουσα την 'Αξώμη. Κατά τον 4ον αιώνα έδέχθησαν τον χριστιανισμόν και είχαν έπλησημη γλώσσα την 'Ελληνική. Κατά τους βυζαντινούς χρόνους συνεμάχησαν με τον 'Ιουστινιανόν έναντίον των 'Αράβων. Στα νεώτερα χρόνια έπολέμησαν έπιτυχώς έναντίον των Αιγυπτίων και των 'Ιταλών, τους όποιους κατετρόπωσαν, υπό τον ένδοξον αυτό κράτορα Μενελίκ τὸ 1896. Αὐτὴ τῇ ντροπῇ θέλησε νὰ ξεπλύνῃ ὁ Μουσσολίνι καὶ τοὺς έπετέθη κατὰ τὸ 1937 με δηλητηριώδη άέρια καὶ κατάρθωσε νὰ καταλάβῃ τὴν 'Αβησσυνία. 'Αλλὰ μετὰ τὴν ἦιταν τῶν 'Ιταλῶν ἀπὸ τοὺς συμμάχους ἡ 'Αβησσυνία ἔγινε καὶ πάλιν ἐλεύθερη.

Ἦθη καὶ ἔθιμα. Οἱ 'Αβησσυνοὶ ἔχουν περίεργα ἦθη καὶ ἔθιμα. Οἱ γυναῖκες ἐργάζονται καὶ οἱ ἄνδρες κάθονται στὰ καφενεῖα ἢ ὑφαίνουν στὸν ἀργαλειό, πού τοὺς ἀρέσει πολὺ. Περπατοῦν ξυπόλυτοι ἀκόμη καὶ οἱ ὑπουργοί, γιατί πιστεύουν πὼς τὸ νὰ φορῇ κανεὶς παπούτσια εἶναι σημεῖον μαλθακότητος. Περίεργη εἶναι καὶ ἡ δικαιοσύνη τους στὴν ὁποῖαν ἐφαρμόζουν τὸ ρητὸ «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ ...», ὅταν π.χ. κλέψῃ κανεὶς τοῦ κόβουν τὸ χέρι. Ἀπὸ ἡλικίας 10 ἐτῶν ὁ 'Αβησσυνὸς ὀπλοφορεῖ καὶ ἀσκεῖται στὰ ὅπλα. Ὀπλοφοροῦν ὅμως μόνον οἱ χριστιανοὶ πού εἶναι οἱ ἄρχοντες τῆς χώρας. Στὸν πόλεμο πηγαίνουν με χαρὰ ἀκολουθούμενοι ἀπὸ τίς γυναῖκες ἀδελφές, μητέρες καὶ παιδιὰ. Οἱ γυναῖκες ἐκτελοῦν βοηθητικὰς ὑπηρεσίαις καὶ προτρέπουν τοὺς ἄνδρες τοὺς νὰ πολεμήσουν γενναῖα. Ἄν δειλιάσῃ κανεὶς τὸν γιουχαῖζουν καὶ ἂν ρίξῃ τὰ ὅπλα του τὸν λιθοβολοῦν.

3ον ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΛΙΒΕΡΙΑΣ

Ἡ Δημοκρατία τῆς Λιβερίας ἰδρύθη ἀπὸ Ἀφρικανοὺς μαύρους δούλους πωληθέντας εἰς Ἀμερικανοὺς καὶ ἀπελευθερωθέντας ἀπ' αὐτοὺς.

Ὅρια καὶ ἔκταση. Βρίσκεται στὴν εἴσοδο τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας, ἔχει ἔκταση 95.400 τ.χ. καὶ συνορεύει πρὸς Β. με τὴν Γαλ. Γουϊνέα, πρὸς Α. με τὴ Γαλλικὴ ἀποικία τῆς

Ἀκτῆς τοῦ Ἐλεφαντιόδοντος, πρὸς Ν. μετὸν Ἀτλαντικὸν καὶ πρὸς Δ. μετὴν Ἀγγλικὴ ἀποικία **Σιέρρα - Λεόνε**.

Ἔδαφος. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας δὲν ἔχει τελείως ἐξερευνηθῇ, γιατί οἱ τοπικὲς ἀρχές δὲν ἐπιτρέπουν τὴν εἴσοδον σὲ ξένους, φοβούμενοι πολιτικὴ ἀνάμιξη. Ἔτσι εἶναι γνωστὴ μόνον ἡ παραλιακὴ χώρα, ἡ ὁποία παρουσιάζει πολλὰ ἐσοχές, λιμνοθάλασσες καὶ τέλματα, ποὺ σχηματίζονται ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ποταμούς. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ **Μάνο**, **Μάφα** καὶ ὁ **Ἀγ. Παῦλος**, ὅλοι πλωτοὶ ἀπὸ μικρὰ πλοῖα. Στὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ὑπάρχουν μερικὲς ὁροσειρές, σπουδαιότερα τῶν ὁποίων εἶναι ἡ **Σάιρο**.

Κλίμα. Θερμὸ καὶ ὑγρό.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Ἡ Λιβερία καλύπτεται ἀπὸ πυκνὰ δάση τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ κομμιδένδρα, φοίνικες, ἀνανάδες, ἐβένους, καφεόδενδρα καὶ μπαμπού. Ζῶα ζοῦν λέοντες, ἐλέφαντες, πίθηκοι καὶ ἀντιλόπες.

Προϊόντα. Ἡ Λιβερία εἶναι χώρα εὐφορῆ, ἀλλὰ δὲν καλλιεργεῖται συστηματικὰ, γιατί τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν κατοίκων ζοῦν βίον νομαδικὸν καὶ ἀπολίτιστον. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι καφές, κακάο, ζαχαροκάλαμο, ῥύζι, βαμβάκι καὶ ἀραβόσιτος.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται σὲ 2 ἑκατ. κατοίκους ἐκ τῶν ὁποίων λίγοι εἶναι λευκοὶ καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἰθαγενεῖς μαυροὶ. Πρωτεύουσα **Μονροβία**.

Πολίτευμα. Δημοκρατία.

Ἱστορία. Μέχρι τοῦ 19ου αἰῶνος ἡ Λιβερία ἦτο γνωστὴ μετὸ ὄνομα «Ἀκτὴ τῶν Κόκκων» καὶ ἦτο τὸ κυριώτερον κέντρο τοῦ ἐμπορίου τῶν δούλων. Τὸ ἔτος ὅμως 1821, μερικοὶ Ἀμερικανοὶ φιλάνθρωποι ἀγόρασαν ἀπὸ ἓνα ἰθαγενῆ φύλαρχον μιὰ μικρὴ νησίδα στὶς ἀκτὲς τῆς Λιβερίας καὶ ἐκεῖ ἐγκατέστησαν 30 οἰκογένειες ἀποίκων μαύρων. Ἀργότερα ἡ φιланθρωπικὴ ἐταιρεία «Ἀμερικανικὴ Ἐταιρεία Ἀποικισμού» ἀγόρασε πολλοὺς μαύρους τοὺς ὁποίους ἀπελευθέρωσε καὶ ἐγκατέστησε κατὰ μῆκος τῶν νήσων τῆς Λιβερίας. Οἱ ἄποικοι αὐτοὶ προσηκειώθησαν τοὺς ἰθαγενεῖς καὶ ἐκήρυξαν τὴν χώραν ἀνεξάρτητην Δημοκρατίαν (1847). Στὴ νησίδα ποὺ ἐγκατεστάθησαν οἱ

πρώτοι άποικοι έκτισαν μιά πόλη πού τήν ώνόμασαν *Μονροβία* άπό τό όνομα τοϋ προέδρου τών Η. Π. Μονρόε. Άργότερα όλόκληρη ή χώρα ώνομάσθη Λιβερία, δηλ. χώρα της έλευθερίας.

Εϋρωπαϊκές κτήσεις.

Έκτός άπ' τήν Αίγυπτον, τήν Άβησσυνία καί τή Λιβερία οί άλλες χώρες της Άφρικής είναι Εϋρωπαϊκές κτήσεις καί άνήκουν σέ διάφορα κράτη.

Α') ΓΑΛΛΙΚΕΣ ΚΤΗΣΕΙΣ

Η Γαλλία κατέχει παραπάνω άπό 1/4 της Άφρικής. Οί Γαλλικές άποικίες έχουν έκταση 8.113.000 τ.χ. καί πληθυσμό 30 εκατ. κατοίκους, είναι δέ οί εξής:

α') **Τύνις - Άλγέριον - Μαρόκον.** Βρίσκονται καί οί τρεις στή Βόρ. Άφρική πρós τήν πλευράν της Μεσογείου θαλάσσης. Οί χώρες αυτές λέγονται καί χώρες τοϋ "Ατλαντος καί είναι οί σπουδαιότερες Γαλλικές άποικίες. Παράγουν δημητριακά, κρασί, λάδι, χουρμ'δες, διάφορα φρούτα καί έχουν μεγάλη κτηνοτροφία. Οί κάτοικοι είναι Μουσουλμάνοι Βέρβεροι. Οί κάτοικοι τοϋ Άλγερίου ήσαν στά παληά χρόνια κουρσάροι καί έλυμαίνοντο τήν Μεσόγειο. Τό Μαρόκο βρίσκεται κοντά στό Γιβραλτάρ καί οί κάτοικοί του είναι άπολίτιστοι καί σκληροί. Οί σπουδαιότερες πόλεις είναι ή *Τύνις*, τό *Άλγέριον*, τό *Φέξ* καί ή *Ταγγέρη* πού είναι διεθνής πόλη.

β') **Γαλλική Δυτική Άφρική.** Περιλαμβάνει τή *Σαχάρα*, τή *Σενεγάλη*, τή *Γαλ. Γου'ινέα*, τό *Σουδάν*, τήν *Αντιή τοϋ Έλεφαντόδοντος*, τή *Δαχομέη*, *Ανω Βόλτα καί Νίγηρ*. Η *Σαχάρα* είναι μεγάλη σαν τήν Εϋρώπη περίπου. Είναι όμως έρημος, ή μεγαλύτερη έρημος τοϋ κόσμου. Έχει έκταση 9.200.000 τ.χ. Είναι σαν μιά άπέραντη θάλασσα άμμου. Η άτμόσφαιρά της δέν έχει διόλου ύδρατμούς, γι'αυτό οί άκτίνες τοϋ ήλιου φλογίζουν τήν άμμο καί κάνουν άνυπόφορη τή ζέ-

στη. "Αν φυσήξη άέρας σηκώνει τεράστια σύννεφα άμμου και κά-
νει λόφους εκεί που άλλοτε δέν ύπήρχον. Γιαυτό ή συγκοινω-
νία είναι πολύ επικίνδυνη, γιατί πολλές φορές όλόκληρα καρα-
βάνια θάπτονται κάτω από βουνά άμμου, όταν φυσάει ό τρο-
μερός *σιμούν*, που είναι θερμός και ξηρός. Γιαυτό οι Γάλλοι

Μιά όοσις στη Σαχάρα

έχουν κάμει φάρους μέσα στην άμμο για να βοηθούν τους τα-
ξιδιώτες να βρίσκουν τόν δρόμο. Τόν *εδαφος* της Σαχάρας άλλοο
είναι χαμηλό, άλλοο σχηματίζει βουνά που φθάνουν εις 3.000
μ. ύψους και άλλοο σχηματίζει λόφους που μετακινούνται άνα-
λόγως του άέρος. Άναλόγως δέ του έδάφους ή έρημος έχει
διάφορα όνόματα, όπου τόν έδαφος είναι πετρώδες λέγεται
ταξιλί, όπου είναι χαλικώδες τόν λένε *σερίφ* και όπου είναι
άμμώδες τόν λένε *αρέγκ*. *Κλίμα*. Τόν Κλίμα είναι ξηρό, ύπάρ-
χουν περιφέρειες που κάνει και δέκα χρόνια να βρέξη. Ή θερ-
μοκρασία φθάνει την ήμέρα 50° βαθμούς και τή νύχτα κατε-
βαίνει τρεις βαθμούς κάτω του μηδενός. Στη Σαχάρα φυσούν
δυνατοί θερμοί άνεμοι που τούς λένε *σιμούν*, *τζεμπελί*, *χαρμα-
τιάν* κλπ. Παρ' όλα αυτά ή Σαχάρα δέν είναι έντελώς έρημος
ούτε και άκατοίκητη. Ύπάρχουν όάσεις με πλουσιωτάτη βλά-

στηση φοινίκων καὶ ἄλλων δένδρων. Οἱ κάτοικοι τῆς Σαχάρας ἀνέρχονται σὲ 2 ἑκατ., εἶναι νομάδες, ἀσχολούμενοι μὲ τὴν κτηνοτροφία καὶ τὴ ληστεία. Εἶναι ἀνυπότακτοι καὶ συχνὰ ἐπαναστατοῦν κατὰ τῶν Γάλλων. Ἀπ' τὶς ἄλλες ἀποικίες τῆς Γαλ. Δυτικῆς Ἀφρικῆς σπουδαιότερες εἶναι ἡ Σενεγάλη ποὺ παράγει φυσιτικά καὶ πολλὰ κτηνοτροφικά προϊόντα. Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ πόλη *Νιακάρ* πρωτεύουσα τῆς Γαλ. Δυτ. Ἀφρικῆς. Σ' αὐτὴν ἔγινε ἡ ἀπόβαση τῶν συμμάχων στὸν τελευταῖον πόλεμο, γιὰ νὰ διώξουν τοὺς Γερμανοὶ ταλοὺς ἀπὸ τὴν Ἀφρική. Τὸ *Σουδάν* παράγει γεωργικά προϊόντα καὶ ἔχει πολλὰ ὀρυκτά. Ἡ *Γουινέα* παράγει φυσιτικά, καουτσούκ, βαμβάκι καὶ καφέ. Οἱ ἄλλες ἀποικίες εἶναι ἀσήμαντες.

γ') **Γαλλικὴ Ἰσημερινὴ Ἀφρική.** Ἡ Γαλλικὴ Ἰσημερινὴ Ἀφρική περιλαμβάνει τὶς ἐξῆς ἀποικίες, *Γκαμπούν*, *Κόγγο*, *Οὐμπανγκί*, *Σαρί*, *Τσάντ* καὶ *Καμερούν*. Ἐχει περὶ τὰ 4 ἑκατ. κατοίκους καὶ παράγει καουτσούκ, μπανάνες, φοινικόλαδο, ἐλεφαντόδοντο, ξυλεῖα καὶ ἔχει πολλὰ ὀρυκτά.

Β') ΑΓΓΛΙΚΕΣ ΚΤΗΣΕΙΣ

Οἱ Ἀγγλικὲς κτήσεις εἶναι μικρότερες σὲ ἔκταση ἀπ' τὶς Γαλλικὲς, ἔχουν ὅμως περισσότερο πληθυσμό. Εἶναι πολλὲς καὶ εἶναι σκόρπισμένες σὲ ὅλη τὴν Ἀφρική. Οἱ σπουδαιότερες εἶναι ἡ *Νοτιοαφρικανικὴ Ἑνωση* καὶ τὸ *Ἀγγλοαιγυπτιακὸν Σουδάν*.

α') **Νοτιοαφρικανικὴ Ἑνωση**

Ἡ *Νοτιοαφρικανικὴ Ἑνωση* πιάνει τὸ νοτιώτερο τμήμα τῆς Ἀφρικῆς, ἔχει ἔκταση 1.223.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ περὶ τὰ 10 ἑκ. κατοίκους ἐκ τῶν ὁποίων 2 ἑκ. εἶναι λευκοί. Ἡ Νοτιοαφρικανικὴ Ἑνωση ἀποτελεῖ ὁμοσπονδίαν διαφόρων Ἀγγλικῶν ἀποικίων. Οἱ ἀποικίες αὐτὲς εἶναι σήμερ' Ἐπαρχίες τῆς Νοτιοαφρικανικῆς Ἑνώσεως ἡ ὁποία ἀποτελεῖ μίαν ἀπὸ τὰς *ὁμοσπόνδους κτήσεις* τῆς Ἀγγλικῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἰδρύθη τὸ 1910. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας εἶναι εὐφορώτατο καὶ ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Παράγει σιτηρὰ, ἄφθονο βαμβάκι,

ἐσπεριδοειδή, φρούτα καὶ πτερὰ στρουθοκαμήλου. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, τρέφονται πρόβατα, γίδια, βόδια, ἄλογα καὶ μουλάρια. Ἀλλὰ ἐκεῖνο ποῦ ἔχει μεγαλύτερη σημασία καὶ ἀποτελεῖ τὸ χαρακτηριστικὸ τῆς χώρας εἶναι ὁ ὀρυκτὸς πλοῦτος. Πρὸ πάντων τὰ περίφημα χρυσορυχεῖα της. Στὴν ἐπαρχία *Τράνσβααλ* κοντὰ στὴ πόλη *Γιοχάνεσμπουργκ* βρίσκονται τὰ μεγαλύτερα χρυσορυχεῖα τοῦ κόσμου. Εἰς δὲ τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ἀκρωτηρίου κοντὰ στὴν πόλη *Κιμπαρλὲν* τὰ μεγαλύτερα ἄδαμαντωρυχεῖα τοῦ κόσμου. Καὶ ἄλλα μέταλλα ἐξάγονται ὡς πλατίνη, ἄργυρος, σίδηρος, κασσίτερος καὶ χαλκός. Μὲ λίγα λόγια ἡ Νοτ. Ἑνωση θεωρεῖται ἀπ' τὶς πλουσιώτερες χώρες τοῦ κόσμου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ κλίμα εἶναι ἀπ' τὰ ὑγιεινότερα τοῦ κόσμου προσελκύει κάθε χρόνο ὄλο καὶ νέους Εὐρωπαίους ἀποίκους. Στὴ Νοτ. Ἑνωση ὑπάρχουν πολλὲς ἀνθοῦσες ἐλληνικὲς παροικίαι. Οἱ Νοτιαφρικανοὶ ἀγαποῦν πολὺ τοὺς Ἕλληνας, ὁ δὲ σημερινὸς τους πρωθυπουργὸς στρατάρχης *Σμάιτς*, τοῦ ὁποῦ το ὄνομα ἔχουμε δώσει σ' ἓνα ἀπ' τοὺς κεντρικοὺς δρόμους τῶν Ἀθηνῶν, εἶναι ἀπ' τοὺς καλύτερους φίλους τῆς Ἑλλάδος. Οἱ σπουδαιότερες πόλεις εἶναι ἡ *Πραιτωρία*, πρωτεύουσα τῆς χώρας, τὸ *Γιοχάνεσμπουργκ* καὶ τὸ *Κέϊπτάουν*, τὸ σπουδαιότερο λιμάνι τῆς Ἀφρικῆς.

β) Ἀγγλοαιγυπτιακὸν Σουδάν.

Τὸ Ἀγγλοαιγυπτιακὸν Σουδάν, ἐκτείνεται πρὸς Ν. τῆς Αἰγύπτου καὶ φθάνει εἰς τὸ Βελγικὸ Κογγό. Ἔχει ἑκτασὴ 2.600.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 7 ἑκατ. κατοίκους περίπου. Στὸ κέντρον τῆς χώρας ὑπάρχουν δύο ὑψίπεδα διὰ μέσου τῶν ὁποίων ρέει ὁ Νεῖλος. Τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς χώρας ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀμώδεις ἐρήμους. Ἐδῶ βρίσκονται ἡ μεγάλη ἔρημος τῆς *Νουβίας* καὶ τμήματα τῆς Σαχάρας καὶ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου. Στὶς ἐρήμους αὐτὲς ὑπάρχουν πολυάριθμες ὁάσεις ποῦ συνδέονται μὲ συγκοινωνία διὰ καραβανίων μὲ τὴ Λιβύη, τὴν Αἴγυπτον καὶ τὸ Κογγό. Ἡ ἐπὶ τῆς Ἑρυθρᾶς θαλάσσης παραλία της εἶναι εὐθύγραμμος καὶ ἀλίμενη, μὲ μόνο δύο ὅρμους τοῦ *Πόρτ - Σουδάν* καὶ τοῦ *Σουαλίν*. *Κλίμα*. Τὸ κλίμα στὰ βόρεια εἶναι ξηρὸ καὶ ὑγιεινὸ καὶ στὰ νότια ὑγρὸ καὶ ἀνθυγιεινόν. Ἐδῶ παρατηρεῖται τὸ περίεργον φαινόμενον τοῦ *ἀντικα-*

τοπτρισμού, κατὰ τὸ ὁποῖον βλέπουμε τὰ μακρυνὰ ἀντικείμενα ποὺ σχηματίζουν τὰ εἰδωλά τους ἀντεστραμένα ὅπως στὸ νερό. Παρατηρεῖται ἐπίσης τὸ φαινόμενο **Χαμπούμπ**, κατὰ τὸ ὁποῖον λεπτὴ σκόνη ἄμμου σηκώνεται ψηλὰ μ' ἓνα ἐλαφρὸ φύσημα τοῦ ἀέρα. Τὸ χαμπούμπ, κάνει μεγάλες καταστροφές.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Ἡ βλάστηση εἶναι πτωχή, μόνο στὶς ὁάσεις ὑπάρχουν φοίνικες καὶ κομμιόδενδρα καὶ στὰ ὀροπέδια μερικὰ ἱσχνὰ δάση. Στὰ νότια ὁμως κοντὰ στὶς ὄχθες τοῦ Νείλου καὶ τῶν παραποτάμων τοῦ ἀφθονοῦν τὰ δάση καὶ οἱ ζοογκλες μέσα στὶς ὁποῖες ζοῦν ἄγρια θηρία.

Προϊόντα. Παράγει βαμβάκι, σουσάμι, ἐλαστικὸ κόμμι, χουρμάδες, ἔβενον, μπαμποῦ καὶ ἔχει μεγάλη κτηνοτροφία. Τὸ **ἐμπόριον** βρίσκεται στὰ χέρια τῶν Ἑλλήνων.

Πολιτικὴ κατάσταση. Ἡ χώρα διοικεῖται ἀπὸ Ἀγγλο διοικητὴ τὸν ὁποῖον διορίζει ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου. Πρωτ. εἶναι τὸ **Χαρτούμ**.

3) ΙΤΑΛΙΚΕΣ ΚΤΗΣΕΙΣ

Οἱ Ἰταλικὲς κτήσεις τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἡ **Λιβύη** στὴ Βόρ. Ἀφρική καὶ ἡ Ἰταλικὴ **Σομαλία** καὶ **Ερυθραία** στὴν Α. Ἀφρική.

α') Λιβύη. Ὀνομάζονται μ' ἓνα ὄνομα οἱ Ἰταλικὲς ἀποικίες **Τριπολίτιδα** καὶ **Κυρηναϊκή**. Ἡ Λιβύη εἶναι ξηρότερη καὶ ἡ περισσότερο ἄνυδρος χώρα τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ ἔδαφός της δὲν εἶναι παρὰ μιὰ προέκταση τῆς ἐρήμου Σαχάρας. Ἐχει ὁμως καὶ πλούσιες ὁάσεις ποὺ ἀποτελοῦν τὸν μοναδικὸν πλοῦτον της. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 1,5 ἑκατ. τ. χ. ὁ δὲ πληθυσμὸς της ἀνέρχεται σὲ 800.000 κατοίκους. Οἱ Ἰταλοὶ ἐκοπίασαν πολὺ νὰ ὑποτάξουν τοὺς ἰθαγενεῖς καὶ πρὶν πολὺ γιὰ τὴν κατασκευὴ ἀρδευτικῶν ἔργων γιὰ νὰ τὴν κάμουν ἀποδοτικὴ. Στὴν Κυρηναϊκὴ ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι κάπως εὐφορώτερο καθὼς καὶ στὰ παράλια καὶ τὶς ὁάσεις καλλιεργοῦνται σιτηρά, καπνός, ἐλῆες, ἐσπεριδοειδῆ καὶ ὑπάρχει μεγάλη κτηνοτροφία. Εἰς δὲ τὰ παράλια της ἀλιεύονται σφουγγάρια. Οἱ σπουδαιότερες πόλεις εἶναι ἡ **Τρίπολις**, ἡ **Βεγγάλη**, ἡ **Ντέρνα** καὶ τὸ **Τομπρούν**. Στὸν τελευταῖο παγκόσμιον πόλεμον ἔγιναν ἐδῶ τρομερὲς μάχες με-

ταξύ τῶν συμμάχων καὶ τῶν Γερμανοῦ·ταλῶν ποῦ ἀπειλοῦσαν τὴν Αἴγυπτο.

β') **Ἰταλικὴ Σομαλία.** Βρίσκεται στὴν Ἀνατ. Ἀφρικὴ καὶ συνορεύει μὲ τὴν Ἀβησσυνία, τὴν Ἀγγλικὴ Σομαλία καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν. Ἔχει ἔκταση 500.000 τ.χ. καὶ περὶ τὸ 1 ἑκατ. κατοίκους. Εἶναι χώρα πτωχή. Οἱ Ἰταλοὶ προσπάθησαν νὰ βοηθήσουν τὴν καλλιέργειαν τοῦ ζαχαροκάλαμου καὶ τοῦ ριζιοῦ καὶ ἔκαμαν ἀρδευτικὰ ἔργα. Παράγει ἀρωματικὰς οὐσίας, ρύζι, ζαχαροκάλαμο καὶ ἔχει κτηνοτροφία προβάτων καὶ καμήλων.

γ') **Ἐρυθραία.** Ἔχει ἔκταση 120.000 τ.χ. καὶ περὶ τὰς 500.000 κατοίκους. Παράγει σιτηρά, βαμβάκι, καφέ, καπνόν, ἔχει μεγάλη κτηνοτροφία καὶ ἐξάγει χρυσόν καὶ ἄλλα ὀρυκτά. Πρωτεύουσα ἡ **Ἀσμάρα.**

Μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον οἱ Ἰταλικὲς ἀποικίαι κατελήφθησαν ἀπὸ τοὺς Ἀγγλους ὥσπου νὰ κανονίσῃ τὴν τύχην τοὺς τὸ Συνέδριον τῆς Εἰρήνης.

4) ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΕΣ ΚΤΗΣΕΙΣ

Ἡ Πορτογαλία ἔχει στὴν Ἀφρικὴ τὰς ἑξῆς κτήσεις: Τὴν **Ἀγγόλα** στὴ Δυτ. Ἀφρικὴ, τὴν **Μοζαμβίκη** στὴ Νότιο Ἀφρικὴ, τὴν **Πορτογαλικὴν Γουινέα** καὶ μερικὰ νησιά.

Ἡ **Ἀγγόλα** ἔχει ἔκταση 1.250.000 τ.χ. καὶ 2,5 ἑκ. κατοίκους. Παράγει ζαχαροκάλαμο, ρύζι, καφέ, καουτσούκ καὶ ἔχει μεταλλεῖα ἀδαμάντων. Ἡ **Μοζαμβίκη** ἔχει ἔκταση 770.000 τ.χ. καὶ 4 ἑκατομ. κατοίκους. Παράγει ζαχαροκάλαμο, ρύζι, καφέ καὶ βαμβάκι.

5) ΙΣΠΑΝΙΚΕΣ ΚΤΗΣΕΙΣ

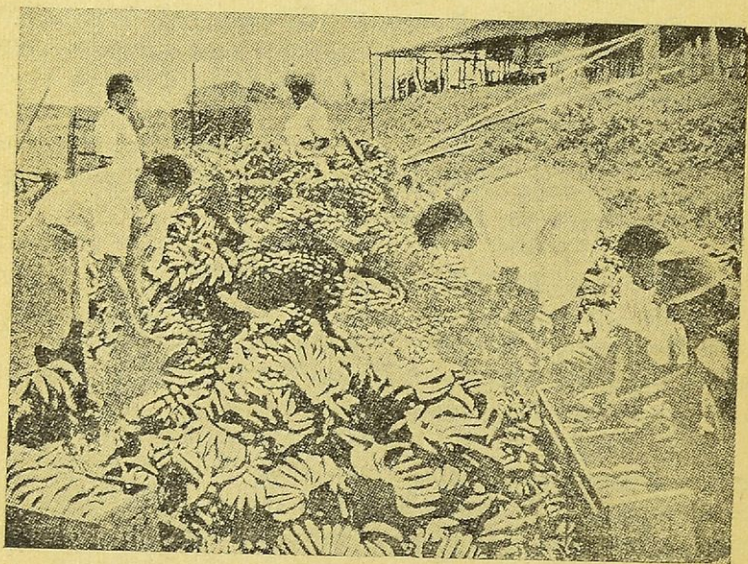
Οἱ Ἰσπανικὲς κτήσεις εἶναι τὸ **Ἰσπανικὸν Μαρόκον** στὴ Βόρ. Ἀφρικὴ, τὸ **Ρίο ντε ὄρο** στὴν Ἀν. Ἀφρικὴ καὶ ἡ **Ἰσπανικὴ Γουινέα** στὴν Κεντρικὴ.

α') Τὸ **Ἰσπανικὸν Μαρόκον** ἢ **Ριφ** πιάνει τὴ Βόρ. πλευρὰ τοῦ τριγώνου τοῦ Μαρόκου. Παράγει σιτηρά, βαμβάκι, λάδι,

φρούτα και έχει μεγάλη κτηνοτροφία. Πρωτεύουσα **Τετουάν** έδρα τοῦ Σουλτάνου τοῦ Μαρόκου καὶ τοῦ Ἰσπανοῦ διοικητοῦ.

β') Τὸ **Ρίο - ντ' - ὄρο**. Βρίσκεται κοντὰ στὸ Γαλ. Μαρόκο, εἶναι χώρα χαμηλὴ καὶ ἐρημικὴ καὶ οἱ κάτοικοι τῆς καλλιεργοῦν φοῖνικες στὶς ὁάσεις καὶ ληστεύουν τὰ καραβάνια τῆς Σαχάρας. Πρωτ. **Βίλια - Ουινιέρως**, ἀεροπορικὴ βάση ποὺ χρησιμεύει γιὰ σταθμὸς τῶν ὑδροπλάνων ποὺ ἐκτελοῦν τὴ συγκοινωνία τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς.

γ') **Ἰσπανικὴ Γουίνέα**. Βρίσκεται κοντὰ στὸν κόλπο τῆς Γουίνέας. Εἶναι εὐφορὴ καὶ παράγει φοινικόλαδο, καουτσούκ, ἐλεφαντόδοντες καὶ ξυλεία.

Συσκευάζουν μπανάνες στὸ Κογγό

6) ΒΕΛΓΙΚΕΣ ΚΤΗΣΕΙΣ

Τὸ Βέλγιον ἔχει ἀποικίαν τὸ **Βελγικὸ Κογγό** ποὺ βρίσκεται στὴν Κεντρικὴ Ἀφρικὴ καὶ περνᾷ ἀπ' ἐκεῖ ὁ Ἰσημερινός. Ἔχει ἔκταση 2.400.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 9 ἑκατ. κατοίκους. Διαρρέεται ἀπ' τὸν ὁμώνυμο ποταμὸ καὶ εἶναι ἀπὸ τίς πιὸ

εὐφορες χώρες τοῦ κόσμου. Ἔχει πολλὰ δάση καὶ παράγει καουτσούκ, μπανάνες, ἐσπεριδοειδῆ καὶ λαχανικά. Ἔχει μεγάλη κτηνοτροφία καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, ὕδραργύρου καὶ γαιανθράκων. Πρωτ. **Δεοπονιβίλ**, ἔδρα τοῦ Βέλγου Διοικητοῦ.

7) ΝΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Τὰ νησιὰ τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἡ **Μαδαγασκάρη**, αἱ **Κανάριοι**, ἡ **Μαδέρα**, αἱ **Κομόραι** αἱ **Μασκαρέναι**, αἱ **Σε'ν'χέλαι** καὶ τὰ νησιὰ τῆς **Ἀναψυχῆς** (Ἀγ. Ἑλένη, Ἀνάληψη καὶ Τριστάν ντὲ Κοῦχα). Τὰ νησιὰ τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου καὶ τῆς Γουϊνέας Ἡ Μαδαγασκάρη εἶναι τὸ μεγαλύτερο νησί, ἔχει περὶ τὰ 5 ἑκατ. κατοίκους. Εἶναι εὐφορωτάτη καὶ παράγει ρύζι, καφέ, ζαχαροκάλαμο, κακάο, πιπέρι, βανίλια, καουτσούκ. Ἔχει πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ μολύβδου. Πρωτ. **Ταναζίβη**. Ἀνήκει στὴ Γαλλία. Στὴ Γαλλία ἀνήκουν καὶ αἱ Μασκαρίναι καὶ αἱ Κομόραι. Ἐνῶ αἱ Σεϋχέλλαι καὶ τὰ νησιὰ τῆς Ἀναψυχῆς ἀνήκουν στὴν Ἀγγλία. Ἀπ' τὰ ἄλλα νησιὰ τῆς Ἀφρικῆς ἡ μὲν Μαδέρα, γνωστὴ γιὰ τὸ περίφημο κρασί της, οἱ Ἀζόρες, τὰ νησιὰ τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου καὶ τῆς Γουϊνέας ἀνήκουν στὴ Πορτογαλία. Στὴ δὲ Ἰσπανία ἀνήκουν αἱ **Κανάριοι** νῆσοι γνωστὲς γιὰ τὸ γλυκό τους κλίμα. Εἶναι πατρίδα τῶν καναρινιῶν.

Ἑρωτήσεις

Ἀπὸ ποιὲς θάλασσες δρέχεται ἡ Ἀφρική ; Ποῖα εἶναι τὰ ἐλεύθερα κράτη τῆς Ἀφρικῆς ; Πὲς ὅ,τι ξέρεις ἀπ' τὴν ἱστορία τοῦ καθενός. Ποιὲς εἶναι οἱ πρωτεύουσές τους ; Ποῖα εἶναι τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τους ; Πὲς ὅ,τι ξέρεις ἀπ' τὴ ζωὴ τῶν κατοίκων τους. Ποῖα εἶναι τὰ μεγαλύτερα δουνὰ καὶ ποῖα τὰ μεγαλύτερα ποτάμια τῆς Ἀφρικῆς. Μὲ ποιὲς χώρες τῆς Ἀφρικῆς ἔχει μεγάλη σχέση ἡ Ἑλλάς ; Ποῖα κράτη ἔχουν ἀποικίες στὴν Ἀφρική ; Ποιὲς εἶναι οἱ σπουδαιότερες Ἀγγλικὲς ἀποικίες στὴν Ἀφρική ;

Γ') Α Μ Ε Ρ Ι Κ Η

Ἡ Ἀμερική εἶναι ἡ πιὸ ἐνδιαφέρουσα ἀπ' ὅλας τὰς ἡπείρους. Ὀνομάζεται καὶ Νέος Κόσμος, γιατί ἀνεκαλύφθη τὸ 1492 μ.Χ. Ἡ ἀνακάλυψή της γέννησε πολλὰς ἐλπίδες στὴν ἀνθρωπότητα καὶ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Εὐρώπης μαζεύτηκαν ἐκεῖ, βρῆκαν μιὰ νέα πατρίδα καὶ δημιούργησαν μιὰ νέα ζωὴ καὶ ἓνα νέο πολιτισμό. Σὲ καμμιά ἄλλη ἡπειρο δὲν κατώρθωσαν οἱ Εὐρωπαῖοι νὰ ἐκτοπίσουν καὶ ἐξαφανίσουν τοὺς ἰθαγενεῖς καὶ νὰ δημιουργήσουν νέα καὶ ἰσχυρὰ κράτη, σὰν τὰ καλύτερα Εὐρωπαϊκὰ. Ἡ Ἀμερική ἐκτείνεται ἀπ' τὸ Βόρ. ὡς τὸ Νότιο Πόλο καὶ περνᾷ ἀπ' αὐτὴ ὁ Ἰσημερινός. Παρουσιάζει δὲ τὴ μεγαλυτέρα ποικιλία κλίματος ἀπ' ὅλας τὰς ἡπείρους. Τὸ κλίμα ἔχει ἐπίδραση καὶ στοὺς κατοίκους, οἱ ὁποῖοι παρουσιάζουν μεγάλες διαφορὰς καὶ ἀντιθέσεις στὴ φυσικὴ διάπλαση, στὴ ζωὴ καὶ στὸν πολιτισμό. Οἱ ἴδιες διαφορὰς παρατηροῦνται καὶ στὰ φυτὰ καὶ στὰ ζῶα. Μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πὼς δὲν ὑπάρχει φυτὸ ἢ ζῶο ποὺ ὑπάρχει στὶς ἄλλες ἡπείρους καὶ δὲν ἀπαντᾷται στὴν Ἀμερική. Μοιάζει σὰν ἓνας τεράστιος ζωολογικὸς καὶ βοτανικὸς κήπος, ὅπου ἔχουν συγκεντρωθῇ ὅλων τῶν εἰδῶν τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα. Ἡ Ἀμερική ἀνακαλύφθηκε ἀπὸ τὸν Χριστόφορον Κολόμβον, ὠνομάσθηκε δὲ Ἀμερική ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Ἀμερικανοῦ Βεσπούκη ὁ ὁποῖος τὴν περιέγραψε σ' ἓνα βιβλίο του. Ἡ Ἀμερική βρίσκεται ὁλόκληρη στὸ Δυτικὸ ἡμισφαίριο.

Ἔκταση - Διάρθρωση. Ἡ Ἀμερική ἔχει ἐπιφάνεια 42 ἑκατ. τ.χ. εἶναι δηλ. ἡ δευτέρα μετὰ τὴν Ἀσίαν ἡπειρος τῆς γῆς καὶ τετραπλασία τῆς Εὐρώπης, πιάνει δὲ τὰ 28 ἑκατοστὰ τῆς στερεᾶς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Στὸ μῆκος εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἡπειρος. Διαιρεῖται σὲ τρεῖς τμήματα : Τὴ **Βόρειο**, τὴ **Νότιο** καὶ τὴν **Κεντρικὴ**. Ἡ Βόρ. καὶ ἡ Νότιος ἔχουν τὴν ἴδια περίπου ἔκταση καὶ μοιάζουν σὰν δύο μεγάλα τρίγωνα. Ἡ δὲ Κεντρικὴ ποὺ τίς ἐνώνει, εἶναι ἓνα στενὸ καὶ ἀκανόνιστο τμήμα ξηρᾶς, τὸ ὁποῖον σχηματίζει πρὸς Ν. τὸν Ἰσθμὸν Παναμᾶ, ὁ ὁποῖος ἔχει πλάτος 75 χιλίῳ.

Ἔδαφος. Ἡ Ἀμερική διασχίζεται σ' ὅλο τὸ μῆκος της ἀπὸ

μακρά άλυσίδα όρέων ή όποία έκτείνεται σ' όλο τό μήκος τών παραλίων τοῦ Ειρηνικοῦ καί όνομάζονται εἰς μέν τή Βόρ. Ἀμερικῇ **Βραχώδη όρη** (6238 μ. ὕψος), εἰς δέ τήν Νότιον **Κορδιλλιέραι τών Ἀνδεων** (7025 μ. ὕψος). Πρὸς τήν παραλίαν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὅμως έκτείνονται άπέραντες πεδιάδες διαρρεόμενες άπό μεγάλους πλωτοῦς ποταμοῦς καί δέν ὑπάρχουν παρά μικρά ὕψιπεδα, τά όποία εἰς μέν τήν Βόρ. Ἀμερικῇ λέγονται Ἀπαλάχια, εἰς δέ τήν Νότιον όροπέδια της Βραζιλίας. Ἡ Βόρ. Ἀμερικῇ ἔχει τό μεγαλύτερον σέ μήκος ποταμόν τῆς γῆς τόν **Μισισσιππῇ**, ή δέ Νότιος τόν πλατύτερον καί πολυυδρότερον τόν **Αμαζόνιον**.

Κλίμα. Τό κλίμα τῆς Ἀμερικῆς εἰς μέν τά Βόρεια καί τά Νότια εἶναι ψυχρότατο (γιατί;) εἰς δέ τό μέσον θερμότατο (γιατί;). Πρὸς τά βόρεια καί τά νότια τῆς θερμῆς ζώνης τό κλίμα εἶναι εὐκρατο.

Φυτά καί ζῶα. Ἡ βλάστηση τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ποικίλη καί διαφέρει κατὰ περιοχές άναλόγως τοῦ κλίματος, Ἡ Νότιος ὑπερέχει άπ' όλες τίς άλλες χώρες τῆς γῆς σέ πλοῦτο καί πυκνότητα βλαστήσεως. Στή Βόρειο ὑπάρχουν άφθονα δάση μέ γιγαντιαία δένδρα. Ἐνῶ στήν Κεντρική ὑπάρχει τροπική βλάστηση (φοίνικες, κακαόδενδρα, ζαχαροκάλαμο κλπ.). Ἡ Ἀμερικῇ εἶναι πατρίδα δυό σπουδαίων φυτῶν: τῆς πατάτας ποῦ μᾶς ἤλθε άπό τή Χιλή καί τοῦ άραβοσίτου τοῦ όποίου πατρίδα εἶναι ή Παραγουάη. Ἀπό τά άγρια ζῶα ζοῦν ό πούας (Ἀμερ. λέων), ό λαγουάρος, ή άρκοῦδα, ό πίθηκος κλπ. Τά ζῶα καί φυτά τῆς Βορ. Ἀμερικῆς μοιάζουν μέ τῆς Εὐρώπης, γιατί καθῶς λένε ἦταν κάποτε ένωμένες, ένῶ τῆς Νοτίου διαφέρουν, γιατί ἦταν άπομονωμένη.

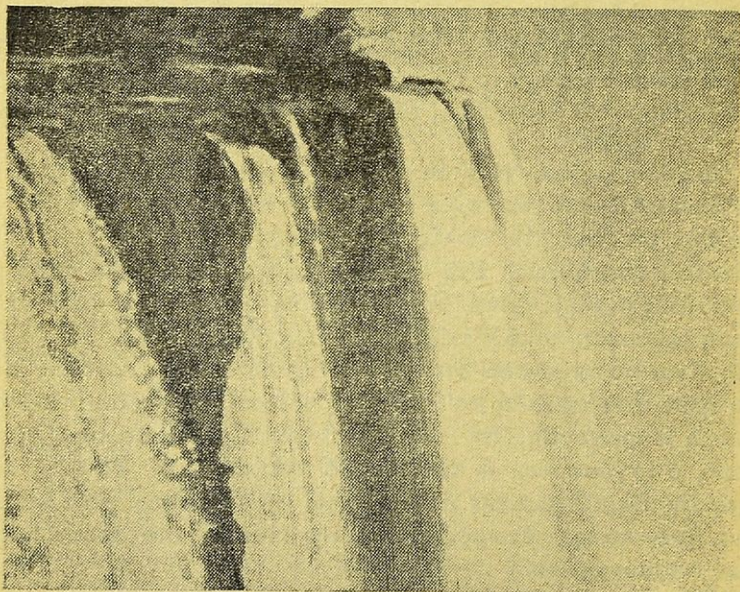
Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμός άνέρχεται σέ 250 έκατ. κατοίκους έκ τών όποίων τά 70 έκατοστά εἶναι λευκοί καί οἱ ὑπόλοιποι Ἐρυθρόδερμοι, νέγροι καί μιγάδες.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἡ Βόρ. Ἀμερικῇ εἶναι τό σπουδαιότερο τμήμα τῆς Ἀμερικῆς, γιατί ἐδῶ ὑπάρχουν τά σπουδαιότερα καί τά πιό πολιτισμένα κράτη.

Ἑκταση, Ὅρια καὶ Πληθυσμός. Ἡ ἑκτασή της εἶναι 19,5 ἑκατ. τ.χ. ὁ δὲ πληθυσμὸς ἀνέρχεται σὲ 160 ἑκατ. κατοίκους. Πρὸς Β. βρέχεται ἀπὸ τὸν Βόρ. παγωμένον ὠκεανόν, ἐδῶ εἶναι ὁ Βερλίγγειος πορθμὸς ποὺ τὴν χωρίζει ἀπὸ τὴν Ἀσία. Πρὸς Ν. βρέχεται ἀπὸ τοὺς δύο μεγάλους ὠκεανούς καὶ στὸ στενώτερο μέρος της συνορεύει μὲ τὴν Κεντρικὴ Ἀμερικὴ. Πρὸς Α. βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ Δ. ἀπὸ τὸν Εἰρηνικόν.

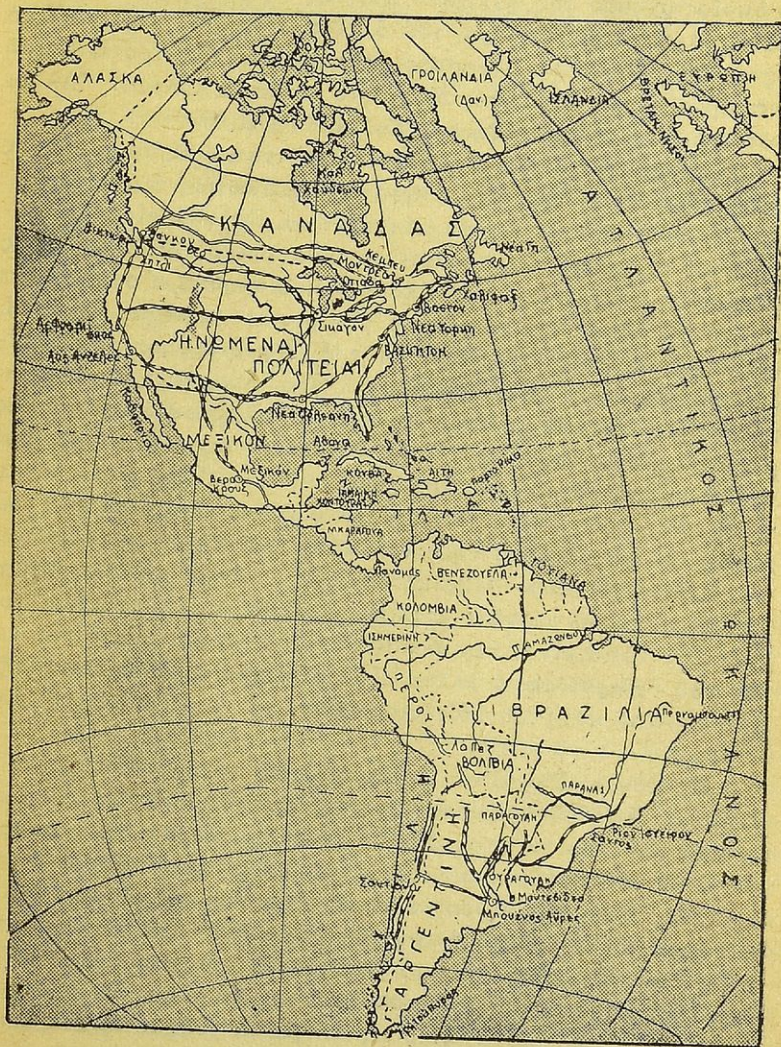
Ἑδαφος. Ἡ Βόρ. Ἀμερικὴ στὸ δυτικὸ της μέρος διασχίζεται ἀπὸ δύο μεγάλες ὀροσειρὲς τὰ *Βραχώδη ὄρη*, τῶν ὁποίων ἡ

Καταράκτες τοῦ Νιαγάρα

ψηλότερη κορφή *Μάκ Κίνλεϋ* εἶναι 6.250 μ. καὶ τὴ *Σιέρρα Νεβάδα*. Ἀνατολικά εἶναι τὰ Ἀπαλάχια. Ἀνάμεσα στὰ Βραχώδη καὶ τὰ Ἀπαλάχια ξανοίγεται μιὰ μεγάλη καὶ εὐφορὴ πεδιάδα ποὺ τὴν διαρρέουν πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, τῶν ὁποίων ὁ σπουδαιότερος εἶναι ὁ Μισισσιππὴς, ὁ μεγαλύτερος ποταμὸς τοῦ κόσμου, μὲ τοὺς παραποτάμους του, τῶν ὁποίων ὁ σπουδαιό-

τερος είναι ο **Μισσουρις**. Στο βόρειο μέρος της πεδιάδος αυτής είναι πέντε μεγάλες λίμνες, ή **Μιτσιγκαν**, ή **Όντάριο**, ή

ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΧΑΡΤΗΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Γιοϋρον, ή **Άνω Λίμνη**, και ή **Ήρι**. Οί λίμνες αὐτὲς συνδέονται μεταξύ τους και σχηματίζουν τὸν ποταμὸ **Άγ. Δαυρέντιο**, ὁ ὁποῖος μεταξύ τῆς Ὀντάριο και τῆς Ήρι σχηματίζει τοὺς καταρράκτας τοῦ **Νιαγάρα**, τοῦ ὁποῦ τοῦ τὰ νερὰ πέφτουν ἀπὸ ὕψους 50 μ. και κινοῦν ἐργοστάσια παραγωγῆς ἡλεκτροφωτισμοῦ γιὰ τὴν κίνηση σιδηροδρόμων και τὸ φωτισμὸ πόλεων. Άλλοι ποταμοὶ εἶναι ὁ **Μακένζης**, ὁ **Κολοράδο** και ἄλλοι.

Χερσόνησοι - νησιά - κόλποι. Ἡ Ἀνατολική παραλία τῆς τελειώνει πρὸς Β. στὴ χερσόνησο τῆς **Ν. Σκωτίας** ἡ ὁποία περιβάλλει τὸν κόλπον τοῦ **Άγ. Δαυρεντίου**. Πρὸς Ν. εἶναι ἡ χερσόνησος **Φλωρίδος** ποὺ κλείνει τὸν κόλπο τοῦ **Μεξικοῦ**. Πρὸς Δ. εἶναι ἡ χερσόνησος τῆς **Ἀλάσκας** ποὺ πλησιάζει στὴν Ἀσία ἀπ' τὴν ὁποίαν τὴν χωρίζει ὁ **Βερίγγειος** πορθμός. Πρὸς Ν. εἶναι ἡ μακρουλή χερσόνησος τῆς **Καλιφορνίας** ποὺ σχηματίζει τὸν κόλπο τῆς **Καλιφορνίας**. Ἡ Βόρ. παραλία τῆς Ἀμερικῆς σχηματίζει τὸν μεγάλον κόλπον τοῦ **Οὐδσωνος** και πολλὰς μικρὰς χερσονήσους. Πρὸς τὴν παραλία αὐτὴ ὑπάρχουν και πολλὰ νησιά, τὰ περισσότερα τῶν ὁποίων εἶναι ἀκατοίκητα, γιὰτὶ πλησιάζουν πρὸς τὸ Βόρ. Πόλο. Ἐδῶ εἶναι και ἡ **Γροιλανδία**, τὸ μεγαλύτερο νησί τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Αὐστραλία.

Κλίμα. Ἡ Βόρ. Ἀμερικὴ δὲν ἔχει παντοῦ τὸ ἴδιο κλίμα. Στὰ βόρεια ποὺ περνᾷ ὁ Πολικὸς κύκλος τὸ κλίμα εἶναι ψυχρό. Στὰ νότια εἶναι θερμὸ και ἀνάμεσα ποὺ περνᾷ ὁ τροπικὸς τοῦ **Καρκίνου** τὸ κλίμα εἶναι εὐκρατο. Στὰ παράλια τῆς Καλιφορνίας και τοῦ Μεξικοῦ τὸ κλίμα μοιάζει μὲ τῆς Ἑλλάδος.

Προϊόντα. Στὴ Βόρ. Ἀμερικὴ εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη ἡ γεωργία. Στὶς εὐφορες πεδιάδες τοῦ Καναδᾶ και τῶν Ἡν. Πολιτειῶν εὐδοκιμοῦν ὅλα τὰ εἶδη τῶν σιτηρῶν και τῶν ὀσπρίων. Στὰ νότια εὐδοκιμοῦν τὸ ζαχαροκάλαμο, τὸ βαμβάκι και ὁ καπνός. Στὴν Καλλιφόρνια παράγονται παντὸς εἶδους ἐκλεκτὰ φρούτα (ἀχλάδια, μῆλα, σταφύλια κλπ.). Ἀπ' τὰ ἀπέραντα δάση τῶν Βραχωδῶν ὀρέων ἐξάγεται ἄφθονη ξυλεία. Καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Κοπάδια μὲ χιλιάδες πρόβατα, γίδια, ἄλογα, χοίρους και βόδια τρέφονται στὶς ἀπέραντες πεδιάδες τῆς.

Πολιτικὴ Διαίρεση

Ἡ Βόρ. Ἀμερικὴ περιλαμβάνει: 1) τὰς *Ἠνωμένας Πολιτείας*, 2) τὸ *Μεξικὸν* καὶ 3) τὴν *Βρετανικὴ Ἀμερικὴ* (Καναδάς, Νέα Γῆ, Λαβραδὸρ).

ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

Αἱ Ἠν. Πολιτεῖαι εἶναι τὸ σπουδαιότερον κράτος τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἓνα ἀπ' τὰ ἰσχυρώτερα κράτη τοῦ κόσμου. Εἶναι μιὰ χώρα ἡ ὁποία μέσα σὲ λίγα χρόνια ἔκαμε μεγάλας προόδους στὴ γεωργίᾳ, τῇ βιομηχανίᾳ, τὸ ἐμπόριο καὶ γενικὰ στὸν πολιτισμό. Σήμερα θεωρεῖται ἡ πλουσιώτερη, ἡ πιὸ πολιτισμένη καὶ ἡ πιὸ εὐτυχισμένη χώρα τοῦ κόσμου. Ἀποτελεῖ ὁμοσπονδίαν 48 πολιτειῶν, πού κάθε μία ἔχει δικό της κυβερνήτη καὶ δικούς της νόμους καὶ ὅλες μαζί κάνουν τὴν πλουσιωτάτη καὶ ἰσχυρωτάτη Δημοκρατίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς. Ἡ σημαία της ἔχει 48 ἀστέρια πού συμβολίζουν τίς 48 πολιτεῖες της.

Θέση καὶ Ὅρια. Αἱ Η. Π. πιάνουν τὸ κεντρικὸ τμήμα τῆς Β. Ἀμερ. καὶ ὀρίζονται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Καναδά, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

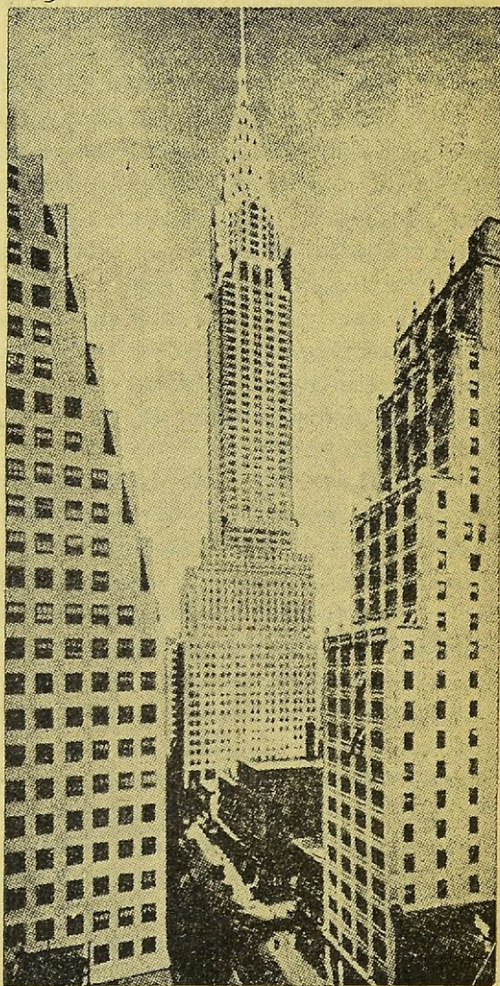
Ἐκτασὴ καὶ Πληθυσμός. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 7.839.000 τ.χ. ὁ δὲ πληθυσμὸς της ἀνέρχεται σὲ 130 ἑκατ. κατοίκους.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῶν Η. Π. διασχίζεται ἀπὸ δύο μεγάλες ὀροσειρὰς πού ἐκτείνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Δυτικὰ εἶναι ἡ ὀροσειρὰ τῶν *Κορδιλλιεράων* μετὰ τὰ *Βραχώδη*, τὴ *Σιέρρα Νεβάδα* καὶ τὰ ὄρη τῶν *Καταρακτιῶν*. Ἡ ἄλυσίδα αὕτη τῶν ὀρέων τελειώνει Ν.Δ. σὲ μεγάλες παράκτιες πεδιάδες. Ἀνατολικά βρίσκεται ἡ ὀροσειρὰ τῶν *Ἀπαλάχιων*. Ἀνάμεσα στὰ Βραχώδη καὶ τὰ Ἀπαλάχια ἀπλώνεται ἡ μεγάλη πεδιάδα τοῦ Μισισιπὶ πού ἀρχίζει ἀπ' τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ καὶ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Βορ. Παγωμένου ὠκεανοῦ, πέρα ἀπ' τὰ σύνορα τῶν Η.Π., καλύπτει δὲ τὴ μισὴ περίπου ἔκτασιν τῶν Η.Π. Ἡ πεδιάδα αὕτη εἶναι εὐφορωτάτη καὶ διαρρέεται ἀπ' τὸ Μισισιπὶ καὶ τοὺς παραποτάμους του.

Κόλποι καὶ νησιά. Στὴ Β.Α. παραλία τοῦ Ἀτλαντικοῦ

σχηματίζονται πολλοί δρμοι πού ἐξυπηρετοῦν τὴ ναυτιλία καὶ τὸ ἐμπόριο, οἱ σπουδαιότεροι δὲ εἶναι τοῦ *Τσάργλεσιον*, τῆς *Σαβάνας* καὶ τοῦ κόλπου τοῦ *Μεξικου*. Στὰ παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ εἶναι ὁ κόλπος τοῦ *Ἀγ. Φραγκίσκου* καὶ ὁ δρμος τοῦ *Σάν Ντιέγκο*. Ἀπὸ τὰ νησιὰ τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἡ *Μακρὰ* νῆσος πού με τὸν ὀμώνυμο πορθμὸ τῆς ἐξυπηρετεῖ τὴ Ν. Ὑόρκη καὶ στὴν παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ ἡ ὁμάδα τῶν νησιῶν τῆς *Ἀγ. Βαρβάρας*.

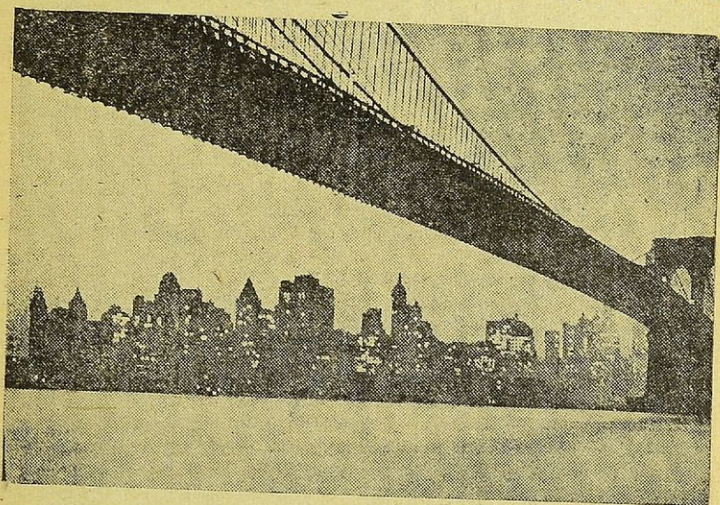
Ποταμοὶ καὶ λίμνες. Αἱ Η. Π. ἔχουν τοὺς μεγαλύτερους ποταμοὺς καὶ τὶς μεγαλύτερες λίμνες τοῦ κόσμου, πού χρησιμεύουν στὴ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριο. Ὁ σπουδαιότερος ὅλων εἶναι ὁ Μισισσιπής ὁ ὅποιος σ' ὅλο τὸ μῆκος του (5.000 χιλ.) εἶναι πλωτὸς καὶ ἀποτελεῖ τὴ σπουδαιότερη ποταμία συγκοινωνιακὴ ἀρτηρία τοῦ κόσμου καὶ οἱ παραπόταμοί του

Οὐρανοξύστες στὴν Ν. Ὑόρκη

Μισούρης, *Ὁχάι'ο*, *Ἀρκάνσας* καὶ ἄλλοι, πολλοὶ τῶν ὁποίων

είναι επίσης πλωτοί." Άλλοι σπουδαίοι ποταμοί που είναι επίσης πλωτοί, είναι ο *Σακραμέντο*, ο *Κολοράδο* και ο *Σάν Ζοακίν*. Οί σπουδαιότερες λίμνες είναι πέντε, ή *Μίσιγκαν*, ή *Γιοϋρον*, ή *"Ηρ"*, ή *"Οντάριο* και ή *"Ανω Λίμνη*. Οί λίμνες αυτές με τεχνητά έργα ενώνουν την κοιλάδα του Μισισσιπή με τόν Άτλαν-

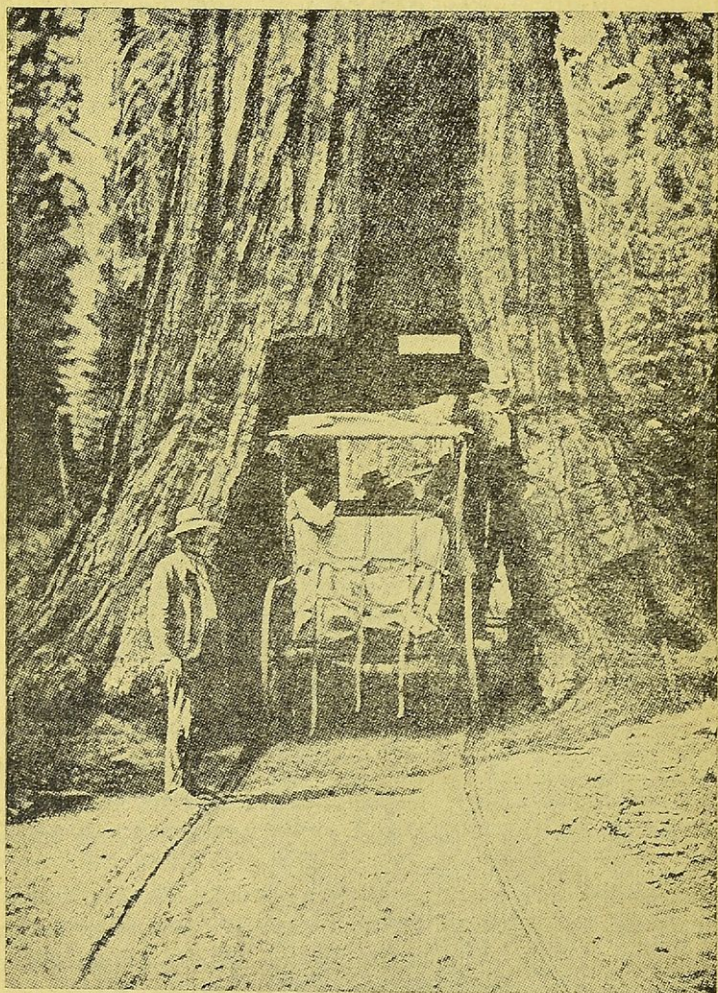

Ἡ γέφυρα τοῦ Μπρούκλιν καὶ οἱ οὐρανοξύστες τῆς Ν. Ὑόρκης ὅπως φαίνονται τὴν νύκτα

τικό. Μεταξύ τῆς Ἡρι καὶ τῆς Ὀντάριο σχηματίζονται οἱ περίφημοι καταρράκτιες τοῦ Νιαγάρα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς λίμνες αὐτὲς εἶναι καὶ χιλιάδες ἄλλες, μερικὲς τῶν ὁποίων ἔχουν ἄλμυρό νερό.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας παρουσιάζει πολλὲς ποικιλίες καὶ ἡ θερμοκρασία μεταβάλλεται καὶ 30° βαθμοὺς κάποτε. Καμμιά ἄλλη χώρα δὲν ἔχει τόσο εὐμετάβλητο καιρό. Πάντως τὸ καλοκαίρι εἶναι πολὺ ζεστὸ καὶ ὁ χειμῶνας πολὺ κρύος. Μόνο ἡ παραλία τῆς Καλιφορνίας ἔχει γλυκὸ κλίμα, σὰν τῆς πατρίδος μας.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Ἡ βλάστηση εἶναι πλουσιωτάτη, ὑπάρχουν περὶ τὰ 400 εἶδη δένδρων, τὰ περισσότερα τῶν ὁποίων δὲν ὑπάρχουν στὴν Εὐρώπη. Ἐκ τῶν ἀγρίων ζώων ζοῦν ἡ ἀρκού-

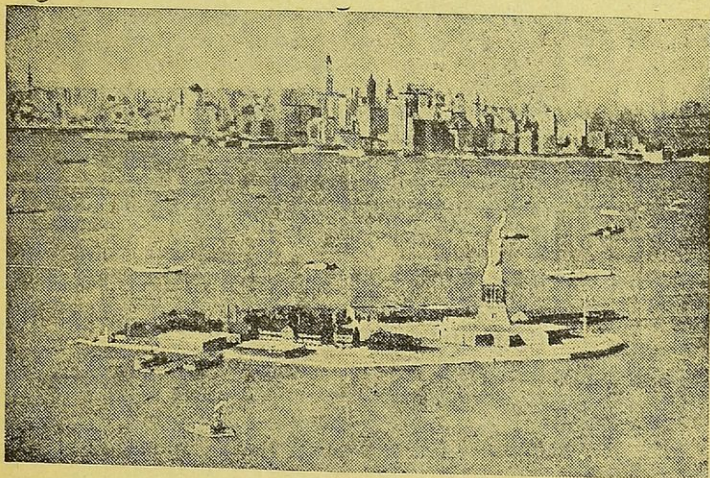
Τοϋννελ δια μέσου ενός δένδρου στην Καλλιφόρνια

δα, ο λύκος, ή άλεποϋ, ή έλαφος, τὸ ζαρκάδι καί άλλα. Ἐπει-
δη πολλὰ εἴδη ζῶων κινδυνεύουν νὰ ἐκλείψουν, οἱ Ἀμερικ-
ανοὶ ἐδημιούργησαν τὸ *ἐθνικὸν δάσος*, μιὰ ἔκταση 10.000 τ.χ.
περίπου, ὅπου βρλόκουν καταφύγιον ὅλα τὰ ζῶα, γιατί ἐκεῖ

ἀπαγορεύεται τὸ κυνήγιον. Τὴν ἔκταση αὐτὴ διαρρέει ὁ ποταμός **Ῥέλλωστον**, ποὺ ἔχει δώσει τὸ ὄνομά του στὴν περιοχή. Στὸ **Ῥέλλωστον Πάρεμ** ὑπάρχουν καὶ πολλὰς λίμνες, τῶν ὁποίων σπουδαιότερα εἶναι ἡ **Ῥέλλωστον**, ποὺ βρίσκεται σὲ ὕψος 2360 μ. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν καὶ ἔχει ἐμβαδὸν 350 τ.χ. Ἐδῶ ὑπάρχουν καὶ πολλὰ ἐνεργὰ ἡφαίστεια καὶ θεαμοπίδακες γνωστοὶ μὲ τὸ ὄνομα **Γκέ'υ ξερ**.

Ο ἰ κ ο ν ο μ ι κ ῆ ζ ω ῆ

Γεωργία - Κτηνοτροφία. Ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη στὶς Η.Π. γιατί τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορώτατο καὶ ἀρδεύεται καλὰ. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι σιτηρά, βαμβάκι, καπνός, ρύζι, ζάχαρη, φρούτα καὶ ἄφθονη ξυλεία. Ἐπικρατεῖ δὲ ἡ

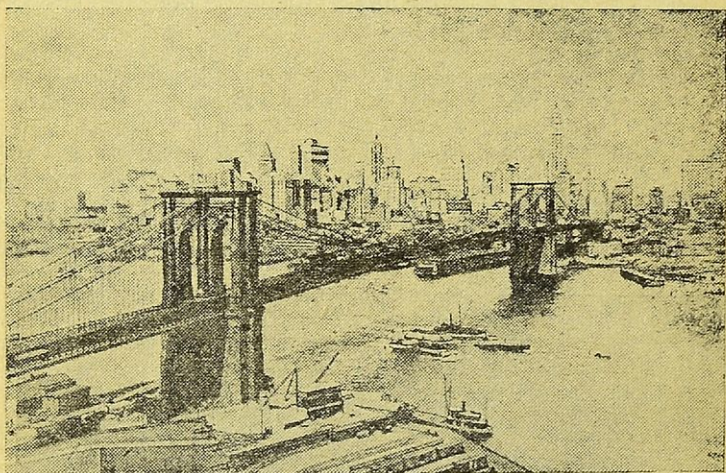

Ἡ νησίδα Μπέντλω μὲ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας στὴν Ν. Υ.

μεγάλῃ καλλιέργειᾳ· ὑπάρχουν κτήματα πολλῶν ἑκατοντάδων χιλιομέτρων, ἰδίως στὴν εὐφορωτάτῃ κοιλάδα τοῦ Μισισσιππὶ.

Ἐδῶ τὸ ἔδαφος εἶναι παρθένον καὶ ἡ γῆ ἀποδίδει περισσότερα ἀπ' τὴν Εὐρωπαϊκὴν. Γιαυτὸ ὁ Ἀμερικανὸς γεωργὸς πλουτίζει χωρὶς μεγάλες φροντίδες, ἐνῶ ὁ Εὐρωπαῖος καλλιεργεῖ

έντατικά χωρίς μεγάλα κέρδη. Καί ἡ κτηνοτροφία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη, γιατί ὑπάρχουν ἀπέραντα βοσκοτόπια. Ἐδῶ δὲν εἶναι σπάνιο νὰ ἴδῃς κοπάδια μὲ 10.000 βόδια. Τὰ κοπάδια αὐτὰ βόσκουν ἐλεύθερα καὶ ἐπιβλέπονται ἀπὸ ἔφιππους βοσκούς, τοὺς περίφημους «κάου - μπόυς», μέχρις ὅτου ὁδηγήθουν

Ἀποφικ τῆς Ν. Ὑόρκης μὲ τὴν γέφυρα τοῦ Μπρούκλιν

στὰ μεγάλα σφαγεῖα τοῦ Σικάγου ἢ τοῦ Κάνσας Σίτυ, ὅπου ὑπάρχουν μεγάλα ἐργοστάσια κονσερβῶν.

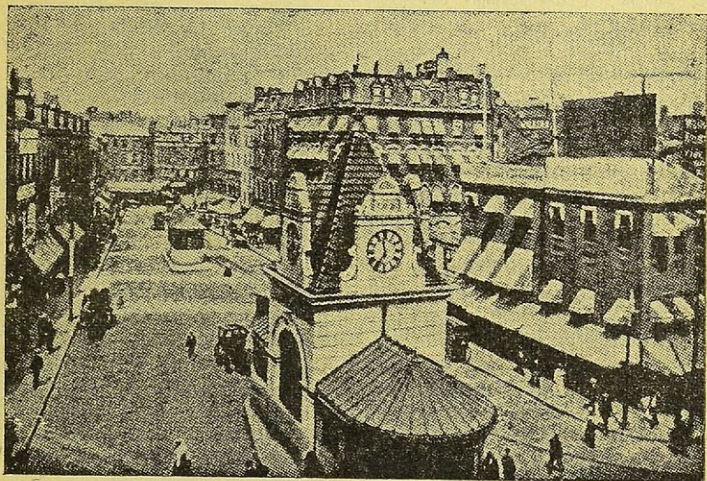
Ἐμπόριο - Βιομηχανία. Αἱ Η.Π. εἶναι μιὰ ἀπ' τὶς ἐμπορικώτερες χώρες τοῦ κόσμου, τὸ εἰσαγωγικὸν καὶ τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον εἶναι ζωηρότατον. Στὴ βιομηχανία αἱ Η.Π. κατέχουν τὴν πρώτη θέση. Ὑπάρχουν χιλιάδες ἐργοστάσια παντὸς εἶδους. Περισσότερον ἀνεπτυγμένες εἶναι οἱ βιομηχανίες αὐτοκινήτων, χημικῶν προϊόντων, ὑφαντουργία, κονσερβοποιΐα κλπ.

Ὅρυκτὸς πλοῦτος. Τὸ ἔδαφος εἶναι πλούσιο σὲ ὄρυκτά. Ὑπάρχουν πλούσια ὄρυχεῖα σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, κασιτέρου, ἀνθρακωρυχεῖα κλπ. Ἐχει ἐπίσης τὴν μεγαλύτερη παραγωγή πετρελαίου ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον.

Συγκοινωνία. Αἱ Η.Π. ἔχουν τὴν τελειότερη συγκοινωνία ἀπ' ὅλες τὶς χώρες τοῦ κόσμου. Μεγάλον σιδηρ. δίκτυο, πολλοὺς

αυτοκινητόδρομους, αεροπορική συγκοινωνία και ατμοπλοϊκή.

Κάτοικοι. Οί κάτοικοι τῶν Η.Π. ἀνήκουν σ' ὅλες τὶς φυλὲς τοῦ κόσμου. Ἡ φήμη τοῦ μεγάλου φυσικοῦ πλούτου τῆς χώρας ἔκαμε νὰ τρέξουν ἐκεῖ ἑκατομμύρια μετανάστες ἀπ'ὸλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου πρὸς εὐρεσιν τύχης. Γιαὐτὸ ὁ πληθυσμὸς τῆς μέσα σὲ λίγα χρόνια αὐξήθηκε πολὺ ὥστε ἐνῶ τὸ 1900

Ἡ πλατεῖα τῶν σχολείων στὴ Βοστώνη

ἦταν 76 ἑκατ., σήμερα εἶναι σχεδὸν διπλάσιος. Τόση μάλιστα ἦταν ἡ συρροὴ ξένων, ὥστε ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνηση ἀναγκάσθηκε νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴ μετανάστευση. Οἱ περισσότεροι μετανάστες ἑξαμερικανίζονται. Ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς εἶναι ἐργατικὸς καὶ πρακτικὸς. Οἱ νόμοι εἶναι αὐστηροὶ καὶ τοὺς σέβονται ὅλοι. Ἀγαποῦν πολὺ τὴ μεγάλη τους πατρίδα καὶ εἶναι ὑπερήφανοι γι'αυτή.

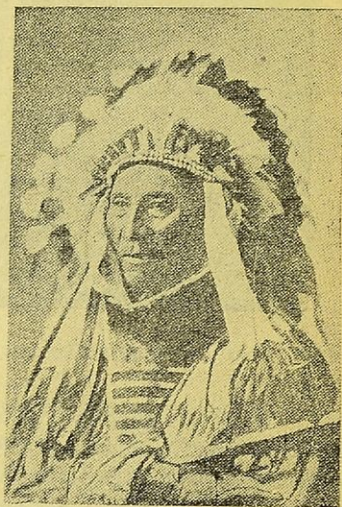
Πόλεις. Πρῶτ. εἶναι ἡ *Οὐάσιγκτων* (560.000 κατ.). Ἄλλες πόλεις εἶναι ἡ *Ν. Ὑόρκη*, ἡ μεγαλύτερη πόλη τοῦ κόσμου (10 ἑκατ. κάτοικοι). Ἐδῶ θαυμάζει κανεὶς τοὺς τεράστιους οὐρανοξύστες μὲ 80 - 90 πατώματα, πὺ καθένας εἶναι μιὰ δλόκληρη μικρὴ πόλη μὲ ὅλα τὰ ἀπαραίτητα καταστήματα (μπα-

κάλικα, κουρεϊα, μανάβικα κλπ.). "Άλλο αξιοθέατο είναι ή περίφημη κρεμαστή γέφυρα του *Μπροϋκλιν*. *Σιάγον* (3,5 εκατ. κάτοικοι), *Φιλαδέλφεια* (2 εκατ. κάτοικοι), *Άγ. Φραγκίσκος* (600.000), *Λός Άντζελες* (1,5 εκατ.), *Βοσιώνη* κλπ.

Θρησκεία. Οί περισσότεροι Άμερικανοί είναι Διαμαρτυρόμενοι, περί τὰ 20 εκατ. Καθολικοί καί οί ἄλλοι ἀνήκουν σέ διάφορες θρησκείες.

Πολίτευμα. Όμοσπονδιακή Δημοκρατία.

Σύντομη Ίστορία τῶν Η. Π. Οί Ιθαγενεῖς τοὺς ὁποίους βρῆκε ὁ Κολόμβος ἦσαν οί Έρυθρόδερμοι ἀπ' τοὺς ὁποίους δὲν ζοῦν σήμερα παρὰ 300,000 ἀποτραβηγμένοι στὰ Βραχώδη ὄρη κοντὰ στὰ σύνορα τοῦ Καναδά καί ζῶντες ἀπὸ τὸ κυνήγι. Ὁ ἀποικισμὸς τῶν Εὐρωπαίων ἄρχισε μετὰ ἓνα αἶώνα. Πρῶτοι ἔκσμαν ἀποικία οί Ἰσπανοί καί ὕστερα οί Ἀγγλοι κατέλαβον τὴ χώρα καί τὴν ἔκσμαν Ἀγγλικὴ ἀποικία. Ἀργότερα οί κάτοικοι ἐπανεστάτησαν καί ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν τους. Ἐκσμαν καί ἄλλους νικηφόρους πολέμους κατὰ τῶν Ἰσπανῶν καί τοῦ Μεξικοῦ. Τὸ 1821 ἔγινε ἐμφύλιος πόλεμος μετὰξὺ Βορείων καί Νοτίων στὸν ὁποῖον ἐνίκησαν οί Βόρειοι. Στὸν πρῶ-

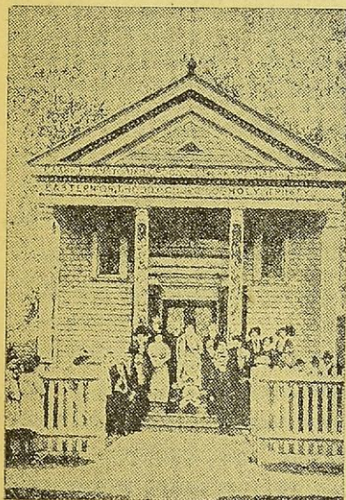

Έρυθρόδερμος τῆς Ἀμερικῆς

τον παγκόσμιον πόλεμον πολέμησαν κατὰ τῶν Γερμανῶν καί τῶν συμμάχων τους. Εἰς δὲ τὸν τελευταῖον πόλεμον συνετέλεσαν πολὺ στὴ νίκη τῶν συμμάχων. Σήμερα ἡ Ἀμερικὴ εἶναι τὸ πλουσιώτερο καί τὸ ἰσχυρώτερο κράτος τοῦ κόσμου καί βοηθεῖ τὴν Εὐρώπῃ διὰ νὰ συνέλθῃ ἀπ' τὶς καταστροφές. Ἰδιαιτέρως βοηθάει τὴν πατρίδα μας, γιὰ τοῦτο πρέπει νὰ τοὺς εὐγνωμονοῦμε.

Οἱ Ἑλληνες τῆς Ἀμερικῆς

Ὁ Ἑλληνισμός τῆς Ἀμερικῆς ὑπερβαίνει τίς 500.000 καὶ εἶναι ἀπ' τὰ πιὸ ἐργατικά καὶ τὰ πιὸ προοδευτικά στοιχεῖα,

Ὁ ἀρχαιότερος τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλληνικῶν ναῶν (Ἁγία Τριάς) ἐν Νέᾳ Ὀρλεάνῃ

γιαυτὸ οἱ Ἀμερικανοὶ τοὺς ἀγαποῦν ἰδιαιτέρως. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι ἐγκατεστημένοι καλὰ καὶ εἶναι πλούσιοι, ἄλλοι ἐργάζονται σὲ ἐργοστάσια ἢ ἄλλες ἐργασίες. Ἔχουν ἀνθοῦσες Ἑλληνικὲς κοινότητες καὶ διατηροῦν Ἑλλήνων σχολεῖα καὶ ἐκκλησίες. Ὅλοι ὅμως δὲν ξεχνοῦν τὴν μητέρα πατρίδα καὶ τὴν βοηθοῦν στὶς δύσκολες στιγμὲς τῆς. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς Κατοχῆς εἶχαν κάμει μιὰ θαυμασία ὀργάνωση, τὴν «ἑλληνικὴ πολεμικὴ περίθαλψη» καὶ μέσῳ τοῦ Δ.Ε.Σ. μᾶς ἔστειλαν πολλὰ τρόφιμα, χωρὶς τὰ ὁποῖα δὲν θὰ μπορούσαμε νὰ ζήσουμε καὶ τώρα ἐξακολουθοῦν νὰ βοηθοῦν τὴν πατρίδα.

ΚΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ Η. Π.

Αἱ κτήσεις τῶν Η.Π. βρίσκονται στὴν Ἀμερικανικὴ ἡπειρὸ καὶ στὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανό. Στὴν Ἀμερικὴ εἶναι ἡ χρυσοφόρος **Ἀλάσκα**, μιὰ κατάψυχη χερσόνησος, ποὺ βρίσκεται στὸ βορειότερο μέρος τῆς Ἀμερικῆς κοντὰ στὸ Βερίγγειο πορθμύ. Τὸ **Πόρτο-Ρίκο**, αἱ **Παρθέναι νῆσοι** καὶ ἡ **διώρυγα τοῦ Παναμᾶ**. Στὸν Εἰρηνικὸ δὲ αἱ **Φιλιππῖναι**, ἡ **Χαβάη**, ἡ **Γκουάμ** καὶ ἡ Ἀμερ. **Σαμόα**. Ὅλες μαζί ἔχουν ἑκτασὴ 2 ἑκατ. τ.χ. καὶ 15 ἑκατ. κατοίκους.

Μ Ε Ξ Ι Κ Ο Ν

Τὸ Μεξικὸ εἶναι γνωστὸ γιὰ τὸν πολιτισμὸ τῶν ἀρχαίων κατοίκων του τῶν **Ἀζτέκων** καὶ γιὰ τὶς συχνὰς ἐπαναστάσεις του.

Ἑκταση - **Ὅρια** - **Πληθυσμός**. Ἡ ἑκτασή του εἶναι 2 ἐκ. τ.χ. καὶ ὁ πληθυσμὸς του 18 ἐκατ. κάτοικοι. (Βρῆτε στὸ χάρτη μὲ ποιὰς χώρες συνορεύει).

Ἑδαφος. Τὸ Μεξικὸ εἶναι ἓνα μεγάλο ὁροπέδιο καὶ διασχίζεται ἀπὸ δύο μεγάλες ὁροσειρὰς Δυτικὰ καὶ Ἀνατολικὰ, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ **Σιέρρα** - **Μάντρε** εἶναι συνέχεια τῶν Κορδιλλιερώων καὶ ἔχει ὕψος 5.000 μ. Ἀνάμεσα εἶναι ἡ ὁμορφὴ κοιλάδα τοῦ Μεξικοῦ ποῦ ἔχει πολλὰς λίμνες καὶ διαρρέεται ἀπ' τοὺς ποταμοὺς **Ρίο** - **Γκράντε** καὶ **Ρίο** - **ντὲ** - **Δέρμα** ποῦ εἶναι πλωτοί. Λιμάνια ἔχει τὸ **Βέρα Κρουζ** καὶ τὸ **Ταμπίκο**.

Κλίμα. Στὰ παράλια εἶναι ὑγρὸ καὶ ἀνθυγιεινὸ καὶ στὸ ἐσωτερικὸ εὐκρατο μὲ πολλὰς βροχὰς.

Προϊόντα. Ἀραβόσιτος, ἡ κυριώτερα τροφή τῶν κατοίκων, σιτάρι, ρύζι, καπνός, καφές, ζαχαροκάλαμο, ἐσπεριδοειδῆ καὶ μεγάλη κτηνοτροφία. Εἶναι πλούσιο σὲ ὀρυκτά. Ἔρχεται πρῶτο στὸν κόσμον στὴν ἐξαγωγή ἀργύρου, ἐξάγει ἐπίσης χρυσόν, μόλυβδον, ψευδάργυρον, ὕδράργυρον καὶ μεγάλες ποσότητες πετρελαίου.

Συγκοινωνία. Ἑλλιπής.

Θρησκεία. Καθολικὴ.

Πολίτευμα. Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία.

Κάτοικοι. Κατὰ τὸ 1)10 Εὐρωπαῖοι καὶ κατὰ 9)10 Ἰνδοί, οἱ ὅποιοι διαίρουνται στοὺς πολιτισμένους (πουμεμπλα), ποὺ ἔχουν μόνιμη κατοικίαν, καὶ τοὺς νομάδες ποὺ γυρίζουν ἀπὸ τόπο σὲ τόπο καὶ δουλεύουν στὰ κτήματα τῶν μεγάλων γαιοκτημόνων. Ἐπίσημη γλῶσσα ἡ Ἰσπανικὴ.

Πόλεις. Πρωτ. **Μεξικόν**. Ἄλλες πόλεις **Πουέμπλα**, **Βέρα Κρουζ**.

Σύντομη ἱστορία τοῦ Μεξικοῦ. Πολὺ πρὶν τῆς εἰσβολῆς τῶν Εὐρωπαίων, στὸ Μεξικὸ κατοικοῦσαν διάφορες φυλὰς Ἰθαγενῶν, ἡ σπουδαιότερα τῶν ὁποίων οἱ **Ἀζτέκοι** εἶχαν ἀναπτύξει σπουδαῖον πολιτισμὸν τοῦ ὁποίου τὰ λείψανα σώζονται ὡς σήμερα. Οἱ Ἰσπανοὶ κατέλαβον τὸ Μεξικὸ τὸ 1521 καὶ ἐκυ-

ριάρχησαν επί τρεις αιώνες. Ἐναντίον τῶν Ἰσπανῶν ἔκαμαν πολλές ἐπαναστάσεις οἱ Μεξικανοὶ καὶ τέλος τὸ 1822 κατώρθωσαν νὰ ἀπελευθερωθοῦν. Οἱ Μεξικανοὶ εἶναι λαὸς ὑπερήφανος καὶ γενναῖος καὶ ἀγαπᾷ πολὺ τὴν ἐλευθερίαν.

Βρεττανικὴ Ἀμερικὴ

1) ΚΑΝΑΔΑΣ

Ὁ Καναδᾶς εἶναι μιὰ πολιτισμένη χώρα μὲ ἀνεπτυγμένη γεωργία καὶ βιομηχανία καὶ ὀνομαστή γιὰ τὰ ἀπέραντα δάση της.

Ὅρια - Ἐκταση - Πληθυσμός. Βρίσκεται στὸ βόρειο μέρος τῆς Βορ. Ἀμερικῆς, ἔχει ἔκταση 9,2 ἑκατ. τ.χ. καὶ πληθυσμὸν 11 ἑκατ. κατοίκους. (Βρῆτε στὸ χάρτη μὲ ποιὲς χώρες συνορεύει).

Ἔδαφος. Ἀνατολικά εἶναι ἓνα ὁροπέδιο ποὺ εἶναι προέκταση τῶν Ἀπαλαχίων τῶν Η.Π. καὶ δυτικά ἄλλο ὁροπέδιο ποὺ εἶναι προέκταση τῶν Βραχωδῶν ὄρεων. Καὶ στὴ μέση ἀπέραντες κυματοειδεῖς πεδιάδες, οἱ ὁποῖες μποροῦν νὰ διαιρεθοῦν στὴν περιοχὴ τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ ποταμοῦ Μακένζη ὅπου ὑπάρχουν μεγάλα παρθένα δάση καὶ τὴν περιοχὴ τῶν λιμνῶν ποὺ εἶναι ὁ σιτοβολῶνας τοῦ Καναδᾶ καὶ ἀκμάζει ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ἀλιεία. Ἐκτὸς ἀπὸ τίς περιοχὲς αὐτὲς ὑπάρχουν καὶ πολυάριθμα νησιά καὶ χερσόνησοι κοντὰ στὸ Βόρ. Πόλο, ποὺ εἶναι διαρκῶς σκεπασμένα ἀπὸ πάγους καὶ δὲν κατοικοῦνται παρὰ ἀπὸ λίγους Ἑσκιμῶους καὶ φαλαינוκουηγούς. Τὸ ψηλότερο βουνὸ εἶναι τὸ *Δόγκαν* (6050 μ.).

Ποταμοὶ καὶ λίμνες. Κανένα ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου δὲν ἔχει τόσους ποταμοὺς καὶ τόσες λίμνες ὅσες ὁ Καναδᾶς. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ *Μακένζης*, ὁ *Ἀγ. Λαυρέντιος*, ὁ *Κολούμπια* καὶ ὁ *Νιαγάρας*. Ἀπ' τίς λίμνες οἱ σπουδαιότερες εἶναι οἱ πέντε ποὺ ἀναφέραμε στὶς Η.Π. καὶ ποὺ εἶναι στὰ σύνορα καὶ χιλιάδες ἄλλες μικρότερες.

Παράλια. Ὁ Καναδᾶς ἔχει πολυσχιδεῖς ἀκτὲς καὶ πολλοὺς κόλπους. Ἀπ' αὐτὲς ὅμως ἐλάχιστες εἶναι ἐλεύθερες ἀπὸ τοὺς πάγους. Ἀπ' τοὺς δύο μεγάλους τοῦ κόλπους ὁ μὲν τοῦ

Άγ. Λαυρεντίου είναι ελεύθερος μόνο 5 μήνες το χρόνο, ό δέ τοῦ **Οὔδσωνος** 3 - 4 μήνες το χρόνο.

Κλίμα. Στά βόρεια είναι ψυχρό, στά νότια ήπειρωτικό καί μόνο στίς άκτέσ τοῦ Ἀτλαντικοῦ είναι γλυκό καί εὐχάριστο.

Προϊόντα. Ὁ Καναδάσ παράγει τά περισσότερα σιτηρά άπ' όλες τίς χώρεσ τοῦ κόσμου. Παράγει επίσης άφθονεσ πατάτεσ, κρασί καί ζαχαρότευτλα. Ἔχει μεγάλη κτηνοτροφία, έξάγει άφθονη ξυλεία άπ' τά άπέραντα δάση του καί πολλά όρυκτά (γαϊάνθρακεσ, χρυσόν, άργυρον, νίκελ καί πετρέλαιον).

Βιομηχανία - Ἐμπόριον. Ἔχει μεγάλη βιομηχανία χάρτου, όφαντουργία, κονσερβοποιία καί ζωηρότατον έμπόριον.

Άλιεία καί κυνήγιον. Λόγω τών πολλών ποταμών καί λιμνών καί τών έκτεταμένων παραλίων του, στόν Καναδά είναι πολὺ ανεπτυγμένη ή άλιεία. Άλιεύονται ρέγγεσ, σαρδέλλεσ, βακαλαοί, σολωμοί, φάλαινεσ κλπ. Σπουδαία πηγή πλούτου άποτελεί καί τό κυνήγιον άγρίων ζώων για τό πολύτιμο δέρμα τουσ, που γίνεται στά βόρεια τοῦ Καναδά. Κυνηγοὺν άρκοῦδεσ, τάράνδουσ, κάστορεσ, άλεποῦδεσ κλπ.

Συγκοινωνία. Πολὺ ανεπτυγμένη. Γίνεται με σιδηροδρόμους καί με ποταμόπλοια.

Θρησκεία. Δέν ύπάρχει έπίσημη Θρησκεία, καθένασ πιστεύει ό,τι θέλει.

Πολίτευμα. Ὁ Καναδάσ είναι αὐτοδιοίκητη έπικρατεία τής Βρετ. Αὐτοκρατορίας. Ἀνώτατοσ άρχων είναι ό Γεν. Διοικήτησ τόν όποϊον διορίζει ό βασιλεὺσ τής Ἀγγλίας. Πρωτεύουσα **Ότιάβα** (130.000 κατ.).

Ίστορία. Ὁ Καναδάσ ήταν Γαλ. άποικία αλλά τό 1759 τόν πήραν οί Ἀγγλοι με πόλεμο. Ἀνεξάρτητη χώρα έγινε τό 1905. Οί κάτοικοι είναι 5 έκ. Ἀγγλοι, 2,5 έκ. Γάλλοι καί οί ύπόλοιποι άνήκουν σε διάφορεσ φυλέσ. Στόν Καναδά ζοὺν καί πολλοί Ἑλληνεσ.

2) Ν Ε Α Γ Η

Ἡ Ν. Γή είναι μιὰ μεγαλόνησοσ, δέκατη κατά σειρά άπ' τάσ νήσοὺσ τοῦ κόσμου. Βρίσκεται κοντά στίς άκτέσ τοῦ Κανα-

δᾶ καὶ ἔχει ἔκταση 110.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 300.000 κατοίκους. Τὸ ἔδαφός της μοιάζει μὲ τοῦ Καναδᾶ. Ἡ κυριωτέρα ἀσχολία τῶν κατοίκων εἶναι ἡ ἀλιεῖα βακαλάου, σολωμοῦ καὶ φώκης. Ἔχει καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, σιδήρου, μολύβδου καὶ χαλαζίου.

3) Λ Α Β Ρ Α Δ Ο Ρ

Εἶναι μιὰ χερσόνησος τοῦ Καναδᾶ ποῦ ἀνήκει στὴν Ἀγγλία. Ἔχει ἔκταση 310.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 4 000 κατοίκους, οἱ ὅποιοι ἀσχολοῦνται μὲ τὸ κυνήγιον ἀγρίων ζώων (ἄρκουδες, λύκοι, ἄλεποῦδες), καὶ τὴν ἀλιεῖα βακαλάου. Ἔχει μεγάλα δάση καὶ πολλὰ ὄρυκτά.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ εἶναι μιὰ στενόμεκρη χώρα ποῦ ἐνώνει τὴ Βόρ. μὴ τὴ Νότ. Ἀμερικὴ. Ἔχει μῆκος 1.900 χιλ. καὶ μέγιστον πλάτος 500 χιλ. Στὸ στενότερο μέρος της ποῦ ἔχει πλάτος 50 χιλ. βρίσκεται ὁ ἰσθμὸς τοῦ Παναμᾶ ποῦ μὲ τὴν τεχνητὴ διώρυγὰ του ἐνώνει τοὺς δύο μεγάλους ὠκεανούς καὶ χωρίζει τὴν Ἀμερικὴ σὲ δύο μεγάλα τμήματα, τὴ Βόρ. καὶ τὴ Νότιο. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 750.000 τ.χ. Περιλαμβάνει δὲ τὰ ἑξῆς Κράτη: α') τὶς 6 ἐλεύθερες δημοκρατίες (*Γουατεμάλα, Σαλβατόρ, Ὀνδούρα, Νικαράγουα, Κόστα-Ρίκα, Παναμᾶ*). β') τὴν Ἀγγλικὴ ἀποικία τῆς *Ὀνδούρας* καὶ γ') τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν *Αντιλλῶν*.

1) ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ. Ἔχει ἔκταση 110.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 2,5 ἐκ. κατοίκους. Εἶναι χώρα ὄρεινὴ μὲ πολλὰ ἡφαίστεια, ποταμούς καὶ λίμνες. Ἔχει κλίμα θερμὸ καὶ παράγει καφέ, ζαχαροκάλαμο, μπανάνες, ἐσπεριδοειδῆ καὶ ἔχει πολλὰ μέταλλα. Πρωτ. *Σαντιάγο*.

2) ΣΑΛΒΑΤΟΡ. Μικρὴ ἀλλὰ πυκνοκατοικημένη δημοκρατία. Ἔκταση 34,5 χιλιάδες τ. χ. καὶ πληθυσμὸ 2 ἐκ. Παράγει καφέ, ζαχαροκάλαμο καὶ δημητριακὰ.

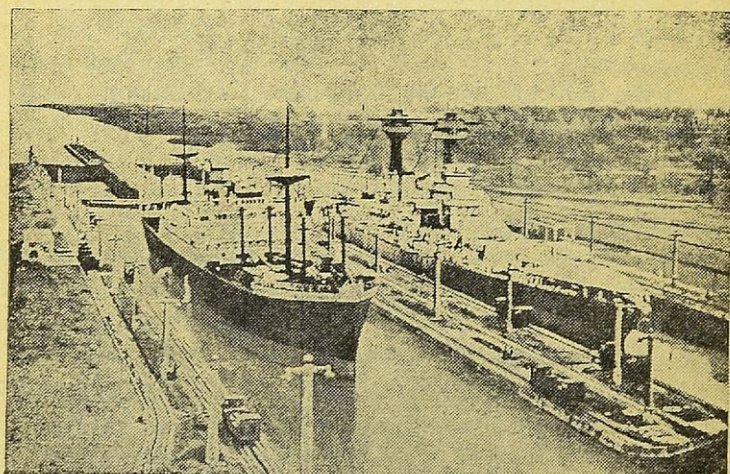
3) ΟΝΔΟΥΡΑ. Διαιρεῖται στὴν ἀνεξάρτητὴ δημοκρατία ποῦ ἔχει ἔκταση 155.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 900.000 κατοίκους. Παράγει μπανάνες καὶ ἔχει μεγάλη κτηνοτροφία καὶ ὄρυ-

κτά, καί στήν *Άγγλική Όνδούρα* πού ἔχει ἔκταση 22,5 χιλ. τ.χ., πληθυσμό 45 000 κατ. καί παράγει ἄφθονη ξυλεία.

4) ΝΙΚΑΡΑΓΟΥΑ. Ἔχει ἔκταση 130.000 τ.χ. καί πληθυσμό 800.000 κατ. Παράγει μπανάνες, καφέ, ζαχαροκάλαμο, ξυλεία καί πολλά ὀρυκτά.

5) ΚΟΣΤΑ - ΡΙΚΑ. Ἔχει ἔκταση 58.000 τ.χ. καί πληθυσμό 600.000 κατοίκους. Παράγει καφέ, ζαχαροκάλαμο, κακάο, καπνό, κτηνοτροφικά καί ὀρυκτά.

6) ΠΑΝΑΜΑΣ Ἔχει ἔκταση 74,5 χιλ. τ.χ καί πληθυσμό 500.000 κα οἰκούς. Παράγει μπανάνες, ζαχαροκάλαμο, καφέ

Ἡ διώρυγα τοῦ Παναμᾶ

καί ἔχει μεγάλη κτηνοτροφία. Ἐδῶ βρίσκεται ἡ ζώνη τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ καί ἀνήκει στίς Η.Π. Ἡ διώρυγα τοῦ Παναμᾶ εἶναι ἓνα τεράστιο τεχνικό ἔργο πού μέ μεγάλες κλιμακωτές δεξαμενές περνοῦν τὰ πλοῖα ἀπ' τόν ἓνα ὠκεανό στόν ἄλλο. Ἡ διώρυγα ἔχει μήκος 81.350 μ. καί πλάτος 61 μέτρα.

ΑΝΤΙΛΛΕΣ (Δυτικές Ἰνδίες)

Οἱ Ἀντίλλες εἶναι τὰ πρῶτα νησιὰ πού ἀνεκάλυψε ὁ Κο-

λόμβος. Είναι πολυάριθμα νησιά μικρά και μεγάλα, πολλά τών οποίων είναι κοραλλιογενή και άλλα ήφαιστειογενή. Βρίσκονται μεταξύ Βορείου και Νοτίου Ἀμερικής. Βρέχονται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικό, τὴ θάλασσα τοῦ Μεξικοῦ καὶ τὸ Καραβαϊκὸν πέλαγος (θάλασσα τῶν Ἀντιλλῶν). Τὸ κλίμα τους εἶναι καλύτερο ἀπὸ τῶν ἄλλων τροπικῶν χωρῶν. Ἔχουν δύο ἐποχές, τῶν *βροχῶν* ποὺ ἀρχίζει τὴν ἀνοιξη καὶ τελειώνει τὸν Αὐγουστο καὶ τῆς ξηρασίας ποὺ ἐπικρατεῖ κατὰ τοὺς ὑπόλοιπους μῆνες. Εἶναι πλούσια νησιά. Οἱ κάτοικοί τους εἶναι μιγάδες, μαυροὶ καὶ λίγοι Ἴνδοι Ἰθαγενεῖς. Διαιροῦνται α') στὶς μεγάλες *Ἀντίλλες* ποὺ περιλαμβάνουν τὴν *Κούβα*, *Γαμαϊκή*, *Αἰτή*, *Πόρτο Ρίκο* καὶ τὰ γύρω μικρὰ νησάκια· καὶ β') τὶς *Μικρὲς Ἀντίλλες* ποὺ εἶναι πολυάριθμα μικρὰ νησιά καὶ ὑποδιαιροῦνται σὲ μικρότερες ὁμάδες.

α') ΜΕΓΑΛΕΣ ΑΝΤΙΛΛΕΣ

Ἔχουν συνολικὴ ἔκταση 225.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 8,5 ἐκ. ΚΟΥΒΑ. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη ἀπ' ὅλες, ἔχει ἔκταση 114.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 4 ἐκατ. κατοίκους. Εἶναι ὀρεινὴ στὰ ἄκρα καὶ πεδινὴ στὸ κέντρο. Ἔχει κλίμα ὑγρὸ. Παράγει ζάχαρι, καφέ, κακάο, πατάτες καὶ σιτηρὰ. Ἔχει μεταλλεῖα χρυσοῦ, χαλκοῦ, μαγγανίου καὶ χρωμίου. Ἦταν πρῶτα Ἰσπανικὴ ἀποικία καὶ ἐλευθερώθηκε τὸ 1898. Τὰ τελευταῖα χρόνια ἐταράσσετο ἀπὸ ἐμφυλίους πολέμους. Ἐνας ὅμως πρῶην λοχίας ὁ Μπατίστα κατέλαβε τὴν ἀρχὴ καὶ ἀποκατέστησε τὴν τάξιν μὲ τὴ βία.

ΙΑΜΑ-Ι-ΚΗ. Ἔκταση 11,5 χιλιάδες τ. χ. καὶ πληθυσμὸ 1.100.000. Προϊόντα ἐσπεριδοειδῆ, καπνὸς καὶ τὸ περίφημο «ρούμι-Ζαμάικα». Ἔχει γλυκὸ κλίμα καὶ ὥραϊα τοπεῖα, ὠραίους δρόμους καὶ ξενοδοχεῖα. Χρησιμεύει δὲ ὡς τόπος ἀναψυχῆς. Εἶναι Ἀγγλικὴ ἀποικία. Πρωτεύουσα *Ἀβάνα*.

Α-Ι-ΤΗ. Ἔκταση 75.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸς 3 ἐκατ. Ἔχει ἔδαφος γόνιμον καὶ παράγει ζάχαρι, καφέ, καπνὸ, κακάο, μπανάνες καὶ βαμβάκι. Διαιρεῖται σὲ δύο δημοκρατίες, τῆς Αἰτῆς καὶ τοῦ Ἀγ. Δομίγγου καὶ εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Η.Π. Ἡ Αἰτὴ εἶναι ἡ πρώτη χώρα ποὺ συμπάθησε τὸν ἀγῶνα

των Ἑλλήνων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας των καὶ ἔστειλε τὸ πρῶτο ἔγγραφο στοὺς ἐπαναστάτες (1821). Στὴν Ἀϊτὴ ἕνας Ἕλληνας ὁ Παῦλος Παναγιώτου ἐχρημάτισε πρόεδρος τῆς Γερουσίας.

ΠΟΡΤΟ - ΡΙΚΟ. Ἔχει ἔκταση 8.900 τ.χ. καὶ πληθυσμὸς 1,5 ἑκατ. Εἶναι χώρα ὀρεινὴ καὶ πλουσία σὲ μεταλλεύματα. Παράγει καφέ, ζάχαρη καὶ καπνόν. Εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Η.Π.

6') ΜΙΚΡΕΣ ΑΝΤΙΛΛΕΣ

Εἶναι πολυάριθμα μικρὰ νησιὰ καὶ διαίρουσιν στὰ *Προσήνεμα* καὶ τὰ *Υψηλένεμα*. Εἶναι κτήσεις διαφόρων κρατῶν: Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ὁλλανδίας, Η. Πολιτειῶν καὶ Βενεζουέλας. Τὰ πιὸ γνωστὰ εἶναι ἡ *Μαρτινίκα*, ἡ *Γουαδελούπη* καὶ ἡ *Σάντα Λουσία*.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ εἶναι γνωστὴ γιὰ τὸ μεγάλο φυσικὸ της πλοῦτο, τὰ παρθένα δάση της καὶ τὸν πολιτισμὸ τῶν ἀρχαίων κατοίκων της Ἰνκας, ἐμπρὸς στὰ εἰρήπια τοῦ ὁποῦ μὲνουν κατάπληκτοι οἱ Εὐρωπαῖοι. Γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες ἔχει ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον, γιατί ὑπάρχουν ἐκεῖ ἀνθοῦσες Ἑλ. παροικίαι καὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἐμπορικὰ καράβια συχνὰ ἐπισκέπτονται τὰ λιμάνια της.

Ἐκταση καὶ πληθυσμός. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 17,5 ἑκ. τ.χ. ὁ δὲ πληθυσμὸς της 90 ἑκατ. κάτοικοι.

Ἐδαφος. Διασχίζεται ἀπὸ δύο μεγάλες ὁροσειρὲς τίς *Κορδιλλέρες τῶν Ἀνδεων* καὶ τὰ *Βραζιλιανὰ* ὄρη. Καὶ ἀνάμεσα ἀπλώνονται ἀπέραντες καὶ εὐφορες πεδιάδες ποῦ διαίρρυνται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς.

Ποταμοὶ καὶ Λίμνες. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ *Ἀμαζόνιος*, ὁ πολυὺδρότερος τοῦ κόσμου καὶ οἱ *Λαπλάτας* καὶ *Ὁρενόκος*. Ἡ σπουδαιότερη λίμνη εἶναι ἡ *Τιτικάνα*.

Παράλια. Στὰ παράλια τῆς Ν. Ἀμερικῆς δὲν σχηματίζονται μεγάλοι κόλποι, παρὰ μόνον στίς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν. Ἔχει τρία μεγάλα ἀκρωτήρια, τοῦ *Χόρν*, τοῦ *Λευκὸ* καὶ τοῦ *Ἀγ. Ρόκου*.

Κλίμα. Ἐπειδὴ ἡ Ν. Ἀμερική βρίσκεται κατὰ τὰ 3)4 στὴ διακεκαυμένη ζώνῃ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς χώρας ἔχει τροπικὸ κλίμα μὲ μεγάλη ὑγρασία καὶ ἄφθονες βροχές. Τῇ θερμότητά του μετριάζουν τὰ θαλάσσια ρεύματα καὶ τὰ ἀπέραντα δάση της.

Φυτὰ καὶ ζῶα. Ἡ βλάστηση εἶναι πλουσιωτάτη καὶ εὐδοκιμοῦν ὅλα τὰ φυτὰ τῶν θερμῶν χωρῶν, ἔχει δὲ καὶ ἀπέραντα παρθένα δάση. Ἐδῶ βρίσκεται καὶ ἡ περίφημη ζουγκλα Μάτο-Γκρόσο γιὰ τὴν ὁποίαν διηγοῦνται τρομερὰ πράγματα. Ἀπ' τὰ ἡμερα ζῶα ζοῦν βόδια, ἄλογα, πρόβατα καὶ ἀπὸ τὰ ἄγρια λέοντες καὶ τίγρεις. Ζοῦν ἀκόμη ἡ *λάμα* καὶ ἡ *αἰγοκαμήλα*, ζῶα ποὺ χρησιμοποιοῦνται ὡς φορτηγά. Ζοῦν ἐπίσης τεράστια ὄρνια καὶ πλῆθος πουλιῶν καὶ ἑρπετῶν.

Πολιτικὴ διαίρεση. Ἡ Νότ. Ἀμερική διαιρεῖται α') σὲ 10 ἀνεξάρτητες δημοκρατίες τις ἐξῆς: 1) *Βενεζουέλα*. 2) *Κολομβία*. 3) *Ισημερινός*. 4) *Περού*. 5) *Βολιβία*. 6) *Χιλή*. 7) *Ἀργεντινὴ*. 8) *Οὐραγουάη* 9) *Παραγουάη* καὶ 10) *Βραζιλία* καὶ β') στὴν Εὐρωπαϊκὴ *Γουϊάνα* ποὺ διαιρεῖται σὲ Γαλλικὴ, Ἀγγλικὴ καὶ Ὀλλανδική.

Ἀνεξάρτητα Κράτη.

1) **BENEZOYEΛA.** Βρίσκεται στὸ βόρ. τμήμα τῆς Νοτ. Ἀμερικής. Ἔχει *ἐκτασὴ* 1.200.400 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 2,5 ἐκ. Τὸ *ἔδαφος* της διασχίζεται ἀπὸ δύο μεγάλες ὀροσειρὲς ἀνάμεσα στίς ὁποῖες ὑπάρχουν μεγάλες πεδιάδες καὶ διαρρέεται ἀπ' τὸν ποταμὸ *Ὁρενόκο*. Τὸ *κλίμα* της εἶναι ὑγιεινὸ καὶ παράγει καφέ, κακάο, βαμβάκι, ζάχαρη καὶ ὄσπρια. Ἔχει μεγάλη κτηνοτροφία καὶ πλούσια ὀρυκτά. Πρωτ. *Καράκας*.

2) **ΚΟΛΟΜΒΙΑ.** Βρίσκεται πρὸς Ν. Ἔχει *ἐκτασὴ* 1 200.000 τ.χ. καὶ 8 ἐκ. κατοίκους, τὸ *ἔδαφος* της εἶναι στὰ δυτικὰ ὄρεινὸ καὶ στὰ ἀνατολικά πεδινό. Διαρρέεται ἀπὸ τὸν Ἀμαζόνιο καὶ τὸν Ὁρενόκο. Ἔχει κλίμα ὑγιεινὸ καὶ παράγει καφέ, μπανάνες, ζάχαρη. Ἔχει μεγάλη κτηνοτροφία καὶ πλούσια ὀρυκτά. Ἔχει ἐπίσης τὴ μεγαλύτερα παραγωγὴ τοῦ κόσμου σὲ πλατίνα καὶ εἶναι ἡ μοναδικὴ σχεδὸν σὲ παραγωγὴ σμαραγδιῶν. Πρωτεύουσα *Μπογκότα*.

3) ΙΣΗΜΕΡΙΝΟΣ. Ἡ δημοκρατία αὐτὴ ὀφείλει τὸ ὄνομά της στὸ ὅτι περνᾷ ἀπ' αὐτὴν ὁ Ἰσημερινός. Συνορεύει μὲ τὴν Κολομβία καὶ τὸ Περού. Ἡ ἀκριβὴς ἔκτασή της δὲν εἶναι γνωστή, γιατί τὰ ὄρια της δὲν εἶναι ἀκριβῶς καθωρισμένα καὶ μεγάλες ἐκτάσεις ἀμφισβητοῦνται καὶ ἀπὸ τὰ τρία κράτη. *Ἔδαφος* ἡφαιστιογενὲς καὶ κλίμα θερμό. Προϊόντα καφές, κακάο, ζάχαρη, σιτηρὰ καὶ πολλὰ ζῶα, *πληθ.* 2,5 ἐκ. Πρωτ. *Κίτο*.

4) ΠΕΡΟΥ. Βρίσκεται πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῆς Κολομβίας καὶ ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῶν ἀκτῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἔχει *ἔκταση* 1.350.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 7,5 ἐκ. Τὸ ἔδαφος ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀροπέδια μὲ εὐφορες κοιλάδες ποὺ τὶς διαρρέουν πολλοὶ παραπόταμοι τοῦ Ἀμαζονίου. Ἡ μισὴ χώρα καλύπτεται ἀπὸ ἀπέραντα δάση. Ἔχει πολλὰς λίμνες, ἡ σπουδαιότερη εἶναι ἡ *Τιτικάκα*. Τὸ *κλίμα* στὰ ὄρεινὰ εἶναι ψυχρὸ, καὶ στὴν περιοχὴ τῶν δασῶν θερμὸ καὶ ὑγρὸ. Παράγει καφέ, ζαχαροκάλαμο, κακάο, φρούτα καὶ ξυλεία. Πρωτ. *Λίμα*.

5) ΒΟΛΙΒΙΑ. Εἶναι χώρα μεσογειακὴ. Ἔχει ἔκταση 1.590 000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 3 ἐκ. κατοίκους. Τὸ μισὸ ἔδαφος εἶναι ὄρεινὸ καὶ τὸ ἄλλο μισὸ πεδινό. Τὸ δὲ κλίμα στὰ ὄρεινὰ ψυχρὸ καὶ στὰ πεδινὰ ἡπειρωτικόν. Παράγει καουτσούκ καὶ ἔχει πολλὰ ὀρυκτὰ καὶ μεγάλη κτηνοτροφία. Πρωτ. *Λα - Πάθ*.

6) ΧΙΛΗ. Εἶναι ἀπ' τὶς σπουδαιότερες δημοκρατίες τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ συνορεύει μὲ τὴ Βολιβία, Ἀργεντινὴ καὶ Περού. Στὴ Χιλὴ ὑπάρχουν καὶ τὰ νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ *Χονάν Φερνάντες*, *Πάσχα* καὶ *Γκόμες*. Ἡ ἔκτασή της εἶναι 759.000 τ.χ. ὁ δὲ πληθυσμὸς της 4,5 ἐκ. Τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς χώρας εἶναι ὄρεινόν. Στὸ κέντρον ὅμως ὑπάρχουν πλούσιες κοιλάδες. Στὶς κοιλάδες αὐτὲς γίνονται τὰ ἐκλεκτότερα κρασιά τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ *κλίμα* εἶναι ποικίλον, ἀλλὰ ὑγιεινόν. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι τὰ ὀρυκτὰ. Παράγει νίτρο καὶ χαλκὸν σὲ μεγάλες ποσότητες. Ἔχει καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ θείου. Πρωτ. *Σαντιάγο*. Στὴ Χιλὴ ζοῦν περὶ τοὺς 1000 Ἕλληνες ἐργαζόμενοι καλὰ καὶ διατηροῦντες σχολεῖον.

7) ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ. Ἡ Ἀργεντινὴ εἶναι ἡ πιὸ γνωστὴ μας χώ

ρα της Νοτ. 'Αμερικής. (Βρῆτε στο χάρτη με ποιές χώρες συνορεύει). 'Η **ἔκτασή** της είναι 1.792.000 τ.χ. ὁ δὲ πληθυσμὸς της 13 ἑκατ. "**Ἐδαφος**. 'Η 'Αργεντινὴ ἔχει τις πιδ μεγάλες πεδιάδες καὶ τὰ πιδ ψηλὰ βουνὰ τοῦ νέου κόσμου. Τὸ Δυτικὸ μέρος τῆς χώρας καλύπτει ἡ ὄροσειρὰ τῶν "Ανδεων με τις διακλαδώσεις της. Τὸ δὲ ὑπόλοιπο μέρος τῆς χώρας ἀποτελεῖται ἀπὸ ἀπέραντες πεδιάδες τις ὁποῖες διαρρέουν πολλοὶ ποταμοί, σπουδαιότεροι τῶν ὁποῶν εἶναι ὁ **Δαπλάτας** καὶ ὁ **Παράνας**. "Ἐχει καὶ πολλοὺς κόλπους καὶ λιμάνια. **Κλίμα**. Τὸ βόρ. τμήμα τῆς χώρας βρίσκεται στὴν τροπικὴ ζώνη καὶ τὸ ὑπόλοιπο στὴν εὐκρατο. (Βρῆτε λοιπὸν τί κλίμα ἔχει). 'Η βλάστηση εἶναι πλουσία. Ὑπάρχουν ἀπέραντα δάση με παντὸς εἶδους φυτὰ. **Προϊόντα**. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ τὰ σιτηρά. Πρωτ. **Μπουένος-Ἀῦρες**. Στὴν 'Αργεντινὴ ζοῦν πολλοὶ "Ἕλληνες.

8) ΟΥΡΑΓΟΥΑΗ. Εἶναι ἡ μικρότερη δημοκρατία τῆς Ν. 'Αμερικής με ἔκταση 186.926 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 1.100.000 κατοίκους. Τὸ **ἔδαφός** της εἰς μὲν τὰ βόρεια ἀποτελεῖται ἀπὸ βραχώδεις χαμηλὲς ὄροσειρές, διακοπτόμενες ἀπὸ εὐφορες κοιλάδες. Εἰς δὲ τὰ νότια ἀπὸ πεδιάδες καὶ λειβάδια ποὺ διαρρέονται ἀπὸ πολλοὺς ποταμούς, τῶν ὁποῶν σπουδαιότερος εἶναι ὁ **Οὐραγουάης**. **Κλίμα** εὐκρατο καὶ ὑγιεινὸ. **Φυτὰ καὶ ζῶα**. 'Η βλάστηση εἶναι πλουσιωτάτη, ὑπάρχουν περὶ τὰ 500 εἶδη φυτῶν καὶ πολλὰ ζῶα. **Προϊόντα**. Παράγει σιτηρά, κρασί καὶ χορτονομές. "Ἐχει μεγάλη κτηνοτροφία καὶ πλούσια ὄρυκτά, χρυσόν, ἄργυρον, ἀδάμαντες καὶ ἄλλους πολύτιμους λίθους. Ἀνεπτυγμένη πολὺ εἶναι ἡ βιομηχανία διατηρημένων κρεάτων. Πρωτ. **Μοντεβίδεο**.

9) ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ. Εἶναι μικρὴ μεσογειακὴ δημοκρατία. "Ἐχει ἔκταση 430.000 τ.χ. καὶ **πληθυσμὸ** 1,5 ἑκατ. κατοίκους. "**Ἐδαφος**. Ὅροπέδιο με βαθιεῖς κοιλάδες. **Κλίμα**. Τροπικὸ με πολλὰς βροχές. **Προϊόντα** τσαΐ, βαμβάκι, καπνός, ζάχαρη, φρούτα καὶ μεγάλη κτηνοτροφία. Πρωτ. **Ἀσόνσιόν**.

10) ΒΡΑΖΙΛΙΑ. Εἶναι τὸ μεγαλύτερο κράτος τῆς Ν. 'Αμερικής. (Βρῆτε στο χάρτη με ποιές χώρες συνορεύει).

Έδαφος. Ἡ Βραζιλία χωρίζεται σὲ δύο μεγάλα τμήματα, πρὸς Ν. εἶναι τὸ Βραζιλιανὸν ὀροπέδιον καὶ πρὸς Β. οἱ πεδιάδες τοῦ Ἀμαζονίου. Οἱ πεδιάδες αὐτὲς μοιάζουν σὰν χωνὶ καὶ στενεύουν στὶς ἐκβολὰς τοῦ Ἀμαζονίου, ἔχουν δὲ ἔκταση 4,5 ἑκατ. τ.χ. καὶ εἶναι ἐλώδεις.

Ποταμοί. Ἀμαζόνιος, ὁ πολυῦδρότερος ποταμὸς τοῦ κόσμου, πηγάζει ἀπὸ τὸ Περοῦ καὶ χύνεται στὸν Ἀτλαντικόν, ἔχει δὲ περὶ τοὺς 200 παραποτάμους. Τὸ πλάτος του εἶναι 5-70 χιλίῳ. καὶ βάθος 70-185 μ.

Κλίμα. Στὶς πεδιάδες τοῦ Ἀμαζονίου τὸ κλίμα εἶναι θερμό, ἐνῶ στὰ ὀροπέδια τὸ κλίμα εἶναι ξηρό, χωρὶς βροχὲς καὶ πολλὰς φορὲς τὰ ζῶα ψοφοῦν ἀπὸ τὴ δίψα. Στὰ νότια τὸ κλίμα εἶναι εὐκρατο.

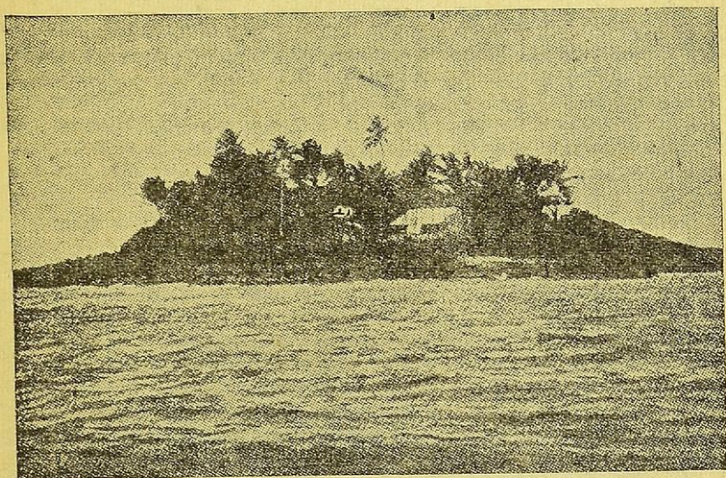
Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι γεωργικά. Ἡ καλλιέργεια γίνεται σὲ μεγάλες ἐκτάσεις ποὺ ἐργάζονται μαῦροι. Παράγει βαμβάκι, καπνὸν, ζαχαροκάλαμο, κακάο καὶ ρύζι. Τὸ σπουδαιότερο ὅμως προϊόν εἶναι ὁ περίφημος καφὲς Βραζιλίας. Πολὺ ἀνεπτυγμένη εἶναι ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ἀλιεία. Ἔχει καὶ μεγάλη παραγωγὴ ξυλείας. Ἡ Βραζιλία εἶχε ἄλλοτε μεγάλη παραγωγὴ καουτσούκ, τελευταῖα ὅμως ἐλαττώθηκε. Ἐξάγει καὶ πολλὰ ὀρυκτά, λιθάνθρακες, χαλκόν, μόλυβδον, χρυσόν καὶ πολυτίμους λίθους. Τέλος θεωρεῖται μετὰξὺ τῶν πρώτων χωρῶν στὴν παραγωγὴ σιδήρου. Πρωτ. *Pio - Ιανέιρο*.

ΤΟΥΤΑΝΑ

Ἡ *Γου'ι'άνα ἢ Γου'ι'άνη*, βρίσκεται στὸ βορειανατολικὸ τμήμα τῆς Ν. Ἀμερικῆς μετὰξὺ Βενεζουέλας καὶ Κολομβίας. Ἔχει ἔκταση 1.800.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸς 500.000 κατοίκους. Διαιρεῖται σὲ πέντε τμήματα ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν δύο ἀποτελοῦν τμήματα τῶν Νοτιοαμερικανικῶν δημοκρατιῶν Βενεζουέλας καὶ Βραζιλίας, τὰ δὲ ἄλλα τρία ἀποικίες τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ὁλλανδίας.

Έδαφος. Τὸ ἔδαφος εἶναι χαμηλὸ στὰ παράλια καὶ ὀρενὸ στὸ ἐσωτερικόν. Διαρρέεται ἀπὸ πολλοὺς ποταμοὺς ποὺ ἀρδεύουν τὴ χώρα καὶ διευκολύνουν τὴ συγκοινωνία. **Κλίμα** θερμό.

Προϊόντα. Ἡ Ἀγγλική καὶ ἡ Ὁλλανδική Γουϊάνα ἔχουν κλίμα θερμὸ καὶ παράγουν ζάχαρη, κακάο, καφέ, ξυλεία καὶ σιτηρά. Ἐχουν ἀπέραντα δάση στὰ ὁποῖα ζοῦν ἰθαγενεῖς σὲ

Ἡ νῆσος τοῦ Διαβόλου (Γαλλικὴ Γουϊάνα)

ἡμιαγρία κατάσταση. Ἡ Γαλλικὴ Γουϊάνα ἔχει κλίμα ἀνθυγιεινὸ καὶ παράγει σιτηρά, ζάχαρη, καφέ, ρύζι καὶ ἔχει πολλὰ ὀρυκτά. Ἐκεῖ κοντὰ βρίσκεται καὶ ἡ νῆσος τοῦ **Διαβόλου**, στὴν ὁποῖαν ὑπάρχουν φοβερὲς φυλακὲς καταδίκων.

Ἑρωτήσεις

Πότε ἀνεκαλύφθη ἡ Ἀμερική; Σὲ τί διαιρεῖται; Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα κράτη τῆς Βορ. Ἀμερικῆς; Πές ὅ,τι ξέρεις γιὰ τὴν Ἱστορίαν καθενός. Σὲ ποιὰ κράτη ζοῦν Ἕλληνες; Ποῖες εἶναι οἱ μεγαλύτερες πόλεις τῶν Η. Πολιτειῶν; Πές ὅ,τι ξέρεις γιὰ τὴ ζωὴ τῶν Ἑλλήνων στὰς Η. Π.

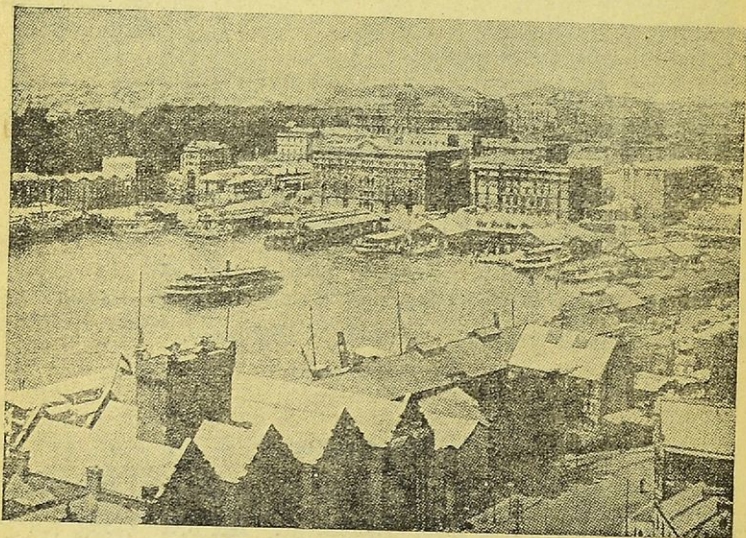
Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα κράτη τῆς Ν. Ἀμερικῆς; Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Ν. Ἀμερικῆς; Σὲ ποιὰ κράτη ζοῦν Ἕλληνες; Πῶς μπορεῖ ἓνας Ἕλλην νὰ πάη στὴ Ν. Ἀμερική;

ΩΚΕΑΝΙΑ

Ἡ Ὠκεανία εἶναι ἡ μικρότερη ἥπειρος τῆς γῆς. Ἡ ἥπειρος αὐτὴ θεωρεῖται ἡ νεωτέρα, γιατί τελευταῖα ἀπ' ὅλες ἀνεκαλύφθη καὶ ἐξερευνήθη. Ἡ ἀνακάλυψή της ἔγινε τὸν 17ον αἰῶνα, ἀλλὰ μόλις τὸν 18ον αἰῶνα ἄρχισε ἡ συστηματικὴ της ἐξερεύνηση. Ἡ ὅλική της ἔκταση ἀνέρχεται σὲ 8.850.000 τ.χ. ὁ δὲ πληθυσμὸς της σὲ 9,5 ἑκατ. κατοίκους. Διαιρεῖται στὴν **Αὐστραλία** καὶ τὰ νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ.

1ον) ΑἸΣΤΡΑΛΙΑ

Εἶναι ἡ μεγαλύτερη νῆσος τῆς γῆς. Ἐχει ἔκταση 7.700.000 τ.χ. καὶ πληθυσμὸ 7 ἑκατ. περίπου. Εἶναι δηλ. ἡ πιὸ ἀραιό-

Ὁ λιμὴν τοῦ Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας

κατωκημένη χώρα τοῦ κόσμου. Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι 1 κάτοικος κατὰ τ.χ.

Ἔδαφος. Ἐχει χαμηλὰ βουνά. Στὸ Α. μέρος ἐκτείνεται ἡ ὁροσειρὰ τῶν **Αὐστραλιανῶν Ἀλπεων**, τῶν ὁποίων ἡ ψηλό-

Φυτὰ καὶ ζῶα. Ἡ βλάστηση εἶναι μεγάλη στὰ βόρεια καὶ στὴν παραλιακὴ ζώνη, ἐνῶ στὸ ἐσωτερικὸ σπανίζουν καὶ μόνον φυτὰ συνηθισμένα στὴν ξηρασία εὐδοκιοῦν, ὅπως τὸ δένδρον **φιάλη**, ποὺ ἔχει ἓνα ἐξόγκωμα στὸν κορμὸ του, στὸ ὁποῖον διατηρεῖ τὸ ἀναγκαῖον γιὰ τὴ ζωὴ του νερό. Στὶς ἄλλες ζῶνες φύονται φοίνικες, βανανιές, μπαμποὺ καὶ εὐκάλυπτοι, ποὺ εἶναι τὸ χαρακτηριστικώτερο δένδρον τῆς Αὐστραλίας καὶ φθάνει σὲ μεγάλο ὕψος. Ἀπ' τὰ ζῶα ζοῦν, ὁ **καγκουρώ**, ὁ **δρυνθύρυγχος** καὶ ὁ **νίγκ** (ἄγριος σκύλος) καὶ ἀπ' τὰ πουλιὰ ὁ παπαγάλος, ἡ λύρα, ὁ μαῦρος κύκνος καὶ ὁ λευκὸς ἀετός. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἔφεραν βόδια, ἄλογα, πρόβατα καὶ γίδια.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι ἡ κτηνοτροφία, τὰ σιτηρὰ, κρασί, ζαχαροκάλαμο, ἄργυρος, χαλκός, σίδηρος καὶ γαιάνθρακες.

Θρησκεία. Χριστιανική. (Ἀγγλικανοί).

Πολίτευμα. Ἡ Αὐστραλία ἀποτελεῖ Συμπολιτείαν, ἀποτελουμένην ἀπὸ 6 πολιτείες καὶ ὑπάγεται στὴν Ἀγγλία.

Πόλεις. Πρωτεύουσα **Καμπέρα**, Σίδνεϋ σπουδαῖο λιμάνι, Μελβούρνη, Ἀδελαΐς.

Ἱστορία. Μετὰ τὴν ἀνακάλυψη τῆς Αὐστραλίας ὁ πρῶτος ποὺ τὴν ἐξερεύνησε ἦταν ὁ Ἀγγλὸς πλοίαρχος Κούκ. Οἱ πρῶτοι ἄποικοι τῶν Ἀγγλῶν ἦσαν κατάδικοι. Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν ὅμως χρυσοῦ ἔτρεξαν ἐκεῖ ἄποικοι ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον. Οἱ ἰθαγενεῖς τοὺς ὁποῖους βρῆκαν ζοῦσαν σὲ πρωτόγονη κατάσταση σχεδὸν γυμνοὶ καὶ κυνηγοῦσαν πουλιὰ καὶ ψάρια μὲ τὸ **μπούμπερακ**, ἓνα εἶδος κυρτοῦ ξύλου. Σήμερα οἱ ἰθαγενεῖς ἀνέρχονται σὲ 50.000 καὶ ζοῦν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Στὴν Αὐστραλία ζοῦν καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. Στὴν Αὐστραλία ὑπάγονται καὶ τὰ νησιὰ **Τασμανία** καὶ **Νέα Ζηλανδία**. Ἡ Τασμανία μοιάζει μὲ τὴν Αὐστραλία στὸ ἔδαφος, στὸ κλίμα καὶ προϊόντα. Ἡ δὲ Ν. Ζηλανδία ἀποτελεῖται ἀπὸ δυὸ μεγάλα νησιὰ τὸ **Βόρειο** καὶ τὸ **Νότιο** καὶ πολλὰ μικρὰ κατοικημένα καὶ ἀκατοίκητα. Ἐχει ἔδαφος ὀρεινὸ καὶ κλίμα γλυκὸ. Παράγει σιτηρὰ καὶ φρούτα. Ἐχει μεγάλη κτηνοτροφία καὶ πολλὰ ὀρυκτὰ κυρίως χρυσὸν καὶ ἄνθρακες. Ὅταν ἀπεβίβθησαν οἱ Ἀγγλοὶ στὴ Ν. Ζηλανδία, οἱ ἰθαγενεῖς Μαορί ἀν

τέστησαν καὶ πολέμησαν σκληρά. Σήμερα οἱ Ἰθαγενεῖς ἀνέρονται σὲ 60.000 ἐνῶ οἱ Εὐρωπαῖοι σὲ 1,5 ἑκατ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ *Ουδέλγκιων*. Οἱ Νεοζηλανδοὶ πολέμησαν στὸν τελευταῖο πόλεμο μαζί με τοὺς συμμάχους καὶ Νεοζηλανδικὸς στρατὸς πολέμησε στὴν Ἑλλάδα κατὰ τῶν Γερμανῶν.

2ον) ΤΑ ἈΛΛΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΕΙΡΗΝΙΚΟΥ

Ἐκτὸς ἀπ' τὴν *Αὐστραλία*, τὴν *Τασμανία* καὶ τὴν *Ν. Ζηλανδία*, στὸν Εἰρηνικὸ ὑπάρχουν καὶ πολυάριθμα ἄλλα νησιά ποὺ διαίρουνται στὸ Ἀνατολικὸ τμήμα ποὺ λέγεται *Πολυνησία* καὶ στὸ Δυτικὸ ποὺ χωρίζεται σὲ δύο τμήματα τὴ *Μικρονησία* καὶ τὴ *Μελανησία*.

α') ΜΕΛΑΝΗΣΙΑ. Λέγεται ἔτσι ἀπ' τὰ πυκνὰ δάση τῶν νησιῶν τῆς καὶ τὸ μελανωπὸ χρῶμα τῶν κατοίκων τῆς. Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἑξῆς νησιά : *Νέα Γου'ινέα*, *Νέα Καληδονία*, νησιά τοῦ *Βίσμαρκ*, νησιά τοῦ *Σολομῶντος*, *Ἑβρῆδες* καὶ *Φίτζι*. Ἡ σπουδαιότερη εἶναι ἡ *Ν. Γου'ινέα* ποὺ εἶναι ἀνεξερεύνητη. Ἐχει μεγάλα δάση καὶ κλίμα θερμό. Οἱ Ἰθαγενεῖς *Παπούα* εἶναι ἄγριοι καὶ μισοῦν τοὺς ξένους. Ἀνήκει στὴν Αὐστραλία ὅπως καὶ τὰ νησιά τοῦ Σολομῶντος καὶ τοῦ Βίσμαρκ. Αἱ Ἑβρῆδες ἀνήκουν στὴν Ἀγγλία καὶ τὴ Γαλλία καὶ ἡ Ν. Καληδονία στὴ Γαλλία.

β') ΜΙΚΡΟΝΗΣΙΑ. Ἀποτελεῖται ἀπὸ μικρὰ νησιά ποὺ ἀνήκουν στὴν Ἀμερική καὶ τὴν Ἀγγλία (Μάριαν, Γκουάμ κλπ.).

γ') ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ. Σ' αὐτὴν ὑπάγονται τὰ νησιά *Χαβάη*, *Σαμόα*, *Ἐταιρίας* κλπ. Ἡ σπουδαιότερη εἶναι ἡ Χαβάη μετὰ τὴν ὀνομαστὴ πρωτεύουσά τῆς *Χονολουλού*. Στὰ ὁμορφα αὐτὰ νησιά ἐπικρατεῖ αἰῶνια ἀνοιξη. Οἱ κάτοικοί τους ὑποδέχονται τοὺς ξένους μετὰ χαρὸς καὶ τραγούδια, εἶναι πραγματικοὶ ἐπίγειοι παράδεισοι. Ἀνήκουν στὰς Η.Π.

Ἑρωτήσεις

Ἀπὸ ποιὲς χώρες ἀποτελεῖται ἡ Ὠκεανία ; Ποιὰ εἶναι τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς Αὐστραλίας ; Ποιὰ νησιά εἶναι κοντὰ στὴν Αὐστραλία ; Ποιὰ ζῶα ζοῦν στὴν Αὐστραλία ; Ποιὲς εἶναι οἱ σπουδαιότερες πόλεις τῆς Αὐστραλίας ; Πῶς τὰ μεγαλύτερα νησιά τῆς Μελανησίας. Ποῖο εἶναι τὸ ὁμορφότερο νησί τῆς Πολυνησίας καὶ τί ξέρεις γι' αὐτό ;

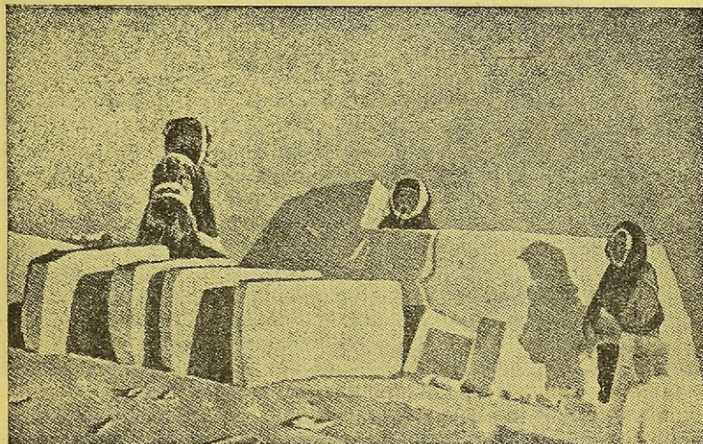
ΠΟΛΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Εἶπαμε σὲ προηγούμενο μάθημα ὅτι τὰ δύο ἀκρινὰ σημεῖα τοῦ νοητοῦ ἄξονα τῆς γῆς λέγονται *Πόλοι*. *Βόρειος* ἢ *Ἀρκτικὸς* καὶ *Νότιος* ἢ *Ἀνταρκτικὸς*. Οἱ χώρες ποὺ εἶναι ἀπάνω ἢ γύρω ἀπὸ τοὺς πόλους, λέγονται *Πολικὲς* χώρες. Οἱ χώρες αὐτὲς μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἦσαν τελείως ἄγνωστες. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως χρόνια πολλοὶ τολμηροὶ ἐξερευνηταὶ ἐφθασαν ὡς ἐκεῖ καὶ μᾶς μετέδωσαν σπουδαῖες πληροφορίες. Χάρis σ' αὐτοὺς γνωρίζουμε σήμερα πῶς εἶναι οἱ πόλοι, ποιὲς χώρες βρίσκονται ἐκεῖ, ποιὲς θάλασσες τίς περιβάλλουν, τί εἶδους φυτὰ καὶ ζῶα ζοῦν ἐκεῖ, τί εἶδους ἄνθρωποι κλπ. Στὸ Βόρ. Πόλο ὁ ἥλιος μένει τὸ μισὸ χρόνο (6 μῆνες) διαρκῶς στὸν ὀρίζοντα, στὸ διάστημα δὲ αὐτό, στὸ Νότιο πόλο δὲν ἀνατέλλει καθόλου. Τοὺς δὲ ἄλλους 6 μῆνες συμβαίνει τὸ ἀντίθετο. Κατὰ τὴ μακρὰ χειμερινή περίοδο, παρατηρεῖται στοὺς πόλους τὸ λαμπρὸ φαινόμενο τοῦ πολικοῦ φωτὸς ποὺ ὀνομάζεται *σέλας*. Στὶς πολικὲς χώρες βρέθηκαν ἀπολιθωμένα λείψανα φυτῶν ποὺ ἀποδεικνύουν ὅτι στὶς περιοχὲς αὐτὲς ποὺ σήμερα σκεπάζονται ἀπὸ αἰωνίους πάγους ἐπικρατοῦσε ἄλλοτε θερμοκρασία ὁμοία μὲ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Οἱ πολικὲς χώρες διαίρου-νται σὲ βόρειες πολικὲς ἢ *Ἀρκτικὲς* καὶ σὲ νότιες πολικὲς ἢ *Ἀνταρκτικὲς*.

ΑΡΚΤΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ

Τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ Βορείου πόλου καλύπτει ὁ Βόρειος Παγωμένος ὠκεανὸς ποὺ ἔχει ἔκταση 13 ἑκατ. τ.χ. Εἶναι μιὰ κλειστὴ θάλασσα περιβαλλομένη γύρω ἀπὸ ξηρὰ καὶ μόνο μεταξὺ Νορβηγίας καὶ Γροιλανδίας ὑπάρχει ἓνα ἄνοιγμα 1500 χιλ. Στὴ βαθειὰ αὐτὴ θάλασσα ποὺ τὸ βάθος τῆς φθάνει τὰ 4.000 μ. πλέουν παγόβουνα καὶ γύρω τοὺς ἐκτείνονται οἱ βόρειες ἀκτὲς τῶν τριῶν μεγάλων ἡπείρων, Εὐρώπης, Ἀσίας, Ἀμερικῆς. Οἱ ἀκτὲς αὐτὲς σχηματίζουν ὠραιότατα *φιορδ*. Στὸν Ἀρκτικὸ ὠκεανὸ ὑπάρχουν καὶ μερικὰ νησιὰ τὰ ὁποῖα καλύπτονται ἀπὸ πάγους καὶ χιόνια. Ἡ βλάστηση τῶν πολικῶν περιοχῶν εἶναι πτωχή. Φύονται μερικὰ ἄνθη μὲ ζωηρὰ χρώ-

ματα, όσο διαρκεί τὸ καλοκαίρι, ἀλλὰ φυτὰ μεγάλα δὲν μποροῦν ν' ἀναπτυχθοῦν καὶ μόνο βρύα καὶ λειχήνες ὑπάρχουν. Καὶ σὲ ζῶα εἶναι πτωχὲς οἱ πολικὲς περιοχὲς, ζοῦν μόνο ἡ λευκὴ ἀρκτοῦδα, ἡ λευκὴ ἀλεπού, ὁ τάρανδος καὶ ὁ πολικὸς λαγός. Ἀπ' τὰ πουλιὰ ζοῦν ἡ πολικὴ κότα, τὸ θαλάσσιο χελιδόνι καὶ ἡ ἄλκη. Ἡ θάλασσα ὅμως εἶναι πλουσία σὲ θηλαστικὰ καὶ ψάρια. Ζοῦν φάλαινες, δελφίνια, φώκες, καρχαρίες καὶ ρέγγες.

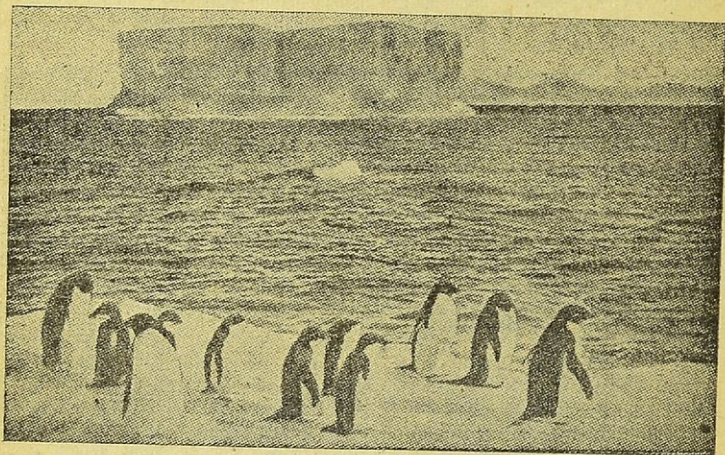

Οἱ Ἑσκιμῶι φτιάχνουν τὰ σπίτια τους μὲ κομμάτια πάγου

Ἀπ' τὰ νησιὰ τοῦ Βορ. Πόλου τὸ σπουδαιότερο εἶναι ἡ **Γροιλανδία** ποὺ εἶναι ἡ δευτέρα σὲ μέγεθος νῆσος τῆς γῆς. Κατοικεῖται ἀπὸ 26.000 Ἑσκιμῶους, μιὰ πρωτόγονη φυλὴ ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν σὲ καλύβες καμωμένες ἀπὸ πάγο καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὴν ἀλιεῖα καὶ τὸ κυνήγιον. Εἶναι ντυμένοι μὲ δέρματα ἀρκτοῦδας ἢ φώκης καὶ αὐτὰ τοὺς χρησιμεύουν γιὰ στρώμα καὶ γιὰ σκέπασμα. Οἱ βάρκες τους εἶναι φτιαγμένες ἀπὸ δέρμα φώκης καὶ ὅλα τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰ ὄπλα τους ἀπὸ κόκκαλα. Ἡ ζωὴ τους εἶναι ἓνας ἀδιάκοπος σκληρὸς ἀγώνας γιὰ νὰ βροῦν τὴν τροφὴν τους καὶ νὰ μὴ ξεπαγιάσουν ἀπ' τὸ κρύο.

ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ

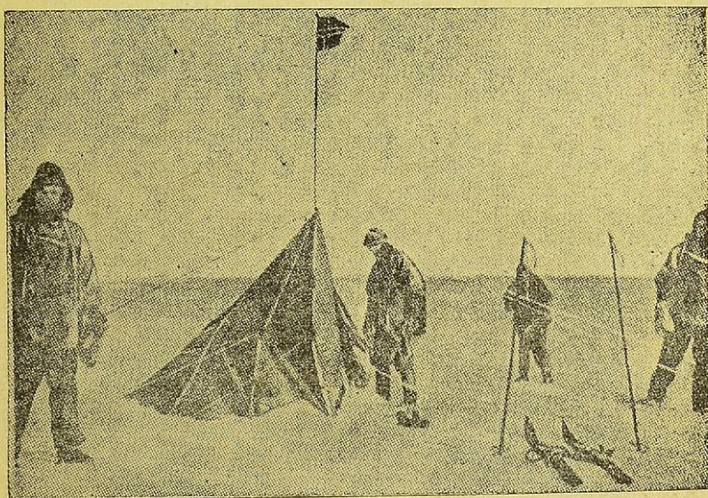
Ἀντίθετα ἀπ' τὴ βόρ. πολικὴ περιοχὴ ποὺ ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ θάλασσα περιβαλλομένη ἀπὸ ξηρὰ, ἡ Νότιος Πολικὴ περιοχὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ μιὰ μεγάλη ξηρὰ ποὺ περικλείεται ἀπὸ θάλασσα καὶ στὴν ὁποῖαν ὑπάρχουν ὀλίγα νησιά. Ἡ ξηρὰ αὐ-

Πιγκουῖνοι

τὴ ὀνομάζεται **Ἀνταρκτική**. Ἡ ἔκτασή της ὑπολογίζεται σὲ 14 ἑκατ. τ.χ. εἶναι δηλαδὴ μιὰ ἡπειρος μεγαλύτερη τῆς Εὐρώπης. Ἀπ' τὶς ἀτελεῖς γνώσεις ποὺ ἔχουμε γιὰ τὴν περιοχὴ αὐτὴ, γνωρίζουμε ὅτι ὑπάρχουν δυὸ μεγάλες ὄροσειρές ποὺ ξεπερνοῦν τὰ 4.500 μ. Ἡ ὑπόλοιπη χώρα φαίνεται πὼς εἶναι μιὰ ψηλὴ ἐπιφάνεια ὕψους 3.000 μ. ὑπὲρ τὴν θάλασσαν. Ἡ χώρα αὕτὴ εἶναι πτωχὴ σὲ βλάστηση, μόνον βρύα καὶ λειχήνες ὑπάρχουν. Ἀπὸ τὰ ζῶα ἀξιόλογος εἶναι ὁ **Πιγκουῖνος**, ἓνα περίεργο ζῶο ποὺ ὅταν στέκεται ὄρθιο μοιάζει σὰν ἄνθρωπος ντυμένος μὲ φράκο. Ἡ ἐξερεύνηση τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἐπιστημόνων καὶ πολλὰς ἐξερευνητικὰς ἀποστολὰς ἐφθασαν ὡς ἐκεῖ. Οἱ σπουδαιότερες ἦσαν τοῦ Νορβηγοῦ Ἀμοῦνδσεν τὸ 1911 καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ Σκῳτ τὸ 1912. Καὶ σήμερα τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν ἐξερεύνηση τῆς περιοχῆς αὐτῆς

είναι μεγάλο. Από το 1946 έφθασαν εκεί διάφορες έξερευνητικές αποστολές, εκ των οποίων ή σπουδαιότερη είναι μιὰ

Έξερευνητική αποστολή στο Ν. Πόλο

Αμερικανική υπό τον ναύαρχον **Μπέρνι**, ή οποία με πολλά έφόδια και έπιστημονικά εργαλεία εργάζεται εκεί. Νά ιδοϋμε τι θά μάς αποκαλύψουν.

Έρωτήσεις

1. Ποιές λέγονται πολικές χώρες και ποϋ βρίσκονται ; 2. Ποιές λέγονται Άρκτικές και ποιές Άνταρκτικές χώρες και πώς είναι; 3. Τι είδους ζώα και φυτά ζοϋν στις Άρκτικές χώρες; 4. Ποιό μεγάλο νησί βρίσκεται εκεί; 5. Τι είδους άνθρωποι ζοϋν, ποϋ κατοικοϋν και πώς τρέφονται ; 6. Ποιές έξερευνητικές αποστολές πήγαν στην Άνταρκτική ;

Τ Ε Λ Ο Σ

